

CUPRINS

CAPITOLUL 1 LOCUL ȘI ROLUL ORAȘULUI SOVATA ÎN JUDEȚUL MUREȘ ȘI REGIUNEA CENTRU.....	7
1.1. Prezentarea generală a orașului. Istoricul orașului Sovata	7
1.2. Orașul Sovata în contextul județean și regional.....	9
CAPITOLUL 2 ANALIZA DEMOGRAFICĂ, STRUCTURA POPULAȚIEI PE GRUPE DE VÂRSTĂ, NAȚIONALITATE, APARTENENȚĂ RELIGIOASĂ. DINAMICA INDICATORILOR DEMOGRAFICI.....	17
2.1. Evoluția și dinamica populației în orașul Sovata	17
2.2. Structura populației în funcție de gen și stare civilă.....	21
2.3. Structura populației pe etnii	21
2.4. Structura populației după religie	23
.....	24
2.5. Structura populației în funcție de studii.....	24
2.6. Densitatea populației.....	25
2.7. Structura populației pe grupe de vârstă	26
CAPITOLUL 3 PIAȚA MUNCII ȘI OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ. ȘOMAJUL. DINAMICA FORȚEI DE MUNCĂ	29
3.1 Evoluția forței de muncă în orașul Sovata	29
3.2 Problematika șomajului în orașul Sovata	31
CAPITOLUL 4 INFRASTRUCTURA	33
4.1. Instituțiile rezidente în oraș: deconcentrate, grădinițe, școli, cabinete medicale	33
.....	33
4.1.1. Infrastructura educațională.....	33
4.1.2. Infrastructura de sănătate	34
4.2. Infrastructura de transport.....	37
4.2.1. Rețeaua stradală, circulația.....	37
4.2.2 Rețeaua feroviară.....	38
4.2.3 Infrastructura de transport aerian	39
4.3. Rețeaua de apă și canalizarea	40
4.4. Rețelele de energie	43
4.5. Locuințe	46
4.6. Spații verzi	51
4.7. Monumente istorice.....	53
CAPITOLUL 5 ANALIZA ECONOMICĂ	54
5.1 Dinamica principalelor activități economice din Sovata.....	54
5.2 Structura agenților economici din Sovata	57
CAPITOLUL 6 AGRICULTURA	62
6.1. Structura fondului funciar agricol după modul de folosință.....	62
6.2. Suprafața arabilă și producția de cereale	64
6.3. Forme de organizare în agricultură. Situația exploatațiilor agricole. Concentrarea terenurilor agricole în exploatații agricole	67
6.4 Sectorul zootehnic și creșterea animalelor	69
6.5. Silvicultura	71
CAPITOLUL 7 TURISMUL	72
7.1 Analiza dinamicii dezvoltării turismului în orașul Sovata.....	72
7.2 Resurse și oportunități pentru turism	76

CAPITOLUL 8 PROTECȚIA MEDIULUI. PROBLEME SPECIFICE.....	80
8.1. Zone critice pe teritoriul localității.....	80
8.1.1. Zone critice sub aspectul poluării atmosferei	80
8.1.2. Zone critice sub aspectul poluării apelor de suprafață și subterane	81
8.1.3. Zone critice sub aspectul deteriorării solului	82
8.2. Presiuni ale unor factori asupra stării de calitate a solurilor.....	84
8.3. Deșeuri	85
8.4. Arii protejate	89
CAPITOLUL 9 INFRASTRUCTURA UMANĂ.....	96
9.1. Educația: creșa, școlar, pregătire profesională.....	96
9.2. Sănătatea: asistența medicală, stare de sănătate a populației.....	103
9.3. Asistența socială: grupuri defavorizate, protecția copiilor și a tineretului, îngrijirea vârstnicilor	104
CAPITOLUL 10 ACTIVITĂȚI CULTURAL - SPORTIVE	111
10.1. Activități culturale.....	111
10.2. Activități sportive.....	113
CAPITOLUL 11 SERVICIILE PUBLICE. DATE FINANCIARE. BUGETAREA ORAȘULUI. FONDURI DIN PROIECTE.....	114
11.1. Servicii publice de asigurarea ordinii și securității publice.....	114
11.2. Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență	115
11.3 Structura organizatorică a primăriei.....	115
11.4. Elemente de buget. Venituri și cheltuieli.....	115
11.5 Asocieri naționale și relații internaționale ale orașului Sovata	120
11.6. Lista proiectelor derulate de orașul Sovata în perioada 2007-2013	121
CAPITOLUL 12 ANALIZA SWOT A ORAȘULUI SOVATA	123
CAPITOLUL 13 ANALIZA OPORTUNITĂȚILOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ A ORAȘULUI SOVATA ÎN PERIOADA 2014-2020 ÎN CONFORMITATE CU CADRUL STRATEGIC COMUN AL UE.....	144
CAPITOLUL 14 PROIECTE ÎN DERULARE ȘI PORTOFOLIUL DE PROPUNERI DE PROIECTE PENTRU 2014-2020	173

Tabelul nr. 1	Evoluția populației în orașul Sovata între anii 1880-2011	17
Tabelul nr. 2	Populația estimată pentru orașul Sovata în anul 2020.....	18
Tabelul nr. 3	Dinamica populației din Sovata între anii 2002-2011	18
Tabelul nr. 4	Nivelul sporului natural înregistrat în Sovata între anii 2005-2011.....	18
Tabelul nr. 5	Rata sporul natural a orașului Sovata comparată cu referințele analizei	19
Tabelul nr. 6	Dinamica stabilirilor și plecărilor(de domiciliu)2005-2012.....	19
Tabelul nr. 7	Dinamica soldului migratoriu(schimbare de domiciliu)2005-2012	20
Tabelul nr. 8	Dinamica stabilirilor și plecărilor de reședință 2005-2012	20
Tabelul nr. 9	Dinamica stabilirilor și plecărilor (de reședință) 2005-2012.....	20
Tabelul nr. 10	Structura populației în funcție de gen (2002).....	21
Tabelul nr. 11	Dinamica structurii populației stabile în funcție de gen 2002/2011	21
Tabelul nr. 12	Structura populației pe etnii 2002/2011	23
Tabelul nr. 13	Structura populației după principalele religii 2002/2011	23
Tabelul nr. 14	Structura populației după studii în 2011	24
Tabelul nr. 15	Dinamica densității populației în Sovata 2002/2011	25
Tabelul nr. 16	Structura pe grupe de vârstă a populației Sovata 2002/2011	26
Tabelul nr. 17	Structura procentuală pe grupe de vârstă a populației 2002/2011	27
Tabelul nr. 18	Structura populației pe vârste 2011.....	27
Tabelul nr. 19	Numărul mediu al salariaților în orașul Sovata 2005-2012.....	29
Tabelul nr. 20	Forța de muncă 2005-2012	30
Tabelul nr. 21	Numărul șomerilor din orașul Sovata	32
Tabelul nr. 22	Situația unităților preșcolare și școlare în Sovata.....	34
Tabelul nr. 23	Unități medicale inclusiv cabinete stomatologice public/ privat.....	34
Tabelul nr. 24	Străzile orașenești – km.....	38
Tabelul nr. 25	Situația drumurilor din orașul Sovata	38
Tabelul nr. 26	Lungimea rețelei de distribuție a apei potabile – km	41
Tabelul nr. 27	Capacitatea instalațiilor de producere a apei potabile.....	41
Tabelul nr. 28	Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor	41
Tabelul nr. 29	Rețeaua totală a conductelor de canalizare –km-.....	43
Tabelul nr. 30	Dotarea cu instalații utilități a locuințelor	43
Tabelul nr. 31	Rețeaua conductelor de distribuție a gazelor naturale	44
Tabelul nr. 32	Cantitatea de gaze naturale distribuită consumatorilor	44
Tabelul nr. 33	Situația locuințelor în anul 2002	47
Tabelul nr. 34	Evoluția fondului locativ și al populației.....	48
Tabelul nr. 35	Suprafața locuibilă în orașul Sovata – m ² -.....	49
Tabelul nr. 36	Suprafața locuibilă/locuitor.....	49
Tabelul nr. 37	Bilanțul teritorial al suprafețelor intravilanului teritoriului administrativ Sovata.....	51
Tabelul nr. 38	Suprafața spațiilor verzi în orașul Sovata –ha –.....	53
Tabelul nr. 39	Suprafața spațiilor verzi/cap locuitor în orașul Sovata –m ²	53
Tabelul nr. 40	Firme în Sovata în anul 2006.....	56
Tabelul nr. 41	Densitatea agenților economici în Sovata 2002/2011.....	57
Tabelul nr. 42	Numărul agenților economici în Sovata 2011	57
Tabelul nr. 43	Structura agenților economici pe sectoare economice – 2011	58
Tabelul nr. 44	Structura numărului de salariați 2012	59
Tabelul nr. 45	Structura agenților economici pe domenii de activitate-2011	60
Tabelul nr. 46	Dinamica fondului funciar agricol(modul de folosință) 2005-2012.....	63
Tabelul nr. 47	Clasa de fertilitate a solurilor	63
Tabelul nr. 48	Nivelul producției de grâu și porumb în Sovata 2008-2012	64
Tabelul nr. 49	Structura terenurilor arabile cultivate în Sovata 2008-2012.....	64
Tabelul nr. 50	Principalele culturi agricole în anul 2010- ha.....	65
Tabelul nr. 51	Leguminoase și plante oleaginoase - ha	65

Tabelul nr. 52 Plante de nutreţ – ha	66
Tabelul nr. 53 Productivitatea principalelor culturi în Sovata	66
Tabelul nr. 54 Situaţia exploataţiilor agricole din Sovata	67
Tabelul nr. 55 Numărul exploataţiilor agricole în oraşul Sovata – 2010	67
Tabelul nr. 56 Suprafaţa totală a exploataţiei agricole – ha.....	68
Tabelul nr. 57 Dimensiunea medie a unei exploataţii agricole.....	68
Tabelul nr. 58 Efectivul zootehnic în oraşul Sovata -capete	69
Tabelul nr. 59 Efectivul zootehnic în localităţile din oraşul Sovata –capete	70
Tabelul nr. 60 Producţia medie pe animal	70
Tabelul nr. 61 Maşini şi echipamente agricole –număr	70
Tabelul nr. 62 Suprafaţa acoperită cu păduri şi alte terenuri cu vegetaţie forestieră în Sovata.....	71
Tabelul nr. 63 Unităţi de cazare clasificate în Sovata	75
Tabelul nr. 64 Locuri de cazare clasificate în Sovata.....	75
Tabelul nr. 65 Numărul de sosiri turişti în Sovata.....	76
Tabelul nr. 66 Numărul de înnopţiări turişti în Sovata	76
Tabelul nr. 67 Unităţi de alimentaţie clasificate în Sovata	76
Tabelul nr. 68 Populaţia şcolară, pe nivele de educaţie, în oraşul Sovata -număr-	96
Tabelul nr. 69 Numărul de copii înscrişi în învăţământul preşcolar	97
Tabelul nr. 70 Numărul de copii înscrişi în grădiniţele din Sovata	97
Tabelul nr. 71 Personalul didactic, pe niveluri de educaţie, în oraşul Sovata - număr-	98
Tabelul nr. 72 Personal didactic ocupat în învăţământul preşcolar.....	98
Tabelul nr. 73 Numărul elevilor înscrişi în învăţământul primar şi gimnazial	99
Tabelul nr. 74 Evoluţia numărului de elevi, pe ani de studiu.....	99
Tabelul nr. 75 Personal didactic angajat în învăţământul primar şi gimnazial.....	101
Tabelul nr. 76 Numărul de elevi ce revin la un profesor în anul 2008.....	102
Tabelul nr. 77 Infrastructura umană în domeniul sanitar.....	103
Tabelul nr. 78 Număr persoane/unitate sanitară -număr-	103
Tabelul nr. 79 Număr persoane/medic –număr-	104
Tabelul nr. 80 Biblioteci din oraşul Sovata -număr-.....	112
Tabelul nr. 81 Criminalitatea în oraşul Sovata.....	114
Tabelul nr. 82 Structura personalului din Primăria Sovata.....	115
Tabelul nr. 83 Venituri la bugetul local 2010-2012	116
Tabelul nr. 84 Cheltuieli din bugetul local – realizate -2010-2012	117
Tabelul nr. 85 Tabel centralizator cu taxe si impozite pe 2010-2012.....	118

Elaborarea strategiei de dezvoltare a oraşului Sovata pe perioada 2014-2020 a devenit o necesitate, în condițiile în care această analiză de ansamblu se constituie ca un tablou general al problemelor și al realizărilor comunității dar și un compendiu al aspirațiilor acesteia. Strategia prezentă se dorește a fi o imagine neutră în raport cu promisiunile și orientările politice internaționale, naționale sau regionale și trebuie să orienteze eforturile principalilor actori locali spre un program prioritizat bazat pe intervenții pe termen scurt și mediu. Orașul Sovata organizat și definit conform Legii 351/2001, modificată ulterior, își propune o existență care să asigure baza pentru o relație bună cu localitățile din jur, aspect ce presupune colaborarea și coordonarea pe diferite planuri și nivele în vederea armonizării politicilor și programelor proprii de dezvoltare socio-culturală și economică. Reprezentanții orașului își propun identificarea căilor de asigurare a unor condiții de viață mai bună pentru toate categoriile de populație, sprijinirea dezvoltării locale prin asigurarea serviciilor care să consolideze sentimentul apartenenței la o comunitate prosperă, crearea unui cadru potrivit, diversificat pentru investitorii în căutare de amplasamente și un mediu plăcut și agreabil pentru turiști.

Prezenta lucrare a fost realizată în perioada septembrie-decembrie 2013 pe baza unui contract de prestări de servicii semnat între Primăria Orașului Sovata și MARIAN ONORIU LIVIU PFA, de către de prof. univ. dr. Liviu Marian și lector univ. dr. Brîndușa Marian în urma unei documentări bazate pe o bibliografie corespunzătoare, a interviurilor realizate cu persoane cunoscătoare a fenomenelor analizate și bineînțeles a datelor și informațiilor furnizate de funcționarii primăriei.

Pentru realizarea acestei lucrări au fost utilizate informații, date și statistici din următoarele lucrări:

1. *Planul Urbanistic General al Orașului Sovata, PUG*, volumul I, iulie 2012
2. *EUROPA 2020 - O strategie inteligentă favorabilă incluziunii*, UE Bruxelles, 03. 03 2010, COM (2010)2020 final
3. *Elemente ale unui cadru strategic comun 2014 – 2020* pentru Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime Bruxelles, 14. 3. 2012SWD(2012) 61 final
4. *Profilul socio-economic al județului Mureș 2013*, Consiliul Județean Mureș
5. *Analiza SWOT a Județului Mureș 2013*, Consiliul Județean Mureș
6. *Strategia de Dezvoltare a zonei metropolitane Tg. Mureș*, 2012
7. *Pregătirea portofoliului de proiecte 2014-2020* Regiunea Centru, ADR, mai 2012
8. *Analiza SWOT a Regiunii Centru PDR 2014-2020*, aprilie 2013, ADR Centru

9. *Analiza socio-economică a Regiunii Centru*, PDR 2014-2020, aprilie 2013
10. *Studiu privind agricultura și dezvoltarea rurală în Regiunea Centru*, ADR CENTRU, 2011
11. *Recensământul populației 2011*, INS, Date statistice pentru Județul Mureș
12. *Analiza Socio-Economică a regiunii, PDR 2014-2020*, Agenția de Dezvoltare Centru, aprilie 2013
13. *Studiu Regional privind AGRICULTURA ȘI DEZVOLTAREA RURALĂ ÎN REGIUNEA CENTRU*, ADR, august 2011
14. *Anuarul Statistic al Județului Mureș 2011,2012*, INS Direcția Mureș
15. *Axele Prioritare 1-6 în Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru*, ADR, 2013
16. *Coordonatele majore ale procesului de programare a fondurilor europene pentru perioada 2014-2020*, Guvernul României, 2012
17. *Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale: un cadru european pentru coeziunea socială și teritorială*, Document al CE, 2010
18. *Portofoliul de Proiecte pentru 2014-2020*, Ghid editat de ADR, iunie 2012
19. *O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii* Document al CE, martie 2010
20. *„Tineretul în mișcare” O inițiativă de eliberare a potențialului tinerilor de a realiza o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii în Uniunea Europeană*, Document al CE, sept. 2010
21. *Date statistice 2006-2012 ale Direcției Județene pentru Agricultură Mureș*
22. *Strategia de Dezvoltare a Orașului Sovata în perioada 2009-2015*, Acquaprofit Miercurea Ciuc
23. *Raportul Primarului orașului Sovata, 2010, 2011*
24. *Raportul Primarului orașului Sovata, 2012*
25. *Site-ul Primăriei Sovata, www.sovata.ro*
26. *Fișa localității Sovata 2005, 2008, 2010, 2011, 2012*.INS, Direcția de Statistică Mureș
27. *Memoriu general pentru revizuirea PUG și RLU al orașului Sovata – cu localitățile componente*
28. *Strategia de Dezvoltare Durabilă 2014-2020 a județului Mureș, nov.2013*
29. *Planul de acțiune Master Plan pentru dezvoltarea turismului balnear, Detende consultants, Autoritatea Națională pentru Turism <http://turism.gov.ro/dezvoltare-turistica>*

SERVICIILE PUBLICE. DATE FINANCIARE. BUGETAREA ORAȘULUI.CAPITOLUL 1

LOCUL ȘI ROLUL ORAȘULUI SOVATA ÎN JUDEȚUL MUREȘ ȘI REGIUNEA CENTRU

1.1. Prezentarea generală a orașului. Istoricul orașului Sovata

1.2. Orașul Sovata în contextul județean și regional

1.1. Prezentarea generală a orașului. Istoricul orașului Sovata

Volker Wollmann[1] în monografia sa asupra mineritului subliniază prezența în imediata apropiere a zăcămintelor de sare a unei fortificații romane. Resursele de sare gemă de la Sovata au fost menționate în imediata apropiere de castrul roman de la Sărățeni. Romanii exploatau sarea numai la suprafață, în gropi patrulate, până la o adâncime de 12-15 m, de unde sarea se putea scoate ușor, pe punți alunecoase și cu aparate simple de ridicat, după care o părăseau și începeau extragerea în altă groapă. Aceasta era metoda prin care au exploatat romanii sarea în Ardeal, iar excavațiile părăsite au devenit în timp mici lacuri sărate.

Prima mențiune a orașului Sovata datează din 13 septembrie 1578, în actul privilegial al principelui Cristofor Bathory acordat paznicilor exploatărilor de sare de la Sovata, act confirmat mai târziu și de Sigismund Bathory - "Confirmatio Assecurationis possessionis Zowatha". În plângerea datată din anul 1581 adresată lui Bathory Istvan, principele Transilvaniei și Regele Poloniei, șambelanul salinelor din Ținutul secuiesc face referire la existența unui număr de 16 familii pe Câmpul Soveții. Populația micii așezări, format inițial din paznicii exploatărilor de sare și familiile lor, a sporit încet, ajungând de la 16 familii menționate în documente istorice datate din anul 1602 la un număr de 400 familii așa cum reiese din însemnările călătorului Orban Balazs care a vizitat localitatea în anul 1860. Ocupația de bază a populației era exploatarea pădurilor, agricultura, creșterea animalelor și cărăușia, prima întreprindere industrială din localitate fiind una cu profil forestier.

Apele izvoarelor și lacurilor sărate erau folosite pentru băi încă din vremurile premergătoare secolului al XVIII-lea, apele sărate fiind utilizate inițial mai ales de către populația locală, mai târziu au apărut însă și vizitatori înstăriți, mica aristocrație regională începând să-și construiască rezidențe de vară proprii la poalele muntelui de sare încă de la începutul anilor 1840.

În 1872 au fost puse bazele primei băi publice din localitate, denumită "Gera", autorizată ca baie terapeutică în 1876. Stațiunea de Jos s-a dezvoltat în jurul acestei băi la foarte scurt timp după construirea acesteia, localitatea însăși cunoscând o dezvoltare nemaîntâlnită în istoria sa de peste trei secole. În numai câteva decenii numărul locuitorilor s-a triplat, în jurul stațiunii au apărut zeci de vile, așezarea fiind atestată oficial ca stațiune balneară în 1884, devenind un centru balnear de interes zonal frecventat de locuitorii orașelor și comunelor din apropiere.

În perioada 1875-1881 a luat naștere Lacul Ursu, cel mai mare lac sărat helioterm din Europa, în urma prăbușirii terenului datorită unei dizolvări subterane enorme a sării și acumulării apei a două pâraie în golul rezultat. În urma efectuării unor studii complexe asupra proprietăților curative a apelor noului lac situat într-un peisaj pitoresc, fondatorul stațiunii moderne - Sofalvi Illyes Lajos - s-a decis asupra valorificării resurselor naturale unice, Stațiunea de Sus fiind întemeiată oficial în anul 1900. În 1902 el a cumpărat și Băile Gera, unificând astfel cele două băi. Anii premergători primului război mondial au însemnat o perioadă de dezvoltare dinamică, Sovata ajungând în rândul celor mai renumite și vizitate stațiuni balneare din Transilvania. În anul 1905, linia ferată care ajungea până la Sărățeni a fost prelungită până la Praid, facilitându-se astfel legătura Sovatei cu zone mai îndepărtate. În 1908 s-a introdus apa curentă și s-a început canalizarea stațiunii.

După stagnarea din timpul primului război mondial, Sovata a cunoscut o nouă perioadă de prosperitate, devenind în perioada interbelică cea mai cunoscută stațiune cu băi sărate din România, fiind vizitată în repetate rânduri de familia regală. În 1926 s-a introdus lumina electrică în stațiune, iar în 1925 datorită solicitărilor de tratamente reumatologice și ginecologice, au fost construite baze de tratament lângă Lacul Ursu și Lacul Negru. Până în 1939 peste 100 de vile au fost construite de către investitori particulari.

Al doilea război mondial a adus o altă perioadă de stagnare, urmată de instaurarea regimului socialist: naționalizarea pădurilor, întreprinderilor industriale, a micilor ateliere meșteșugărești, precum și a vilelor și dotărilor balneare din stațiune.

În anul 1952, când localitatea a fost declarată oraș(datorită în primul rând notorietății sale de stațiune balneoclimaterică), doar stațiunea propriu-zisă prezenta semne de urbanizare(rețea de apă, canalizare, electricitate) aceste facilități neînregistrându-se și în viața locuitorilor din comună. Situația urma să se schimbe în anii 1960, când s-au efectuat lucrări de extindere a rețelelor de apă, canalizare, electricitate pe teritoriul întregii localități, asfaltarea principalelor străzi și amenajarea trotuarelor, precum și asigurarea iluminatului public.

Între anii 1960-1980 stațiunea a beneficiat de dotări prin investiții majore, fiind construite 5 hoteluri și o nouă bază de tratament, care i-au permis dezvoltarea capacității turistice la cote ridicate, creându-se astfel numeroase locuri de muncă în sectorul serviciilor.

După 1990, stațiunea și implicit orașul, au fost marcate de perioada de tranziție de la economia centralizată la cea de piață, concurențială, dotările din zona balneară fiind afectate de evidentul proces de îmbătrânire morală, dar și de legislația din domeniul turismului care nici azi nu este coerentă și unitară, astfel încât reperatele activității economice din oraș, complementare celor dezvoltate de stațiune, au cunoscut un amplu proces de restructurare concomitent cu transferul de proprietate.

Perioada de după anul 2000 se caracterizează prin solicitări masive de construire de cabane și case de vacanță, dezvoltându-se în mod spontan microzone cu case de vacanță sau dotări turistice de capacitate mică și medie aparținând preponderent sectorului privat.

Anul 2006 a marcat începutul unor investiții majore [25] în infrastructură: reabilitarea drumurilor urbane ale stațiunii și a aleilor din jurul lacurilor sărate, reabilitarea și extinderea rețelei de apă și canalizare, modernizarea uzinelor de apă și a stației de epurare, unele dintre ele beneficiind de fonduri naționale sau europene și altele au fost materializate din veniturile proprii ale Consiliului Local.

1.2. Orașul Sovata în contextul județean și regional

Județul Mureș, este situat în partea central-nordică a României, în Podișul Transilvaniei, între bazinul superior al râului Mureș și bazinele râurilor Târnava Mare și Târnava Mică, fiind cuprins între meridianele 23°55' și 25°14' longitudine estică și paralelele 46°09' și 47°00' latitudine nordică. Cu o suprafață de 6.714 km² reprezintă 2,8% din suprafața țării și se învecinează la nord-est cu județul Suceava, la est cu județul Harghita, la sud-est cu județul Brașov, la sud cu județul Sibiu, la sud-vest cu județul Alba, la vest cu județul Cluj, iar la nord cu județul Bistrița-Năsăud.[1]

Sovata (în maghiară *Szováta*, în germană *Sowata*) este un oraș aflat pe cursul superior al râului Târnava Mică, la confluența cu râul Sovata, în Depresiunea Praid - Sovata, la poalele dinspre sud-vest ale Munților Gurghiu(Carpații Orientali), altitudine 475-530 m. Se învecinează[1] la nord cu dealul Cireșelu de 912 m, la est cu dealul Stejaru de 649 m, la nord-est cu dealul Beheci sau Bicheș de 1080 m, iar la nord-est cu Masivul Gurghiu, vârful Saca de 1777 m.

Localități învecinate: Praid, Ocna De Jos, Ocna De Sus, Chibed, Atid, Eremitu, Corund, Ghindari, Trei Sate, Ibănești, Hodac, Lupeni, Simonești, Miercurea Nirajului, Sângeorgiu de Pădure, Glăjărie, Gurghiu, Vârșag, Dealu, Cristuru Secuiesc, Filiaș, Porumbenii Mari, Gălești, Eliseni, Jabenita[1]

Localitatea Sovata, una dintre cele mai renumite stațiuni balneoclimaterice din România, este situată în zona nord-estică a bazinului Transilvaniei, în extremitatea estică a județului Mureș. Al șaselea oraș după mărime al județului, Sovata se află la o distanță de 60 km de reședința de județ, municipiul Tîrgu-Mureș, fiind legată de rețeaua de localități a țării prin drumul național DN13A-Bălăușeri–Tg. Mureș într-o direcție și Odorhei–Miercurea Ciuc în cealaltă, respectiv DJ 153, drum ce realizează legătura Sovata–Eremitu–Reghin iar cu trenul prin linia de cale ferată 307 Blaj-Târnaveni-Praid. În funcție de poziția în teritoriu și rețeaua căilor de comunicații, chiar de elementele de relief menționate anterior, se poate realiza o zonare a teritoriului județean cu aria de influență a orașului Sovata care conform legislației în vigoare, Legea 351/2001, ar trebui să beneficieze de o serie de instituții care să gestioneze zonal problematicile aferente(judecătorie, procuratură, spital, casa de cultură, cinematograful etc.). În raza zonată orașului de 10–20 km, se află mai multe localități cu ranguri de comune Eremitu, Sărățeni, Ghindari, Praid.

Date fiind problemele comune ale așezărilor învecinate se preconizează necesitatea creării unor asocieri microregionale pe probleme de infrastructură, servicii publice, de strategii și programe de dezvoltare socio-economică. În funcție de capacitățile administrative și eficiența comunicării dintre primăriile și consiliile locale în cauză se pot contura cel puțin 2 alternative, cum au și fost inițiate în acest sens, pentru ambele variante:

- asocierea microregională înglobând așezările din Valea Târnavei Mici de la Sovata până la Bălăușeri: Asociația Microregională Târnavă Mică Bălăușeri – Sovata;
- asocierea microregională înglobând așezările din depresiunea Ținutului Sării, microregiune extinsă pe teritoriul județelor Mureș și Harghita.

Orașul Sovata se compune din orașul propriu-zis desfășurat de la bifurcația DN13A și DN13D, înspre est și nord, pe valea pârâului Sovata și pârâul Săcădat, cu pătrunderi ramificate pe afluenții acestuia, spre valea Sebeș, pârâul Negru, Pârâul Sărat, Pârâul Răchitiș, spre vest pe pârâul Restad. Spre nord orașul se continuă cu satul Săcădat, spre est, în zona sărăturilor(de la Ghera până în amonte de Lacul Ursu) se desfășoară stațiunea Sovata cu funcție turistică și parțial rezidențială.[25] Tot de Sovata aparține satul Ilieși, pe valea Iuhodului, respectiv zona fermei Isuica și sătucul Căpeți.

Orașul Sovata, deși și-a pierdut o parte a locuitorilor rezidenți, date comparative 1999-2005, numărul lor reducându-se cu 1971 persoane(16%),dar se încadrează în continuare în categoria orașelor de rangul III. Pierderea se datorează în mare măsura transferării din structura inițială a orașului a satului Sărățeni, care a devenit comună de sine-stătătoare.

Relieful

Localitatea Sovata se află la o altitudine de 530 m pe versantul sudic al munților Gurghiului, munți vulcanici, pe un podiș denumit "**Între săruri**". Orașul este așezat în întregime pe un masiv de sare, iar în jurul stațiunii pe o rază de 30 km se întind păduri seculare de brad, molid, stejar între care apar colturi pleșuve de sare.

Pe teritoriul stațiunii s-au format o serie de doline, care umplându-se cu apă au format și alte lacuri sărate cu calități curative.

Există 5 lacuri sărate[1] în Sovata:

- Lacul "Ursu" cu o suprafață de 46.000 mp.
- Lacul "Aluniș" cu o suprafață de 9.000 mp.
- Lacul "Negru" cu o suprafață de 3.700 mp.
- Lacul "Roșu" cu o suprafață de 2.100 mp.
- Lacul "Verde" cu o suprafață de 500 mp.

Așezată la poalele munților Gurghiului, pe valea Târnavei Mici, cu un potențial balnear și terapeutic recunoscut în țară și în afara hotarelor țării, orașul Sovata reprezintă unul din elementele principale care recomandă județul Mureș ca destinație turistică. Unitatea aparține depresiunilor de tip subcarpatic din estul Podișului Târnavelor, depresiuni care fac legătura cu lanțul eruptiv Gurghiu – Harghita. Situat la o altitudine medie de 500 m, localitatea este mărginită la vest de dealul Beheci cu altitudine de 1078 m, la nord este încadrată de Dealul Cireșul(956 m), iar spre est de Dealul Stejarului(649 m), Dealul Capela (715 m), Dealul Mic și Muntele de Sare la nord-est. Dealurile împădurite care înconjoară localitatea sunt dominate de Masivul Saca(1777 m) aparținând Munților Gurghiului. Pârâiele izvorâte din acest masiv, Sovata și Sebeș, mărginesc localitatea spre sud și spre nord-est.

Pantele în general sunt domoale, valea râurilor și pârâielor puțin adâncite.

Caracterul morfologic al regiunii[1] este determinat de faptul că factorii de modelare au acționat asupra a două formațiuni foarte diferite petrografice:

- formațiunea sedimentară în care predomină argilele marnoase și marne, alterând cu nisipuri și gresii, care este străpunsă de masivul diapir de sare;
- formațiunea vulcanogeno-sedimentară, reprezentată prin aglomerate andezitice.

Rețeaua hidrografică

Principalul colector al rețelei hidrografice din zona localității Sovata este râul Târnavă Mică, care izvorăște din munții Harghitei și este afluentul râului Mureș. Orașul Sovata s-a dezvoltat în amonte de confluența pârâului Sovata cu Târnavă Mică, pe valea pârâului Sovata și afluenți, cât și pe valea pârâului Sebeș și Luhod, pârâuri care confluează cu râul Târnavă Mică la sud de localitate.

Rețeaua hidrografică este foarte densă, cu debite permanente și caracter puțin torențial. Pârâul Sovata și Sebeș culeg apele pâraielor cu debit mic permanent, apele provenite din torenți și apele de șiroire din zona băilor și partea nordică a orașului. Afluenți de mică lungime a Pârâului Sovata sunt pâraiele Săcădat, Răchitiș, Restad, Sărat și Vâlceaua Băilor.

Un aspect deosebit al rețelei hidrografice îl reprezintă existența lacurilor sărate pe teritoriul actual al stațiunii balneoclimaterice, lacuri care au luat naștere datorită faptului că orașul este așezat în întregime pe un masiv de sare.

Lacurile sărate de origine carstosalină (dizolvarea sării și tasarea materialului de deasupra) formate pe diapiurul de la Sovata sunt lacurile Roșu, Verde, Ursu și Aluniș (drenate de Pârâul Sărat), la care se adaugă și bazinele izolate ce au la origine doline de dizolvare și tasare: Lacul Mierlei, Lacul Șerpilor (actualmente o mlaștină eutrofă) și Lacul Paraschiva (colmatat). Singurul lac de origine antroposalină este Lacul Negru, situat în partea sudică a Muntelui de Sare. [25]

Solurile

Județul Mureș dispune de o diversitate apreciabilă de produse naturale specifice curelor balneare ape minerale, ape de zăcământ, lacuri sărate, nămoluri sapropelice, gaze mofetice. Ansamblul de hidrostructuri cu zăcăminte de ape minerale este caracterizat de prezența stratului de sare, a hidrocarburilor și a bioxidului de carbon. În această categorie genetică se încadrează apele sărate de la Sovata, Gurghiu, Jabenița, Ideciu de Jos, Brâncovenești și Uila.

Renumele european al stațiunii balneoclimaterice Sovata se datorează coexistenței unei cantități considerabile de ape sărate cu diferite grade de concentrație cu un nămol sulfuros de culoare neagră, bogat în elemente chimice și în substanțe organice, precum și fenomenului de helioterme a apei din lacul Ursu[4]

Între resursele subsolului, județului Mureș ca importanță, după gazul metan, sunt rocile nemetalifere utile de diferite categorii (vulcanice, sedimentare, detritice etc.), prezente în rezerve, practic nepuizabile.

Zona eruptivă montană este dominată de andezit (cariere industriale în defileul Mureșului la Stânceni și lângă Sovata la Ilieși) și de piroclastite andezitice.

În zona deluroasă din Subcarpații interni, Podișul Târnavelor și Câmpia Transilvaniei predomină depozitele sedimentare de nisipuri, marne, argile care pot fi utilizate în fabricarea unor materiale de construcții, iar unele varietăți cuarțoase (în zona Sovata) la fabricarea sticlei. Nisipurile conțin uneori intercalații de gresii, care, bine cimentate, constituie o excelentă piatră de construcție de lungă durabilitate. Masivul de sare de la Praid este cel mai

bine descoperit de eroziunea văii Corond și afluenții săi; apele de șiroire au săpat șanțulețe și creste ascuțite(custri). Reprezintă unul dintre masivele de diapire cel mai puternic deformat.

Structura saliferă *Corund-Praid-Sovata (Săcădat)* este situată în zona de contact a bazinului Transilvaniei cu lanțul muntos neoeruptiv al Carpaților orientali, Călimani-Gurghiu-Harghita, la îmbinarea podișului Târnavelor cu aliniamentul orogenic Gurghiu-Harghita. Acest zăcământ de sare este una din cele mai mari "cute diapire" din Europa.

În general, sarea din bazinul Transilvaniei, spre deosebire de sarea pericarpatică și alte zăcăminte de pe glob, se caracterizează printr-un conținut foarte mic în sulfat de Ca. [4]

În Sovata, solurile sunt slab-moderat profunde, pe alocuri superficiale cu sare la suprafață. Masivul de sare este protejat de un strat subțire de sol argilos în amestec cu gresie nisipoasă.

Pe teritoriul orașului întâlnim doua clase de soluri: cambisoluri cu sol brun eumezobazic tipic și clasa argiluvisoluri cu solurile brun luvic litic.

O răspândire mai limitată, dar totuși în rezerve considerabile, o au depozitele mobile de bolovăniș, pietriș și balast, extrase în numeroase puncte și folosite ca materiale de construcție brute sau prelucrate industrial. Astfel de rezerve potențiale de agregate minerale se întâlnesc pe cursul râurilor din județul Mureș. Sarea comună, sarea gemă sau sarea de bucătărie reprezintă, de asemenea, una din bogățiile de seamă ale podișului transilvănean

Substanțele minerale terapeutice cuprind întreaga gamă de substanțe minerale utilizate în cura balneară, direct sau prin realizarea unor concentrații, precum apele îmbuteliate în scop alimentar sau curativ. [4]

Date climatice

Trăsăturile climatice ale zonei sunt o consecință a poziției sale în centrul Transilvaniei, fapt care încadrează acest teritoriu în subprovincia climatic temperat-continental moderată, definită de circulația și caracterul maselor de aer din Vest și Nord-Vest.

Stațiunea are o climă subalpină, cu veri răcoroase(temperatura medie în iulie este de 18,5°C) și ierni blânde(temperatura medie în ianuarie este de -3,5°C), temperatura medie anuală fiind de 7,5°C. Numărul zilelor de vară oscilează între 60 – 85. Zilele tropicale sunt puține, astfel că abia se însușează 18 zile din cursul unui an. Din cifra menționată 6 zile revin exclusiv lunii august. Numărul mediu anual al zilelor cu îngheț este de 127. Numărul cel mai mare de zile cu îngheț se regăsește în luna februarie.

Precipitațiile – cantitatea medie multianuală de precipitații atmosferice se situează în jurul valorii de 750 mm, cu valori maxime în perioada aprilie - iulie. Cantitățile medii din luna

iulie se încadrează între 80-180 mm, iar în luna ianuarie între 30-50 mm. Numărul mediu anual de zile cu precipitații este de 130, iar cel de zile cu strat de zăpadă de 70.

Regimul eolian este moderat, cu viteza medie de 10 m/s. Anual se înregistrează 113 zile cu vânt, dar numai 9 zile în care viteza vântului depășește 35km/h. Direcția predominantă a vânturilor este dinspre NE și NV, primăvara fiind vânturi frecvente și din direcția SE. Aerul este curat, foarte bine oxigenat, conținând în cantități mare ioni negativi. [25]

Vegetația

Stratul subțire de sol argilos în amestec cu gresie nisipoasă care acoperă masivul de sare face posibilă existența pădurii seculare cu vegetație foarte bogată. Acest fenomen este deosebit, întrucât terenurile sărate sunt de regula pustii, cu vegetație halofită slab dezvoltată. Acest fenomen unic este determinat de coexistența sării, a solului sărat și a pădurii.

În stratul relativ subțire de sol se ancorează rădăcinile speciilor lemnoase cele mai des întâlnite: stejarul(*Quercus robur*), gorunul(*Quercus petraea*) – în proporție de 37,61%, fagul(*Fagus sylvatica*) – 26,41%, carpenul(*Carpinus betulus*) – 34,25%. În anumite locuri întâlnim și molizi(*Picea abies*)- 1,71% cât și pini(*Pinus silvestris*, *Pinus nigra*). Molizii dar și exemplarele foioase ajung la dimensiuni considerabile. Astfel nu sunt rare exemplare de stejar cu dimensiuni de peste 1 m diametru și molizi cu diametru de peste 60-70 cm.

Alte specii lemnoase în amestec cu cele amintite sunt: cireșul sălbatic(*Cerasus avium*), plopul tremurător(*Populus tremula*), mărușul(*Malus sylvestris*), cornul(*Cornus mas*), sânțerul(*Cornus sanguinea*), păducelul(*Crataegus monogyna*), alunul(*Coryllus avellana*), frasinul(*Fraxinus excelsior*), jugastrul(*Acer campestre*), paltinul de munte(*Acer pseudoplatanus*). Dintre speciile lemnoase cățărătoare amintim curpenul(*Clematis vitalba*) și iedera(*Hedera helix*).

Tipurile de habitate întâlnite sunt:

- Deluros de gorunete, Pm, podzolit, pseudogleizat, cu *Carex Pilosa*;
- Deluros de gorunete, Pm, brun slab-mediu podzolit edafic mijlociu;
- Deluros de făgete, Pm, brun edafic mijlociu, cu *Asperula –Assarum*;

Întâlnim următoarele tipuri de păduri:

- Făget de deal pe soluri scheletice cu flora de mull;
- Făgeto-carpinet cu flora de mull;
- Gorunet cu flora de mull;
- Gorunet cu *Carex pilosa*;
- Gorunet de stâncărie;
- Șleau de deal cu gorun și fag;

Surprinzător de bogată și abundentă este vegetația ierboasă a pădurilor. În luna iulie solul este acoperit în proporție de 25-40% de un covor ierbos, care cuprinde 30-35 de specii. Alături de speciile obișnuite, ca *Urtica dioica*, *Chelidonium majus*, *Taraxacum officinale*, *Gallium sp.*, *Veronica sp.* etc. remarcăm și prezența unor flori endemice, ca lăptucul oii (*Telekia speciosaendemism intracarpatin*) și specii rare, ca papucul doamnei (*Cypripedium calceolus*) și crinul de pădure (*Lilium martagon*). [22]

Fauna

Fauna teritoriului orașului Sovata [22] este caracteristică pădurilor de cvercinee din zona dealurilor mijlocii. În zonele adiacente se pot întâlni carnivorele mari: ursul, lupul, râsul. Dintre carnivore ursul poate coborî chiar pe teritoriul ariei protejate când zona nu este aglomerată de turiști. Căpriorul pătrunde frecvent și pe teritoriul ariei protejate, cerbul comun găsimu-se în zonele adiacente. Alte specii ce se regăsesc în această zonă: mistrețul, bursucul, jderul, pisica sălbatică etc.

Ornitofauna este bogată. Întâlnim speciile comune ca vrabia, mierla, pițigoiul, cocoșul de munte, specie introdusă pe lista roșie a IUNC. Acesta din urmă a pierdut cca. 30% din populație din simpla cauză, că se ferește de arealele aglomerate, zgomotoase. În Munții Gurghiu cocoșul de munte s-a retras la limita superioară a habitatelor forestiere, mai ales de molid. Acest indiciu este un semnal de alarmă, deoarece dezvoltarea turismului, a activităților de extragere a pietrei în cariera din zonă va duce la dispariția forțată a cocoșului de munte, nemaivând habitate unde să se refugieze.

Fauna acvatică se restrânge la fauna specifică lacurilor sărate, respectiv la fauna pâraurilor de munte. Acestea, având debite constante, pante abrupte, adăpostesc numeroase specii de pești specifice pâraurilor repezi de munte în special păstrăvul, care este prezent și în cele câteva crescătorii din văile limitrofe orașului.

Trăsăturile biologice ale apei lacurilor sărate

Acest aspect este mai puțin tratat în literatura geografică de specialitate, referiri la viața din apa lacurilor făcând I. Al. Maxim, care citează o serie de studii efectuate de diferiți cercetători de la finele secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Cea mai importantă formă de viață adaptată apelor cu salinitate mare și variabilă este *Artemia salina* un artropod primitiv din clasa crustaceelor, subclasa *Branhiopoda* (cu picioarele transformate în branhii). Animalul înoată întotdeauna pe spate (cu picioarele în sus), mișcarea picioarelor lamelare generând un curent de apă care se scurge pe un șanț de pe fața ventrală. Se reproduce prin chisturi, fiind foarte rezistent la condiții neprielnice (seceta, îngheț etc.).

Existența acestor forme a fost pusă în evidență încă din 1880 de E. v. Friedenfels în lacurile de la Ocna Sibiului, atât în forma larvară cât și adultă, mai ales ca femele. Formele din lacurile cu o concentrație mai mare chiar de la suprafață, sunt mai mici și de culoare roșcată, pe când cele din lacurile mai puțin sărate sunt ceva mai mari, mai puternice și de culori mai închise.

În cazul lacurilor sărate prezintă o mare importanță, nămolul sapropelic cu componenți minerali activi care îi conferă o valoare terapeutică deosebită. De asemenea, aceste viețuitoare secretă un hormon feminin numit foliculină, a cărui prezență în apa și nămolul lacului recomandă utilizarea acestora în tratarea unor afecțiuni ginecologice.

Studii biologice complexe asupra lacurilor de la Sovata a întreprins Valeria Trica (1983), care a urmărit în mod deosebit evidențierea biocenozelor faunistice și floristice caracteristice fiecărui ecosistem lacustru, cu influență asupra procesului de peloidogeneza. În straturile superficiale ale apelor se dezvoltă organisme eurihaline, dar spre fundul lacurilor se întâlnesc și organisme stenohaline.

În orașul Sovata - stațiune balneoclimaterică recunoscută pe plan național - a avut loc în ultimii ani o dezvoltare importantă în privința echipării tehnico-edilitare, însă nici această localitate nu îndeplinește în totalitate condițiile corespunzătoare rangului ierarhic de oraș(ex: lipsa judecătoriei și parchetului).[22] Pentru ca aceste localități să devină centre urbane în adevăratul sens al cuvântului, îndeplinind parametrii specifici mediului urban, este necesară susținerea financiară cu precădere a acestor orașe, ca prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, facilitarea ocupării forței de muncă și diversificarea serviciilor, acestea să își amplifice rolul pe care îl dețin în județ.

CAPITOLUL 2

ANALIZA DEMOGRAFICĂ, STRUCTURA POPULAŢIEI PE GRUPE DE VÂRSTĂ, NAŢIONALITATE, APARTENENŢĂ RELIGIOASĂ. DINAMICA INDICATORILOR DEMOGRAFICI

- 2.1. Evoluţia şi dinamica populaţiei în oraşul Sovata
- 2.2. Structura populaţiei în funcţie de gen şi stare civilă
- 2.3. Structura populaţiei pe etnii
- 2.4. Structura populaţiei după religie
- 2.5. Structura populaţiei în funcţie de studii
- 2.6. Densitatea populaţiei
- 2.7. Structura populaţiei pe grupe de vârstă

2.1. Evoluţia şi dinamica populaţiei în oraşul Sovata

Populaţia ocupă un loc deosebit în evaluarea economico-socială a localităţii, fiind atât factor de influenţă cât şi scop al dezvoltării socio-urbane. Evoluţia numărului populaţiei pe un interval relativ lung poate fi interpretată în mod corect doar prin cunoaşterea acelor fenomene economice, sociale sau administrative care au contribuit la acest fenomen. În cazul oraşului Sovata, obţinerea statutului de staţiune balneo-climaterică a constituit un punct de pornire a dezvoltării infrastructurii specifice acestui tip de localitate şi de atragere a unor însemnate resurse umane şi economice, ce au condus, în timp, la creşterea numărului populaţiei.

Potrivit datelor statistice evidenţiate de recensământul din anul 1880 sunt atestate pe teritoriul actualului oraş 3259 persoane. În anul 1930 Sovata avea un număr de 5244 de persoane. În perioada 1956-1977 populaţia localităţii creşte de la 8253 la 10482, iar în urma recensământului efectuat în anul 1992, aflăm că în Sovata trăiau 12112 persoane. În perioada anilor 2002-2011 putem constata o scădere a numărului de locuitori de la 11614 la 10385 de cetăţeni, o diminuare de 10,58%. [26] [27]

Tabelul nr. 1 Evoluţia populaţiei în oraşul Sovata între anii 1880-2011

1880	1930	1956	1966	1977	1992	2002	2011
3259	5244	8253	9312	10482	12112	11614	10385

Sursa: Direcţia de statistică Mureş

Valoarea maximă a numărului populaţiei în intervalul prezentat mai sus s-a înregistrat la recensământul din anul 1992(12112 persoane). Raportat la acest număr, totalul populaţiei a suferit o scădere de 4,11% în anul 2002 şi 14,25% în anul 2011. Aşa cum a fost precizat în

capitolul anterior scăderea numărului de persoane din orașul Sovata o reprezintă detașarea satului Sărățeni în comună de sine stătătoare.

Pe baza unui calcul de prognoză, prin extrapolarea datelor statistice certe din 2002, 2008 și 2011 se estimează că populația orașului Sovata în anul 2020 va avea o dinamică pozitivă dar nu spectaculoasă, de maxim 1,5%-2% pe an și deci putem aproxima o populație, prin creștere naturală, fără politici de promovare a demografiei, de 12.254 cetățeni, o dinamică pozitivă și contrară tendințelor naționale și regionale.

Tabelul nr. 2 Populația estimată pentru orașul Sovata în anul 2020

Sovata	Populația		
	2002	2011	Estimat 2020
TERITORIU ADMINISTRATIV	11614	10385	12254

Sursa: Planul Urbanistic General

Tabelul nr. 3 Dinamica populației din Sovata între anii 2002-2011

2002	2005	2008	2010	2011
11614	10286	9892	9613	10385

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

La 1 iulie 2002, populația județului Mureș însuma 588.359 locuitori, ocupând locul 14 între județele României, cu 2,7% din totalul populației țării. Evoluția numărului populației județului din ultimii 25 ani relevă o creștere între 1977 și 1991, urmată de o scădere continuă între 1991 și 2003. [22]

La nivelul județului Mureș numărul căsătoriilor este net superior celui al divorțurilor, numărul absolut al fiecărei categorii, în perioada analizată 2002-2011 fiind în creștere. Acest fenomen se constată și la nivelul orașului Sovata numărul căsătoriilor(cu o rată medie de 49,4/an) este net superior celui al divorțurilor(cu o rată medie de 15,4/an).

Din ultimele date statistice ale primăriei Sovata se remarcă faptul că numărul noilor născuți în 2011 este de 75, în 2012 de 88, decese din 2011 au fost de 103 persoane iar în 2012 de 110 de persoane. Tot din datele primăriei merită să menționăm că numărul căsătoriilor are o dinamică aleatorie: în anii 2010 - 50, 2011-25, 2012-45 deci se poate remarca o medie anuală de 40 de căsătorii/an. [26] [27]

Tabelul nr. 4 Nivelul sporului natural înregistrat în Sovata între anii 2005-2011

An	Populație	Născuți vii	Decedați	Spor natural	Rata sporului natural ‰
2005	10286	144	122	22	2,13
2008	9892	111	104	7	0.70
2010	9613	115	122	-7	-0,72
2011	10385	75	103	-28	-2,69

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Sporul natural al unei populații, ca valori absolute, raportat la o anumită perioadă, reprezintă diferența dintre numărul născuților vii și numărul decedaților în perioada de referință. Sporul natural în orașul Sovata este pozitiv în perioada 2005-2008, dar în scădere. Anul cu cel mai mare spor natural a fost anul 2005, atunci când numărul născuților vii a fost de 144 copii, iar a decedaților 122 persoane, cu un spor natural de 22 reprezentând 2,13‰ iar cel mai mic spor natural, chiar negativ, s-a înregistrat în anul 2011, de -2,69‰. Numărul nou-născuților este oscilant, însă are o tendință de scădere putându-se lua în considerare pentru prognozele viitoare o medie de 106,6 nou-născuți/an. Numărul decedaților este deasemenea oscilant, cel mai mare număr de decedați înregistrându-se în anul 2005 și 2010, 122 persoane, media anuală fiind de 112,2 decedați, rezultând un spor anual mediu negativ de 6 de persoane, dar luând în considerare pentru perioadele următoare un spor natural de -2,69‰/an, pe baza extrapolării rezultatelor din ultimii 4 ani. După cum rezultă din indicatorii comparativi ai ratei sporului natural, orașul Sovata în 2011, se află sub media valorii naționale dar și sub valoarea înregistrată la nivel județean.

Tabelul nr. 5 Rata sporul natural a orașului Sovata comparată cu referințele analizei

	Localitate Sovata	Nivel zonă metropolitană	Nivel județean	Nivel național
Rata spor natural	-2,69	3,16	- 2,2	3,5

Sursa: Strategia de dezvoltare a Zonei Metropolitane

Mișcarea migratorie a persoanelor poate fi analizată din perspectiva plecărilor și stabilirilor de domiciliu, respectiv, reședință din localitate.

În ceea ce privește persoanele stabilite cu domiciliul în orașul Sovata, numărul celor care și-au stabilit domiciliul este mai mic în fiecare an decât numărul persoanelor care au plecat din oraș. În anul 2008 față de anul 2005, numărul persoanelor care au solicitat stabilire de domiciliu în orașul Sovata a scăzut cu 31,85%, în timp ce cel al plecărilor a crescut în aceeași perioadă cu 27,51%. [26] [27]

Tabelul nr. 6 Dinamica stabilirilor și plecărilor(de domiciliu)2005-2012

An	2005	2008	2010	2011	2012
Stabiliri de domiciliu	113	77	125	-	-
Plecări de domiciliu	189	241	199	-	-

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Din anul 2005 până în 2010, diferențele dintre stabilirile și plecările de domiciliu este negativ, ceea ce denotă faptul că la nivelul orașului Sovata s-au înregistrat mai multe plecări

decât stabiliri cu domiciliul. Cel mai mare sold migratoriu sosire-plecare de domiciliul a avut loc în anul 2008 -164 cetățeni. Cauzele acestui fenomen negativ trebuie analizate și identificate căi prin care cetățenii orașului să fie capacitați să nu renunțe la domiciliul din Sovata decât în cazuri foarte bine justificate. [26] [27]

Tabelul nr. 7 Dinamica soldului migratoriu(schimbare de domiciliu)2005-2012

2005	2008	2010	2011	2012
-76	-164	-74	-	-

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Pentru reducerea numărului plecărilor, renunțarea la domiciliu, este necesară dezvoltarea unei politici de creare și de implementare a unor proiecte care au ca scop valorificarea potențialului economic al orașului, crearea unui mediu favorabil desfășurării unor activități economice pentru atragerea investitorilor, dezvoltarea și diversificarea serviciilor, demersuri care, fiecare în parte, conduc la crearea de noi locuri de muncă în cadrul orașului, la creșterea nivelului de trai și a calității vieții locuitorilor, menținând și chiar crescând astfel numărul persoanelor stabile în orașul Sovata. [22]

O scurtă analiză a fenomenului stabilirilor și plecărilor de reședință(deci a acelor care obțin o viză de staționare în oraș) evidențiază faptul că în anul 2005, în orașul Sovata au fost 82 de stabiliri de reședință și 113 de plecări de reședință; 136 de stabiliri de reședință și 134 de plecări de reședință în anul 2008; datele anului 2010 evidențiază 121 de stabiliri de reședință și 125 de plecări de reședință. În anul 2011 au fost 100 de stabiliri de reședință și 128 de plecări de reședință, iar în anul 2012 au fost 138 de stabiliri de reședință și 125 de plecări de reședință. [26] [27]

Tabelul nr. 8 Dinamica stabilirilor și plecărilor de reședință 2005-2012

An	2005	2008	2010	2011	2012
Stabiliri de reședință	82	136	121	100	138
Plecări de reședință	113	134	125	129	125

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

În ceea ce privește soldul migratoriu între stabilirile și plecările de reședință în perioada 2005-2012 datele evidențiază un sold migratoriu negativ (2005 de -31; 2010 de -4; 2011 de -29) în timp ce în anul 2008 avem un sold pozitiv de 2 iar în 2012 de 13 cetățeni.

Tabelul nr. 9 Dinamica stabilirilor și plecărilor (de reședință) 2005-2012

2005	2008	2010	2011	2012
-31	2	-4	-29	13

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

2.2. Structura populaţiei în funcţie de gen şi stare civilă

În ceea ce priveşte structura populaţiei în funcţie de gen, se remarcă o proporţie echilibrată a femeilor şi bărbaţilor, populaţia feminină la nivelul oraşului Sovata fiind la nivelul anului 2011 doar cu 213 de persoane mai mare decât cea de gen masculin. Astfel, dacă la nivelul judeţului populaţia feminină reprezintă 51,18%, media populaţiei feminine la nivelul oraşului Sovata este de 51,09% puţin sub media pe judeţ . [4]

În valori absolute, populaţia de sex masculin, la nivel de Sovata, înregistrează o creştere uşoară de 0,06 puncte procentuale în perioada 2002-2011.

Tabelul nr. 10 Structura populaţiei în funcţie de gen (2002)

Localitate	Populaţia		Masculin		Feminin	
	Număr	%	Număr	%	Număr	%
Sovata	8283	71,31	4005	48,35	4278	51,64
Căpeţi	213	1,84	109	51,73	104	48,8
Ilieşi	453	3,90	232	51,21	221	48,78
Săcădat	1038	8,94	553	53,27	485	46,73
Sărăţeni	1627	14	781	48	846	52,00
TERITORIU ADMINISTRATIV	11614	100	5680	48,90	5934	51,09

Sursa Direcţia de Statistică Mureş

În baza datelor statistice certificate în anul 2002 putem afirma că în satele Căpeţi, Ilieşi, Săcădat ponderea bărbaţilor depăşea 51,21% în celelalte localităţi majoritatea populaţiei era preponderent feminină (în Sovata 51,64% şi Sărăţeni 52,00%).

Tabelul nr. 11 Dinamica structurii populaţiei stabile în funcţie de gen 2002/2011

An	Total	Feminin	Masculin	Procent femei din total %
2002	11614	5934	5680	51,09
2011	10385	5299	5086	51,02

Sursa: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş, Rezultatele finale ale Recensământului populaţiei şi al locuinţelor din 2011 în judeţul Mureş

Realizând o comparaţie între anii 2002 şi 2011 putem evidenţia faptul că, populaţia stabilă a scăzut de la 11614 în anul 2002 la 10385 în anul 2011 procentul populaţiei de gen feminin în totalul populaţiei stabile este aproape acelaşi, într-un trend uşor descrescător, diferenţa fiind nesemnificativă: 51,09% în anul 2002 şi 51,02% în anul 2011.

2.3. Structura populaţiei pe etnii

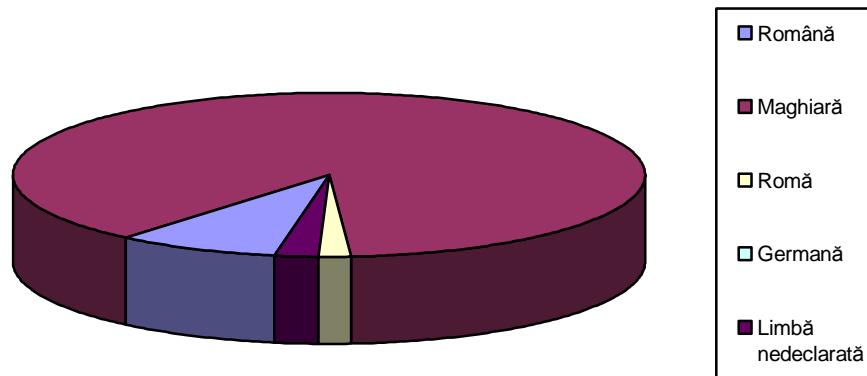
Transilvania şi în special Regiunea Centru se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, lingvistică şi religioasă. Datele recensământului populaţiei şi locuinţelor din 2002 arată că în Regiunea Centru comparativ cu celelalte Regiuni administrative se regăesc cele

mai multe persoane aparținând minorităților etnice și religioase. Românii formează și aici majoritatea absolută a populației(65,4%), fiind însă minoritari în 2 județe – Harghita(14,1%) și Covasna(23,3%). La nivelul Regiunii, românii sunt urmați, în ordine, de maghiari - 29,9% din totalul populației(6,6% la nivelul național), romi – 4,0% din populație(2,5% la nivel național) și germani – 0,6%(0,3% la nivelul țării). În Regiunea Centru trăiesc peste jumătate (52,8%) din numărul total al locuitorilor de etnie maghiară din România, un sfert (24,5%) din numărul etnicilor germani și 18,7% din numărul total al romilor. [10]

În județul Mureș, evoluția populației a avut o tendință crescătoare în ceea ce privește populația de etnie română, care a evoluat de la 111808 de persoane în anul 1850 la 309375 de persoane în anul 2002, reprezentând 53,26% din totalul populației județului. Populația de etnie maghiară a înregistrat cel mai mare număr la nivelul județului Mureș la data recensământului din 1977, dar în anii următori numărul persoanelor de etnie maghiară a scăzut sensibil înregistrându-se până în anul 2002 o scădere procentuală de 14,9%.

Din punct de vedere etnic, populația orașului Sovata se prezintă altfel decât media la nivel național, regional și județean având ca majoritate a populației cetățeni de etnie maghiară.

Situația populației pe etnii 2011

În anul 2002 din datele statistice ale recensământului populației se constată că maghiarii erau majoritari cu o proporție de 90,10%, populația de etnie română reprezenta 7,82% iar 1,91% din populația orașului erau romii. Conform datelor recensământului din 2011, în structura populației la nivel de 10385 cetățeni, pe etnii, în orașul Sovata se evidențiază următoarele ponderi etnice ale populației: maghiară 87,66%(peste media pe județul Mureș de 38,9%), română 8,24%(sub media pe județul Mureș de 56,1%), și romă 1,88%(sub media pe județ de 4,3%). [12]

Tabelul nr. 12 Structura populaţiei pe etnii 2002/2011

An	Populație stabilă	Română	Maghiară	Romani	Germană	Altă limbă maternă*	Limbă maternă nedeclarată
2002	11614	909	10465	222	7	5	3
2011	10385	856	9104	196	4	3	218

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș și Rezultatele finale ale Recensământului populației și al locuințelor din 2011 în județul Mureș

Prin raportarea datelor din anul 2011 la anul 2002 se constată că au scăzut ca pondere populația de etnie maghiară (de la 90,10% la 87,66%) și romă (de la 1,91% la 1,88%) și a crescut procentual populația de etnie română (de la 7,28% la 8,24%). Cele 218 persoane care nu și-au declarat etnia, reprezentând un procent de 2,09% din total populație nu poate influența ponderea pe etnii la nivelul orașului Sovata. [26] [27]

2.4. Structura populației după religie

Aceeași structură diversificată se înregistrează și în privința apartenenței religioase a locuitorilor Regiunii Centru. Ortodocșii formează 63,9% din totalul populației, fiind urmați de romano-catolici (15,2%), reformați (12,3%), unitarieni (2,2%), greco-catolici (1,6%), penticostali (1,2%) și evanghelici (1,0%). În cadrul Regiunii Centru, romano-catolicii și reformații dețin cele mai mari ponderi în județele Harghita, Covasna și Mureș, ortodocșii în Sibiu, Alba și Brașov, iar unitarieni sunt mai numeroși în Harghita. [23]

Populația de religie ortodoxă, greco-catolică, evanghelică și baptistă locuiește predominant în municipii și orașe, pe când romano-catolicii, reformații, unitarieni și penticostalii sunt mai numeroși în mediul rural.

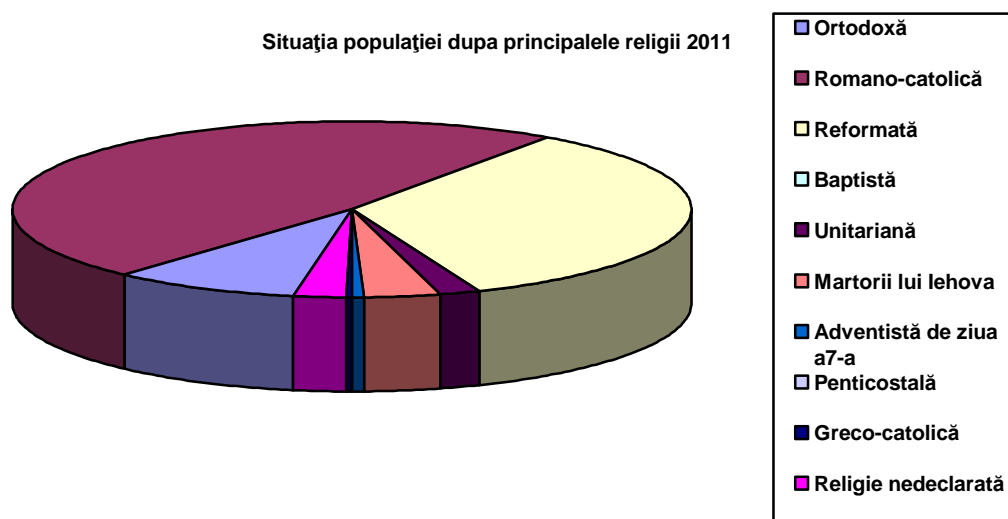
În anul 2002, în Sovata locuitorii de religie romano-catolică reprezentau 42,34% din populația orașului, reformații 42,08%, ortodocșii 8,11%, unitarieni 1,53%, adventiștii de ziua a 7-a 0,80%, greco-catolicii 0,40%, bapțiștii 0,17%, penticostalii 0,008% și de altă religie 3,34% .

Tabelul nr. 13 Structura populației după principalele religii 2002/2011

An	Populație stabilă	Ortodoxă	Romano-catolică	Greco-catolică	Reformată	Baptistă	Penticostală	Adventistă de ziua a 7-a	Unitariană	Martorii lui Iehova	Altă religie	Religie nedeclarată
2002	11614	942	4918	47	4888	20	1	94	178	-	388	12
2011	10385	910	4950	24	3515	7	13	55	196	360	17	252

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș și Rezultatele finale ale Recensământului populației și al locuințelor din 2011 în județul Mureș

Din datele recensământul din anul 2011 se constată o creștere a procentului populației de religie romano-catolică(47,66%), a penticostalilor(0,12%), a unitarienilor(1,88%), ortodocșilor(8,76%),a martorilor lui Iehova(3,46%) și o scădere a populației de religie reformată(33,84%), greco-catolică(0,23%), adventistă de ziua a 7-a (0,52%) însă un procent de 2,42% din populația orașului nu și-a declarat religia. [12] [26] [27]

2.5. Structura populației în funcție de studii

Analizând datele din anul 2011 se evidențiază că dintr-un total de 9295 populație stabilă de peste 10 ani, 934 au studii superioare(437 bărbați și 497 femei), 347 sunt absolvenți de studii post liceale și de maiștri(157 bărbați și 190 femei), 6680 au studii secundare(3289 bărbați și 3391 femei) și fără școală sunt 188 de cetățeni. Se remarcă faptul că 2,02 % din populația susmenționată nu are școlarizare, 9,12% din populația adultă de peste 25 ani(848 cetățeni) au pregătire superioară, la care se adaugă 3,73% cetățeni cu studii postliceale și de maiștri, iar 71,86% din populația orașului are cel puțin o pregătire școlară de nivel secundar(30,01% liceu, 15,48% profesional și 26,36% gimnazial) și 12,32% are doar pregătire primară.

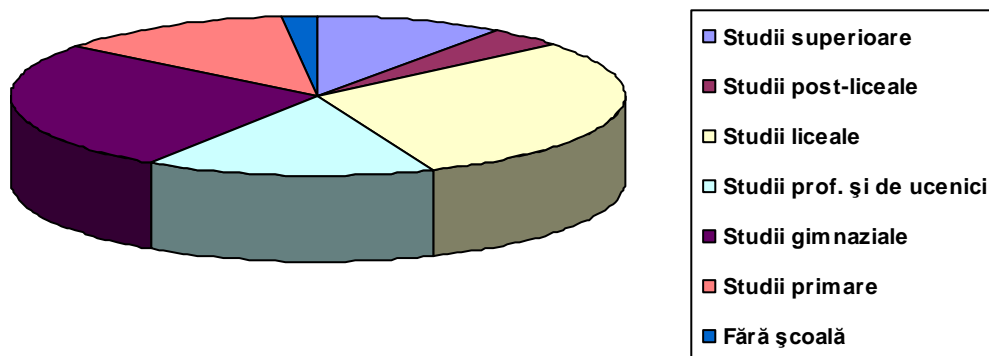
Tabelul nr. 14 Structura populației după studii în 2011

	Populația stabilă de 10 ani și peste TOTAL	NIVELUL INSTITUTIEI DE ÎNVĂȚĂMANT ABSOLVITE 2011										
		Superior			Post-liceal și de maiștri	Secundar				Primar	Fără școală absolvită	
		Total	din care:			Total	Superior		Inferior (gimnazial)		Total	din care:
			Universitar de licență	Total	Liceal		Profesional și de ucenici	Persoane analfabete ²				
Ambele sexe	9295	934	848	347	6680	2790	1439	2451	1146	188	36	
Masculin	4507	437	402	157	3289	1325	945	1019	529	95	19	
Feminin	4788	497	446	190	3391	1465	494	1432	617	93	17	

Sursa: Recensământul populației și locuințelor - 2011

Structura populației după studii 2011

Se poate remarca:

- un indicator al persoanelor cu studii superioare ridicat 9,12%, populație care va trebui motivată și stimulată prin acțiuni sociale, culturale, de binefacere bazate pe voluntariat și întrajutorare;
- un număr relevant de persoane reprezentând 71,86% care au o pregătire de nivel secundar;
- un număr relativ ridicat de persoane 12,32% care au doar o școlarizare primară și deci nu au o pregătire profesională care să le asigure accesul la un loc de muncă;
- există un număr de 188 de persoane din care 36 analfabete care nu au finalizat niciun nivel de școlarizare, fapt care impune reconsiderarea politicii educaționale la nivelul instituțiilor locale și adaptarea viziunii asupra educației la condițiile concrete precum și implicarea mai mare în atragerea populației către școală.

2.6. Densitatea populației

Trebuie menționat faptul că densitatea populației unei localități, mai ales declarată urbană, reprezintă un indicator calitativ aproape obligatoriu și care stipulează că pentru orașe densitatea populației trebuie să fie superioară indicatorului orientativ stabilit prin normele naționale și europene de minim 100 loc/km².

Tabelul nr. 15 Dinamica densității populației în Sovata 2002/2011

An	Populație	Suprafață (Km ²)	Densitate (loc/km ²)
2002	11614	162,44	71,49
2011	10385	158(102,5)	65,56(101,3)

Sursa: Rezultatele Recensământului populației și locuințelor din 2011 în județul Mureș

Densitatea populaţiei la nivelul oraşului Sovata, de 65,56 loc/km², reprezintă o cifră sub media judeţului(79,1 loc/km²). În anul 2002 calculul de densitate a populaţiei ţinea cont şi de satul Sărăţeni. Intravilanul certificat de datele corectoare din PUG 2013 inventariază 1589 ha ca suprafaţă intravilană iar populaţia de 10.385 este cea determinată prin recensământul naţional. Caracterul de staţiune balneoclimaterică, includerea în intravilanul oraşului a unor păduri(166 ha.), terenuri libere(741 ha), spaţii verzi(18,60 ha), terenuri neproductive(14,93 ha) în total 940,53ha, multe dintre ele justificându-se în contextul funcţionalităţilor staţiunii, reduc totuşi simţitor densitatea populaţiei calculată în mod tradiţional. Scăzând doar 60% din aceste teritorii la nivel de Sovata densitatea populaţiei, realist este de peste 101 loc/km², indicator pe deplin îndeplinit la nivel naţional şi european.

2.7. Structura populaţiei pe grupe de vârstă

Un aspect important în dinamica populaţiei este determinat de structura grupurilor de vârstă ceea ce implică şi rata populaţiei active raportat la inactivi.

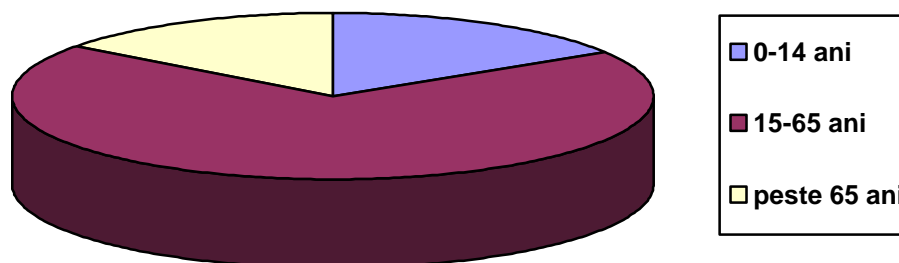
În anul 2002 populaţia cu vârsta cuprinsă 0-14 ani reprezenta 18,14% din populaţia oraşului; populaţia cu vârsta cuprinsă 15-65 ani reprezenta 69,38%; populaţia cu vârsta de peste 65 de ani reprezenta 12,47% din totalul populaţiei. [22]

Tabelul nr. 16 Structura pe grupe de vârstă a populaţiei Sovata 2002/2011

An	Total populaţie	0-14 ani	15-65 ani	Peste 65 ani
2002	11614	2107	8058	1449
2011	10385	1667	7201	1517

Sursa: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş

Structura pe grupe de vârstă 2011

În anul 2011, ponderea grupei de vârstă 0-14 ani în totalul populației orașului Sovata era 16,05%(ușor în scădere față de anul 2002) dar peste media la nivelul Zonei Metropolitane care era de 14,6%; ponderea grupei de vârstă de 15-65 ani de 69,34% (stabilă, în ușoară scădere față de anul 2002), sub nivelul zonei metropolitane de 71,3%, iar grupa de vârstă peste 65 ani este de 14,60%(în ușoară creștere față de anul 2002), cu puțin peste media la nivelul zonei metropolitane de 14,1%.[26] [27]

Tabelul nr. 17 Structura procentuală pe grupe de vârstă a populației 2002/2011

An	0-14 ani %	15-65 ani %	Peste 65 ani %
2002	18,14	69,38	12,47
2011	16,05	69,34	14,60

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Segmentul 15-65 ani care reprezintă și forța de muncă activă este destul bine reprezentat(69,34%) iar pe termen mediu structura populației va suferi schimbări esențiale, distribuția pe categorii de vârstă relevată în tabelul nr. 18 confirmând această previziune. Din datele prezentate rezultă aproape o egalizare a populației cu vârsta până în 14 cu populația de peste 65.[10].

Tabelul nr. 18 Structura populației pe vârste 2011

Populație stabila	Sub 5 ani	5 – 9 ani	10 – 14ani	15 – 19 ani	20 – 24 ani	25 – 29 ani	30 – 34 ani	35 – 39 ani	40 – 44 ani	45 – 49 ani	50 – 54 ani	55 – 59 ani	60 – 64 ani	65 – 69 ani	70 – 74 ani	75-79 ani	80-84 ani	85 ani și peste
10385	498	592	577	561	721	706	868	834	968	541	700	728	574	531	403	288	192	103

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Datele relevate de statisticile prezentate cu privire la populația orașului Sovata ne îndreptățesc să formulăm următoarele considerații:

- există un echilibru relativ între cele 2 categorii extreme de vârstă, care teoretic ar asigura un echilibru demografic pe termen mediu și scurt, dar luând în considerare rata sporului natural negativă, cu mai multe decese decât nașteri, putem prognoza pe același orizont de timp o reducere naturală a numărului populației. Se impune deci elaborarea unei politici demografice locale care să stimuleze nașterile și să reducă rata deceselor.
- segmentului 15-65 de ani trebuie să i se asigure într-o proporție mai mare accesul la locuri de muncă stabile. O politică de diversificare a serviciilor, nu doar balneare, ar

putea reprezenta calea spre integrarea profesională și a categoriei de cetățeni(12,3% din total populație) care nu au nici o pregătire sau au doar o educație primară.

- segmentul cetățenilor cu studii superioare(9,12%)o valoare care reprezintă un punct forte a comunității locale, este relevant și distribuit corect pe diferite profesii și specializări care se regăsesc în paleta de activități specifice orașului. În condițiile elaborării unei politici de implementare în oraș a unor instituții care sunt prevăzute legal în Legea nr. 351/2001 numărul intelectualilor ar crește semnificativ pentru că acele instituții utilizează personal cu studii superioare. O altă cale de atragere a persoanelor cu studii superioare o reprezintă promovarea unor instituții private(spitale, rezidențe pentru vârstnici, case de cultură, cinematografe, consiliere etc.).
- nu sunt realizate analize de detaliu a structurii personalului angajat în muncă pe gen și vârste astfel încât să se poată elabora o strategie de integrare în muncă a unor categorii de persoane defavorizate și care, probabil sunt rezidente în zona de jos a orașului. Un studiu sociologic de specialitate ar indica cele mai adecvate politici de integrare socială(pregătire profesională, înființarea unor întreprinderi de economie socială, diversificarea serviciilor etc.).
- densitatea populației din orașul Sovata nu se încadrează în indicatorul specific pentru rangul de oraș și desigur datorită notorietății și importanței localității în zonă nu va avea consecințe negative majore dar va reprezenta un motiv de comentarii și atitudini mai puțin binevoitoare din partea unor politicieni sau a organismelor de finanțare. O analiză a căilor prin care acest indicator poate fi îmbunătățit trebuie să reprezinte o preocupare a Consiliului Local.
- până în 2020 se prognozează o dinamică pozitivă a numărului de cetățeni ai orașului, cu un trend de aprox.1,5-2%/an, contrară tendinței naționale și regionale mai ales prin implementarea condițiilor prevăzute în Legea nr. 351/2001, dinamica turismului și a transferurilor de responsabilități la nivelul administrației locale.

CAPITOLUL 3

PIAȚA MUNCII ȘI OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ. ȘOMAJUL. DINAMICA FORȚEI DE MUNCĂ

3.1 Evoluția forței de muncă în orașul Sovata

3.2 Problematika șomajului în orașul Sovata

3.1 Evoluția forței de muncă în orașul Sovata

Numărul mediu al salariaților din Regiunea Centru s-a redus în perioada 1996-2006 cu 24%, scăderea cea mai mare înregistrându-se în județul Harghita(-31,1%). La nivelul României reducerea numărului salariaților a fost mai puțin accentuată(-21,4%). Scăderi însemnate ale numărului de salariați în perioada susmenționată s-au înregistrat în principalele ramuri ale economiei naționale: agricultură(-73,1%), industrie(-39,9%), transporturi(-35,8%).

În perioada anilor 2003-2008, la nivelul Regiunii Centru rata de ocupare a forței de muncă a crescut atât la populația de gen masculin, cât și la cea de gen feminin, pe când la nivelul județului Mureș rata de ocupare a resurselor de muncă a scăzut în aceeași perioadă: la populația de gen masculin cu 3,3 puncte procentuale, iar la populația de gen feminin cu 1,9 puncte procentuale.[7]

În cazul localității Sovata, în anul 2002, numărul salariaților(2984) reprezenta aproximativ o treime din numărul populației active, restul persoanelor active fiind inclus în sistemul educațional, în agricultură, lucra în altă localitate sau chiar în străinătate.

Tabelul nr. 19 Numărul mediu al salariaților în orașul Sovata 2005-2012

2005	2008	2010	2011	2012
2984	3313	2833	2891	2904

Sursa: Fila localității Sovata

În perioada 2005-2012 numărul salariaților se menține relativ constant. În perioada 2005-2008 numărul mediu al salariaților cunoaște o creștere, dar în anul 2010 este în scădere. În anii 2011-2012 numărul mediu al salariaților din Sovata este în ușoară creștere dar încă sub numărul salariaților înregistrat în anul 2005.

Tabelul nr. 20 Forţa de muncă 2005-2012

An	Agricultură	Industria extractivă	Industria prelucrătoare	Energie electrică și termică, gaze și apă caldă	Construcții	Comerț	Hoteluri și restaurante	Transport și depozitare	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul bugetar	Altele	Total
2005	74	-	1534	78	136	197	-	39	208	90	49	41	2984
2008	48	8	1366	31	109	612	402	74	227	126	75	235	3313
2010	35	8	1192	27	38	453	376	63	182	143	83	132	2833
2011	36	9	1245	24	33	501	388	54	173	126	77	220	2891
2012	41	9	1267	23	39	492	389	51	171	121	78	199	2904

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Din datele statistice prezentate pe perioada anilor 2005-2012, în orașul Sovata, se pot remarca următoarele:

- datele statistice cuprind doar forța de muncă permanentă, angajările sezoniere nefiind evidențiate și totuși semnificative pentru o stațiune balneoclimaterică;
- o analiză a dinamicii forței de muncă în toate domeniile, pe ultimii 3 ani 2010-2012, arată un trend pozitiv, crescător și promițător pentru viitor.
- numărul lucrătorilor activi a cunoscut fluctuații, crescând de la 2984 în anul 2005 până în anul 2008 când a ajuns la 3313 și a scăzut apoi, astfel că în anul 2012 sunt înregistrate doar 2904 persoane active.
- se constată o scădere a forței de muncă în agricultură de la 74 în anul 2005 la doar 41 în anul 2012;
- în industria prelucrătoare dacă în 2005 se înregistrau 1534 de persoane, numărul scade la 1267 în 2012. Trebuie menționat că la acest domeniu tendința în ultimii 3 ani este crescătoare, de la 1192 în 2010 la 1267 în 2012 ceea ce denotă faptul că au fost create noi locuri de muncă.
- din păcate în domeniul construcțiilor numărul personalului angajat este sub potențialul investițional pe care îl are orașul Sovata. O politică locală pentru susținerea firmelor din sector ar putea crea numeroase locuri de muncă.
- se remarcă o creștere semnificativă a forței de muncă în domeniul comerțului în perioada 2005-2008, de la 197 la 612, urmată de o scădere până în anul 2012 la 492 de persoane active în acest domeniu.
- în domeniul sănătății constatăm o creștere a personalului angajat, de la 90 în anul 2005 la 143 în anul 2010, urmată de o scădere la 121 în anul 2012.

- în categoria hoteluri și restaurante relativa creștere a forței de muncă nu este conformă cu zecile de unități de cazare noi, deschise în ultimii ani.
- în administrația publică în anul 2011 lucrau 78 de persoane în condițiile în care în anul 2005 erau angajate 49 de persoane. [26] [27]

3.2 Problematika șomajului în orașul Sovata

Dezechilibrele economice determinate de criza economică, disponibilizările din industrie și incapacitatea celorlalte sectoare de a absorbi forța de muncă au determinat apariția și creșterea șomajului.

Rata șomajului[7] la nivel regional a avut o evoluție oscilantă în perioada 1996-2006, cea mai scăzută rată de 6,1% înregistrându-se în 2006 față 5,2% la nivel național, cea mai înaltă valoare fiind constatată în județul Harghita(7,3%), iar cea mai redusă în județul Sibiu(5,2%). În rândul femeilor rata șomajului a fost mai scăzută(5,6%), aceeași situație regăsindu-se la nivelul țării(4,6%).

În județul Mureș, rata șomajului în ultimii ani a crescut față de anii anteriori, acest lucru indicând o întârziere în procesul de restructurare industrială. La menținerea șomajului la cote sensibil egale a contribuit și migrația masivă din ultimii ani a forței de muncă spre țările Europei Occidentale. În tabelul alăturat sunt prezentați principalii indicatori statistici cu privire la șomajul din județul Mureș:

Indicator	2012	2011	Diferență 2012 față de 2011
Rata șomajului înregistrat % *	5,78	6,18	-0,4 pp
Numar mediu de șomeri, din care:	14 264	15 388	-1 124
- <i>Indemnizați</i>	4 237	5 577	-1 340
- <i>Neindemnizați</i>	10 027	9 811	+216

La data recensământului din 2002, în orașul Sovata, numărul persoanelor care s-au declarat a fi șomeri, înregistrați sau nu, era de 759 persoane, reprezentând 7,9% din populația cu vârsta activă.

Numărul casnicilor, care lucrează în propria gospodărie sau în propria afacere fără statut de angajat este similar cu cel al șomerilor, acest fapt înseamnă ca numărul inactivilor dar cu potențial economic este favorabil în cazul localității Sovata.

În orașul Sovata, numărul șomerilor a înregistrat o evoluție favorabilă în perioada 2003-2007, conform datelor AJOFM Mureș. În perioada 2003-2007, cel mai mare număr de șomeri s-a înregistrat în anul 2003 după care a avut o evoluție descendentă cu o ușoară oscilații în 2005 și 2007. În evoluția numărului șomerilor trebuie avute în vedere și evoluția

numărului populației în general și schimbările ce intervin în structura activ-inactivi ca urmare a tendințelor demografice. [22]

În perioada 2010-2012 numărul șomerilor este în scădere de la 307 în anul 2010 la 209 în anul 2012. Dacă în anul 2010 și 2011 erau în șomaj mai multe femei decât bărbați, în anul 2012 numărul bărbaților aflați în șomaj este mai mare. Ponderea șomerilor în rândul populației era de 3,47% din care 1,65% femei. [4]

Tabelul nr. 21 Numărul șomerilor din orașul Sovata

An	Total șomeri	Femei	Bărbați
2010	307	151	156
2011	253	135	118
2012	209	99	110

Aspectele privind forța de muncă a localității subliniază nevoia elaborării unor obiective strategice cu deosebită atenție asupra grupurilor persoanelor inactive din punct de vedere economic: șomeri, pensionari, casnici; aceste obiective se pot concretiza în măsuri cum ar fi organizarea de traininguri, cursuri de reinstruire, stimulente pentru cei în căutarea primului loc de muncă. Trebuie acordată atenție menținerii pe plan local a categoriei de intelectuali, cu rol deosebit în dezvoltarea durabilă și integrată a localității. Totodată, nevoile forței de muncă trebuie compensate sau soluționate, astfel încât, să se reducă migrația forței de muncă, ce ar putea avea efecte determinante atât pe plan economic, cât și pe cel demografic-social.

Categoric în orașul Sovata se pot găsi resurse pentru crearea de locuri de muncă:

- promovarea insistentă a firmelor locale (construcții, produse alimentare)
- crearea unui sector de servicii și activități meșteșugărești cu tradiții locale;
- crearea unei structuri paralele activităților balneare care să asigure culturalizarea și petrecerea agreabilă a sejururilor în stațiune;
- completarea turismului balnear cu celelalte tipuri de turism care pot fi dezvoltate în Sovata datorită resurselor de care dispune zona;
- revigorarea unor sectoare economice care au o anumită tradiție în zonă.

CAPITOLUL 4

INFRASTRUCTURA

4.1. Instituțiile rezidente din oraș: deconcentrate, grădinițe, școli, cabinete medicale

4.1.1. Infrastructura educațională

4.1.2. Infrastructura de sănătate

4.2. Infrastructura de transport

4.2.1 Rețeaua stradală, circulația

4.2.2 Rețeaua feroviară

4.2.3 Infrastructura de transport aerian

4.3. Rețeaua de apă potabilă și canalizarea

4.4. Rețelele energetice

4.5. Locuințe

4.6. Spații verzi

4.7. Monumente istorice

4.1. Instituțiile rezidente în oraș: deconcentrate, grădinițe, școli, cabinete medicale

4.1.1. Infrastructura educațională

La nivelul orașului Sovata, învățământul preșcolar se desfășura în anul 2005 într-o creșă și 5 grădinițe. În anul 2008 și 2010 numărul grădinițelor scade la 3. Din anul 2011 în datele statistice ale orașului Sovata se consemnează un număr de 7 grădinițe.

În ceea ce privește învățământul primar și gimnazial în anul 2005 existau 3 școli, 2 școli în anul 2010 și 9 școli în anul 2011.

În orașul Sovata funcționează un liceu cu predare în limba română și maghiară.

Școlile din oraș aveau în anul 2005 un total de 54 de săli de clasă și cabinete școlare, 8 laboratoare, 7 ateliere școlare. În anul 2008 numărul sălilor de clasă și cabinete școlare scade la 53, crește numărul laboratoarelor școlare la 12, se menține numărul laboratoarelor școlare la 7 și evidențiem 5 săli de gimnastică, 1 teren de sport și o dotare cu 134 PC-uri.

În anul 2010 situația se prezenta astfel: 50 de săli de clasă și cabinete școlare; 10 laboratoare școlare, 7 ateliere școlare, 5 săli de gimnastică, 2 terenuri de sport și 162 PC-uri. Datele anului 2011 evidențiază o creștere a numărului de săli de clasă și cabinete la 60; o scădere a numărului de laboratoare școlare la 9, o scădere a numărului de ateliere școlare

la 3, numărul sălilor de gimnastică scade la 4, se menține numărul terenurilor de sport la 2 și crește dotarea cu PC-uri la 174.

În anul 2012 școlile din orașul Sovata aveau un număr de 61 săli de clasă și cabinete școlare, 9 laboratoare școlare; 2 ateliere școlare, 5 săli de gimnastică, 2 terenuri de sport și o dotare cu 175 PC-uri. [26] [27]

Tabelul nr. 22 Situația unităților preșcolare și școlare în Sovata

Unități de învățământ în orașul Sovata	
Grădinițe	7
Școli de învățământ primar și gimnazial	9
Licee	1
Școli profesionale	1

Sursa: PUG 2013

Lângă liceu și școala profesională funcționează un internat și o cantină cu capacități insuficiente. O unitate specială este Casa elevului care completează profilul dotărilor de învățământ. [27]

4.1.2. Infrastructura de sănătate

La nivelul județului Mureș, la Direcția de Sănătate Publică Mureș sunt înregistrate 277 cabinete medicale individuale de medicină de familie, 26 de SRL-uri și 4 societăți civile medicale care furnizează servicii de asistență medicală primară. [4]

Ca și în cazul unităților de învățământ și în sănătate se evidențiază faptul că nu a fost posibilă respectarea zonelor de deservire (de arondare) ale acestor unități ele fiind distribuite aleatoriu și prestează servicii pentru cetățeni din tot orașul. De exemplu, în oraș funcționează o singură creșă. [27]

Din punct de vedere al infrastructurii medicale dinamica acestora în orașul Sovata se prezintă astfel:

Tabelul nr. 23 Unități medicale inclusiv cabinete stomatologice public/ privat

Denumire	2005	2008	2010	2011	2012
Sector public					
Cabinete medicale individuale de familie	3	5	5	4	-
Farmacii	-	1	1	1	1
Cabinete stomatologice individuale	2	1	1	1	1
Cabinete medicale de specialitate (individuale)	3	3	3	3	3
Centre de sănătate	1	1	1	-	-
Laboratoare medicale	-	2	2	3	3

Spitale	-	-	-	1	1
Ambulatorii integrate spitalelor	-	-	-	1	2
Policlinici			1	1	1
Paturi în spitale	15	-	25	17	17
Creșe	-	-	1	1	1
Paturi în creșe			30	20	20
Sector privat					
Cabinete medicale de familie	-	1	2	1	5
Cabinete medicale de medicina generală	2	1	1	-	-
Cabinete medicale de specialitate	2	2	3	4	4
Cabinete stomatologice	1	2	2	4	4
Laboratoare medicale	-	1	2	1	1
Laboratoare de tehnică dentară	4	5	4	4	4
Farmacii	4	5	3	3	3
Policlinici	1	-			

În orașul Sovata în anul 2005, exista un Centru de Sănătate cu 15 paturi (public) și policlinica în regim privat, 3 cabinete medicale individuale publice, 3 cabinete medicale de specialitate publice și încă 2 private, 2 cabinete de medicină generală private, 4 farmacii private, 1 cabinet stomatologic privat și 2 publice, 4 laboratoare de tehnică dentară.

În anul 2008 existau 1 centru de sănătate, 2 laboratoare medicale, 6 cabinete medicale de familie(din care 5 în sectorul public), 5 cabinete medicale de specialitate din care 2 în sectorul privat, 6 farmacii din care 5 private, 5 laboratoare de tehnică dentară.

În perioada 2010-2011 existau 1 centru de sănătate, 2 laboratoare medicale(3 în anul 2011), 7 cabinete medicale de familie(din care 5 în sectorul public) în scădere în anul 2011 la 5(din care 4 în sectorul public), 9 cabinete medicale de specialitate din care 4 în sectorul privat în anul 2011, 4 farmacii din care 3 private și 4 laboratoare de tehnică dentară.

În anul 2012 existau 1 spital(17 locuri), 4 laboratoare medicale(3 în sectorul public), 5 cabinete medicale de familie private, 7 cabinete medicale de specialitate din care 4 în sectorul privat, 4 farmacii din care 3 private, 4 laboratoare de tehnică dentară. [26] [27]

Spitalul sanitar Sovata-Niraj are 3 secții cu 25 paturi, 6 medici, 14 personal mediu sanitar. [4]

SPITALUL SOVATA-NIRAJ

Secția	Nr. paturi	Nr. medici	Nr. asist. med.	Pers. auxiliar	Deficiențe în dotarea cu aparatură medicală	Starea construc.
Pediatrie	17	4	9	7	Concentrator de oxigen Aspirator de secreții Aparat aerosol - nebulizator Pulsoximetru Otoscop Oftalmoscop Monitor funcții vitale Aparat EKG Trusa de microchirurgie Defibrilator Trusa de resuscitare	construcție nouă

Comp. Med. internă + Pneumologie					Lampă de consultație Lampă ultraviolete Holter EKG Spirometru Monitor funcții vitale Defibrilator Aparat aerosol- nebulizator Aspirator de secreții Aparat automat de biochimie Sistem prelucrare digitala radiologica EKG+ sistem testare de efort Autoclav Aparat automat de hematologie	
Sect. Exterioara M-Niraj Medicina Interna	8	2	5	2	Holter EKG Spirometru Monitor funcții vitale Defibrilator Aparat aerosol- nebulizator Aspirator de secreții Aparat radiologie mobil EKG+ sistem testare de efort Analizor de urină Autoclav Concentrator de oxigen	

Există și o substație a Serviciului Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare (SMURD) - unitate de asistență medicală de urgență prespitalicească și transport sanitar, cu sediul central Tîrgu-Mureș. Pe lângă Sovata mai există substații în încă 9 localități: Târnăveni, Reghin, Sighișoara, Sărmașu, Miercurea-Nirajului, Iernut, Ibănești, Deda și Rîciu.

În anul 2000 a fost înființat echipajul de prim-ajutor în cadrul Pompierilor civili, în stațiunea Sovata, fiind finanțat de Primăria Sovata. Sediul: Sovata, str. Bekecs. Număr de angajați: 13 paramedici. Echipajele de prim ajutor sunt formate din cel puțin 3 persoane cu pregătire paramedicală. Echipajele pot include și personal voluntar special pregătit. Echipajele de prim ajutor calificat au în dotare ambulanțe tip B, echipate conform standardelor și reglementărilor naționale și europene, inclusiv cu defibrilatoare semiautomate. EPA Sovata dispune de o ambulanță tip B, Volkswagen transporter, Aria de acoperire cuprinde și localitățile: Eremitu, Trei Sate, Sîngeorgiu de Pădure, Praid, Bucin.

Statistic în medie stația Sovata are un număr de 40-45 intervenții/luna.

Activitatea Serviciilor mobile de urgență, reanimare și descarcerare este finanțată de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Sănătății Publice și al Ministerului Administrației și Internelor, de la bugetul autorităților publice locale, precum și din alte surse prevăzute de lege, inclusiv din donații și sponsorizări.

Pentru EPA Sovata salariile personalului este asigurat de administrația publică locală iar celelalte cheltuieli (consumabile, echipamente medicale, combustibilul etc.) sunt asigurate prin Ministerul Sănătății Publice.

Serviciile mobile de urgență, reanimare și descarcerare sunt organizate, din punct de vedere medical, la nivel regional iar din punct de vedere operativ, după modul de organizare al Inspectoratelor Județene pentru Situații de Urgență, aflându-se sub comanda Inspectoratului General pentru Situații de Urgență.

4.2. Infrastructura de transport

4.2.1. Rețeaua stradală, circulația

Infrastructura circulației poate fi abordată în două moduri: prima vizează exclusiv infrastructura în sine, compusă din rețeaua de drumuri și străzi locale, cealaltă vizează legăturile de circulație ale localității, pe diferite căi.

La nivelul județului Mureș în anul 2008, existau 412 km de drumuri publice naționale, ceea ce înseamnă o creștere cu 15,41% față de anul 2002. Dintre aceștia, erau modernizați 404 km, adică 98,06% din lungimea totală a drumurilor naționale. Drumurile județene și comunale constituiau 1.683 km, crescând cu 6,32% față de anul 2002, din care modernizați numai 18 km, adică 1,07% din lungimea totală a drumurilor județene și comunale. [4]

În anii '90 s-au făcut modernizări în orașul Sovata, pe strada Trandafirilor, strada Ghera, un număr de trotuare pe arterele principale, precum și DN13A, care traversează localitatea a fost complet reabilitat în anul 2006. Se planifică și reabilitarea drumului forestier spre pârtia de schi, într-o lungime de 7km, cu două poduri. [22]

Partea de stațiune este relativ bine dotată cu parcări, dar totuși se observă o insuficiență în perioada sezonului estival. Sunt de menționat în partea inferioară, la intrarea în stațiune două parcări (una la autogară și una la punctul de informare, pe strada Trandafirilor) și cinci parcări pe partea superioară (în zona Lacul Ursu și superior lacului). Partea orașului în schimb nu este așa de bine dotată cu parcări: una în centru la motelul Ursul Negru, precum și o parcare la intersecția străzilor Praidului cu 1 Mai. Din parcările amintite doar o parte sunt acoperite cu asfalt sau pavaj.

Pe lângă acestea, trebuie să menționăm, că există 1 autogară, 6 ateliere de reparații auto, 3 stații de alimentare cu carburanți, 2 companii de taximetrie și 8 curse zilnice regulate în interiorul localității.

O altă latură a infrastructurii de transport rutier ar fi, după cum am mai subliniat, accesibilitatea și relațiile de circulație ale orașului cu alte localități importante pentru viața socială și economică. Se pot remarca cele trei moduri de acces ale localității: pe cale rutieră, pe cale ferată și pe cale aeriană.

Pe cale rutieră orașul Sovata este legat de rețeaua de localități a țării prin:

- drumul naţional DN13A - Bălăuşeri - Tg. Mureş - într-o direcţie şi Odorhei - Miercurea Ciuc, în cealaltă;
- drumul judeţean DJ153 realizează legătura Sovata – Eremitu - Reghin şi constituie strada principală a oraşului;
- drumul comunal DC16-deserveşte satul Ilieşi, ramificându-se din DN13A.

Principalele distanţe pe cale rutieră de la Sovata sunt: 91 km Miercurea-Ciuc, 59 km Gheorgheni, 44 km Odorheiu Secuiesc, 7 km Praid, 60 km Tîrgu-Mureş, 67 km Sighişoara, 354 km Bucureşti, 43 km Reghin.

Tabelul nr. 24 Străzile orăşeneşti – km

2005	2008	2010	2011	2012
60	62	62	67	67

Sursa: Fişa localităţii Sovata

Tabelul nr. 25 Situaţia drumurilor din oraşul Sovata

Lungime totală - km	Asfalt - km	Macadam	Pavat cu piatră cubică	Pământ km
70,20	27,00	37,3	3,8	2,1

Sursa: PUG 1999

Transportul public

Transportul în comun de persoane, în oraşul Sovata, este foarte dezvoltat. Există mai multe curse zilnice locale dinspre şi înspre Tîrgu-Mureş, precum şi spre Odorheiu Secuiesc şi Miercurea-Ciuc. De asemenea, avem câteva curse internaţionale care traversează Sovata, în special dinspre Piatra-Neamţ sau Odorheiu-Secuiesc spre destinaţii din Europa Occidentală, precum Ungaria, Germania, Franţa, etc. [22]

4.2.2 Reţeaua feroviară

Pe teritoriul judeţului Mureş există linii de cale ferată cu ecartament îngust, a căror reabilitare şi modernizare, odată cu infrastructura aferentă(gări, halte) în scopuri turistice şi în secundar economice pot repune în valoare infrastructura feroviară existentă şi pot deveni un element de atracţie turistică.

Tronsoanele de linii ferate cu ecartament îngust ale judeţului sunt:

- Tîrgu-Mureş - Sovata(75,45 km);
- Tîrgu-Mureş - Band(27,669 km)- Miheşu de Câmpie(29,6 km);
- Tîrgu-Mureş – Band - Lechinţa(61,2 km)
- Sighişoara - Apold- Agnita(46 km);

Aceste linii, utilizate pentru transportul de persoane până spre sfârșitul anilor 90, au fost trecute în conservare. În momentul de față este funcțională o porțiune de 10 km pe tronsonul Eremitu - Sovata, urmare a unui contract de concesiune încheiat în anul 2010 între Societatea de Administrare Active Feroviare "SAAF" SA și întreprinzători particulari. Contractul a fost stabilit pe o durată de 25 de ani pentru liniile ferate cu ecartament îngust pe tronsonul Band - Miheșu de Câmpie(27,669 km) și Tîrgu-Mureș - Sovata(75,45 km), în vederea reabilitării și utilizării ei în scopuri turistice. [4]

Situația juridică neclară a terenului aferent căii ferate cu ecartament îngust poate amâna accesarea de fonduri europene nerambursabile. [4]

Pe calea ferată, Sovata era legată pe vremuri chiar prin două linii: o linie secundară de ecartament normal și o linie de ecartament îngust. Linia cu ecartament normal, linia secundară 307, neelectrificată, pornește de la Praid, coboară pe valea Târnavei Mici, prin Târnaveni și Blaj până la Teiuș, unde se conectează la linia principală(magistrala 300).

Având o lungime de cca. 140 km până la linia electrificată linia 307 este utilizată pentru transportul de persoane sau mărfuri în condiții impropriei, lentă, greoaie și neconfortabilă. Poate de aceea este exploatată doar printr-o singură cursă(în două direcții), de la Blaj până la Praid, în operare privată. O mai bună soluție poate fi pentru accesul pe cale ferată a Sovatei spre Sighișoara, care se află la 67 km de oraș și este amplasată pe aceeași magistrală 300. [22]

4.2.3 Infrastructura de transport aerian

Pe cale aeriană, orașul poate fi accesat prin aerogările din Tîrgu-Mureș, Cluj sau Sibiu. Aeroportul din Tîrgu-Mureș, aflat la circa 65 km, are următoarele curse regulate săptămânale spre București, Roma, Paris, Madrid, Barcelona, Bruxelles, Pisa, Frankfurt, Londra, Milan, Munchen.

Aeroporturile din Cluj sau din Sibiu, la cca. 170 km, oferă alte alternative de zbor în țară și în străinătate, inclusiv curse charter pentru turismul organizat.

Există o posibilitate cu perspective mari ca proiectul aeroportului din Ghimbav, de lângă Brașov, să aducă turiști prin transport aerian la Sovata și în întreaga zonă.

Dezvoltarea conexiunilor și a transportului în sine trebuie să fie încorporată ca politică prioritară a Consiliului Local printr-un Plan de Mobilitate, luând în considerare toate aspectele și variantele legate de infrastructură și de mediul înconjurător, materializate prin acțiuni coerente care să asigure condițiile pentru promovarea unui transport alternativ.

4.3. Rețeaua de apă și canalizarea

În anul 2008, localitatea Sovata dispunea de un sistem de alimentare cu apă din două surse independente prin două uzine de apă construite pe râul Sebeș(uzina nr. 1) și pârâul Sovata(uzina nr. 2).

Uzina nr. 1 funcționează din anul 1965, cu instalații depășite tehnic, cu rezervoare ruginite. Se simte nevoia imediată de înlocuire a instalației de clorare, care prezintă chiar un pericol ridicat de exploatare. Conform fișei localității din anul 2004, lungimea totală a rețelei de distribuție a apei potabile este de 41,7 km, deci față de situația din anul 1994(38,7 km) nu putem să evidențiem o dezvoltare semnificativă, chiar dacă aceasta reprezintă o creștere de aprox.9%. În raportul de mediu pe 2006 al județului, Sovata este prezentă cu o lungime a rețelei de distribuție a apei de 42.2 km, o populație deservită de 9181 persoane și pierderi în rețea cuantificată la 11% (Raportul privind starea mediului în județul Mureș 2006, pag.90). Practic întreg orașul și stațiunea balneară sunt deservite de conductele de distribuție.

Totuși zonele periferice(Ilieși, Săcădat) nu dispun de conducte de distribuție a apei potabile.

Uzina de apă nr. 2 s-a pus în funcțiune în anul 1993. Tehnologia folosită la aceasta este aproape identică cu cea folosită la uzina de apă 1. Atât uzina nr. 2 cât și rezervorul aferent sunt amplasate în intravilanul satului Săcădat.

La uzinele de apă din Sovata, din 368 analize fizico-chimice, 19 au fost neconforme (5,1%), și din 324 analize microbiologice efectuate 2 au fost neconforme (0,6%).

Satul Săcădat nu dispune de un sistem propriu centralizat de alimentare cu apă. Locuințele sunt alimentate cu apă din fântâni și izvoare captate prin improvizare. Ferma de oi dispune de un sistem de captare din pârâul Silva, sistem vechi de 60 ani, fără pretratare, folosind cca. 2 km de țevi ca aducțiuni. Tot în localitate există și o fermă de vaci, abandonată. Aceasta dispune de alimentare cu apă direct din aducțiunea MHC Săcădat. Apa ajunge la ferma prin aducțiuni secundare din oțel, iar acolo au fost concepute decantoare radiale, filtre rapide, rezervor subteran. Toate instalațiile sunt complet distruse. Mulți dintre localnici au prelungit aducțiunile secundare până la gospodăriile lor, deci folosesc practic fără nici o tratare apa brută a pârâului Sovata Mică. Acest fapt ar putea duce la probleme majore de sănătate publică în cazul unei poluări a pârâului.

Satul Ilieși nu dispune de sistem centralizat de distribuție a apei potabile, locuitorii își acoperă nevoile de apă din fântâni și izvoare.

Captarea de apă a uzinei 1 este într-o stare de deteriorare deosebit de avansată, putând fi distrusă oricând de o viitură. Într-o asemenea situație consecința imediată va fi lipsa de apă pe întreg teritoriul aferent stațiunii.

Pentru alimentarea cu apă a satelor componente Săcădat și Ilieși sunt necesare lucrări de prelungire a rețelelor de distribuție existente, stații de pompare, rezervoare de compensare.

Este imperios necesar să se depisteze și desființeze punctele de interconectare dintre sursele de ape potabile și nepotabile, mai ales din zona Stâna de Vale, desființarea rețelei necontrolate și dezvoltarea celei potabile fiind unica soluție viabilă pentru Săcădat.

Orașul Sovata a cerut acordul de mediu și l-a obținut de la ARPM 7 Centru pentru elaborarea lucrării intitulate STAȚIE DE TRATARE APĂ POTABILĂ, REȚELE DE ALIMENTARE CU APĂ și CANALIZARE, STAȚIE DE EPURARE, acordul fiind înregistrat la data de 08.01.2007 cu numărul 1. [22]

Conform datelor INS, lungimea simplă a rețelei de distribuție a apei potabile în 2005 era de 41,7 km, neschimbată față de anii precedenți, dar în creștere față de 1994, când era de 38,7 km. În perioada 2008-2012, rețeaua de apă potabilă a crescut de la 42,2 km la 57 km.

Tabelul nr. 26 Lungimea rețelei de distribuție a apei potabile – km

2005	2008	2010	2011	2012
41,7	42,2	50,5	50,5	57,0

Sursa: Fișa localității Sovata

Capacitatea instalațiilor de producere a apei este constantă în perioada 2005-2012 fiind de 8200mc/zi.

Tabelul nr. 27 Capacitatea instalațiilor de producere a apei potabile

2005	2008	2010	2011	2012
8204	8200	8200	8200	8200

Sursa: Fișa localității Sovata

În orașul Sovata cantitatea de apă potabilă distribuită a scăzut din anul 2002 până în anul 2010, de la 1286 mii mc la 558 mii mc. Cantitatea de apă distribuită a crescut în anul 2011 până la 736 mii mc și a scăzut în anul 2012 până la 641 mii mc. Per total, cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor a scăzut în anul 2012 față de anul 2005 la jumătate. Se remarcă utilizarea cu preponderență a apei potabile pentru uz casnic: în anul 2008, circa 61,43% din volumul apei potabile distribuite, peste media de 61,24% la nivel județean și peste media de 54,68% la nivelul municipiului Tîrgu-Mureș. Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor(uz casnic) în anul 2012 a fost de 408 mii mc. [22]

Tabelul nr. 28 Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor

Destinația apei distribuite	2005	2008	2010	2011	2012
Total	1286	726	558	736	641
Pentru uz casnic	359	446	306	448	408

Sursa: Fișa localității Sovata

Lungimea rețelei de canalizare a județului Mureș însuma în anul 2008 circa 716,5km, din care peste 90% revin mediului urban. Starea rețelei de canalizare este catalogată în categoria medie spre rea, observându-se scăpări importante de ape uzate ce infectează pânza freatică(ex. din fosele septice, decantoare în mediul rural și din sistemele de canalizare locale). Lungimea rețelei de canalizare de la nivelul județului Mureș acoperă doar 51,27% din necesitate. Există numeroase străzi care deși sunt prevăzute cu rețele de distribuție a apei, nu dețin rețele de canalizare, apele uzate menajere fiind de cele mai multe ori aruncate la suprafața solului, producând astfel fenomene de poluare. Pentru îmbunătățirea, reabilitarea și modernizarea rețelei de canalizare se pot elabora proiecte finanțate atât din fonduri interne, cât și din fonduri europene. [22]

Apele menajere al orașului Sovata ajung într-o rețea parțial diferențiată pentru apele pluviale și pentru cele menajere. Sistemul a fost proiectat încă din anul 1970 și încorporează unele elemente din 1908, având numeroase dezavantaje, precum colectarea comună a apelor pluviale și menajere, în zona vilelor vechi. Din această rețea 11,6 km sunt rețele de canalizare menajeră și 9,7 km rețele de canalizare pluvială.

Conform unor date ale Primăriei existau 7650 utilizatori(persoane fizice și juridice) ai rețelei de canalizare, cu un grad de acoperire de 65% din totalul necesităților localității. Conform declarației Primăriei, 71,74% din gospodării sunt racordate la această rețea.

Apele reziduale colectate sunt epurate de un sistem construit în 1972, pe o singură treaptă(mecanică). Stația de epurare are o capacitate de 40 l/s (conform altei surse 50 l/s) și se afla la confluența pârâului Sovata și a Târnavei Mici, deversând apele curățate în acest fel în râul Târnavă Mică. Lungimea rețelei de canalizare era în anul 2005 de 21,6 km, și acoperea cca. 70% din gospodăriile orașului. Satele componente au o situație dezavantajată în această privință. Volumul de apă uzată evacuată în anul 2006 a fost de 0,75 milioane mc.

Problemele sistemului de canalizare și a epurării sunt că apele pluviale nu sunt complet separate de apele menajere, ceea ce încarcă nejustificat sistemul de epurare, dar și faptul că rețeaua în multe cazuri este întreruptă de surpările de teren, sau că în Stâna de Vale mai multe gospodării evacuează apele menajere în pârâul Sebeș fără nici o treaptă de tratare. O mare problemă o reprezintă starea uzată din punct de vedere fizic și moral a stației de epurare, precum și lipsa completă a sistemului de canalizare în localitățile periferice. În oraș au existat mai multe programe de reabilitare a infrastructurii liniare, precum programul finanțat din creditul Băncii de Dezvoltare a Consiliului Europei, în care se prevede reabilitarea uzinelor de apă, modernizarea și extinderea rețelei de apă și de canalizare, precum și modernizarea stației de epurare din Sovata de Jos. Un alt program derulat este Programul de Dezvoltare a Infrastructurii în Spațiul Rural, prin care s-a realizat reconstrucția câtorva tronsoane de apă și canalizare din străzile Stâna de Vale(apă + canalizare), Ilieși

(canalizare), 1 Mai (canalizare), Praidului (canalizare), Restad (apă + canalizare), acest program a fost finalizat (predat) în luna septembrie, 2008.

Un al treilea program, care a avut și componentă de canalizare, a fost cel finanțat prin programul Phare și a vizat reabilitarea tuturilor aleilor, trotuarelor și drumurilor din jurul Lacului Ursu, în valoare de 5,7 milioane de euro. [22]

Tabelul nr. 29 Rețeaua totală a conductelor de canalizare –km-

2005	2008	2010	2011	2012
21,6	21,7	37,1	37,1	45,2

Sursa: Fișa localității Sovata

În perioada 2005-2012 rețeaua totală a conductelor de canalizare a crescut de la 21,6 km la 45,2 km. [26] [27]

4.4. Rețelele de energie

Energie electrică

O problemă legată de deservirea cu energie electrică se constată în zonele principalelor investiții din județ, unde se constată un deficit de putere instalată.

Sovata este racordată în proporție de circa 99% la rețeaua electrică, o parte fiind linii aeriene, cealaltă parte linii subterane. În anul 2008 existau 4199 de utilizatori persoane fizice și 678 utilizatori persoane juridice. Conform unei alte surse gradul de acoperire a gospodăriilor în Sovata este de aprox. 97,6%, și existau 47,18 km de linii electrice.

În cadrul localității există în total 4 microhidrocentrale, două pe pârâul Sovata și două pe pârâul Iuhod, având în total o capacitate de 860 kW, dar acestea nu mai sunt în funcțiune deoarece, o societate privată a cumpărat aceste obiective. [22]

Energia termică

Până în anul 2000 furnizarea energiei termice în Sovata era rezolvată prin cinci centrale termice atât pentru hoteluri cât și pentru diferite cartiere rezidențiale. După debranșarea mai multor locuitori sistemul a devenit nesustenabil, nerentabil, urmând să se închidă definitiv. Majoritatea clădirilor centralelor servesc acum ca depozite sau au alte destinații, iar echipamentul de termoficare a fost vândut ca fier vechi.

Tabelul nr. 30 Dotarea cu instalații utilități a locuințelor

An	Nr. locuințe	Instalații de alimentare cu apă	Alimentare cu apă caldă	Canalizare în locuință	Instalații electrice	Alimentare cu gaz	Termoficare
2002	4443	3993	2192	3269	4330	2646	69
2011	4266	3620	-	3620	4235	2275	-

Sursa: Recensământul populației și locuințelor 2002 și ale Recensământului populației și locuințelor din 2011

Comparativ, în statistica recensămintelor din 2002/2011 pentru orașul Sovata se menționează că din 4443/4266 de locuințe

- 97,45%/99,27%aveau instalații electrice,

-1,55%,beneficiau în 2002 de sistemul de termoficare centralizată, dar în 2011 în proporție de 53,32% beneficiază de centrală termică proprie

Gaze naturale

La Sovata există o rețea de distribuție de gaze, folosite în primul rând pentru încălzirea clădirilor. În perioada 2005-2012 rețeaua conductelor de gaze naturale a crescut de la 43,8 km la 46,5km. De menționat este faptul că satul Ilieși nu dispune de rețea de gaze naturale.

Tabelul nr. 31 Rețeaua conductelor de distribuire a gazelor naturale

2005	2008	2010	2011	2012
43,8	46,3	46,5	46,5	46,5

Sursa: Fișa localității Sovata

Cantitatea de gaze naturale distribuite la nivelul orașului Sovata, în perioada 2005 – 2012, a crescut cu 50,95%, în timp ce la nivelul municipiului Tg. Mureș a crescut cu 169%. Gazele naturale utilizate pentru uz casnic sunt în proporție mult mai mică decât cele utilizate pentru uz industrial. Astfel la nivelul județului Mureș, în anul 2008, 18,33% din totalul gazelor naturale distribuite au fost utilizate pentru uz casnic, cu o scădere față de anul 2002 de 25,23%. La nivelul orașului Sovata se constată o scădere, în aceeași perioadă 2002-2008, de 18,97 puncte procentuale, o cantitate mai mare a fost utilizată pentru uz casnic(39,00%), în comparație cu nivelul gazelor naturale utilizate pentru uz casnic în județul Mureș(18,33%) și municipiul Tg. Mureș (6,71%) din totalul gazelor naturale distribuite. [22]

În anul 2012 au fost distribuite un total de 5622 mii mc gaze naturale, 2193 mii mc din acestea, fiind distribuite pentru uz casnic. Raportat la anul 2005 cantitatea de gaze naturale distribuite consumatorilor a scăzut de la 4567mii mc la 2193 mii mc fiind cea mai mică cantitate de gaze naturale distribuite consumatorilor din ultimii ani. [26] [27]

Tabelul nr. 32 Cantitatea de gaze naturale distribuită consumatorilor

Destinația gazelor naturale	2005	2008	2010	2011	2012
Total	6939	6322	5748	5619	5622
Pentru uz casnic	4567	2543	2545	2289	2193

Sursa: Fișa localității Sovata

La nivelul județului Mureș se pot utiliza surse alternative de energie deoarece zona deține un potențial semnificativ de surse regenerabile. Datorită cadrului natural existent principalele surse de energie regenerabilă posibil de exploatat și în Sovata sunt:

Energia solară: utilizată la încălzirea apei, reduce costurile cu energia consumată, prelungește indirect durata de viață a sistemului de încălzire a locuinței 6-8 luni/an, este nepoluantă, infinită și gratuită. Acest sistem de producere a energiei poate reprezenta o alternativă în demersurile primăriei de a reduce costurile aferente utilităților specifice așezărilor umane. Acest sistem încă nu se regăsește utilizat pe un nivel mulțumitor în Sovata.

Energia geotermală: în zona puțurilor epuizate din fostele exploatări ale gazelor naturale există surse de apă geotermală, care investigată și dezvoltată, poate fi o sursă pentru energie termică.

Biomasa: culturile de plante energetice, deșeurile vegetale și reziduurile lemnoase din exploatațiile forestiere pot reprezenta o sursă de energie verde valorificabilă în zona noastră. Potrivit unui studiu realizat de ICEMENERG SA, potențialul energetic al biomasei la nivelul județului Mureș s-ar ridica la aproximativ 777 Terajouli din care o cantitate apreciabilă de biomasă ar putea fi produsă în exploatații. Crearea unei centrale de generare a energiei electrice cu biomasă poate fi o soluție viabilă pentru orașul Sovata și un studiu de oportunitate ar trebui inițiat.

Deșeurile disponibile pentru incinerare: În condițiile implementării proiectului „Sistem integrat de gestionare a deșeurilor în județul Mureș”, recuperarea energiei din deșeuri trebuie luată în considerare și în orașul Sovata ca o contribuție colectivă a beneficiarilor proiectului respectiv. Implementarea noului sistem de gestionare a deșeurilor în județul Mureș va conduce la îmbunătățirea calității factorilor de mediu în special a calității apelor de suprafață și subterane și a solului. Prin extinderea sistemului de colectare și transport al deșeurilor la nivelul întregului județ și închiderea depozitelor neconforme, care reprezintă în prezent o sursă de poluare a mediului înconjurător se va evita poluarea factorilor de mediu. În acest sens, este oportun să se includă în portofoliul de proiecte pentru perioada de programare 2014-2020 a următoarelor propuneri – componenta deșeuri, propuneri la care orașul Sovata poate fi partener activ, care să contribuie la consolidarea sistemului integrat de gestionare a deșeurilor în județul Mureș și implicit în Sovata:

- Îmbunătățirea sistemului de colectare a deșeurilor în vederea creșterii gradului de colectare selectivă a deșeurilor reciclabile și biodegradabile;
- Dezvoltarea de noi facilități de reciclare care să permită valorificarea superioară a reciclabilelor(ex. instalații pentru procesarea materialelor reciclabile în semiproduse);

- Dezvoltarea unor sisteme de valorificare energetică a deșeurilor(ex. instalații pentru captarea biogazului de depozit și cogenerarea de energie termică);
- Continuarea campaniei de informare/conștientizare a populației în vederea îndeplinirii obiectivelor proiectului [13]

Telecomunicații

Extinderea serviciilor de telefonie mobilă și fixă din ultimii ani a determinat creșterea numărului de abonați iar în județul Mureș serviciile de telefonie fixă sunt asigurate de ROMTELECOM și RCS& RDS care și-au dezvoltat propria infrastructură de telecomunicații pe suport de fibră optică.

Există servicii de telefonie și servicii TV prin cablu la standarde foarte bune în Sovata. Conectarea la internet se face prin telefonie fixă, mobilă sau prin cablu cu fibră optică de mare viteză. Furnizorii de servicii internet sunt ROMTELECOM, RCS& RDS și DIGICOMMUNICATION.

De asemenea pe teritoriul orașului Sovata se recepționează prin intermediul operatorilor de cablu TV un mare număr de posturi de televiziune publice și private, naționale și internaționale. [22]

4.5. Locuințe

Zona de locuit a orașului Sovata, consemnată în datele corectoare ale PUG 2013 cuprinde o suprafață de 362,0 ha cu toate funcțiunile complementare funcțiunii de locuit și se compune din zonele cu locuințe tradiționale țărănești mai vechi, zone cu locuințe familiare de tip modern construite în ultimii ani și zonele de blocuri, care există în imediata apropiere a zonei centrale(zona Eminescu, Grivița și Independenței). Se deosebesc zone foarte dense, cu multe construcții și unele cu o densitate redusă, datorită caracterului de stațiune și a reliefului ondulat, care impune anumite lucrări pregătitoare în executarea construcțiilor de locuințe.

Zonele foarte dense din punct de vedere al construcțiilor sunt în lungul străzilor principale, iar cele mai aerate sunt zonele mai izolate unde străzile existente cuprind terenuri cu suprafețe libere neconstruite(zona str. Praidului). Se remarcă, contrar tendinței naționale și regionale, în ultimul deceniu creșterea accentuată a ritmului anual de locuințe construite, datorită căruia au apărut solicitări de extindere a zonei de locuit, în special în continuarea străzilor existente, dar și în zonele libere ale străzilor deja construite. Lipsa planurilor urbanistice de detaliu sau zonale a condus la unele anomalii irecuperabile: amplasarea de construcții noi în punctele care reprezintă viitoare ramificații sau deschideri de noi străzi.

Capacitatea de cazare a zonei de locuit a oraşului Sovata se ridică la cca. 14000 de locuitori datorită surplusurilor de suprafeţe locuibile folosite pentru cazarea turiştilor în sezon şi la case particulare iar, în sezonul turistic, peste 2000 de turişti pot fi cazaţi în locuinţele din oraş. Din acest motiv peste 60% din locuinţe sunt în stare bună cu grad de confort ridicat, curţile au plantaţii bogate, propice pentru odihnă şi recreere.

Un procent foarte mic, de 5% din locuinţele existente, sunt în stare insalubră. Ele sunt amplasate de regulă în zonele marginale au un grad de confort sub minimul necesar şi fără echipări edilitare.

Materialele de construcţii cele mai des folosite sunt lemnul şi piatra, cele două materiale fiind caracteristice zonei geografice şi ele dau construcţiilor un caracter rustic, majoritatea locuinţelor noi au un aspect de vilă sau chiar de cabană. Acest stil arhitectonic apropie oraşul de staţiune, la prima vedere e greu de stabilit unde se termină oraşul şi unde începe staţiunea.

Pe teritoriul staţiunii există şi locuinţe ale populaţiei stabile, de obicei în afara zonei centrale, în zonele marginale, preponderente fiind construcţiile auxiliare vilelor turistice sau în construcţii cu grad de uzură avansată. Există o tendinţă de dezafectare a acestor clădiri în ritmul în care se pot asigura locuinţe locatarilor, cu excepţia locuinţelor de serviciu, care au un grad confort normal create de SBC, pentru angajaţii proprii. [27]

În anul 2002, în oraşul Sovata la o populaţie stabilă de 11.614 locuitori existau 1664 clădiri cu 1982 locuinţe, 3904 camere şi un număr de 1807 gospodării.

Tabelul nr. 33 Situaţia locuinţelor în anul 2002

Localitate	Populaţie stabilă	Nr. clădiri	Nr. locuinţe	Nr. camere	Nr. gospodării	Suprafaţă totală camere - mp
Sovata	8.283	1.897	3.228	7.435	2.878	37
Capeti	213	75	75	134	66	0
Ilieşi	453	151	151	253	140	0
Săcădat	1.038	391	395	835	349	0
Sărăţeni	1.627	533	594	1.097	542	8
Total	11.614	1.664	1.982	3.904	1.807	45

Sursa: Direcţia de statistică Mureş

În statistica recensământului din 2002 în oraşul Sovata se menţionează că din 4443 de locuinţe

- 89,87% erau conectate la sistemul de alimentare cu apă,
- 49,33% beneficiau de sisteme de apă caldă,
- 97,45% aveau instalaţii electrice,
- 59,55% erau conectate la gaz

- 1,55% beneficiau de sistemul de termoficare centralizată. [22]

În anul 2011 recensământul populaţiei consemnează că din 4266 de locuinţe:

- 84,85% sunt dotate cu instalaţii de alimentare cu apă,
- 84,85 % au canalizare,
- 99,27% sunt dotate cu instalaţii electrice,
- 53,32% beneficiază de centrală termică proprie. [26] [27]

În 2011 la ultimul recensământ al populaţiei statistice în oraşul Sovata au fost consemnate următoarele categorii de date:

- număr locuinţe convenţionale este de 4266;
- număr locuinţe alimentate cu apă 3620 locuinţe adică 84,9%, peste media pe judeţul Mureş de 69,2%;
- număr locuinţe cu instalaţie de canalizare în locuinţă 3620 locuinţe adică 84,9%, peste media pe judeţul Mureş de 69,2%;
- număr locuinţe cu instalaţie electrică 4235 adică 99,3%, peste media pe judeţul Mureş de 98,1%;
- număr locuinţe cu încălzire centrală 2275 adică 53,3%, peste media pe judeţul Mureş de 45,0%;
- număr locuinţe cu bucătărie în locuinţă 3911 adică 91,7%, peste media judeţului Mureş de 89,7%;
- număr locuinţe cu baie în locuinţă 3456 adică 81%, peste media judeţului Mureş de 66,0%. [12]

Tabelul nr. 34 Evoluţia fondului locativ şi al populaţiei

2010				2011				2012			
Populaţie		locuinţe		Populaţie		Locuinţe		Populaţie		Locuinţe	
	Total	Propr. de stat	Propr. privata		Total	Propr. de stat	Propr. privata		Total	Propr. de stat	Propr. privata
9613	4090	119	3971	10.385	4098	119	3979	-	4106	119	3987

Sursa. Direcţia judeţeană de Statistică Mureş

În anul 2008 suprafaţa locuibilă a oraşului Sovata era de 134.958 m² iar proprietatea privată este majoritară faţă de suprafaţa locuibilă aflată în proprietate publică. Cu o valoare de 132.981m², suprafaţa locuibilă în proprietate privată în oraşul Sovata, reprezintă 98,53% din total suprafaţă. În oraşul Sovata, suprafaţa locuibilă ce se află în proprietate publică a rămas constantă în ultimii ani, însă cea care se află în proprietate privată a crescut cu 10,42% în anul 2012 faţă de anul 2005. Suprafaţa locuibilă ce revine la o persoană la nivelul oraşului Sovata este mai mică decât suprafaţa locuibilă ce revine la o persoană la nivelul municipiului Tîrgu Mureş pe toată perioada analizată. Cu toate că suprafaţa locuibilă din oraşul Sovata creşte anual, în anul 2008 faţă de anul 2005 cu 6,36%, suprafaţa locuibilă ce

revine unui locuitor este în continuare mai mică decât cea de la nivelul municipiului Tg. Mureş. [4]

Tabelul nr. 35 Suprafaţa locuibilă în oraşul Sovata – m²-

Forme de proprietate	2005	2008	2010	2011	2012
Total	127001	134958	140240	141326	142288
Proprietate publică	1977	1977	4228	4228	4228
Proprietate privată	125024	132981	136012	137098	138060

Sursa: Fişa localităţii Sovata

Suprafaţa locuibilă în oraşul Sovata a crescut din anul 2005 de la 127.001 de m² ajungând în anul 2012 la 142.288m². Din această suprafaţă 4228m² sunt proprietate publică(care s-a menţinut constantă în perioada 2010-2012), în timp ce suprafaţa locuibilă în proprietate privată a crescut cu 13.036m² (9,13%) din 2005 până în 2012. [26] [27].

Din datele statistice ale primăriei Sovata în domeniul construcţiilor de locuinţe putem menţiona:

- locuinţe terminate : 13/2010, 11/2011, 11/2012 din fonduri private ale populaţiei;
- autorizaţii de construire eliberate pentru clădiri rezidenţiale(exclusiv pentru colectivităţi): 16/2010, 22/ 2011, 21/2012;
- autorizaţii de construire eliberate pentru clădiri rezidenţiale(exclusiv pentru colectivităţi, mp): 2751/2010, 3320/2011, 2566/2012;
- autorizaţii de construire eliberate pentru hoteluri şi clădiri similare: 2/2011;
- autorizaţii de construire eliberate pentru hoteluri şi clădiri similare(mp): 763/2011;
- autorizaţii de construire eliberate pentru clădiri pentru comerţ cu ridicata şi cu amănuntul: 1/2011, 1/2012;
- autorizaţii de construire eliberate pentru clădiri pentru comerţ cu ridicata şi cu amănuntul(mp): 117/2011, 149/2012;
- autorizaţii de construire eliberate pentru alte clădiri :7/2010, 4 /2011, 1/ 2012;
- autorizaţii de construire eliberate pentru alte clădiri(mp): 3482/2010; 3119/2011, 127/2012.

Tabelul nr. 36 Suprafaţa locuibilă/locuitor

Denumire	2005	2008	2010	2011
Suprafaţa locuibilă – m²	127001	134958	140240	141326
Nr. locuitori	10286	9892	9613	10385
m²/persoană	12,34	13,64	14,58	13,60

Sursa: Fişa localităţii Sovata

La nivelul oraşului Sovata există o tendinţă de creştere a suprafeţei locuibile raportată la numărul de locuitori, de la 12,34m² în anul 2005 până la 13,60m² în anul 2012(9,3%).

Construcţii

Teritoriul administrativ al localităţii în situaţia existentă se compune din suprafeţele însumate ale mai multor zone funcţionale. Următoarele trupuri fac parte din teritoriul administrativ al oraşului Sovata:

- oraşul Sovata - 540 ha;
- staţiunea Sovata - 182 ha;
- satul aparţinător Săcădat - 188 ha;
- satul component Ilieşi - 30 ha;
- satul component Căpeţi - 5,0 ha;
- ferma şi zona de agrement Iszulyka - 3,0 ha;
- zona caselor de vacanţă - 3,0 ha;
- zona pentru sporturi de iarnă poiana Répás - 3,0 ha.

Extinderea spontană a zonei de locuit, transformarea zonei industriale, dezvoltarea staţiei de epurare, solicitările masive de construire de cabane şi case de vacanţă, au impus extinderea intravilanului stabilit în 1990 prin planul urbanistic general etapa I şi a celui delimitat prin studiul din 1995. Destinaţia principală a diverselor zone ale teritoriului intravilanului s-a stabilit prin împărţirea în unităţi teritoriale de referinţă (UTR) delimitate de străzi existente sau parcele cadastrale, acestea cuprinzând zone cu aceleaşi caracteristici urbanistice. De asemenea delimitarea UTR-urilor coincide pe cât posibil cu perimetrele pentru care se vor elabora planuri urbanistice zonale sau de detaliu.

Deoarece oraşul propriu-zis şi staţiunea se consideră două unităţi contopite cu funcţiuni complementare de sinestătătoare, intravilanul s-a întocmit în baza considerentelor speciale proprii ale fiecăreia, cu UTR-uri caracteristice funcţiunilor din fiecare zonă şi cu regulament propriu aferent fiecărei categorii de UTR.

Dezvoltarea fondului locuibil este în strânsă relaţie cu numărul şi posibilităţile materiale ale populaţiei. Se estimează dezvoltarea fondului locuibil atât prin reabilitarea celui existent cât şi prin construirea de case noi.

Funcţiunile de bază ale localităţilor componente ale oraşului Sovata vor fi în continuare de locuire, cu dotările complementare aferente, producţia agricolă, industrială/depozitare şi prelucrare a produselor proprii, servicii.

La stabilirea perimetrelor de intravilan propuse s-au consultat organele locale, luându-se în considerare, opţiunile populaţiei şi nevoile stringente pentru fiecare localitate în parte.

Având în vedere posibilitățile de dezvoltare, evoluția populației, strategiile autorităților locale, intravilanul a fost reconfigurat prin extindere moderată. Creșterea esențială se înregistrează la zona de locuințe și funcțiuni complementare precum și în zonele care prin evoluția anterioară s-au configurat zone cu funcțiuni mixte.

Prin modificările din propunerea de PUG 2013 se intenționează menținerea zonificării existente, completarea ei cu noi zone și echiparea acestora cu lucrări tehnico-edilitare. Se propune extinderea dotărilor, creșterea lor mai ales calitativă, înființarea unor servicii, funcțiuni complementare zonei de locuit. [27]

Tabelul nr. 37 Bilanțul teritorial al suprafețelor intravilanului teritoriului administrativ Sovata

Nr.	Zone funcționale	Existent		Propus	
		Suprafața în ha	% din total	Suprafața în ha	% din total
1	Locuințe cu funcțiuni complementare	409,96	25,95	1109,18	64,24
2	Unități industriale și depozite	41,43	2,62	133,77	7,75
3	Unități agro-zootehnice	3,46	0,22	7,75	0,45
4	Instituții și servicii de interes public	63,62	4,03	99,76	5,78
5	Căi de comunicație și transport	85,94	5,44	92,28	5,34
	Rutiere	72,44	0,58	75,89	3,90
	Feroviare	7,79	0,49	7,78	0,40
		5,72	0,36	8,61	0,44
6	Spații verzi, sport agrement, și protecție	18,60	1,18	36,22	2,10
7	Construcții tehnico-edilitare	3,45	0,22	10,67	0,62
8	Gospodării comunale, cimitire	12,63	0,80	12,63	0,73
9	Terenuri libere	741,28	46,92	25,57	1,48
10	Ape	17,94	1,14	15,48	0,90
11	Păduri	166,77	10,55	166,77	9,66
12	Terenuri neproductive	14,93	0,94	16,57	0,98
	TOTAL INTRAVILAN	1580,03	100,00%	1726.65	100.00 %

Sursa: PUG 2013

4.6. Spații verzi

Regiunea Centru deține 8,93 m² de spații verzi pe cap de locuitor. Județele din Regiunea Centru cu indicele peste media Regiunii, sunt județul Harghita – 12,74 m²/locuitor, județul Sibiu – 10,45 m²/locuitor și județul Mureș – 9,87 m²/locuitor. [12]

Dintre orașele din județul Mureș, cel mai mare indice îl are orașul Sovata cu 161,75m²/locuitor, care este și o stațiune turistică în mijlocul naturii urmată la mare distanță de Miercurea Nirajului cu 32,19 m²/locuitor. [4]

Spațiile verzi(păduri, parcuri, pădurici) sunt elemente de baza ale stațiunilor, orașelor-stațiuni balneoclimaterice, ele având efecte benefice asupra sănătății localnicilor și vizitatorilor; le induce o stare de liniște, puritate, și bineînțeles amplifică diversitatea ecologică și arhitecturală a orașului prin funcțiile lor profilactice, estetice și igienice.

În general, starea covorului vegetal aferent localității și stațiunii Sovata este bună, sănătoasă, vegetația fiind dominată de păduri de foioase, cu floră și faună bogată. Surse majore de poluare nu există în zonă, unica activitate ce periclitează integritatea ecosistemelor este extinderea haotică a locuințelor și caselor de vacanță mai ales în zona localităților componente.

La sud, de-a lungul văii Târnavei Mici, orașul este mărginit de arealele agricole (arabil împânzit cu pășuni și fânețe, vii), care au o valoare ecologică mai scăzută decât cea a pădurilor, dar pot genera valori estetice peisagistice de o frumusețe aparte.

Orașul Sovata deține în prezent cca. 13,0 ha spații verzi, care servesc pentru agrement și sport, contribuind totodată la conservarea aspectului natural agrement și sport, contribuind totodată la conservarea aspectului natural și la purificarea atmosferei.

Este de remarcat faptul că toate așezările de pe teritoriul administrativ al localității Sovata sunt înconjurate cu păduri, care reprezintă peste 60% din suprafața totală. Datorită acestui fapt lipsa spațiilor verzi amenajate din zonele construite ale orașului este parțial compensată dar nu și din punct de vedere al aspectului urban. Spațiile verzi se pot clasifica în funcție de accesibilitate și profil:

- spații verzi cu acces nelimitat;
- spații verzi cu acces limitat;
- spații verzi cu profil specializat.

Cele mai importante spații verzi cu acces nelimitat din intravilanul orașului Sovata sunt următoarele:

- terenul de sport al orașului;
- terenurile de sport ale școlilor;
- plantații spontane crescute de-a lungul apelor;
- plantațiile zonelor de locuit și ale incintelor industriale.

Suprafața de spații verzi plantate raportată la numărul de locuitori la nivelul orașului Sovata este de 8,0 mp/loc. Calculul nu a luat în considerare spațiile verzi din stațiune care totuși sunt destinate și locuitorilor orașului nu numai turiștilor cazați în stațiune.[27]

O analiză critică a situației spațiilor verzi din Sovata arată că deși dispune de 26 hectare, orașul nu se află printre stațiunile cu cele mai mari spații verzi raportate la numărul de locuitori sau la capacitatea de cazare. Conform PUG 2013, volumul spațiilor verzi raportat la numărul de locuitori este de 8 m²/locuitor(exclusiv zona orașului) iar în privința suprafețelor din stațiune pentru zonele de agrement sunt notificate 13 ha iar spații verzi de 10 ha conform a două surse, sau 188 ha de agrement(include pădurile)și a 8,1 ha spații verzi, conform altei surse. [22]

Tabelul nr. 38 Suprafața spațiilor verzi în orașul Sovata –ha –

2005	2008	2010	2011	2012
160	160	160	160	160

Sursa: Fișa localității Sovata

Tabelul nr. 39 Suprafața spațiilor verzi/cap locuitor în orașul Sovata –m²

Locuitori	Suprafața spații verzi m ²	Raport S/locuitori (m ² /locuitor)
10385	1600000	154

Sursa: Fișa localității Sovata

4.7. Monumente istorice

În orașul Sovata există mai multe obiective de tip turistic:

- Punctul "Szakadát Szarka" Urmele unui turn roman pe limesul estic al Daciei Romane, localizat în satul Săcădat;
- Dealul Földvár, așezare din epoca romană (sec. I-III), localizat în oraș;
- Casa parohială a bisericii reformate sec.XIX-XX, localizată în orașul Sovata.

În afara celor cuprinse pe lista monumentelor din documentațiile existente de pe vremuri, asupra teritoriului administrativ al Sovatei, din punct de vedere arheologic (investigațiile academicianului Valeriu Lazăr) mai există următoarele zone interesante:

- Câmpul lui Ilie, de fapt satul Ilieși la 3,5 km de orașul Sovata, cu rămășițe din epoca neolitică;
- Dogul Dracului, cu urme din epoca bronzului și începutul epocii fierului (Hallstatt);
- Dealul Săreii cu obiecte aparținând unor epoci neconcretizate;
- Cariera Cseperes este marcat ca locul urmei unui tezaur monetar roman(o singură monedă de aur). [22]

CAPITOLUL 5

ANALIZA ECONOMICĂ

5.1 Dinamica principalelor activităţi economice din Sovata

5.2 Structura agenţilor economici din Sovata

5.1 Dinamica principalelor activităţi economice din Sovata

În ceea ce priveşte numărul societăţilor comerciale înregistrate în anul 2006, ponderea cea mai mare în cadrul industriei au avut-o firmele cu domeniul de activitate în industria lemnului, numărul total al acestora fiind de 35 de societăţi comerciale (exploatarea forestieră, procesarea, producerea mobilei). După ramura de procesare a lemnului şi producţia produselor din lemn urma industria construcţiilor de clădiri şi lucrări de geniu (9 societăţi) şi alte domenii subsidiare şi care au produse finite ce sunt necesare în industria construcţiilor, cum ar fi fabricarea de construcţii metalice, fabricarea de elemente de dulgherie sau servicii conexe, de tipul activităţilor de inginerie şi arhitectură.

Evoluţia industriei după cifra de afaceri în perioada 2002-2006 a fost următoarea: în cadrul industriei cea mai mare pondere a avut-o industria lemnului, prelucrarea lemnului şi producţia de mobilier. În ceea ce priveşte profitabilitatea sectorului se poate spune ca profitul obţinut de unităţile economice din sectorul industriei lemnului şi prelucrării primare, secundare a lemnului este în scădere în perioada 2005-2006, iar pierderea suferită de aceste unităţi este în scădere dar într-un ritm mai lent decât al profitabilităţii.

Profitabilitatea în aceeaşi perioadă a scăzut cu 86%, iar în anul 2005 o singură unitate a realizat mai mult de 50% din profitul obţinut pe întregul an din acest sector. În concluzie se poate spune ca profitabilitatea sectorului în această perioadă este în scădere. Dacă studiem evoluţia şi structura profitului în perioada 2002-2006, se poate constata că industria lemnului şi prelucrarea lemnului au fost domeniile cele mai mari generatoare de profit, urmate de construcţiile industriale şi industria alimentară. În anul 2006 situaţia s-a schimbat: unităţile economice din domeniul construcţiilor au triplat profitul faţă de anul precedent, industria alimentară progresând dar într-un ritm mai lent. Este de remarcat faptul ca în cadrul industriei alimentare, din profitul total obţinut în anul 2006 o singură firmă a reuşit să dea profitul segmentului în proporţie de 76,5%, o firmă producătoare de ceaiuri (Larix).

În ciuda prestigiului oferit oraşului de funcţia balneoturistică, din punctul de vedere al ocupării forţei de muncă şi a rezultatelor economice în perioada 2002-2006, Sovata se putea

mândri cu câteva unități industriale din domeniul exploatării lemnului(S.C. FIRTRANS SRL, S.C. NATURCOMPROD SR.L) prelucrării lemnului(S.C. MOBILA SOVATA SRL, S. ROWO SRL, S.C. BODMOB SRL, S.C. SILBRADMOB SRL); producerii de materiale de construcții, balast și piatră cioplită(S.C. CARIERA DE PIATRA CSEREPES) și activități bazate pe valorificarea materiilor prime locale ca fabricarea brânzeturilor și prelucrarea laptelui(S.C. HOCHLAND ROMANIA SRL) sau produse din plante medicinale (SC LARIX SRL).

În afara zonei industriale în perioada analizată 2002-2006 ca de altfel și în prezent, existau mici unități izolate, intercalate între locuințe, căutându-și o apropiere cât mai mare de stațiune din considerente economice. Aceste unități au mai multe activități de prestări de servicii sau de mică industrie(autoservice, confecții în mică serie, panificație), mai însemnate fiind confecțiile(S.C.C.A COMUS S.A) și fabricarea pâinii(S.C. SZANTO FULOP SRL). Pe teritoriul orașului bazele de construcții civile și industriale sunt desprinse din fostele întreprinderi de construcții. Ponderea dominantă în acest domeniu o au agenții economici: S.C. HEBA CONS SRL, S.C. LUCKONSTRANS SRL în domeniul comerțului există numeroase societăți comerciale private(cu profil general, și alimentar), în centrul orașului existând și un magazin universal, o serie de magazine specializate și piața agroalimentară, în apropierea centrului civic. Serviciile financiar-bancare și de asigurare sunt deservite de filiale ale unor bănci comerciale respectiv societăți de asigurare.

Cele mai multe societăți comerciale ca număr sunt în servicii. În cadrul serviciilor, comerțul cu amănuntul este pe primul loc(71 de societăți comerciale, numărul mediu al angajaților fiind de 5 persoane). Comerțul cu ridicata este mai puțin prezent, preponderent sunt prezente societățile cu activitatea comerțului cu ridicata a masei lemnoase.

În cadrul serviciilor se regăsesc și societăți comerciale cu activitate în domeniul consultanței(mai ales în domeniul contabilității). Transportul de mărfuri a înregistrat o creștere a cifrei de afaceri cu 11,9% în anul 2006 față de anul precedent, dar profitabilitatea a scăzut cu 21,7%, numărul mediu de angajați în sector fiind de 3 angajați, în scădere față de anul 2005.

În ceea ce privește numărul unităților economice se poate spune ca numărul acestora a crescut în perioada 2002-2006 de la 176 de unități la 285 de unități, având o creștere medie de 1,4% pe an. Cifra de afaceri în perioada 2002-2006 a crescut continuu având o creștere medie pe an de 24,5% în termeni nominali. Corelând aceste date cu rata inflației pe aceeași perioadă se poate concluziona că cifra de afaceri a avut o creștere medie de 13,8%.

Pe baza cifrei de afaceri în agricultură anul 2005 a înregistrat o creștere de 49% față de anul 2004, după care a scăzut cu 32%. Industria a înregistrat o creștere de 78% în anul 2004 față de anul 2003, după care a scăzut cu 16%, iar în anul 2006 față de anul 2005 a crescut cu 16%. Aceasta creștere s-a datorat mai ales creșterii construcțiilor de clădiri și din

cauză ca cifra de afaceri a unităților economice de fabricare a altor produse lemnoase s-a dublat, totodată a crescut cifra de afaceri a unităților economice de fabricare a construcțiilor metalice. A crescut cifra de afaceri și în cazul produselor manufacturiere. [22]

Tabelul nr. 40 Firme în Sovata în anul 2006

Profil firmă	Cifra de afaceri
Alte lucrări speciale de construcții	1.013.668
Hoteluri	1.129.344
Construcții de clădiri și lucrări de geniu	1.571.450
Tăierea și rindeluirea lemnului; impregnarea lemnului	1.677.050
Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate	1.822.999
Comerț cu ridicata al materialului lemnos	1.886.817
Captarea, tratarea și distribuția apei	2.153.391
Prelucrarea ceaiului și cafelei	3.231.484
Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate	3.387.612
Comerț cu amănuntul care nu se efectuează prin magazine	3.645.818
Hoteluri	5.603.117
Comerț cu ridicata al materialului lemnos	5.734.080
Fabricarea de construcții metalice și părți componente	6.023.900
Comerț cu ridicata al materialului lemnos	6.051.957
Comerț cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule	9.674.674

Comerțul reprezenta în perioada 2002-2006 una din activitățile importante ale orașului având în vedere și faptul că orașul este o stațiune balneară cu mulți vizitatori în fiecare sezon și chiar dacă cifra de afaceri a crescut anual se poate spune că ritmul de creștere a încetinit cu trecerea timpului. În structura cifrei de afaceri în anul 2005, cea mai mare pondere o au comerțul cu amănuntul(65%). În anul 2006 comerțul cu ridicata a scăzut cu 12% față de anul 2005, în timp ce comerțul cu amănuntul a crescut cu 18,8%. În structura comerțului cu amănuntul în proporție de 64% din totalul cifrei de afaceri pe anul 2006 sunt efectuate de unități cu activitate de comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, 26% comerțul cu carburanți, 5% comerțul cu produse farmaceutice și cosmetice. Profitabilitatea comerțului cu amănuntul a scăzut în anul 2006 cu 18,1% față de anul 2005 cel mai mare generator de pierdere fiind comerțul cu amănuntul a îmbrăcăminte. În cadrul comerțului cu ridicata în proporție de 95,8% cifra de afaceri pe anul 2006 a fost realizată de comercianți cu ridicata al materialului lemnos, creșterea față de anul 2005 fiind de 2,9%.[22]

Profitabilitatea în sectorul comerțului cu ridicata a materialului lemnos a scăzut cu 2,8% în anul 2006 fata de 2005, mai mult de 50% din profit fiind realizat de un singur jucător pe acest segment de piață. [22]

Tabelul nr. 41 Densitatea agenților economici în Sovata 2002/2011

An	Populație	Nr. agenți economici	Densitatea la 1000 locuitori
2002	11614	176	15,15
2011	10385	228	21,95

Sursa: Primăria Sovata

Dacă în anul 2002, în orașul Sovata desfășurau activități 176 de agenți economici, în anul 2011 numărul acestora ajunge la 228 reprezentând o creștere de 77%.

Tabelul nr. 42 Numărul agenților economici în Sovata 2011

Agricultură, vânătoare, silvicultură	Industria extractivă	Industria prelucrătoare	Energie electrică și termică, gaze și apă	Construcții	Comerț	Hoteluri și restaurante	Transport și depozitare și comunicații	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Administrație publică și apărare,	Alte activități ale economiei naționale	Total agenți economici
16	1	27	-	11	76	39	25	3	2	-	29	228

Sursa: Primăria Sovata

5.2 Structura agenților economici din Sovata

Activitățile industriale și de construcții sunt în mare parte concentrate în platforme industriale la capătul sudic al localității ocupând o suprafață de peste 40,0ha. Ele sunt deservite de accesul rutier ramificate cu DN13A și cele situate pe partea vestică a DN sunt dotate cu linii de garaje ramificate din linia CF curentă Bălăușeri - Praid - cu gara de mărfuri situat la capătul zonei industriale Sovata.

În afara zonei industriale există unități dispersate în celelalte zone ale orașului.

Potențialul amplasamentelor zonelor în care s-au dezvoltat activități industriale, de depozitare și de prestări servicii, gradul de deservire cu căi de acces precum și gruparea acestora relativ compact în zone situate periferic în raportul cu orașul și stațiunea oferă condiții bune de depozitare și reconversie a unităților de profil.

Gradul de ocupare a terenurilor aferente unităților industriale și de depozitare existente permite dezvoltarea în perspectivă în cadrul incintelor existente. Excepțiile sunt câteva societăți care dispun de suprafețe foarte mici.

În continuarea platformei industriale actuale există posibilitatea amplasării altor unități noi sau extinderea celor existente, datorită terenurilor virane și a condițiilor favorabile de deservire rutieră, feroviară și de cooperare și asigurarea lucrărilor tehnico-edilitare necesare.

În situația actuală unitățile industriale și de construcții au cca. 80 % angajați localnici, iar restul navetiști din localitățile vecine. Datorită perioadei de privatizare a unităților existente, în majoritatea unităților se pot prezuma schimbări în ceea ce privește numărul de angajați. Pot interveni schimbări radicale în profilul unităților care necesită modificarea numărului de angajați, sau modernizarea proceselor de producție actuale, care la fel modifică numărul necesar de angajați.

Dintre unitățile industriale și de construcții existente în orașul Sovata numai SC Cariera de piatră CSERPES SA(Stația de concasare) prezintă o oarecare nocivitate. Prin dotarea unității cu mijloace moderne de protecție a aerului(filtre) precum și prevederea în incintă de plantații de protecție se poate reduce gradul de poluare.

Suprafața unităților industriale de depozitare și de construcții totalizează cca. 8,70% din intravilanul existent al orașului Sovata. .[27]

În anul 2011 erau înregistrate în orașul Sovata un total de 229 societăți comerciale cu capital privat, cu 2639 angajați, după cum urmează

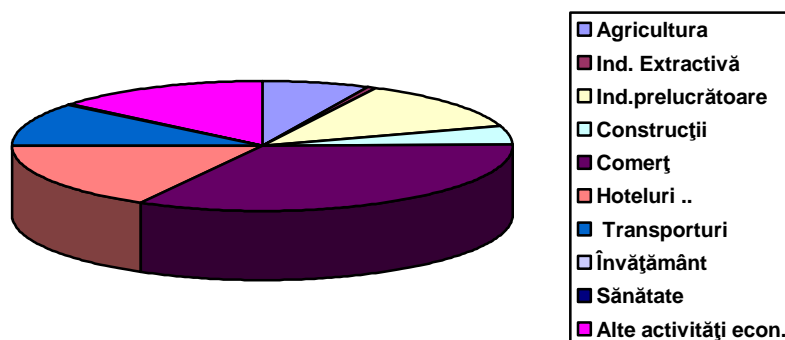
- 76 desfășoară activități în domeniul exclusiv al comerțului, cu 318 angajați;
- 39 desfășoară activități în domeniul hotelier, cu 492 angajați;
- 32 desfășoară activități în servicii, cu 176 angajați;
- 29 desfășoară activități în industria prelucrătoare, cu 1293 angajați;
- 25 desfășoară activități în transporturi, cu 163 angajați;
- 11 desfășoară activități în construcții, cu 102 angajați;
- 17 desfășoară activități în agricultură, cu 105 angajați.

Tabelul nr. 43 Structura agenților economici pe sectoare economice – 2011

Agricultură, vânătoare, silvicultură %	Industria extractivă %	Industria prelucrătoare %	Energie electrică %	Construcții %	Comerț %	Hoteluri și restaurante %	Transport și depozitare %	Învățământ %	Sănătate și asistență socială %	Administrație publică și apărare, %	Alte activități economice naționale %
7,01	0,43	12,70	-	4,80	33,2	17,1	11,0	0,1	0,09	-	14,0

Ca număr de societăți comerciale aferent unui domeniu, ponderea cea mai mare o deține comerțul(33,2%) urmat industria hotelieră(17,1%), industria prelucrătoare(12,70%), servicii(14%), transporturi(11,0%), agricultură(7,01%). Ponderea cea mai mică se regăsește în construcții(4,8%), învățământ(0,1%) și sănătate(0,09%).

Situația ag.econ 2011

Tabelul nr. 44 Structura numărului de salariați 2012

Agricultură %	Industria extractivă %	Industria prelucrătoare %	Energie electrică %	Construcții %	Comerț %	Hoteluri și restaurante %	Transport și depozitare %	Învățământ %	Sănătate %	Administrație publică %	Alte activități %
4,2	0,01	50,8	0,02	4,00	12,50	19,40	6,40	-	-	-	7,00

Sursa: Primăria Sovata

Conform datelor statistice din ianuarie 2012, în oraşul Sovata, activează:

- 1 întreprindere cu peste 450 de angajați(SC MOBILA SOVATA SRL);
- 1 întreprindere cu peste 350 de angajați (SC ROWO SRL);
- 1 societate cu peste 240 de angajați (SC BALNEOCLIMATERICA SA);
- 1 întreprindere cu peste 150 de angajați (SC HOCHLAND ROMANIA SRL);
- 6 societăți cu 51-100 angajați(SC LARIX COMIMPEX SRL, SC OTZ SPEDITION SRL, SC ALUNIȘ SRL, SC SERVICII TEHNICE COMUNALE SA, SC ITALMOB SRL, SC HE BA CONS SRL);
- 8 societăți cu 25-50 angajați(SC INFOREG SRL, SC SZANTO FULOP SRL, SC DEAK SRL, SC SWING TRADE SRL, SC ELIXON IMPEX SRL, SC SORA INTERNAȚIONAL SRL, SC HEFAISTOS-CM SA, SC PROMEDIVET SRL);
- 17 societăți cu un număr de angajați între 10-24 angajați;
- 194 de societăți cu 1-9 angajați.

Tabelul nr. 45 Structura agenților economici pe domenii de activitate-2011

Domenii de activitate	Nr. firme	Nr. angajați	Cifra de afaceri
Agricultură, veterinară, servicii anexe, silvicultură	17	105	14.888.025
Industria prelucrătoare	29	1293	165.231.108
Construcții	11	102	7.888.484
Comerț	76	318	49.621.594
Transporturi, Depozități	25	163	41.882.035
Hoteluri și restaurante	39	492	43.446.815
Servicii	32	176	8.716.662

Sursa: Direcția de Statistică Mureș

Analizând datele statistice ale cifrelor de afaceri realizate de societățile comerciale din orașul Sovata în 2011 constatăm:

- numărul societăților comerciale active în Sovata, conform INS Mureș, la 1.01.2012 este de 229 cu 2547 de angajați permanenți;
- cifra de afaceri totală realizată de toate societățile comerciale din Sovata în cursul anului 2011 este de 331.674.723 lei;
- cifra de afaceri specifică industriei prelucrătoare este de 165.231.108 lei, adică un aport de 49,90%;
- cifra de afaceri specifică comerțului este de 49.621.594 lei, adică un aport de 15,00%;
- cifra de afaceri specifică domeniului hoteluri și restaurante este de 43.446.815 lei, adică un aport de 13,10%.
- cifra de afaceri specifică transporturilor și depozitărilor este de 41.882.035 lei, adică un aport de 12,7%.
- cifra de afaceri specifică construcțiilor este de 7.888.484 lei, adică un aport de 2,40%;
- cifra de afaceri specifică agriculturii etc. este de 14.888.025 lei, adică un aport de 4,50%;
- cifra de afaceri specifică serviciilor este de lei 8.716.662 lei, un aport de 2,70%;

În cadrul industriei prelucrătoare, aportul cel mai important îl aduc:

- industria alimentară cu 73.709.686 lei din care se distinge SC HOCHLAND ROMANIA SRL(peste 66 mil. lei) urmată de SC LARIX COMIMPEX SRL și SC SZANTO FULOP SRL;
- industria mobilei cu 44.263.361 lei din care se distinge SC MOBILA SOVATA SRL(cu peste 38 mil. lei) secundată de ITALMOB SRL;
- industria de prelucrare a lemnului cu 41.477.278 lei din care remarcăm SC ROWO SRL(cu peste 37 mil. lei) și SC DEAK TRANS SRL;
- industria prelucrărilor mecanice cu 4.900.000 lei este reprezentată de 3 firme dintre care se distinge SC SWING TRADE SRL.

În cadrul comerțului, cu un aport de 49.621.594 lei se disting ca cifră de afaceri următoarele firme SC SORA INTERNAȚIONAL TRADE SRL(peste 11 mil. lei), SC ELIXON IMPEX SRL și SC POLARIS SRL.

În cadrul domeniului transporturi cu un aport semnificativ de 41.882.035 lei se disting ca rezultate globale exprimate prin cifra de afaceri SC OTZ SPEDITION SRL(cu peste 29 mil. lei) urmată de SC PETCO SRL și SC TRAFIC TURBO TUR SRL.

În categoria hoteluri și restaurante care are un aport de 43.446.815 lei cele mai semnificative cifre de afaceri sunt realizate de SC BALNEOCLIMATERICA SA(cu peste 24 mil. lei) și SC ALUNIȘ SRL(cu peste 10 mil. lei).

În categoria agricultură, silvicultură cu un aport de 14.888.025 lei se disting SC INFOREG SRL și SC PROMEDIVET SRL.

În categoria servicii trebuie remarcată SC SERVICII TEHNICE COMUNALE SA specializată în captarea, tratarea și distribuția apei. La această categorie trebuie menționată diversitatea serviciilor pe care le prestează firmele din Sovata consultanță tehnică inginerească(2), arhitectură(4), contabilitate(3), juridice(2), informatică, reparații auto(3) sau electronice(1), servicii educaționale(3) și de sănătate(2), activități de creație artistică(2) etc.

CAPITOLUL 6

AGRICULTURA

Județul Mureș dispune de cel mai mare potențial agricol din Regiunea Centru. Suprafața arabilă este de 221.239 hectare, pășuni 109.052 hectare, fânețele 73.866 hectare, livezile și arbuștii fructiferi 5.157 hectare. Terenurile arabile sunt localizate cu precădere în Câmpia Transilvaniei, luncile Mureșului și Târnavelor. Solurile se încadrează în clasa de fertilitate medie și în mai mică măsură în clasa de fertilitate ridicată, iar condițiile de climă permit cultivarea majorității cerealelor, furajelor, legumelor și plantelor tehnice. Județul Mureș este cel mai important producător de cereale din Regiunea Centru [4]

6.1.Structura fondului funciar agricol după modul de folosință

Agricultura locală s-a profilat în special pe cultivarea de produse agroalimentare solicitate de oraș și stațiunea Sovata. Datorită reliefului, suprafața arabilă este foarte redusă și reprezintă doar 7,97% din suprafața totală administrativă și 23,90% din cea agricolă.

O ramură mai dezvoltată în localitățile componente este creșterea animalelor. Pe versanți există pășuni și fânețe, care favorizează creșterea animalelor. Produsele animaliere obținute se folosesc în gospodăriile proprii ale producătorilor, iar o parte dintre acestea (lapte, lână) se valorifică prin ferme de stat și particulare, la piețele apropiate. Condițiile optime pentru aceasta sunt în localitatea Săcădat, astfel în orașul propriu-zis ponderea unităților agricole este nesemnificativă. [27]

În Sovata, în anul 2002 suprafața agricolă era de 4379 ha reprezentând 26,9% din suprafața totală. Suprafața arabilă reprezenta 18,8% din suprafața agricolă, pășunile 57,04% iar fânețele 24%.

În perioada 2008-2012, suprafața agricolă a orașului Sovata scade la 4311 ha reprezentând 26,53% din suprafața totală a orașului de 16.244 ha. Suprafața arabilă a scăzut succesiv, de la 1077 ha în anul 2008 la 1067 ha în anul 2012 dar pentru că suprafața agricolă în gestiunea totală a orașului se reduce, suprafața arabilă a crescut ca pondere la 24,75%. Aceste date reprezentative ale orașului Sovata pentru 2012 sunt cu mult sub media zonei metropolitane(71,09%) și sub media la nivelul județului Mureș(62,55%). Suprafața arabilă de circa 24,75% din suprafața agricolă, este sub media de 69,05% în zona metropolitană și sub media județului Mureș(52,78%). Suprafața pășunilor ce reprezintă 41,12% este peste media zonei metropolitane(16,85%) din suprafața agricolă și peste media

județului Mureș(26,06%) iar fânețele în proporție de 34,12% din suprafața agricolă sunt peste pe zona metropolitană(11,21%) și peste media județului Mureș(17,24%)[7].

Analizând datele statistice ale anului 2012 în comparație cu cele din anul 2005, se constată o scădere a suprafeței agricole de la 4379 la 4311 ha(cu 1,55%), și o creștere a suprafeței arabile de la 827 la 1077 ha(cu 23,21% în perioada 2005-2008), urmată de o scădere cu 0,92%(în perioada 2008-2012). Scăderile nu sunt semnificative indicând o menținere a interesului cetățenilor pentru acest domeniu de activitate. [26] [27]

Tabelul nr. 46 Dinamica fondului funciar agricol(modul de folosință) 2005-2012

An	Suprafața totală (ha)	Supraf. Agricolă (ha)	Supr. Agricolă Supr. Totală(%)	Supr. Arabilă (ha)	Supr. Arabilă Supr agricolă(%)	Supr Pășuni (ha)	Supr Pășuni Supr. Agricolă (%)	Supr Fânețe (ha)	Supr. fânețe Supr. Agricolă (%)
2005	16244	4379	26,95	827	18,88	2498	57,04	1054	24,06
2008	16244	4379	26,95	1077	24,59	1773	40,48	1471	33,59
2010	16244	4321	26,60	1077	24,92	1773	41,03	1471	34,04
2011	16244	4311	26,53	1067	24,75	1773	41,12	1471	34,12
2012	16244	4311	26,53	1067	24,75	1773	41,12	1471	34,12

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Tipuri de soluri

Solurile sunt slab-moderat profunde, pe alocuri straturi superficiale cu sare la suprafață. Masivul de sare este protejat de un strat subțire de sol argilos în amestec cu gresie nisipoasa.

Pe teritoriul orașului întâlnim doua clase de soluri: cambisoluri cu sol brun eumezobazic tipic având succesiunea orizonturilor A0-Bv-C și clasa argiluisoluri cu solurile brun luvic litic, având succesiunea de orizonturi: A0-EI-Bt. [22] . Tipurile de soluri în Sovata sunt brun argilos, negru argilos și podzol brun de pajiști alpine.

Tabelul nr. 47 Clasa de fertilitate a solurilor

Localitate	Clasa de fertilitate
Sovata	IV

Tipurile de soluri menționate evidențiază faptul că zona orașului Sovata se situează în clasa 4 de soluri cu fertilitate scăzută.

6.2. Suprafaţa arabilă şi producţia de cereale

Tabelul nr. 48 Nivelul producţiei de grâu şi porumb în Sovata 2008-2012

An	Populaţie	Suprafaţa arabilă (ha)	Suprafaţa arabilă (ha/loc)	Producţie cereale porumb + grâu (Tone/loc)
2008	9892	1077	0,10	0,026
2010	9613	1077	0,11	0,041
2011	10385	1067	0,10	0,022
2012	9378	1067	0,11	0,028

Sursă: Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală Mureş

Raportul dintre suprafaţa arabilă şi numărul de locuitori indică faptul că fiecărui locuitor îi revin aproximativ 0,11 ha teren arabil, valoare mult sub media înregistrată la nivelul judeţului Mureş(0,38ha/loc.), la nivel naţional de 0,42ha/loc., dar şi a mediei europene de 0,236ha/loc.. În oraşul Sovata producţia de cereale pe locuitor(0,028 tone/loc) indică o valoare mult sub media pe judeţ(0,60 tone/loc) şi sub media pe zona metropolitană(0,22 tone/loc). În consecinţă oraşul nu produce cereale suficiente pentru consumul local fiind, chiar în condiţiile unei exploatare eficiente, cu producţii bune, un cumpărător de cereale pentru consum.

Culturile agricole tipice pentru localităţile aparţinătoare oraşului Sovata sunt formate din porumb şi cartofi pe suprafeţe variabile, în funcţie de factorii agroecologici şi cerinţele pieţei. [26] [27]

Principalele culturi şi productivitatea acestora. Ponderea principalelor culturi în suprafaţa arabilă şi productivitatea acestora

Tabelul nr. 49 Structura terenurilor arabile cultivate în Sovata 2008-2012

An	Supr. Arabilă (Ha)	Grâu, secară (ha)	% din supraf. Arabilă)	Porumb (ha)	% din supraf. Arabilă	Cartof (ha)	% din Supr. Arabilă	Legume (ha)	% din supr. Arabilă
2008	1077	21	1,94	68	6,31	60	5,57	17	1,57
2010	1077	80	7,42	42	3,89	50	4,64	17	1,57
2011	1067	12	1,12	40	3,74	50	4,68	18	1,68
2012	1067	3	0,28	55	5,15	50	4,68	18	1,68

Sursă: Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală Mureş

În judeţul Mureş, în anul 2008, porumbul boabe era cultivat pe o suprafaţă de teren de 61.334 ha, în scădere faţă de anul 2006 cu 5,09%. Locul 2 privind suprafaţa agricolă cultivată era cu grâu, care în 2008 era cultivat pe 28.387 ha, în scădere şi în acest caz, faţă de anul 2006 cu 17,55%. Suprafeţele cultivate cu grâu şi secară acoperă în anul 2012, 20,61% din suprafaţa arabilă a judeţului.

La nivelul oraşului Sovata, suprafaţa arabilă este de 1067 de ha în anul 2012 în scădere faţă de anul 2008(1077ha). Culturile prezintă oscilaţii destul de mari în anii de referinţă pentru prezenta analiză. Astfel, cultura de grâu ocupa în anul 2008 o suprafaţă de

21 ha care crește la 80 ha în anul 2010. În anii 2011-2012 cultura de grâu cunoaște o scădere, la 12 ha în anul 2011 și ajunge abia la 3 ha în 2012 reprezentând doar 0,28% din suprafața arabilă. Cultura de porumb scade în anul 2011 față de anul 2008 de la 68 ha la 40 ha și crește în anul 2012 la 55 ha reprezentând 5,15% din suprafața arabilă. Cultura de cartof, considerată predominantă în zonă, a cunoscut o scădere de la 60 ha în anul 2008 la 50 ha în anul 2012 reprezentând 4,68% din suprafața arabilă. Cultura de legume s-a menținut oarecum constantă în anii de referință, la 17 ha în anul 2008 și 18 ha în perioada 2010-2012.

Astfel, în prezent, din analiza prezentată se dovedește faptul că cultura predominantă în zonă este porumbul cu o suprafață 55 ha ce reprezintă 5,15% din suprafața arabilă. [26] [27]

Datele statistice din 2010 arată că în Sovata și localitățile afiliate cea mai mare suprafață a fost cultivată cu porumb, urmată de grâu, ovăz, orz, orzoaică și secară. Cele mai mari suprafețe cultivate cu grâu le regăsim în Sovata(8,43ha), urmat de Săcădat(6,83ha) și Căpeți(0,55ha); în Ilieși nu s-a cultivat deloc grâu în anul 2010. Tot în 2010 ea mai mare suprafață cu porumb(26,26 ha) era cultivată în Sovata iar în Săcădat s-a cultivat cea mai mare suprafață cu ovăz(7,52 ha).

Tabelul nr. 50 Principalele culturi agricole în anul 2010- ha

	TOTAL	Sovata	Capeti	Iliesi	Sacadat
Grâu	15,81	8,43	0,55	-	6,83
Secară	1,97	1,97	-		
Orz și orzoaică	4,56	2,64		0,90	1,02
Ovăz	13,67	6,15			7,52
Porumb	37,51	26,26	2,09	2,03	7,13

Sursa Direcția de Statistică Mureș

În Sovata și localitățile afiliate se cultivă și cartofi, mazăre, fasole boabe și legume dar suprafețele sunt foarte mici. Dintre aceste culturi predomină cele de cartofi care se regăsesc în toate localitățile orașului pe suprafețe relativ mici. Dintr-un total de 55,41 ha cultivate cu cartofi, suprafața cea mai mare este cultivată în Sovata(28,47ha), urmată de Săcădat(16,11ha), Ilieși(8,08ha) și Căpeți(2,75ha).

Tabelul nr. 51 Leguminoase și plante oleaginoase - ha

	TOTAL	Sovata	Capeti	Iliesi	Sacadat
Mazăre	0,13	0,13			
Fasole boabe	0,25	0,25			
Cartofi	55,41	28,47	2,75	8,08	16,11
Legume	1,71	1,71			

Sursa Direcția de Statistică Mureș

Plantele de nutreț erau cultivate în anul 2010 pe o suprafață de aprox.6,40 ha, cea mai mare suprafață fiind cultivată cu porumb verde(4,00ha) lucernă, trifoi(2,00 ha) în satul Săcădat.

Tabelul nr. 52 Plante de nutreț – ha

	TOTAL	Sovata	Capeti	Iliesi	Sacadat
Porumb verde	4,00	-	-	-	4,00
Lucernă, trifoi	2,40	0,40	-	-	2,00

Sursa Direcția de Statistică Mureș

Sub aspectul productivității la cultura de grâu și secară, în anul 2012 orașul Sovata, are o productivitate de 2,33 tone/ha, sub media din zona metropolitană Tîrgu Mureș de 2,92 tone/ha și sub media de 2,87 tone/ha din zona județului Mureș. Productivitatea la cultura de porumb este 4,8 tone/ha, peste media județului Mureș de 4,33 tone/ha. Productivitatea la cultura de cartofi este de 16 tone/ha peste media județeană de 15,99 tone/ha iar la legume productivitatea este de 14,83 tone/ha care este peste media pe zona metropolitană de 13,10 tone/ha și depășește media pe județul Mureș, de 14,58 tone/ha.

Nivelul productivității agricole pentru cultura vegetală pe perioada analizată 2008-2012 a orașului Sovata se prezintă astfel:

Tabelul nr. 53 Productivitatea principalelor culturi în Sovata

An	Grâu, secară (tone)	Grâu, secară (tone/ ha)	Porumb (tone)	Porumb (tone/ha)	Cartof (tone)	Cartof (tone/ha)	Legume (tone)	Legume (Tone/ha)
2008	50	2,38	216	3,17	900	15	194	11,41
2010	219	2,73	181	4,30	770	15,4	230	13,52
2011	38	3,16	192	4,8	925	18,5	267	14,83
2012	7	2,33	264	4,8	800	16	267	14,83

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

În documentele Direcției Județene pentru Agricultură în funcție de condițiile agricole pentru Sovata sunt catalogate următoarele potențiale pentru principalele culturi:

Grâu	Porumb	Cartof	Sfeclă	Legume
Mediu	Ridicat	Ridicat	Ridicat	Mediu

Analizând datele din tabelele de mai sus reiese că ar trebui cultivate suprafețe agricole mai mari cu porumb, cartofi și legume, potențialul zonei fiind ridicat pentru aceste culturi, iar până în acest moment culturile de cartofi, în special, se situează sub medie deși potențialul este unul ridicat.

6.3. Forme de organizare în agricultură. Situația exploatațiilor agricole. Concentrarea terenurilor agricole în exploatații agricole

Recensământul din anul 2002[4] a evidențiat faptul că în agricultura românească coexistă 2 tipuri de exploatații agricole: exploatații agricole individuale, preponderent țărănești și unități cu personalitate juridică de tipul societăți/asociații agricole, societăți comerciale, unități cooperatiste etc. Dintre acestea în România cele mai multe se regăsesc în categoria exploatațiilor agricole individuale, de 4,24 milioane de unități reprezentând 99,6% din numărul total de exploatații și ocupând 65% din suprafața agricolă a țării. Majoritatea acestor exploatații au un caracter de subzistență (autoconsum) și nu comercial.

La sfârșitul anului 2010 orașul Sovata avea o suprafață agricolă de 4321 ha cu un număr de 2822 exploatații agricole pe o suprafață de 2965,90 ha dintre care 61,87% din suprafața agricolă a orașului era concentrată în exploatații individuale și 38,12% era unificată în exploatații comerciale. Media exploatațiilor agricole comerciale din orașul Sovata este mai mare decât media națională, de 35% din suprafața agricolă, dar evidențiază faptul că există totuși un grad redus de organizare în agricultură și o fărâmițare accentuată a terenurilor agricole.

Tabelul nr. 54 Situația exploatațiilor agricole din Sovata

An	Total exploatații agricole			Din care familiale			Din care comerciale		
	Suprafață agricolă	Nr. exploatații	Suprafață (ha)	Nr. exploat.	Suprafață (ha)	Procent din suprafața agricolă	Nr. exploat	Suprafață (ha)	Procent din suprafața agricolă
2010	4321	2822	2965,90	2817	1835,24	61,87	5	1130,66	38,12

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Din cele 2822 de exploatații agricole, din orașul Sovata și localitățile afiliate, cele mai multe, 2187 se regăsesc în Sovata urmat de Săcădat(377), Ilieși(187), Căpeți(66). Potrivit datelor din tabel doar 5 exploatații agricole sunt cu personalitate juridică și 2817 fără personalitate juridică.

Tabelul nr. 55 Numărul exploatațiilor agricole în orașul Sovata – 2010

	TOTAL	Sovata	Căpeți	Ilieși	Săcădat
Total	2822	2192	66	187	377
Cu personalitate juridică	5	5	-	-	-
Fără personalitate juridică	2817	2187	66	187	377

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Suprafaţa medie a exploataţiilor agricole

Remarcăm faptul că în Sovata în anul 2010 există 5 doar exploataţii cu personalitate juridică toate desfăşurându-şi activitatea în Sovata. Aceste date evidenţiază preferinţa locuitorilor pentru agricultura în exploataţii de tip familial şi o anumită reţinere faţă de practicarea agriculturii în exploataţii de tip comercial.

La nivel naţional, suprafaţa agricolă medie este de 3,4 ha/exploataţie, indiferent de tip, cu o valoare de 2,2 ha/exploataţie ca medie pentru gospodăriile individuale şi 269,3 ha/exploataţie de tipul unităţilor cu personalitate juridică. Dimensiunea exploataţiilor agricole din zona metropolitană Tg. Mureş este de 1,39 ha/exploataţie, inferioară mediei naţionale.

În anul 2010 suprafaţa totală a exploataţiei agricole în oraşul Sovata şi localităţile afiliate era de 2965,90 ha. Cea mai mare suprafaţă era în Sovata(2281,01ha) urmată de Săcădat(508,62ha), Ilieşi(105,28ha), Căpeţi(70,99ha).

Tabelul nr. 56 Suprafaţa totală a exploataţiei agricole – ha

	TOTAL	Sovata	Căpeţi	Ilieşi	Săcădat
Suprafaţa totală a exploataţiei agricole	2965,90	2281,01	70,99	105,28	508,62

Sursa Direcţia de Statistică Mureş

La nivelul anului 2010, în oraşul Sovata dimensiunea unei exploataţii agricole era de 1,05 ha/exploataţie, un număr mare de exploataţii agricole individuale pe suprafeţe mici de teren. Suprafaţa exploataţiilor agricole de tip comercial la nivelul oraşului Sovata de 226,13 ha/exploataţie nu depăşeşte media naţională de 269,3 ha/exploataţie dar este peste media zonei metropolitane de 108,98 ha/exploataţie şi peste media judeţului Mureş de 50,95 ha/exploataţie.

Tabelul nr. 57 Dimensiunea medie a unei exploataţii agricole

An	Nr. Exploataţii agricole	Suprafaţa medie (ha/expl)	Nr. Exploataţii familiale	Suprafaţa medie (ha/expl)	Nr. Exploataţii comerciale	Suprafaţa medie (ha/expl)
2010	2822	1,05	2817	0,65	5	226,13

Sursa: Direcţia de Statistică Judeţeană Mureş

În această situaţie, problemele agricole cu care se confruntă oraşul sunt: fărâmiţarea accentuată la nivelul exploataţiilor agricole individuale, mecanizare insuficientă, uzura fizică şi morală a mijloacelor tehnice utilizate în agricultură şi bineînţeles lipsa forţei de muncă tânără.

6.4 Sectorul zootehnic și creșterea animalelor

Sectorul zootehnic din România dispune de un fond natural însemnat și condiții climatice favorabile pentru dezvoltare, iar la nivelul județului Mureș creșterea animalelor constituie o activitate importantă, deși ponderea sa în economie a scăzut semnificativ. [4] La nivel național au fost luate o serie de măsuri pentru acordarea de subvenții producătorilor agricoli din sectorul animalier și piscicol și de alocații pentru programele de conservare și utilizare a resurselor genetice animale aflate în stare critică, în pericol de dispariție sau a celor vulnerabile.

Efectivul zootehnic al orașului Sovata este alcătuit în majoritate din animale crescute în gospodării individuale. Acest tip de creștere a animalelor se realizează cu o productivitate scăzută în comparație cu creșterea animalelor în ferme specializate.

La nivelul orașului Sovata, ca și în județul Mureș, se înregistrează o scădere a efectivului de bovine și porcine în anul 2011 față de anul 2005, cu 10,92% respectiv cu 14,77%. De asemenea scade în 2011 efectivul de ovine cu 25,79% față de 2005, pe când efectivul de păsări și albine pentru orașul Sovata crește, în aceeași perioadă 2005-2011, cu 3,33%, respectiv cu 20%. [23]

În anul 2012, la nivelul orașului Sovata, efectivul animalelor se prezenta astfel: 485 bovine, 710 porcine, 1465 ovine, 9300 de păsări, 445 caprine, 660 familii albine, 208 cabaline. Potrivit datelor, în anul 2012, se constată un interes constant pentru creșterea de ovine, păsări și porcine.

Tabelul nr. 58 Efectivul zootehnic în orașul Sovata -capete

An	Vaci de lapte	Porcine	Ovine	Păsări	Caprine	Albine fam	Cabaline
2005	540	880	2055	9000	500	550	220
2008	517	844	1825	8800	480	620	218
2010	498	790	1640	9200	470	630	230
2011	481	750	1525	9400	455	640	222
2012	458	710	1465	9300	445	660	208

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Din datele statistice din anul 2010, evidențiem faptul că interesul pentru diferitele animale domestice este diferit în Sovata față de satele afiliate. Astfel, constatăm că interesul pentru creșterea ovinelor (aprox. 50%), porcilor, păsărilor, cabalinelor și iepurilor de casă este mai ridicat în Sovata, creșterea bovinelor este mai atractivă în Săcădat față de celelalte sate afiliate orașului (aprox. 30%).

Tabelul nr. 59 Efectivul zootehnic în localitățile din orașul Sovata –capete

	Total	Sovata	Căpeți	Ilieși	Sacadat
Bovine	526	216	54	35	221
Ovine	1822	966		187	669
Caprine	629	530	18	13	68
Porcine	390	253	3	44	90
Păsări	11352	7842	230	956	2324
Cabaline	196	86	26	32	52
Iepuri de casă	526	423		25	78
Albine	637	472			165

Sursa Direcția de Statistică Mureș

Comparând principalele produse zootehnice prin datele similare ale anilor 2005 cu 2012, la nivelul orașului Sovata producția de lapte a scăzut, de la 17847 hl la 15434 hl (13,52%), greutatea de sacrificare la porci s-a menținut constantă la 120 kg/animal, producția de lână a scăzut de la 4,52 kg/animal/an la 3,37 kg/animal/an în anul 2012, iar producția de ouă a crescut de la 960 mii buc la 990 mii buc.

Tabelul nr. 60 Producția medie pe animal

An	Lapte (hl)	Producția lapte (l/ animal/an)	Carne porc (tone)	Greutatea de sacrificare la porci (kg/ animal) *	Lână (tone)	Producția lână (kg /animal/an)	Ouă consum (mii buc.)	Producția ouă consum (buc.)
2005	17847	3305	105,60	120	4,52	2,20	960	120
2008	17371	3360	101,30	120	3,65	2,00	936	120
2010	16658	3345	94,80	120	3,44	2,10	984	120
2011	15897	3305	90,00	120	3,50	2,30	1008	120
2012	15434	3370	85,20	120	3,37	2,30	996	120

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Dotarea cu mașini și echipamente agricole este destul de precară în comparație cu alte zone agricole din țară, regiune sau județ. În evidența Direcției de Statistică se arată că există pe teritoriul orașului Sovata 184 tractoare, 174 motocultoare, 58 pluguri pentru tractoare, 6 semănători cu tracțiune mecanică, 23 grape mecanice, 2 mașini pentru ierbicidat. După orașul Sovata o bună dotare cu mașini și echipamente agricole o regăsim în Săcădat și Căpeți.

Tabelul nr. 61 Mașini și echipamente agricole –număr

	Total	Sovata	Căpeți	Ilieși	Săcădat
Tractoare	184	94	11	21	58
Motocultoare	7	5		1	1
Pluguri pentru tractoare	58	19	1	1	37
Cultivatoare mecanice	7	1	4		2
Combinatoare	7	3	3		1

Grape mecanice	23	6	5		12
Semănători cu tracțiune mecanică	6	5	1		
Masini pentru imprastiat ingrasaminte	2				2
Masini pentru erbicidat și executat tratamente	2		1		1
Combine autopropulsate pentru recoltat cereale, culturi oleaginoase, seminceri	11	2	4		5
Combine autopropulsate pentru recoltat furaje, sfecla de zahar, cartofi	13	1	5	1	6
Motocosoare	174	59	20	34	61
Alte mașini și echipamente agricole	45	10		1	34

Sursa Direcția de Statistică Mureș

6.5. Silvicultura

Pădurile cuprind zonele acoperite cu arbori și arbuști forestieri, care constituie componenta direct productivă în sectorul forestier. Pădurile sunt clasificate în păduri de rășinoase și foioase.

În orașul Sovata suprafața acoperită cu păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră a crescut în perioada 2010-2012 de la 11063 ha la 11073.

Tabelul nr. 62 Suprafața acoperită cu păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră în Sovata

2010	2011	2012
11063	11073	11073

Sursă: Direcția de Statistică Mureș

Una dintre direcțiile de dezvoltare în perioada 2014-2020, datorită și prioritizării de către CE a intensificării acțiunilor de împădurire finanțate din fondurile europene o constituie elaborarea de urgență a unor hărți cu potențialele zone de împădurire de pe raza localităților aferente orașului Sovata.

CAPITOLUL 7

TURISMUL

7.1 Analiza dinamicii dezvoltării turismului în orașul Sovata

7.2 Resurse și oportunități pentru turism

7.1 Analiza dinamicii dezvoltării turismului în orașul Sovata

Turismul este unul dintre sectoarele importante din orașul Sovata având în vedere și potențialul cu care poate genera activități suplimentare. Evoluția cifrei de afaceri în turism se poate defalca pe categoriile de unități (hoteluri, cabane, alte forme de cazare). Din cele șapte societăți hoteliere în decursul anilor 2002-2005 două au avut cifra de afaceri peste media totală, dar din anul 2006 a rămas o singură unitate, Hotelul Aluniș care a avut cifra de afaceri în perioada analizată peste această medie. Hotelul Aluniș a fost și unitatea de cazare care a avut o cotă de piață locală în perioada analizată de peste 40% (în 2005 având peste 70%). În decursul anilor 2005 și 2006 hotelurile au avut un număr de angajați de 367 persoane. Analizând profitul obținut pe perioada 2005-2006 constatăm că profitul net obținut de hoteluri a crescut de 6 ori iar o cotă din reducerea profitului în sector s-a datorat faptului ca mai multe unități au realizat investiții pentru modernizarea unităților, ceea ce a condus la scăderea profitului net.

În cazul unităților care au ca activitate cazarea în alte unități decât hotelurile, se poate constata că cifra de afaceri a crescut în anul 2006 cu 66%. Acest fapt demonstrează că a crescut interesul pentru tratamente și vizitarea stațiunii.

În ceea ce privește unitățile ce deservește turiștii se constată că cifra de afaceri a acestor unități (restaurante, baruri, cafenele etc.) a crescut cu 27,7% între anii 2005 și 2006, însă profitabilitatea a scăzut tot în această perioadă cu 39,4%. [22]

Turismul reprezintă de fapt funcțiunea de bază a localității Sovata, datorită existenței stațiunii balneoclimaterice cu profil permanent, situată într-un cadru natural deosebit de valoros și cu resurse naturale remarcabile.

Folosirea apei sărate din această zonă la vindecarea unor boli datează încă din vremea romanilor.

Există 5 lacuri sărate cu calități curative în Sovata:

- Lacul Ursu cu o suprafață de 46.000 mp;
- Lacul Aluniș cu o suprafață de 9.000 mp;

- Lacul Negru cu o suprafață de 3.700 mp;
- Lacul Roșu cu o suprafață de 2.100 mp;
- Lacul Verde cu o suprafață de 500 mp.

Cel mai mare dintre acestea este Lacul Ursu. Cea mai importantă caracteristică a acestui lac o constituie stratificația apelor conformă cu densitatea, cu concentrație de săruri, fapt care a permis apariția fenomenului de helioterme.

Valoarea terapeutică a stațiunii Sovata s-a impus atenției generale încă din secolul trecut. În 1876 s-a primit autorizația ca apa lacurilor să fie utilizată pentru băi, iar în 1884, Sovata a fost atestată oficial stațiune balneară.

Primele stabilimente au apărut după anul 1879, în zona Lacului Ghera, iar prima stațiune propriu zisă a fost fondată de Veress József. După obținerea atestării ca stațiune balneară, a fost înființată stațiunea Sovata de Sus, adică stațiunea de azi. În 1902 s-a obținut autorizația ca apa sărată a lacurilor și izvoarelor să fie folosită în scopuri terapeutice. În anii următori, stațiunea s-a dezvoltat treptat. Au fost construite hoteluri, restaurante și pensiuni, dar despre o reală dezvoltare poate fi vorba începând din 1925, când datorită solicitărilor de tratament reumatologic și ginecologic au fost construite vile și baze de tratament de lângă Lacul Ursu și Lacul Negru.

În anul 1932, în stațiune existau patru hoteluri și 110 vile, cu 1600 camere și 2600 paturi, activitatea fiind sezonieră, între 15 mai și 30 septembrie. Perioada celui de-al doilea război mondial a însemnat o stagnare în dezvoltarea stațiunii. Astăzi însă, Stațiunea Sovata este una dintre cele mai vizitate stațiuni balneoclimaterice din România, bucurându-se de renume și peste hotare.

Stațiunea actuală se compune dintr-un mix al construcțiilor din secolul trecut, tradiționale pentru stațiune și o serie de complexe hoteliere cu grad de confort adaptat anilor 1980 apoi renovate la standardele secolului XXI, dotări răspândite în plantația bogată, de multe ori spontană, rămasă din vechea pădure.

Unitățile de cazare turistică din Sovata și capacitatea lor reprezintă încă o temă pe care instituțiile responsabile va trebui să o determine corect și complet.

După datele prezentate de Direcția Județeană de Turism în Sovata sunt nominalizate:

- 9 hoteluri de 4, 3 și 2 stele, cu un număr de 1459 locuri de cazare;
- 3 hanuri și moteluri de 3 și 2 stele cu un număr de 110 locuri de cazare;
- 14 pensiuni de 3 și 2 stele, cu 230 locuri de cazare;
- 2 campinguri și unități tip căsuțe cu 88 locuri de cazare;
- 19 vile turistice cu 440 locuri de cazare locuri;
- 3 tabere de elevi și preșcolari cu 300 de locuri.

O simplă accesare a unui site de precomenzi de cazare(www.booking.com), pentru Sovata relevă faptul că datele mai sus prezentate nu sunt actualizate și fără a preciza numărul de locuri de cazare al fiecărei unități în parte avem active:

- 22 de hoteluri-de 4 stele 4 unități, de 3 stele 13 unități, de 2 stele 5 unități;
- 63 de vile și pensiuni de diferite categorii;
- gradul de încărcare în perioadele de extrasezon(nov-martie) cu excepția sărbătorilor de iarnă este de 37% iar în sezon de 84/87%.

La aceste cifre se adaugă și alte tipuri de cazare, ca vilele particulare ale persoanelor fizice evaluate de către PUG 2013 la aprox.4.000 de locuri cu confort diferit și locuate fie în stațiune fie în oraș.

Zona de cazare și de tratament cuprinde în primul rând zona înconjurătoare Lacului Ursu, a Lacului Negru și este de fapt centrul stațiunii. În ipoteza realizării de noi investiții trebuie avut grijă de repartizarea uniformă a punctelor de atracție în teritoriu și de evitarea supraaglomerării, efectul de suprasolicitare a potențialului natural conducând la pierderea prin uzură a valorii existente.

Serviciile de balneofizioterapie se bazează pe apa sărată curativă și nămolul extras din lacurile sărate. În Sovata există 3 baze de tratament, din care unul dotat și înzestrat conform standardelor europene, cu asigurarea tratamentului la nivelul celui practicat la aceeași standarde în stațiuni europene.

Oferta turistică se limitează la serviciul de balneofizioterapie, piscină, cazare, dar resursele naturale, lacul helioteermic, peisajul de o frumusețe rară conferă condiții pentru o dezvoltare spectaculoasă. Pe lângă balneofizioterapie și turismul de sezon există posibilități reale pentru dezvoltarea turismului montan, a sporturilor de iarnă, iar în zona periferică a orașului, se poate practica agroturismul.

Accesul în stațiune se realizează prin strada Trandafirilor care se ramifică din str. Principală a orașului Sovata și este o stradă cu 2 fire de circulație în pantă. Coborârea din stațiune se realizează prin str. Eminescu - tot îngustă și în pantă bifurcată tot în str. Principală a orașului.

Capacitatea actuală de cazare a stațiunii este în continuă creștere ca număr de locuri, la care se adaugă peste 1500 de turiști veniți pentru o singură zi, la sfârșit de săptămână, care nu necesită cazare. În zilele aglomerate stațiunea trebuie să deservească un număr important de vizitatori care depășește numărul optim de cca.8000, care poate fi deservit în condiții favorabile de toate serviciile oferite de stațiune. [27]

Datorită perioadei de privatizare a unităților existente principalele unități de cazare sunt societăți comerciale cu capital privat.

Oraşul Sovata deţine mai multe unităţi de cazare, cele mai importante fiind reprezentate de S.C BALNEOCLIMATERICA SA, S.C. ALUNIŞ SRL, S.C. RONEDER COMPANY SRL, S.C. HOLLYDAY SRL, SC LAAL COM SRL, SCA COMUS SA, SC HEFAISTOS CM. SA, SNG ROMGAZ SA, SC DRILL INVEST SA, SC STÂNA DE VALE SRL [22]

Tabelul nr. 63 Unităţi de cazare clasificate în Sovata

An	Hotel	Motel	Vile turistice	Hostel	Cabane	Campinguri	Popasuri turistice	Tabere de elevi și preșcolari	Pensiuni turistice urbane	Total
2010	6	1	15	1	2	2	1	2	3	33
2011	8	2	7	2	2	2	1	2	7	33
2012	9	3	12	2	3	2	1	2	24	58

Sursa: date statistice ale Centrului de Informare turistică Mureş – 2010

Din punct de vedere al capacităţii de cazare în Sovata existau în anul 2010 – 2847 de locuri din care 1274 în hoteluri, 61 în moteluri, 378 în vile turistice, 52 în cabane, 462 în campinguri, 147 în popasuri turistice, 306 în tabere de elevi și preșcolari, 56 în pensiuni turistice.

În anul 2011 numărul locurilor de cazare crește la 3018. Se remarcă, o creștere a numărului de locuri de cazare în hoteluri la 1360, se dublează numărul locurilor din moteluri ajungând la 125, crește numărul locurilor în hosteluri ajungând la 132; și numărul locurilor în pensiuni turistice urbane ajunge la 128. Scade numărul locurilor din vilele turistice la 306; și se menține la nivelul anului 2010 numărul locurilor din cabane, campinguri, popasuri turistice și tabere de elevi și preșcolari.

La nivelul anului 2012 numărul locurilor de cazare a crescut la 3463 de locuri. Față de anul 2010, în creștere sunt locurile de cazare din hoteluri cu 9,65%; cele din moteluri cu 144,26% și vile turistice cu 5,29%, locurile de cazare din hosteluri cu 17,11%, din cabane cu 69,23%, și cele din pensiunile turistice cu 621,4%. Constatăm o scădere a numărului de locuri de cazare din campinguri cu 3,89%. Se menține numărul de locuri de cazare în popasurile turistice, tabere de elevi și preșcolari. [26] [27]

Tabelul nr. 64 Locuri de cazare clasificate în Sovata

An	Hotel	Motel	Vile turistice	Hosteluri	Cabane	Campinguri	Popasuri turistice	Tabere de elevi și preșcolari	Pensiuni turistice urbane	Total
2010	1274	61	378	111	52	462	147	306	56	2847
2011	1360	125	306	132	52	462	147	306	128	3018
2012	1397	149	398	130	88	444	147	306	404	3463

Sursa: date statistice ale Centrului de Informare turistică Mureş – 2010

Numărul de turiști sosiți în Sovata în anul 2012 era de 89.610 în creștere față de anul 2010 când vorbim despre 66.409 sosiri. Raportat la anul 2010 în anul 2012 cele mai mari creșteri le regăsim în cazul hotelurilor, motelurilor(unde vorbim de o triplare a numărului de

persoane cazate), vilelor turistice(o creștere de 242%), hostelurilor(o creștere cu 11,04%), cabanelor(o creștere cu 393,7%), campingurilor(287,1%), și pensiunilor turistice urbane. În scădere în anul 2012 sunt cazările în popasurile turistice și taberelor de școlari și preșcolari. [26] [27]

Tabelul nr. 65 Numărul de sosiri turiști în Sovata

An	Hotel	Motel	Vile turistice	Hosteluri	Cabane	Campinguri	Popasuri turistice	Tabere de elevi și preșcolari	Pensiuni turistice urbane	Total
2010	56002	609	2094	3322	289	505	696	1026	1866	66409
2011	63416	1085	3560	3822	458	1647	207	1216	1171	76582
2012	68067	1816	5071	4244	1427	1955	459	803	5768	89610

Sursa Direcția Județeană de Statistică Mureș

Potențialul de cazare și alimentație publică poate fi substanțial mărit prin crearea unei asocieri între operatorii implicați în această activitate.

Și în cazul înoptărilor constatăm în anul 2011 o scădere față de anul 2010 de la 292.503 în anul 2010 la 290.233 în anul 2011. În anul 2012 raportat la anul 2010 constatăm o creștere de la 292.503 la 320.629.

Tabelul nr. 66 Numărul de înoptări turiști în Sovata

An	Hotel	Motel	Vile turistice	Hosteluri	Cabane	Campinguri	Popasuri turistice	Tabere de elevi și preșcolari	Pensiuni turistice urbane	Total
2010	261810	1321	8009	8954	809	889	2792	4051	3876	292503
2011	256049	2107	11554	8996	1495	2943	207	4357	2525	290233
2012	275657	2963	11835	8998	3009	3178	1356	2147	11486	320629

Sursa Direcția Județeană de Statistică Mureș

Tabelul nr. 67 Unități de alimentație clasificate în Sovata

Număr unități restaurante	Categoria	Locuri
19	Toate categoriile	855

Sursa Direcția Județeană de Statistică Mureș

7.2 Resurse și oportunități pentru turism

Strategiile de Dezvoltare Durabilă a Regiunii Centru și a județului Mureș precum și politicile locale de dezvoltare a turismului în orașul Sovata se bazează pe o analiză de detaliu a oportunităților pe care localitatea le poate exploata printr-un Master Plan al integrării armonioase a tuturor resurselor balneare, naturale, culturale, tradiționale, agroturistice. În toate aceste documente sunt evidențiate principalele atuuri pe care trebuie să se bazeze dezvoltările ulterioare.

1.Turismul balnear. Pe teritoriul județului Mureș, Sovata reprezintă una din cele mai importante stațiuni balneoclimaterice din România, stațiune recunoscută și la nivel european.

Prin modernizările aduse stațiunii în ultimii ani, Sovata se transformă treptat într-un „oraș termal”, în care turiștii nu vin doar pentru tratament ci și pentru facilitățile oferite de petrecere a timpului liber dintre care merită a fi nominalizate:

Munții de sare de la Sovata, conțin un substrat în care sarea este foarte aproape de suprafață (relief salin);

- **Muntele de sare.** În zona cuprinsă între văile pârâului Răchitiș și Vâlceaua Băilor, sarea ca rocă masivă de zăcământ de pe fundul depresiunii Transilvaniei, se apropie și chiar străbate la suprafață datorită forțelor geologice. Formațiunea geologică denumită Muntele de sare se află în imediata apropiere a Lacului Roșu, în partea nord-vestică a acestuia. În urma infiltrațiilor de apă și a ploilor torențiale, depozitele deluviale din această parte a masivului au fost afectate de alunecări de teren superficiale în urma cărora a fost decopertat versantul, blocuri de sare apărând la lumina zilei. Ca urmare a solubilității ridicate a sării, apele de precipitații au săpat mii de șanțuri separate de creste mai mult sau mai puțin late, numite de specialiști lapiezuri.

Apele minerale sărate;

Nămolurile sapropelice, utilizate în afecțiuni locomotorii;

Lacurile sărate. Aici există circa 10 lacuri sărate, între care Lacul Ursu. Importante sunt din punct de vedere terapeutic și lacurile Negru și Aluniș care, alături de Lacul Ursu, au asigurat dezvoltarea stațiunii Sovata.

Lacul Ursu. Lacul Ursu este cel mai mare lac sărat, heliothermal din România, cu o suprafață de 40.235 mp, circumferința de 1180 m și o adâncime maximă ce depășește 18 m. S-a format în perioada 1875-1880 în urma unor complexe evenimente geologice, meteorologice și hidrologice, prin dizolvarea treptată a masivului de sare de către apele a două pârâie (Auriu și Criș-Toplița), urmată de surparea terenului. Golul rezultat a fost umplut de cele două pârâiașe, într-o perioadă de aproximativ 5 ani luând naștere actualul lac având formă asemănătoare unei piei de urs întinse, de unde și-a primit și denumirea.

Apa dizolvă în continuare sarea din masivul de sare, astfel salinitatea Lacului Ursu prezintă o variație mare în funcție de adâncime: 0-2 m până la 100 g/l, de la 2 m până la fundul apei 220-300 g/l. Apa dulce a pârâurilor Auriu și Toplița, având densitatea specifică mai redusă decât apa sărată, se menține la suprafață și acționează ca izolator termic: permite penetrarea radiațiilor solare care încălzesc straturile de apă sărată din interior, dar totodată previne pierderea căldurii acumulate, acest fenomen fiind cunoscut sub denumirea de helioterme.

Lacul Aluniș. Se situează la o distanță de 60 m de limita vestică a Lacului Ursu. Geneza acestui lac este strâns legată de cea a Lacului Ursu: surplusul de apă din Lacul Ursu s-a scurs spre vest, într-o altă dolină carstosalină, care prăbușindu-se, a dat naștere

Lacului Aluniș. Suprafața lacului este de 0,37 ha, adâncimea maximă de 6,4 m, oglinda apei se află cu cca.4 m sub nivelul Lacului Ursu. Surplusul de apă al lacului se scurge prin Valea Frumoasă și Pârâul Sărat, ajungând în pârâul Sovata. Concentrația de sare este mai redusă, totodată și fenomenul heliotermei este mai slab, aici neexistând stratificarea apei caracteristică Lacului Ursu.

Lacul Roșu și Lacul Verde. Lacurile Roșu și Verde sunt situate în partea nord-vestică a Lacului Ursu, într-o vale lungă de aprox.120 m. Aceste două lacuri, legate între ele, au luat naștere în urma dizolvării superficiale intense a masivului de sare pe locul unor doline. Lacul Verde are o suprafață de 0,14 ha și adâncime maximă de 2,1 m, Lacul Roșu situat imediat în aval are dimensiuni mai reduse cu o suprafață de 0,029 ha și adâncime maximă de 1,05 m .

Cele două lacuri sunt alimentate dintr-un izvor sărat din apropiere, iar surplusul lor de apă se scurge în Lacul Ursu, constituind sursa de apă sărată al acestuia. Denumirea Lacului Roșu provine de la prezența oxizilor de fier, abundenți în structura sedimentară aferentă. De asemenea, nu este exclus faptul ca toponimul să fie derivat și din asocierea cu abundența de crustacee(*Artemia salina*) ce îl populează în sezonul estival.

Lacul Paraschiva. Situat la nord de Lacul Ursu, lacul Paraschiva s-a format în anul 1980, în urma acumulării de precipitații în mijlocul unei doline de sare. Stratul sedimentar al lacului este atât de gros, încât apa adunată nu a atins substratul de sare, astfel aceasta este un lac dulcicol. A fost amenajată pentru pescuit sportiv, fiind populată cu pești .

Lacul Mierlei. Este cel mai tânăr lac sărat, luând naștere la începutul anilor 1950 într-o dolină de sare. Aflat în mijlocul pădurii, lacul are o suprafață de 0,147 ha și adâncime maximă de 1,85 m, fiind alimentat de câteva izvoare sărate de mici dimensiuni .

Păstrăvăriile, una din cele mai renumite din țară este situată la Câmpul Cetății;

Potențialul turistic biogeografic este alcătuit din păduri și fondul zoogeografic.

Pădurile cele mai extinse apar în regiunile montane și în cele subcarpatice, constituind un alt factor de atracție turistică. Câteva dintre ele au o valoare turistică ridicată datorită declarării lor ca rezervație naturală. Fondul zoogeografic se concentrează în această zonă, turismul cinegetic fiind prezent în Munții Gurghiu și Călimani(cervide, urși), precum și în zona subcarpatică(mistreți). Propice pentru turismul piscicol sunt valea Mureșului prin defileul Deda-Toplița, văile superioare ale Gurghiuului și Târnavei Mici, precum și pescăria de păstrăvi și crape de la Zau de Câmpie.

În ceea ce privește distribuția teritorială a potențialului natural în județul Mureș cel mai ridicat nivel este înregistrat de localități montane și subcarpatice Lunca Bradului, Răstolița, urmate de Sovata, Stânceni, Deda și Ibănești.

În județul Mureș au fost recunoscute 14 arii protejate de interes național, având suprafața totală de 28.359 ha. Dintre acestea cele mai cunoscută este Lacul Ursu și arboreturile limitrofe. Majoritatea dintre cele 14 zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii din județul Mureș sunt insuficient promovate, deși exploatarea potențialului turistic ar genera alte investiții care ar putea contribui la dezvoltarea durabilă a zonei respective.

2.Turismul verde. În județul Mureș există 42 de trasee turistice omologate de Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, acestea fiind situate în zona Tîrgu-Mureș(6), Sovata(9), Munții Gurghiului(12) și Călimani(15). Marcarea traseelor a fost realizată de echipa Salvamont-Salvaspeo Mureș, care execută și lucrările de întreținere ale acestora. Pentru fiecare traseu există o descriere privind marcajul, timpul de mers, lungimea traseului și diferența de nivel. De pe site-ul www.salvamontms.ro. pot fi descărcate date GPS, hărți tridimensionale și segmente de hartă ale traseelor turistice.

3.Turismul de afaceri, congrese și reuniuni[4] se bucură în ultimii ani în România de evoluție ascendentă și se preconizează menținerea acestei tendințe. Județul Mureș prezintă condiții favorabile de practicare a acestei forme de turism, în special în cadrul centrelor urbane Tîrgu-Mureș, Sighișoara, Sovata și zonele periurbane. Diversificarea locațiilor cu facilitățile necesare poate contribui la creșterea atractivității județului Mureș pentru acest segment de beneficiari.

CAPITOLUL 8

PROTECȚIA MEDIULUI. PROBLEME SPECIFICE

8.1. Probleme specifice legate de poluarea aerului și a apelor

8.2. Probleme specifice legate de poluarea și deteriorarea solurilor.

8.3. Protecția mediului prin gestionarea deșeurilor

8.4. Arii protejate și zonele cu riscuri naturale

8.1. Zone critice pe teritoriul localității

Ocupațiile străvechi (specifice multor zone din Regiunea Centru), cum ar fi mineritul, creșterea animalelor, exploatarea lemnului și a materialelor de construcție au avut ca rezultat o intensă exploatare a resurselor naturale și, implicit, au dus la fenomene de degradare a mediului înconjurător.

La aceste activități tradiționale s-au adăugat apoi și activitățile industriale, care au amplificat poluarea prin generarea unor produse secundare inutile care prin acumulare pun în pericol confortul și sănătatea oamenilor. Astfel, prin efectul cumulat al acestor activități, mari suprafețe de păduri au fost supuse fenomenului de uscare și însemnate suprafețe de teren montan sunt lipsite de vegetație. Ca urmare a acestui fapt se produc scurgeri ale torenților pe versanți, ceea ce amplifică eroziunea și duce la colmatarea căilor de acces și a gospodăriilor locuitorilor.

8.1.1. Zone critice sub aspectul poluării atmosferei

Poluarea aerului este, cu siguranță, cea mai gravă problemă pe termen scurt și mediu din punct de vedere a sănătății. Aerul poluat este mai dificil de evitat decât apa poluată. Efectele lui dăunează sănătății, degradează construcțiile și mediul natural. O contribuție considerabilă în procesul de răspândire al poluanților atmosferici și de amestec cu aerul (gradul de dispersie) o au și factorii meteorologici: direcția și viteza vântului, inversiunile termice (stratificări pe verticală) și ceața.

În județul Mureș nu sunt probleme de poluare a aerului care să impună instituirea de măsuri speciale de gestionare a calității aerului pentru încadrarea în standardele de calitate conform legislației în vigoare.

În Sovata, accidental, ar putea exista un pericol de poluare a atmosferei datorită:
- industriei de prelucrare a lemnului;

- industriei materialelor de construcție;
- industria energetică și termoficare;
- stocarea și distribuția carburanților;
- utilizării solvenților.

Deasemenea sursele de emisie în atmosferă din agricultură sunt reduse, dar nu de neglijat iar depozitele de deșeuri reprezintă surse moderate de emisie în atmosferă, fiind amplasate la distanțe mari de localitate.

Singura sursă majoră a zgomotului ambiental, în Sovata care este oarecum monitorizat de autorități o reprezintă traficul rutier, mai ales cel care tranzitează orașul. Există două puncte unde se măsoară periodic valoarea poluării fonice: intrarea dinspre județul Harghita și la ieșirea spre Bălăușeri. În ambele puncte se măsoară valori ce depășesc puțin valorile admise: 68,3 respectiv 69,6 decibeli măsurați în anul 2005. Această poluare poate fi diminuată prin menținerea calității bune a asfaltului, sau prin îmbunătățirea acestuia, prin limitări mai accentuate de viteze în intravilan.

Alte surse nemonitorizate ale zgomotului ambiental o reprezintă traficul necontrolat și supraîncărcat de la cariera de piatra Cseerepesky, zgomotul produs de localurile din oraș și stațiune care au program prelungit și noaptea, iar pe drumurile și potecile din jurul stațiunii a crescut alarmant traficul cu mașinile de teren tip Quad, care pe lângă zgomotul infernal pe care-l produc, generează stres în fauna ambientală, contribuie la degradarea solului prin tasare și eroziune lineară. Pentru o dezvoltare sustenabilă a turismului în zona Sovata trebuie luată în calcul limitarea accentuată a accesului acestor vehicule pe drumurile forestiere și potecile zonei. [22]

8.1.2. Zone critice sub aspectul poluării apelor de suprafață și subterane

În România, unitatea de bază a activității legate de protecția și gospodărirea apelor este bazinul hidrografic, definit în Legea Apelor ca unitate fizico-geografică ce înglobează rețeaua hidrografică până la cumpăna apelor, în cadrul căruia se organizează și se desfășoară gospodărirea unitară, rațională și complexă a apelor de suprafață și subterane, sub aspect cantitativ și calitativ. Calitatea necorespunzătoare a apei râurilor se datorează și impurificării acestora de către afluenții proveniți din ferme zootehnice și afluenții de tip fecaloid-menajer.

Apele subterane monitorizate de Direcția Apelor Mureș nu îndeplinesc condițiile de calitate pentru apă potabilă. În majoritatea cazurilor, indicatorii depășiți sunt cei care intră în categoria „grad de mineralizare” și „substanțe organice”. În legătură cu evaluarea indicatorilor din categoria substanțelor prioritare/prioritar periculoase, calitatea apei din Bazinul hidrografic Mureș a fost necorespunzătoare, referitor la indicatorii Pb, Ni, Cd, Cu, Cr în cca. 20% din secțiuni.

Principalele surse antropice poluatoare ale apelor subterane din județul Mureș și implicit din Sovata sunt:

- activitatea agricolă și zootehnică
- depozitele de deșeuri necorespunzător amenajate.
- scurgerile din rețeaua de canalizare .

Situația actuală în cazul poluării apelor este determinată de:

- Deversarea apei reziduale insuficient tratate, Stațiile de Tratare a Apei Reziduale fiind foarte vechi;
- Deversările apei reziduale tratate insuficient din Stațiile de Tratare a Apei Reziduale din orașele Tg. Mureș, Sighișoara, Reghin, Sovata, Luduș, Târnăveni;
- Deversările apei reziduale insuficient tratate din stațiile de tratare a apei reziduale din zona rurală;
- Fenomenele naturale și antropice extreme (alunecări de teren, inundații, degradarea albiilor râurilor și a bancurilor, degradarea solului, riscuri majore de accidente tehnice în instalațiile tehnologice, eroziunile locale în albiile capturilor reziduale). (analiza județ)

O cerință esențială a Directivei Cadru Apa este stabilirea obiectivelor de calitate pentru toate corpurile de apă(art. 4) și implicit dezvoltarea de programe de măsuri pentru atingerea acestor obiective(art. 11). Măsurile de bază și măsurile suplimentare, componente ale programului de măsuri sunt :

- prevenirea deteriorării stării apelor de suprafață și subterane;
- reducerea progresivă a poluării cu substanțe prioritare și încetarea evacuărilor de substanțe prioritare periculoase în apele de suprafață prin implementarea măsurilor necesare;
- reducerea tendințelor semnificative și susținute de creștere ale poluanților în apele subterane;
- atingerea standardelor și obiectivelor stabilite pentru zonele protejate de către legislația comunitară.

În județul Mureș[4] față de anul 2010 se observă o îmbunătățire a calității corpurilor de apă naturale, astfel că 84,62% dintre corpurile au o stare ecologică bună și 100% au o stare chimică bună.

8.1.3.Zone critice sub aspectul deteriorării solului

Calitatea solului rezultă din interacțiunile complexe între elementele componente ale acestuia și poate fi legată de introducerea în sol de compuși mai mult sau mai puțin toxici și acumularea de produse toxice provenite din activitățile industriale și urbane. Evaluarea

calității solurilor constă în identificarea și caracterizarea factorilor care limitează capacitatea productivă a acestora.

Dinamica accelerată a întregii depresiuni de anticlinal de la Sovata se repercutează și asupra evoluției cuvetelor lacustre și a elementelor acestora. Procesul de disoluție deosebit de activ afectează, în continuare, nu doar suprafețe importante de versant, decopertat de sedimentarul argilos, ci și unele lacuri.

În ceea ce privește diferențele morfometrice dintre ridicări, de departe, cele mai active unități lacustre au fost lacurile Roșu și Verde, care au înregistrat ușoare creșteri ale elementelor pe baza lărgirii cuvetelor. Extinderea a fost mai mult în plan și a afectat malurile, în dauna adâncimilor care s-au redus ușor în urma procesului de remanieră a argilelor provenite de pe versant și din abraziunea malurilor. Este ușor de explicat sensul acestei evoluții, întrucât bazinele sunt dispuse la contactul cu sarea, pe o cuvertura de argilă foarte subțire, cel mai aproape de „Muntele de sare”. Formele de șiroire de pe versant s-au concretizat în numeroase rigole a căror apă provenită de pe lapiezurile de sare are o mineralizare excesivă. În afară de soluție salină ele depozitează la baza versantului și importante cantități de lut de culoare gri, care a necesitat adesea stabilizare prin montarea de parapeti din nuiete, în vederea atenuării colmatării lacurilor. Deși a existat în permanență un transport de aluviuni în suspensie către cuvele lacurilor, procesul de colmatare a fost contracarat de continuarea dizolvării sării din subasment.

În afara celor două unități au mai fost afectate de modelarea malurilor și lacurile Ursu și Aluniș, datorită abraziunii exercitate asupra lor și remanierii aluviunilor provenite din spălarea țărnelor.

În cazul unor lacuri de apă mai izolate (Lacul Șerpilor, Lacul Mierlei, Lacul Negru și Lacul Dulce), ca de altfel și a celor două lacuri menționate anterior, se observă o evoluție lacustră normală, cu reducerea elementelor morfometrice.

Lacul Negru reprezintă o unitate cu o evoluție aparte, întrucât este singurul lac antroposalin din zonă. Valorile elementelor morfometrice s-au redus semnificativ pe fondul unui perpetuu proces de colmatare. După formarea lacului, de pe versanți șiroirea a mobilizat aluviuni de natură argiloasă și mai ales măr, care au căptușit în bună măsură patul cuvetei. În aceste condiții dizolvarea sării a încetat, ca de altfel și valorificarea balneară, apa înregistrând un ușor proces de îndulcire și invazie a vegetației higrofile emersă și submersă pe contur. Dovada rezidă în amplitudinea mult mai redusă a temperaturii din stratul helioterm.

Referitor la panta cuvetelor lacustre, se observa faptul că doar în cazul lacurilor de dizolvare combinată cu prăbușire (Lacul Ursu) valorile depășesc 55° atingând valoarea maximă de $76,82^{\circ}$ la periferia gropii centrale.

La alte lacuri valorile abia depășesc 42° (Lacul Aluniș, pe versantul sudic), în timp ce în Lacul Verde înclinarea maximă este undeva în jurul valorii de 8°. Evoluția creionată de dinamica elementelor morfometrice este validată în bună măsură și de modelarea cuvetelor, de modificarea morfologiei acestora. Una din cele mai spectaculoase transformări a fost observată la cuveta Lacului Roșu.

Amenajarea integrală a zonei lacurilor, deși costisitoare, ar prelungi semnificativ durata de viață a lacurilor în regim de exploatare. Consolidarea versanților prin parapeteți și drenarea șiroirilor și a pânzei freatice în zona de maximă sensibilitate, ar contribui la relativa stabilitate a „Muntelui de sare”.

8.2. Presiuni ale unor factori asupra stării de calitate a solurilor

Aspecte deosebit de importante în ceea ce privește impactul activităților din agricultură asupra stării factorilor de mediu se referă la utilizarea îngrășămintelor chimice și naturale și a pesticidelor. [23]

Îngrășămintele chimice

Utilizarea excesivă a îngrășămintelor chimice conduce la creșterea semnificativă a nivelului de nutrienți și metale grele în mediul înconjurător. Dintre nutrienți, azotul și fosforul creează cele mai mari probleme. Compușii azotului contribuie la acidifierea solului, aerului și apei, precum și la efectul de seră și la deprecierea stratului de ozon. De asemenea, pătrunderea unor compuși ai azotului în apele subterane și de suprafață poate, în anumite concentrații, să contribuie la eutrofizarea apelor de suprafață.

Îngrășămintele naturale

În ceea ce privește îngrășămintele naturale, deși acestea creează efecte negative asupra mediului cu mult mai mici față de cele artificiale și ele trebuie utilizate controlat în anumite limite, mai ales în scopul reducerii volumului de fosfați transferați în mediul înconjurător.

Pesticide

Pesticidele sunt substanțe ale căror utilizare este periculoasă pentru mediu. Ele sunt toxice chiar și în cantități mici și, în general, nu numai pentru organismele pentru care au fost create să le distrugă. Prin utilizarea lor în agricultură, ele pot avea un puternic impact negativ asupra surselor de apă de suprafață și subterane. În ultimii ani se constată o scădere semnificativă a cantității de pesticide utilizate în agricultură.

Starea pădurilor

În Regiunea Centru, 25,3% din suprafața pădurilor este afectată de fenomenul de defoliere (față de 33,8% la nivelul țării), județele cele mai afectate fiind Harghita(40,0%),

Covasna(31,8%) și Sibiu(31,3%). Față de aceasta situație se impune efectuarea unor lucrări de depistare și prognoză a bolilor și dăunătorilor.

Influența omului asupra pădurii este în general negativă, manifestându-se prin nerespectarea legislației silvice și de mediu privind tăierile de arbori, amenajarea locurilor de campare, colectarea și transportarea deșeurilor menajere în locurile stabilite de organele competente, aprinderea focurilor etc. Starea de sănătate a pădurilor din Regiunea Centru este bună, conformă cu normele în vigoare. Principalii parametrii evaluați la starea de sănătate a pădurilor (defolierea-decolorarea frunzișului coroanelor arborilor și vătămările datorate acțiunilor diferiților factori biotici și abiotici asupra pădurilor) prezintă diferențe nesemnificative față de anii anteriori. În arboretele de rășinoase, defoliorii s-au găsit în continuare în stare de latență. În schimb, insectele din categoria lipidelor au afectat arboretele de molid. Înmulțirea acestor populații a fost cauzată de existența doborâturilor și rupturilor de vânt și de zăpadă produse pe teritoriul Regiunii Centru. Pentru ținerea sub control a situației, s-au luat măsuri de evacuare a materialului lemnos infestat din păduri și s-au amplificat măsurile de combatere. [23]

Actualele tendințe ale silviculturii la nivelul Regiunii Centru sunt direcționate spre a constitui păduri de interes social destinate colectivităților umane. Această tendință este impusă de ritmul accelerat al dezvoltării industriale ca urmare directă asupra degradării mediului înconjurător. Aceste păduri vor fi delimitate după criterii funcționale și amenajate ca păduri-parc, păduri de agrement, rezervații forestiere pentru diferite obiective sociale etc. Măsurile de constituire vizează atât pregătirea, transformarea și specializarea pădurilor existente, cât și crearea unor noi păduri în jurul localităților.

8.3. Deșeuri

Colectarea și transportul deșeurilor

Sistemul de gestionare al deșeurilor municipale și asimilabile este influențat de o serie de factori generali și specifici. Dintre aceștia, cei mai importanți sunt: aria de acoperire cu servicii de salubritate, cantitatea și compoziția deșeurilor colectate care sunt în strictă dependență cu mărimea și caracterul localității, condițiile climatice și dezvoltarea economică. Activitatea de transport și colectare a deșeurilor municipale la locurile de depozitare se realizează la nivelul Regiunii Centru de 83 de agenți de salubritate. Ponderea populației deservite de serviciile de salubritate este de 58% în Regiune, 86% din populația din mediul urban beneficiază de aceste servicii, în timp ce în mediul rural doar 14% din populație.

Starea mediului înconjurător este pe an ce trece tot mai îngrijorătoare: spațiile împădurite se reduc, deșertul se extinde, solurile agricole se degradează, stratul de ozon este mai subțire, numeroase specii de plante și animale au dispărut, efectul de seră se

accentuează. În general se poate afirma că țările cele mai dezvoltate produc cele mai mari cantități de deșeuri și poluanți, consumând cantități mari de energie și resurse naturale.

Gestionarea deșeurilor poate proteja sănătatea populației din zonă și calitatea mediului, în același timp susținând conservarea resurselor naturale, deci o dezvoltare durabilă a societății. În prezent, tot în sectorul gestionării deșeurilor, este în curs de implementare proiectul Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide în județul Mureș prin care se va realiza un nou sistem de gestionare a deșeurilor la nivel județean, bazat pe recuperarea – sortarea - reciclarea materialelor re folosibile și reducerea cantității de deșeuri care se elimină prin depozitare, în condiții de protecție a mediului și a sănătății populației.

Implementarea noului sistem de gestionare a deșeurilor în județul Mureș va conduce la îmbunătățirea calității factorilor de mediu în special a calității apelor de suprafață și subterane și a solului. Prin extinderea sistemului de colectare și transport al deșeurilor la nivelul întregului județ și închiderea depozitelor neconforme, care reprezintă în prezent o sursă de poluare a mediului înconjurător se va evita poluarea factorilor de mediu.

În anul 2011 în județul Mureș aproape întreaga populație a fost conectată la servicii de salubritate, iar începând cu anul 2013, se preconizează ca deșeurile menajere să fie colectate separat.

Deșeurile menajere periculoase, cum sunt uleiul de motor, vopselele, pesticidele, antigetul, cea mai mare parte a deșeurilor municipale generate sunt eliminate prin depozitare.

Depozitarea deșeurilor municipale s-a realizat în anul 2011 pe un depozit conform de la Sighișoara, și pe două depozite municipale autorizate din județele limitrofe: ex Toplița – jud. Harghita și Cîmpia Turzii – jud. Cluj.

Toate celelalte 5 depozite neconforme, inclusiv cel de la Sovata de 1,5 ha, și-au sistat activitatea de depozitare, urmează să fie închise prin proiectul "Sistem integrat de gestiune a deșeurilor în județul Mureș".

Organizarea managementului deșeurilor de producție este responsabilitatea celor care le-au generat. Producătorii de deșeuri industriale își gestionează prin mijloace proprii colectarea, transportul și eliminarea deșeurilor sau contractează serviciile respective cu firme specializate și autorizate conform legii. În județul Mureș există firme specializate pentru colectare și depozitare temporară a deșeurilor periculoase.

Provocarea pentru următoarea perioadă de programare a POS Mediu 2(2014-2020) vine de la noile cerințe din Directiva-cadru privind deșeurile(DCA), care, până în 2020, prevede creșterea gradului de recuperare și reciclare a deșeurilor re folosibile (hârtie, plastic, metal, sticlă) la un procent de 50% din volumul deșeurilor menajere, în contextul inițiativei „O

Europă a resurselor eficiente”, care își propune să determine o dezvoltare a economiei UE bazată pe reciclare.

În acest sens, este oportun să se includă în portofoliul de proiecte pentru perioada de programare 2014-2020 a următoarelor propuneri, componenta deșeurilor, care să contribuie la consolidarea sistemului integrat de gestionare a deșeurilor în județul Mureș[4]:

- Îmbunătățirea sistemului de colectare a deșeurilor în vederea creșterii gradului de colectare selectivă a deșeurilor reciclabile și biodegradabile;
- Dezvoltarea de noi facilități de reciclare care să permită valorificarea superioară a reciclabilelor (ex. instalații pentru procesarea materialelor reciclabile în semiproduse);
- Dezvoltarea unor sisteme de valorificare energetică a deșeurilor (ex. instalații pt captarea biogazului de depozit și cogenerarea de energie termică);
- Continuarea campaniei de informare/conștientizare a populației în vederea îndeplinirii obiectivelor proiectului.

Tratarea deșeurilor în vederea valorificării și eliminării acestora

Problemele care afectează așezările umane sunt legate de salubritate și modul de colectare, transport și depozitare a deșeurilor menajere. Recuperarea și valorificarea deșeurilor reprezintă o prioritate aflată înaintea eliminării prin depozitare, atât în reglementările din România, cât și în cele din U.E. Deșeurile de ambalaje se regăsesc în procent mare în cantitatea de deșeurii municipale și asimilabile generate și depozitate. În Regiunea Centru, s-a pus un accent deosebit în anul 2004 pe recuperarea deșeurilor de ambalaje reciclabile, în special a ambalajelor de hârtie și carton și a ambalajelor din PET, prin colectarea selectivă a acestora la sursă, prin amplasarea de containere speciale în zonele aglomerate, cât și prin sortarea la depozite.

Deșeurile industriale

Deșeurile industriale reprezintă o problemă de importanță deosebită în toate județele Regiunii, deoarece atât prin cantitățile produse, cât și datorită diversității compoziției, ridică probleme deosebite de management și, în special, de depozitare definitivă. Un alt aspect cu repercusiuni remarcabile este dat de acumularea istorică a deșeurilor industriale, care cauzează un impact semnificativ asupra factorilor de mediu.

În Regiunea Centru, datorită activităților de minerit, metalurgie neferoasă, prelucrarea lemnului, industrie chimică, agricultură, cantitățile de deșeurii industriale produse în timp au o pondere de peste 85% din totalul deșeurilor generate și depozitate în cele 6 județe ale Regiunii. Dată fiind situația prezentată mai sus, este necesară amenajarea de rampe ecologice la nivelul Regiunii, asigurându-se totodată și colectarea și transportul deșeurilor

menajere, precum și înființarea unui sistem de colectare selectiv a deșeurilor recuperabile. [22]

Depozitele neorganizate de deșeuri rezultate de la demolări, ocupă la nivelul județului Mureș cca.10 ha. Pe teritoriul județului Mureș nu exista un depozit de deșeuri periculoase, practicile utilizate până în prezent prezentând un risc mare pentru poluare a solului, apelor de suprafață și a celor subterane.

Deșeurile periculoase rezultate din gospodăriile locuitorilor județului nu sunt colectate separat(vopsele, lacuri, leșii, substanțe fitosanitare expirate, tuburi fluorescente etc.), aceste deșeuri eliminându-se împreună cu deșeul menajer.

Din cele 6 depozite de deșeuri nepericuloase pentru depozitarea deșeurilor municipale, doar un depozit este ecologic, fiind construit în conformitate cu legile în vigoare, depozitul de la Sighișoara având o suprafață de 3ha și o capacitate proiectată de 374000mc.

Depozitul de deșeuri nepericuloase din Sovata s-a proiectat pentru capacitatea de 756.000 mc, capacitatea disponibilă în anul 2006 a fost de 18.500 mc, iar 2008 este anul sistării definitive preconizate a activității de depozitare. Ca și dinamica anuală a deșeurilor depozitate la rampa Sovata, exista fluctuații majore: în 2003 a fost depozitată cantitatea de 8492 tone, în 2004 doar 3194 tone, iar 2005 s-au depozitat 4197 tone.

La Sovata nu se va înființa stație de transfer și stație de tratare mecanico-biologică a deșeurilor în perioada 2010-2013, ci după colectare se va transporta la Bălăușeri, unde se va transborda la o stație de transfer. Stațiile de transfer sunt locuri desemnate în care deșeurile sunt colectate și transferate apoi în alte vehicule, micșorând astfel costul de transport și reducând necesitatea de a construi multe depozite, ceea ce ar fi foarte costisitor. În general, stațiile de transfer sunt construite pentru distanțe de peste 60 km și volum anual de deșeuri de peste 10.000 tone.

Pentru a fi justificate din punct de vedere economic, stațiile de transfer ar trebui să genereze economii de transport mai mari decât costurile de operare. În plus, stațiile de transfer pot servi ca puncte de colectare pentru anumite fluxuri de deșeuri: deșeuri de ambalaje, deșeuri verzi, deșeuri voluminoase, DEEE, deșeuri periculoase din gospodării etc.

Faptul ca în PJGD Mureș, Societatea de servicii comunale a orașului Sovata, a raportat doar 5100 locuitori deserviți pentru salubritate arată faptul că gradul de acoperire nu se ridică la nivelul mediului urban din județ, deci mulți localnici își rezolvă pe cont propriu și haotic problema deșeurilor menajere.

Este deci nevoie mare de o mai mare centralizare, organizare a serviciilor de salubritate. Rampa de gunoi al orașului Sovata se află de-a lungul drumului ce duce spre Ilieși, având suprafața de 1,5 ha, rampa fiind deschisă, fără nici o măsură de protecție. Există deci pericolul de poluare a pârâului Sebeș din apropiere. Rampa nu este echipată nici

cu alimentare cu apă, sau stație de tratare a apelor levigate. Nu există nici posibilitatea de colectare sau depozitare selectivă a deșeurilor. În Sovata ar trebui să se pună accent pe modurile ecologice de gestionare a deșeurilor atât în stațiune cât și în oraș, începând de la măsurile de diminuare a producerii deșeurilor menajere până la colectarea și reciclarea selectivă sau până la educarea populației, copiilor și turiștilor.

8.4. Arii protejate

Puține dintre zonele țării reunesc o atât de mare diversitate de peisaje, formațiuni geologice și paleontologice, elemente valoroase de floră și faună. Conform împărțirii Europei în Regiuni biogeografice, Regiunea Centru se află în zona continental-alpină. În Regiune se regăsesc toate tipurile de habitate naturale majore, în afară de habitatele costiere și marine. Au fost identificate 15 habitate naturale cu regim de protecție care figurează în listele naționale și ale directivelor comunitare.

Datorită cadrului geografic deosebit de complex, Regiunea Centru dispune de o mare varietate de ecosisteme, habitate și specii sălbatice inestimabile prin unicitatea lor.

Zone cu riscuri naturale

Riscurile naturale sunt considerate cele de natură hidrologică, hidrogeologică, geologică și geofizică.

În Sovata avem următoarele riscuri naturale:

a. **Zona masivului de sare.** Studiile geofizice au stabilit contactul dintre sedimentarul masivului de sare și aglomeratele vulcanice. Depozitele tortoniene sunt afectate de prăbușiri și alunecări de teren. Aceste fenomene sunt determinate de infiltrarea apei pe diferite căi în masa depozitelor cu sare. Infiltrarea apei duce la dizolvarea unor zone din masivul de sare și la crearea unor goluri, din prăbușirea și dezvoltarea cărora iau naștere formațiunile morfologice de tip dolină. Pe de altă parte, depozitele deluviale care acoperă masivul de sare sunt afectate de alunecări de teren superficiale, determinate de acțiunea combinată a prăbușirilor în masivul de sare, circulația apelor subterane și gravitație.

b. **Versanții vestici,** cu constituție geologică bazată pe argilele deluviale ce manifestă tendințe de alunecare și ca urmare a pâraielor și torenților care îi străbat.

c. **Porțiuni aferente cursurilor majore de apa,** Sovata, Rostas, inclusiv zonele în care lucrările de apărare împotriva inundațiilor și de regularizare a cursului s-au degradat.

Amenințări antropice

Amenințările antropice care pot influența aria protejată pot fi directe sau indirecte. Amenințări indirecte se consideră ploile acide, poluările aerului și apei (care pot avea sursa de origine în afara ariei protejate dar cu efect în aria LUAs) etc.

Amenințările directe se datorează exploatării ilegale a masei lemnoase, a tăierilor abuzive(acestea din urmă nu sunt caracteristice la Sovata), incendiilor, a exploatărilor materialelor biologice și minerale(nămol, apă sărată etc).

Turismul poate reprezenta un factor destabilizator atât asupra arboretelor cât și asupra peisajului prin acțiuni nepermise (depozitare deșeuri, campare în locuri nepermise, colectare material biologic, mineral etc).

Turismul necivilizat și necontrolat constituie un factor important și cauzează efecte negative grave asupra ariei protejate(incendii, poluarea apelor, distrugerea resurselor naturale prin extragerea nămolului și a apei sărate etc.).

Construcțiile și activitățile turistico-economice din aria protejată pot reprezenta o presiune antropică ridicată asupra valorilor naturale componente ariei protejate. Se impune strict conformarea la normele și prevederile planului de management și regulamentului ariei protejate.

Amenințări naturale

Factori abiotici: gerul, vânturile puternice și precipitațiile neconforme(în exces sau lipsa acestora) pot destabiliza atât arboretele cât și lacurile, care formează un ansamblu unic.

Modificările climatice, materializate prin fenomene meteorologice de intensitate deosebită sau factori abiotici care se abat de la starea normală pot cauza mari schimbări, unele chiar iremediabile în structura ariei protejate.

Astfel pot dispărea specii(perturbând echilibrul ecologic) sau se pot înmulți alte specii care au efect distructiv asupra mediului biotic(specii de insecte care pot determina atacuri în lemn, specii de ciuperci etc).

Fenomenele torențiale pot spăla stratul subțire de sol fertil, modificând habitatele terestre și peisajul intervenind totodată și asupra compoziției apelor(a salinității și stratificării). [22]

În anii 2011 și 2012 Primăria orașului Sovata a desfășurat o serie de activități cu caracter ecologic, de protecția mediului și de gestionare eficientă a deșeurilor după cum reiese din Rapoartele Primarului pe anii respectivi:

1. Activităţi legate de aria protejată:

- Realizarea măsurilor de conservare, protejare a valorilor naturale din aria protejată prin implementarea prevederilor din Planul de management(reparaţii la infrastructura de vizitare: refacerea, modernizarea aleilor, realizarea de poteci de vizitare, îmbunătăţire iluminatului, reparaţii la canalizare, etc.);
- Efectuarea de controale în aria protejată în sezonul turistic estival, patrule efectuate de personalul de pază;
- Colaborare cu Garda de mediu privind evaluarea stării ariei protejate;
- Colaborarea cu Direcţia Silvică Mureş, Ocolul silvic Sovata, privind implementarea prevederilor planului de management legat de păduri(amenajament silvic), deplasări pentru evaluarea stării pădurii şi a materialului lemnos propus spre exploatare din aria protejată;
- Participarea la întâlniri şi discuţii tematice, continuarea colaborării cu compartimentul de specialitate(Biodiversitate şi Arie protejate) din cadrul Agenţiei pentru Protecţia Mediului Mureş(APM), privind starea rezervaţiei, impactul proiectelor asupra ariei protejate şi în principal evaluarea stării pădurilor;
- Acţiuni de promovare a rolului conservării valorilor naturale locale, prin organizarea de prezentări, programe şcolare, etc.;
- Continuarea colaborărilor cu instituţii şi organizaţii de specialitate, în baza reînnoirii Contractului de custodie în 2010, conform căreia Primăria Sovata obţine custodia principală a rezervaţiei naturale;
- Realizarea unor prevederi din Planul de management privind reducerea presiunii asupra Lacului Ursu / prin reamenajarea lacului dulce din zona Tivoli;
- Desfăşurarea de activităţi educative şi de conştientizare a valorilor naturale din aria protejată în parteneriat cu Asociaţia pentru Protecţia Mediului şi a Naturii Rhododendron şi cu unităţile de învăţământ din oraş.

2. În domeniul managementului spaţiilor verzi şi a gestiunii deşeurilor Consiliul Local şi Primăria oraşului Sovata au acţionat pentru:

- Continuarea activităţilor iniţiate de inventariere a spaţiilor verzi existente din oraş - pentru realizarea Registrului de spatii verzi al oraşului;
- Efectuarea verificărilor pe teren(consultanţă de specialitate) a solicitărilor de tăieri de arbori;
- Realizarea unor programe de plantări în parteneriat cu Asociaţia Rhododendron şi cu unităţile de învăţământ (Gr. Sc. Domokos Kazmer, Şcoala Săcădatul de Jos);
- Desfăşurarea acţiunilor de colectare selectivă în cadrul instituţiilor care aparţin autorităţii publice locale conform legislaţiei în vigoare;

- Aplicarea prevederilor Planului de măsuri pentru adoptarea prevederilor Legii nr. 132/2010 privind colectarea selectivă a deşeurilor cu Asociaţia Rhododendron (vizionare filme documentare, prezentări la şcoli etc.)

3. Primăria oraşului Sovata s-a implicat activ într-o serie de **proiecte de mediu**:

1. S-a continuat proiectul „**Acces la energie solară prin educaţie**” – derulat de Asociaţia pentru Protecţia Mediului şi a Naturii Rhododendron în parteneriat cu Asociaţiile „Sighişoara Durabilă”, „Amoeba Eco Center”(Gheorgheni), în care erau parteneri printre altele Primăria Oraşului Sovata, Grupul Şcolar Domokos Kazmer şi Şcoala nr. 1, Illyes Lajos din Sovata.

Scopul a fost creşterea interesului locuitorilor din judeţele Mureş, Sibiu şi Harghita pentru energiile alternative, în mod special pentru folosirea în practică a energiei solare, să mărească gradul de cunoaştere al localnicilor asupra eficientizării consumului de energie, să ofere suport de pregătire practică profesorilor, să asigure dobândirea abilităţilor practice de a confecţiona panouri solare, să prezinte oportunităţile izolării blocurilor de locuinţe, avantajele folosirii energiei solare pentru a face economii, dar şi pentru a proteja mediul înconjurător.

Ca aplicabilitate practică, s-a reuşit printre altele încă în anul 2010 montarea şi punerea în funcţiune a unui sistem de colectoare solare în complementaritate cu sistemul existent(cazan pe gaze naturale) în valoare totală de 15.000 lei (din care peste 10.000 lei valoare finanţată) pe acoperişul Grupului Şcolar Domokos Kazmer.

În prima parte a anului 2011 s-au realizat acţiuni de dezvoltare a spaţiilor verzi şcolare(pregătirea unei grădini de plante ornamentale la grupul şcolar Domokos Kazmer, acţiuni de promovare a energiei alternative – la Şcoala S. Illyes Lajos – unde elevii şcolii au câştigat în cadrul unui concurs un panou fotovoltaic, care urma să fie pus în funcţiune în anul 2012. Proiectul este finanţat prin Programul de Granturi Mici al Fondului Global de Mediu (The Global Environment Facility Small Grants Programme – GEF SGP), prin Programul Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare (United Nations Development Programme – UNDP).

2. Au fost continuate activităţile în cadrul proiectului “**Comunităţile mici, şcolile şi organizaţiile neguvernamentale din România promovează soluţii energetice prietenoase climei**”(noiembrie 2009 –aprilie 2011) iniţiat de Reţeaua de Acţiune pentru climă România (RAC-RO)/ coordonator judeţean fiind Asociaţia Rhododendron.

În cadrul acestui proiect s-au format în premieră naţională Comitete Locale pentru Planificarea Energiei(CLPE) în patru localităţi din ţară, între care şi la nivelul Oraşului Sovata, fiind desfăşurate activităţi educative şi organizatorice la şcolile din oraş.

Comitetul în urma analizei problemelor energetice a pregătit un proiect demonstrativ, pe baza căreia s-au achiziţionat(donaţie) 6 corpuri de iluminat cu LED pentru iluminatul

stradal în valoare de 6600 USD acestea fiind montate în zona centrală a orașului. Se impune monitorizarea consumului (economiei) realizat de aceste corpuri.

3. Educating to sustainable and responsible management of the forests in the world “FORESTS”, proiect de educație pentru managementul durabil și responsabil al pădurilor lumii. Aplicantul proiectului finanțat prin EuropeAid este organizația COSPE – Cooperazione per lo Sviluppo dei Paesi Emergenti din Italia, parteneri fiind organizații din Polonia, Malta, Spania, iar din România Asociația Alma-Ro, Fundația Terra Mileniul III și Asociația RHODODENDRON Tg. Mureș. La nivel județean Asociația Rhododendron colaborează cu școlile din orașul Sovata și cu Primăria Orașului Sovata.

Scopul proiectului este - sensibilizarea și mobilizarea oamenilor către un management sustenabil la nivel global și către utilizarea responsabilă a resurselor forestiere;

- Contribuția la diseminarea practicilor Educației pentru Dezvoltare Durabilă (Education for Sustainable Development, ESD) către marele public, ținând cu precădere publicul tânăr;
- Contribuția la diseminarea modalităților de utilizare și consum durabil și echitabil a resurselor forestiere;
- Contribuția la obținerea susținerii publice pentru a acționa împotriva sărăciei și pentru relații Nord-Sud mai echitabile.

În cadrul proiectului se desfășoară:

- Multiplicarea unui pachet multimedia, informațional și educațional despre utilizarea și consumul responsabil și sustenabil al pădurilor;
- Cursuri rezidențiale de training și activități educaționale bazate pe aplicarea pachetului în Italia, Spania, România, Malta, Polonia;
- Stabilirea unei rețele internaționale între grupurile țintă;
- Schimburi culturale între 24 de școli europene;
- Conferințe internaționale pe tema managementului durabil al pădurilor lumii (Italia, Polonia și România);
- Organizarea unei expoziții interactive multimedia pe tema pădurilor lumii;
- Campanie de comunicare socială;

4. Spații verzi pentru școlile din Sovata. Proiect finanțat de fundația pentru Parteneriat și MOL România și derulat de Asociația pentru Protecția Mediului și a Naturii Rhododendron, în parteneriat cu Primăria Sovata și Școala Săcădatul de Jos din Sovata s-a reușit creșterea gradului de ecologizare a perimetrului curții școlare amintite prin realizarea de aliniamente de delimitare și crearea unui parc școlar.

În urma pregătirii planului de lucru, prin conlucrarea specialiștilor Asociației Rhododendron cu reprezentanții școlii, ai autorității locale (Primăria Sovata) s-au derulat acțiuni teoretice și practice la școală pentru conștientizarea problemelor de protecția mediului, accentuând importanța spațiilor verzi în viața unei localități, prin îmbunătățirea condițiilor/factorilor de mediu și prin atenuarea efectelor schimbărilor climatice/încălzirii globale. Curtea școlii a fost reabilitată cu succes, realizând spații verzi de cca. 3000 mp (aliniamente și parc intern școlar) cu rol igienico-sanitar și ecologic sporit, prin implicarea

elevilor și părinților acestora în acțiuni. Datorită interesului mare din partea localnicilor în urma mediatizării proiectului prin mass-media locală au participat pe lângă (toți) elevii școlii și părinți ai acestora. Au fost plantați 15 arbori, peste 350 de arbuști și 150 exemplare de flori, realizând totodată și un colț de joacă cu mobilier/obiecte de joacă pentru copii. Prin realizarea proiectului s-a contribuit semnificativ la consolidarea rolului de mediator al Asociației Rhododendron între autoritatea locală - Primăria Sovata și unitatea de învățământ – Școala Săcădatul de Jos, monitorizarea(și după finalizarea proiectului) fiind realizată de echipa mixtă formată din reprezentanții Rhododendron, ai Primăriei și ai unității de învățământ.

În 2011 au fost făcute și propuneri de proiecte noi în care Primăria Sovata este partener:

1. „Energie verde din partea Naturii”, proiect depus de către Asociația Amoeba Eco Center din Gheorgheni în cadrul Cererii de propuneri de proiecte lansată de Programul de Granturi Mici al Fondului Global de Mediu (GEF SGP) - aprobat în sesiunea noiembrie 2011;

Proiectul își propune promovarea utilizării eficiente a energiei(izolarea eficientă a clădirilor, case pasive) și creșterea interesului locuitorilor din zonă pentru energiile alternative, în mod special, pentru utilizarea biomasei ca sursă energetică respectiv folosirea în practică a energiei din materiile organice, cu balanța de CO₂ considerată aproape zero (se emit cantitățile de CO₂ acumulate în timpul vieții plantelor), avantajele folosirii acestor forme de combustibili pentru a face economii, dar și pentru a proteja mediul înconjurător. În cadrul proiectului se va achiziționa un tocător mobil de resturi vegetale și se vor iniția și derula acțiuni de colectare și valorificare a resturilor vegetale (agricole și forestiere).

2. „Educația – o șansă împotriva schimbărilor climatice” – proiect depus spre finanțare de către Asociația pentru Protecția Mediului și a Naturii Rhododendron din Tg. Mureș în cadrul Cererii de propuneri de proiecte lansată de Programul de Granturi Mici al Fondului Global de Mediu(GEF SGP) - aprobat în sesiunea noiembrie 2011; cu începere în iunie 2012.

În cadrul proiectului se vor derula acțiuni educative privind adaptarea la schimbările climatice (tabăra de adaptare, programe școlare teoretice și practice în școlile din Sovata) și activități de instalare a unor sisteme solare performante.

La Școala S.Ilyes Lajos din Sovata se va instala în premieră națională pentru o școală un sistem revoluționar de energii alternative ce constă din sistem de ventilație – pompa de căldură aer - apa – sistem solar – puț canadian, fiind puse în funcțiune prin conectarea la sistemele convenționale existente. Prin această instalație se încălzește apa de

la 3 chiuvete/2 dușuri cu aerul cald consumat din clase. Valoarea totală a instalației este de 7505 USD din care 5500 USD contribuția proiectului. [24]

Propuneri de proiecte noi în care Primăria Sovata este partener:

3. „Alternativa ecologică la microhidrocentrale pentru comunitățile locale” - depus de către Asociația Rhododendron în cadrul „Programului de Cooperare Elvețiano-Român, Fondul Tematic Participarea Societății Civile Schema de Grant pentru ONG-uri” lansată de Fundația pentru Parteneriat Miercurea Ciuc. (data depunerii 12.07.2012, afișare rezultate în 2013). [25]

CAPITOLUL 9

INFRASTRUCTURA UMANĂ

9.1. Educație. Creșa. Grădinița. Școala

9.2. Sănătate. Asistența medicală

9.3. Asistența socială. Grupuri defavorizate. Protecția copiilor. Îngrijirea vârstnicilor

9.1. Educația: creșa, școlar, pregătire profesională

În orașul Sovata, în anul 2005 erau înscriși în grădinițe un număr de 432 de copii, la nivel primar și gimnazial 892 de copii din care 438 în învățământul primar și 454 în învățământul gimnazial. La liceu erau înscriși 415 elevi, în școlile de arte și meserii regăsim un număr de 192 de copii și în învățământul post-liceal 37 de tineri.

În anul 2008, 417 copii erau înscriși în grădinițe, 878 copii în învățământul primar și gimnazial din care 461 în învățământul primar și 417 în învățământul gimnazial; 415 tineri erau înscriși la liceu; 192 în învățământul de arte și meserii și 43 în învățământul post-liceal.

În anul 2010 erau înscriși în grădinițe 414 copii, la nivel primar și gimnazial regăsim un număr de 859 copii din care 439 în învățământul primar și 420 în învățământul gimnazial; 547 la liceu, 172 în școlile de arte și meserii și 778 în învățământul post-liceal.

Datele statistice ale anul 2011 evidențiază un număr de 425 de copii înscriși în grădinițe, 839 copii în învățământul primar și gimnazial din care 418 în învățământul primar și 421 în învățământul gimnazial; 573 tineri înscriși la liceu, 17 în școlile de arte și meserii și 82 în învățământul postliceal.

În anul 2012 în grădinițe regăsim 336 copii; în învățământul primar și gimnazial 948 copii din care 519 în învățământul primar și 429 în învățământul gimnazial; 561 în liceu; 31 în școlile de arte și meserii și 80 în învățământul post-liceal. [26] [27]

Tabelul nr. 68 Populația școlară, pe nivele de educație, în orașul Sovata -număr-

Niveluri de instruire	2005	2008	2010	2011	2012
Copii înscriși în grădinițe	432	417	414	425	336
Elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial din care	892	878	859	839	948
Elevi înscriși în învățământul primar	438	461	439	418	519
Elevi înscriși în învățământul gimnazial	454	417	420	421	429

Elevi înscrişi în învăţământul liceal	415	454	547	573	561
Elevi înscrişi în învăţământul de arte şi meserii	192	172	42	17	31
Elevi înscrişi în învăţământul post-liceal	37	43	78	82	80

Sursa: Fişa localităţii Sovata

În perioada 2005-2011 numărul copiilor preşcolari este în scădere e la 432 în anul 2005 la 336 în anul 2012, procentual cu 22,22%.

Tabelul nr. 69 Numărul de copii înscrişi în învăţământul preşcolar

2005	2008	2010	2011	2012
432	417	414	425	336

Sursă: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş, Inspectoratul Şcolar Mureş

În perioada 2008-2012 numărul copiilor preşcolari din grădiniţele din Sovata şi localităţile afiliate se menţine, dar constatăm o reducere la grădiniţa din Ilieşi şi o uşoară creştere la grădiniţa din Săcădat.

Tabelul nr. 70 Numărul de copii înscrişi în grădiniţele din Sovata

GRĂDINIŢA/ AN	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Grădiniţa cu P.N.Nr.2 Sovata	0	0	0	146	122
Grădiniţa cu P.P.Nr.3 Sovata	0	0	0	104	62
Grădiniţa cu P.N.Săcădat Jos	36	34	42	43	39
Grădiniţa cu P.P.nr.1 Sovata	65	64	58	59	58
Grădiniţa cu P.N.nr.2 Sovata	46	47	60	60	58
Grădiniţa cu P.N.nr.3 Sovata	115	111	55	-	-
Grădiniţa cu P.N. Ilieşii	20	16	15	13	13
Grădiniţa cu P.P.nr.2 Sovata	146	147	148	-	-

Dacă numărul copiilor care frecventează unităţile de învăţământ din oraşul Sovata oscilează şi personalul didactic, nu este constant. În anul 2005 în oraşul Sovata existau 142 de cadre didactice, iar în anul 2008 numărul acestora a crescut cu 3,52%, ajungând la 149 de profesori şi educatori şi scăzând în anul 2012 la 131 cadre didactice.

Numărul personalului didactic din învățământul preșcolar a rămas oarecum constant în perioada 2005-2012 (în scădere de la 29 în anul 2005 la 26 în anul 2010), iar în anul 2011 crește la 29 și în anul 2012 scade din nou la nivelul anului 2010, 26 de educatori.

Pe de altă parte, numărul personalului didactic din învățământul primar și gimnazial a crescut în perioada 2003-2008 cu 5,06% ajungând de la 79 de cadre didactice în anul 2005 la 83 cadre didactice în anul 2008. În perioada 2010-2011 constatăm o scădere a numărului cadrelor didactice de la 71 în anul 2010 la 61 în anul 2011, urmat de o ușoară creștere în anul 2012 la 66 de cadre didactice. În învățământul primar numărul cadrelor didactice a oscilat în anii 2005-2012, cu creștere de la 26 la 35 în perioada 2005-2008 scăzând în anul 2010 la 28 și în anul 2011 la 23, în 2012 se constată o creștere la 29. La nivelul din anul 2005, de 53 de profesori care activau în învățământul gimnazial numărul personalului didactic a scăzut în perioada 2005-2012 cu 30,18%, cunoscând, un declin major. Problema legată de personalul didactic de la nivelul întregii țării este gravă, numărul acestora fiind insuficient în raport cu numărul elevilor. O altă problemă din sistemul de învățământ sunt salariile mici, datorită cărora mulți profesori și învățători decid să renunțe la profesia de dascăl. [22]

Tabelul nr. 71 Personalul didactic, pe niveluri de educație, în orașul Sovata - număr-

Nivel de instruire	2005	2008	2010	2011	2012
Total	142	149	131	128	131
Învățământ preșcolar	29	28	26	29	26
Învățământ primar și gimnazial din care:	79	83	71	61	66
Învățământ primar	26	35	28	23	29
Învățământ gimnazial	53	48	43	38	37
Învățământ liceal	34	38	34	38	39

Sursa: Fișa localității Sovata

În învățământul preșcolar personalul didactic s-a menținut la un nivel relativ constant dar în scădere de la 29 la 26 cadre didactice.

Tabelul nr. 72 Personal didactic ocupat în învățământul preșcolar

2005	2008	2010	2011	2012
29	28	26	29	26

Sursă: Direcția Județeană de Statistică Mureș, Inspectoratul Școlar Mureș

Tabelul nr. 73 Numărul elevilor înscrişi în învăţământul primar şi gimnazial

2005	2008	2010	2011	2012
892	878	859	839	948

Sursă: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş, Inspectoratul Şcolar Mureş

În ceea ce priveşte evoluţia numărului de copii din învăţământul primar şi gimnazial constatăm o uşoară creştere a acestuia de la 892 la 948.

Tabelul nr. 74 Evoluţia numărului de elevi, pe ani de studiu

Şcoli Sovata				
Clasa/secţia maghiară	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
I	94	100	91	90
II	95	91	105	86
III	114	98	97	103
IV	112	123	112	96
V	88	103	109	105
VI	95	92	99	107
VII	83	87	90	92
VIII	97	92	81	83
Clasa/secţia română	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
I	11	11	3	12
II	11	11	11	3
III	10	10	10	10
IV	11	9	13	9
V	5	10	10	11
VI	13	6	10	9
VII	7	13	7	8
VIII	16	7	14	6
TOTAL	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
I	105	111	94	102
II	106	102	116	89
III	124	108	107	113
IV	123	132	125	105
V	93	113	119	116
VI	108	98	109	126
VII	90	100	97	116
VIII	113	99	95	89

Secția maghiară /clasa	Școala generală																							
	2008-2009				2009-2010				2010-2011				2011-2012											
	Șc. SIL	Șc. Săcădat Jos	Șc. Săcădat Sus	Șc. Gimnazială nr.2	Șc. Prim. nr.3	Șc. Prim. Ilieșii	Șc. SIL	Șc. Săcădat Jos	Șc. Săcădat Sus	Șc. Gimnazială nr.2	Șc. Prim. nr.3	Șc. Prim. Ilieșii	Șc. SIL	Șc. Săcădat Jos	Șc. Gimnazială nr.2	Șc. Prim. nr.3	Șc. Prim. Ilieșii							
I	48	4	4	17	17	4	44	2	1	30	15	8	46	8	27	5	5	41	10	23	11	5		
II	41	7	2	22	17	6	50	4	1	16	16	4	45	3	32	17	8	45	11	28	6	6		
III	45	9	2	38	14	6	38	10	0	28	18	4	47	5	21	16	8	45	1	33	18	6		
IV	46	9	2	31	15	9	43	10	2	46	14	8	38	14	34	19	7	46	7	20	15	8		
V	34	7		47			48	12		43			50	0	59			51	0	54				
VI	48	6		41			37	11		44			46	9	44			51	0	56				
VII	43	10		40			44	0		43			38	11	41			43	9	40				
VIII	42	12		43			45	10		37			41	0	40			36	10	37				
Secția /clasa română	2008-2009												2009-2010				2010-2011				2011-2012			
	Șc.Săcădat Sus				Școala Gimnazială nr.2				Școala Săcădat Sus				Școala Gimnazială nr.2				Școala Gimnazială nr.2							
I	2				9				1				3				12							
II	1				10				2				11				3							
III	0				10				1				10				10							
IV	0				11				0				13				9							
V	0				5				0				10				11							
VI	0				13				0				10				9							
VII	0				7				0				7				8							
VIII	0				16				0				14				6							

În școlile din Sovata și localitățile afiliate numărul de elevi școlarizați este relativ constant. Constatăm că din anul 2010 în școala din Săcădat Sus nu s-a mai școlarizat nici un elev.

Personalul didactic din învățământul primar și gimnazial cunoaște o scădere de la 79 de cadre didactice în anul 2005 la 66 în anul 2012.

Tabelul nr. 75 Personal didactic angajat în învățământul primar și gimnazial

2005	2008	2010	2011	2012
79	83	71	61	66

Sursă: Direcția Județeană de Statistică Mureș

În Sovata există un liceu „Domokos Kazmer” cu un număr de peste 150 de elevi. În perioada 2008-2011 constatăm o creștere a numărului de elevi de la 196 în anul 2008 la 206 în anul 2011. Datele aferente anului 2012 indică o scădere a numărului de elevi la 178.

Liceul tehnologic „Domokos Kazmer”				
Secția maghiară /clasa	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
IX	110	148	177	184
X	145	99	139	170
XI	151	96	95	98
XII	174	218	185	155
Secția /clasa română	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
IX	29	26	0	16
X	23	23	27	0
XI	15	22	23	25
XII	22	14	21	23
		T O T A L		
Clasa	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
IX	139	174	177	200
X	168	122	166	170
XI	166	118	118	123
XII	196	232	206	178

În orașul Sovata, numărul elevilor ce revin la un profesor în învățământul primar este mai mic decât numărul elevilor ce revin la un profesor la nivelul Regiunii Centru și a județului Mureș. La nivelul învățământului gimnazial, numărul elevilor ce revin la un profesor este peste media de la nivelul județului Mureș dar sub media de la nivelul Regiunii Centru, ceea ce denotă un deficit de cadre didactice la acest nivel educațional.

Tabelul nr. 76 Numărul de elevi ce revin la un profesor în anul 2008

Denumire	Învățământ primar			Învățământ gimnazial		
	Profesori	Elevi	Elevi/profesor	Profesori	Elevi	Elevi/profesor
Regiunea Centru	7.022	108.251	15,41	10.800	103.025	9,53
Județul Mureș	1.812	26.460	14,60	2.859	24.006	8,39
Orașul Sovata	35	461	13,17	48	417	8,68

Situația abandonului școlar nu este gravă, indicând chiar o scădere în anul 2011 raportat la anul 2008 de la 7 elevi la 2 elevi. Potrivit datelor statistice în anul 2012 nu există abandon școlar.

Școala generală Sovata				
Secția maghiară /clasa	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
I	1	-	-	-
II				
III				
IV				
V	1	2		
VI	1	3		
VII	1		1	
VIII	1			
Total	5	5	1	0
Secția română /clasa	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
I				
II	1			
III				
IV	-	1	-	-
V			1	
VI				
VII	1			
VIII				
Total	2	1	1	0
Clasa	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
I	1			
II	1			
III				
IV		1		
V	1	2	1	
VI	1	3		
VII	2		1	
VIII	1			
Total general	7	6	2	0

9.2. Sănătatea: asistența medicală, stare de sănătate a populației**Tabelul nr. 77 Infrastructura umană în domeniul sanitar**

Denumire	2005	2008	2010	2011	2012
Sector public					
Medici – persoane	13	16	12	14	19
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	3	4	5	4	2
Stomatologi (persoane)	2	1	1	1	1
Farmacisti	1	1	2	1	1
Personal mediu sanitar (persoane)	55	48	14	18	51
Sector privat					
Medici – persoane	3	3	2	3	3
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	2	1	1	1	3
Stomatologi (persoane)	1	2	2	4	4
Farmacisti (persoane)	5	3	3	6	6
Personal sanitar mediu (persoane)	8	35	20	5	4

Sursa: Fișa localității Sovata

În anul 2005 în sectorul public regăsim dintr-un total de 13 medici, 3 sunt medici de familie în sectorul public și 1 medic de familie lucrează în sectorul privat. Identificăm 3 stomatologi din care 2 lucrează în mediul privat, există 6 farmaciști și 63 de persoane încadrate ca personal mediu sanitar.

În anul 2008 infrastructura sanitară era asigurată de 16 medici în sectorul public și 3 în sectorul privat, de 3 stomatologi(1 în sectorul public și 2 în sectorul privat), de 4 farmaciști(din care 1 în sectorul public), 48 personal mediu sanitar în sectorul public și 35 în sectorul privat.

În perioada 2010-2012 constatăm o creștere a numărului de medici la 19 persoane în care numărul medicilor de familie este în scădere la 5. În sectorul public evidențiem o scădere a numărului de stomatologi și farmaciști și o creștere a personalului mediu sanitar la 51 de persoane. În sectorul privat crește numărul medicilor de familie și al stomatologilor și scade numărul persoanelor încadrate ca personal mediu sanitar. [26] [27]

Tabelul nr. 78 Număr persoane/unitate sanitară -număr-

Denumire	Pers./cabinet medical	Pers./cabinet stomatologic
Regiunea Centru	1.200,53	1.461,74
Județul Mureș	2.244,78	2.262,25
Orașul Sovata	899,27	3297,3

La nivelul anului 2008 numărul de persoane ce reveneau la un cabinet medical era mai mic decât cel de la nivel județean și cel de la nivelul Regiunii, ceea ce înseamnă că în oraș infrastructura sanitară era bine reprezentată.

În cazul cabinetelor stomatologice însă, situația este alta, numărul de persoane ce revin la aceste unități sanitare fiind cu mult mai mare decât numărul de persoane ce revin la un cabinet stomatologic la nivelul regiunii și la nivelul județului. Astfel, se impune stimularea creșterii numărului de cabinete stomatologice la nivelul orașului Sovata. [23]

Tabelul nr. 79 Număr persoane/medic –număr-

Denumire	Pers./medic de familie	Pers./stomatolog
Regiunea Centru	1.097,28	1.488,18
Județul Mureș	1.661,14	2.236,15
Orașul Sovata	618,25	3297,3

În orașul Sovata numărul de persoane ce revine la un medic de familie este mai mic decât numărul de persoane ce revin la un medic de familie la nivel județean și regional, iar populația deservită de un stomatolog este mai mare decât populația deservită de un medic stomatolog la nivelul județului Mureș și la nivelul Regiunii Centru.

9.3. Asistența socială: grupuri defavorizate, protecția copiilor și a tineretului, îngrijirea vârstnicilor

La nivel județean, furnizori publici de servicii sociale sunt Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Mureș(DGASPC), instituție publică de interes județean, cu personalitate juridică, în subordinea Consiliului Județean Mureș și Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială Mureș(AJPIS), care funcționează în subordinea Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială, ca serviciu public deconcentrat cu personalitate juridică.

Conform datelor AJPIS, sunt acreditați în total 192 de furnizori de servicii sociale dintre care 113 sunt furnizori publici și 79 sunt furnizori privați(asociații, fundații, organizații). [4]

Primăria Orașului Sovata, ca exponent al administrației publice centrale la nivelul orașului nostru, are datoria de a crea condițiile necesare și de a aplica programele sociale și măsurile care decurg de aici. Pentru aceasta, cu structurile administrative existente, a asigurat o protecție socială concretă și eficientă, aplicată tuturor categoriilor de persoane defavorizate sau aflate în dificultate. Administrația locală a orașului Sovata acordă protecției sociale un rol deosebit.

Obiectivul principal în domeniul protecției sociale este creșterea și diversificarea formelor de protecție socială, îndeosebi pentru categoriile defavorizate ale populației (persoane cu handicap, vârstnici, bolnavi, persoanele cu mulți copii, cu venituri reduse sau fără venit).

Activitatea de bază a *Serviciului Ajutor Social* constă în instrumentarea și aplicarea Legii nr.416/2001 privind venitul minim garantat, act normativ care a intrat în vigoare la data de 01 ianuarie 2002.

Tot ca efect al aplicării Legii nr. 416/2001 s-au acordat ajutoare de deces pentru persoanele care au dosar depus pentru solicitarea ajutorului social.

Ajutoarele pentru încălzirea locuinței se acordă prin aplicarea O.U.G. nr. 162/1999 completată și modificată cu O.U.G. nr. 192/2001 și O.U.G. nr. 6/2002 privind subvenționarea cheltuielilor suplimentare cu energia termică și gaze.

O altă latură a activității *Serviciului Ajutor Social* a fost acordarea alocației pentru copiii nou-născuți, conform Legii nr. 416/2001, cap.V. Acordarea gratuită a laptelui copiilor de până la un an, conform Legii nr.321/2001 s-a făcut tot prin acest serviciu.

Pentru a veni în sprijinul persoanelor în vârstă care necesită îngrijire permanentă, Primăria Orașului Sovata în colaborare cu Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă a asigurat îngrijitori la domiciliu, efortul financiar fiind suportat de primărie. Prin Hotărârea Consiliului Local Sovata nr. 8 din 27 februarie 2004, la propunerea primăriei, pensionarii cu venituri reduse au beneficiat de 50% reducere la transport local.

Printre proiectele în curs de derulare, destinate în special categoriilor sociale cele mai sensibile(copii, bătrâni, cetățeni de etnie, în special rromi) amintim:

- colaborarea cu Fundația Pro Sovata - care a asigurat spațiul necesar, destinat unui număr de 6 copii cu vârste între 1-3 ani, proveniți din familii aflate în situații de risc, având în vedere prevenirea abandonului.
- se continuă colaborarea cu Fundația Sf. Francisc Deva pentru asigurarea unor condiții cât mai bune copiilor aflați în dificultate, asigurând pentru aceștia căminul care lipsește și cadrul educațional, prin urmarea cursurilor de învățare meserii; [22]

Protecție socială-acțiunile, cererile, anchetele, sumele alocate și cheltuite

În perioada 1 ianuarie 2011-31 decembrie 2011 acest serviciu a desfășurat din punct de vedere statistic următoarele activități[23]:

- Înregistrare cereri, urmărirea lor, descărcarea din program: aprox.2.000;
- Acordarea ajutorului social conform Legii nr.416/2001: medie 80 de dosare lunar, înregistrarea lor în registrul special, reînnoirea lunară a dosarelor, actualizarea dosarelor trimestrial, efectuarea anchetelor sociale trimestrial, depunerea dosarelor la sediul AJPS

lunar, întocmirea unui set de 6 anexe lunar, statistică lunară, întocmirea dispozițiilor lunare pentru modificare quantum, acordare, încetare, încărcarea datelor în programul ASISOC;

- Indemnizație cuvenită părinților sau reprezentanților legali ai copilului cu handicap grav, precum și adultului cu handicap grav sau reprezentantului său legal, conform Ordinului nr.794/380/2002: 20 persoane lunar, urmărirea termenelor din dosare, întocmirea statelor de plată lunar, întocmirea dispozițiilor de acordare, modificare, încetarea dreptului;
- Alocația pentru susținerea familiei, conform Legii 277/2010: 297 dosare noi, conform noii legislații – înregistrarea lor, urmărirea lor lunară, întocmirea situațiilor lunare, întocmirea dispozițiilor de acordare, încetare, modificare quantum, depunerea lunar a dosarelor la AJPS;
- Indemnizație pentru creșterea copilului: 62 dosare, înregistrarea lor, întocmirea borderourilor lunare, depunerea lunar a dosarelor la AJPS;
- Ajutor de încălzire cu lemne perioada ianuarie-martie, noiembrie-decembrie: 593 dosare, verificarea dosarelor, înregistrarea lor, întocmirea dispozițiilor de acordare, modificare quantum și încetare, întocmirea statisticii lunare, a borderourilor de plată lunar, depunerea la AJPS, încărcarea datelor din dosare în programul Financiar, întocmire Stat de plată și borderou de plată lunar;
- Ajutor de încălzire cu gaze naturale perioada ianuarie-martie, noiembrie-decembrie: 663 dosare, verificarea dosarelor, înregistrarea lor, întocmirea dispozițiilor de acordare, modificare quantum și încetare, întocmirea statisticii lunare, a borderourilor de plată lunar, depunerea la AJPS, întocmirea tabelelor lunare pentru asociațiile de locatari;
- Efectuarea de anchete sociale la reședința petenților: 426 anchete;
- Cereri de alocație de stat pentru copii: 59 dosare, înregistrarea lor, întocmirea borderourilor lunare, depunerea lunar la AJPS
- Cereri de numire curatori: 11 dosare, înregistrare, întocmirea dispozițiilor;
- Adeverințe de ajutor social: 96 adeverințe;
- Dispoziții întocmite pe anul 2011: aprox. 1.200 dispoziții;
- Programul Guvernamental PEAD 2011: întocmire și corelare liste, întocmirea dosarelor, întocmirea Fișelor de magazie, verificarea stocului, verificare documente, distribuire: 951 persoane
- Consiliere în probleme de asistență socială și autoritate tutelară la cerere
- Efectuare de anchete sociale și Planuri de servicii la solicitarea DGASPC Mureș: 16
- Eliberare de adeverințe cu privire la alocații de stat, alocații de susținere, indemnizație de creșterea copilului, ajutoare de încălzirea locuinței: 45 adeverințe

Copii nou - născuți în 2010: 59

Dosare noi VMG, Legea 416/2001 în 2010: 36

Dosare noi alocații complementare și monoparentale în 2010: 297

În perioada 1 ianuarie 2012 - 31 decembrie 2012 acest serviciu a desfășurat din punct de vedere statistic următoarele activități[24]:

- Înregistrare cereri, urmărirea lor, descărcarea din program: aprox.1.500;
- Acordarea ajutorului social conform Legii nr.416/2001: medie 70 de dosare lunar, înregistrarea lor în registrul special, reînnoirea lunară a dosarelor, actualizarea dosarelor trimestrial, efectuarea anchetelor sociale semestrial, depunerea dosarelor la sediul AJPS lunar, întocmirea unui set de 6 borderouri-anexe lunar, statistică lunară, situație de lucrări, întocmirea pontajelor și a listei pentru protecția muncii lunar, afișarea lunară a listei cu beneficiarii de ajutor social și a listei cu persoanele care trebuie să efectueze lucrul, întocmirea referatelor și a dispozițiilor lunare pentru modificare quantum, acordare, încetare, multiplicarea dispozițiilor și procedarea la transmiterea dispozițiilor către beneficiari, încărcarea datelor în programul ASISOC, multiplicarea dosarelor pentru transmitere către AJPIS Mureș lunar;
- Indemnizație cuvenită părinților sau reprezentanților legali ai copilului cu handicap grav, precum și adultului cu handicap grav sau reprezentantului său legal, conform Ordinului nr.794/380/2002: 25 persoane lunar, urmărirea termenelor din dosare, întocmirea statelor de plată lunar, întocmirea borderoului de transmitere către Trezorerie, întocmirea dispozițiilor de acordare, modificare, încetarea dreptului, multiplicarea dispozițiilor și procedarea la transmiterea dispozițiilor către beneficiari;
- Alocația pentru susținerea familiei, conform Legii 277/2010: medie 280 dosare, înregistrarea lor, urmărirea lor lunară, înregistrarea reînnoirilor trimestriale, efectuarea de anchete sociale semestrial, întocmirea situațiilor lunare în număr de 7 borderouri care se depun la AJPIS, întocmirea referatelor și dispozițiilor de acordare, încetare, modificare quantum, multiplicarea dispozițiilor și procedarea la transmiterea dispozițiilor către beneficiari, multiplicarea dosarelor și depunerea lor la AJPIS lunar;
- Indemnizație pentru creșterea copilului: 55 dosare, înregistrarea lor, întocmirea borderourilor lunare, depunerea lunar a dosarelor la AJPIS;
- Ajutor de încălzire cu lemne perioada ianuarie-martie, noiembrie-decembrie: 500 dosare, verificarea dosarelor, înregistrarea lor, întocmirea dispozițiilor de acordare, modificare quantum și încetare, multiplicarea dispozițiilor și procedarea la transmiterea dispozițiilor către beneficiari, întocmirea statisticii lunare, a borderourilor de plată lunar, depunerea la AJPIS, încărcarea datelor din dosare în programul Financiar, întocmire Stat de plată și borderou de plată lunar, întocmirea borderourilor în programul specializat pentru depunerea lor la Trezorerie, întocmirea dispozițiilor de acordare a ajutorului persoanelor

beneficiare de ajutor social, multiplicarea dispozițiilor și procedarea la transmiterea dispozițiilor către beneficiari, întocmirea statului de plată;

- Ajutor de încălzire cu gaze naturale perioada ianuarie-martie, noiembrie-decembrie: 400 dosare, verificarea dosarelor, înregistrarea lor, întocmirea referatelor și dispozițiilor de acordare, modificare cuantum și încetare, multiplicarea dispozițiilor și procedarea la transmiterea dispozițiilor către beneficiari, întocmirea statisticii lunare, a borderourilor de plată lunar, depunerea la AJPIS, întocmirea tabelelor lunare pentru asociațiile de locatari;
- Efectuarea de anchete sociale la reședința petenților: aproximativ 500 anchete, înregistrarea cererilor depuse, multiplicarea anchetelor, transmiterea lor la beneficiari;
- Cereri de alocație de stat pentru copii: 83 dosare, înregistrarea lor, întocmirea borderourilor lunare, depunerea lunar la AJPIS;
- Cereri de numire curatori: 5 dosare, înregistrare, întocmirea dispozițiilor, multiplicarea lor și procedarea la transmiterea dispozițiilor către beneficiari;
- Asistarea persoanelor în vârstă și a minorilor la actele compuse la Notar Public;
- Întocmirea statisticilor trimestriale privind marginalizarea socială, incluziunea persoanelor defavorizate, privind protecția copilului;
- Dispoziții întocmite pe anul 2012: aprox. 700 dispoziții pentru care se întocmesc tablele și se multiplică dispozițiile pentru transmiterea lor către beneficiari;
- Programul Guvernamental PEAD 2012: întocmire și corelare liste, întocmirea dosarelor pe categorii, întocmirea Fișelor de magazie, verificarea stocului, verificare documente, întocmirea dosarelor ce trebuie înaintate CJM : 890 persoane
- Consiliere în probleme de asistență socială și autoritate tutelară precum și pentru persoane cu dizabilități;
- Efectuare de anchete sociale și Planuri de servicii la solicitarea DGASPC Mureș: 20
- Eliberare de adeverințe cu privire la alocații de stat, alocații de susținere, indemnizație de creșterea copilului, ajutoare de încălzirea locuinței: 40 adeverințe

Copii nou - născuți în 2012: 68

Dosare noi VMG, Legea 416/2001 în 2012: 23

Total dosare VMG în luna decembrie 2012: 65

Dosare noi alocație susținerea familiei în 2012: 60

Total dosare alocație susținerea familiei în luna decembrie 2012: 200

Dosare noi indemnizație cuvenită părinților sau reprezentanților legali ai copilului cu handicap grav, precum și adultului cu handicap grav sau reprezentantului său legal în 2012:

La momentul întocmirii prezentei sunt în plată 57 dosare de ajutor social și 169 dosare de alocație de susținere a familiei, 22 beneficiari de indemnizație persoană cu handicap.

Față de anul 2011 constatăm că a crescut numărul de anchete sociale datorită hotărârii DGASPC de a reevalua dosarele de încadrare în grad de handicap din 6 în 6 luni sau anual, totodată unitățile de învățământ solicită anchete sociale de două ori pe an pentru acordarea burselor școlare.

În cadrul PEAD 2012-2013 s-au împărțit 11 de produse față de anul trecut când au fost repartizate 6 produse, ceea ce înseamnă că s-a dublat volumul de lucru.

Datorită situației financiare slabe a locuitorilor orașului se preconizează o creștere a dosarelor de ajutor de încălzirea locuinței cu aproximativ 30%.

Ca urmare a modificărilor legislative și a introducerii unor legi noi în privința prestațiilor sociale, volumul de lucru crește din an în an, o singură persoană nu mai poate face față cerințelor, astfel pentru desfășurarea în condiții acceptabile a procesului de lucru Biroul de asistență socială are nevoie de încă 2 persoane.

3. Principalele **ONG-uri** cu activități semnificative în Sovata sunt:

FUNDAȚIA PRO SOVATA - ajutorarea persoanelor aflate în nevoie.

PRO URBIS - dezvoltarea teritoriului, promovarea și realizarea unor programe pentru amenajarea drumurilor, parcurilor, spațiilor urbanistice de pe raza orașului Sovata.

ASOCIAȚIA DE PROPRIETARI DE TERENURI SOVATA - alegerea și propunerea gestionarului fondului cinegetic și piscicol de pe terenurile proprietate privată a asociaților, pe baza contractelor de gestiune în scopul asigurării echilibrului ecologic.

ASOCIAȚIA CHIRIAȘILOR DIN CARTIERUL BEKECS SOVATA - administrarea și gestionarea bunurilor comune aferente locuințelor în care stau în chirie, care pe lângă drepturi impun obligații pentru toți chiriașii ș.s.a.

ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE TAURINE - FILIALA LOCALĂ SOVATA - apără interesele specifice de grup privind creșterea potențialului productiv al animalelor proprii.

ASOCIAȚIA DE HUSARI DIN SOVATA - păstrarea și promovarea valorilor culturale și morale în general și a celor legate de viața husarilor în special, organizarea de activități destinate marelui public.

ASOCIAȚIA DE PESCARI SPORTIVI SOVATA 2008 - promovarea pescuitului sportiv și exploatarea piscicole raționale.

ASOCIAȚIA DIAKHITEL SOVATA - realizarea unor activități în interes general, comunitar sau, după caz, în interesul lor, personal nepatrimonial.

ASOCIAȚIA MESAGER SOVATA - activități umanitare de ajutorare a persoanelor fără venituri sau cu venituri mici, a persoanelor bolnave sau handicapate.

ASOCIAȚIA PRO SCOLA SOVATA - formă asociativă de tip privat, cu scop nelucrativ: realizarea unor activități în interes general comunitar sau după caz în interesul lor personal nepatrimonial.

ASOCIAȚIA SALVAMONT SOVATA - constând în a promova, a sprijini și dezvolta activitatea de salvare montană, prevenirea producerii de accidente în timpul desfășurării unor activități legate de mediu montan și speologic precum și la practicarea unor discipline cu caracter extrem/outdoor etc.

ASOCIAȚIA SPORTIVĂ BEKECS SOVATA - menirea de a veni în sprijinul activității de descoperire, îndrumare, pregătire și promovare a valorii și talentelor creative.

ASOCIAȚIA VÂNĂTORILOR SPORTIVI "URSU" SOVATA - constă în asigurarea și protejarea posibilităților de practicare a vânătorii sportive ca act de cultură a vânatului.

ASOCIAȚIA DE TURISM SOVATA BĂI - sprijinirea activităților privind dezvoltarea turismului pe principii durabile și eficiente, dezvoltarea și susținerea intereselor generale ale membrilor, reprezentarea comună a membrilor în dialogul cu instituțiile de interes, dezvoltarea unor servicii mai bune în hoteluri, moteluri, dezvoltarea unei strategii mult mai bune de promovare a potențialului turistic, cultural și a punctelor de atracție existente în Sovata și împrejurimi, promovarea unei deschideri către reperele și standardele turismului internațional.

CASA DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR SOVATA constă în acordarea de împrumuturi rambursabile, acordare de ajutor nerambursabil, acordare de ajutor pentru acoperirea cheltuielilor cu înmormântarea foștilor membri.

UNITAS GERA SOVATA - rezolvarea problemelor cetățenilor legate de comunitatea în care trăiesc.

CAPITOLUL 10

ACTIVITĂȚI CULTURAL - SPORTIVE

10.1. Activități culturale

10.2. Activități sportive

10.1. Activități culturale

Patrimoniul cultural al județului Mureș cuprinde 1.015 obiective declarate monumente istorice, reprezentând situri arheologice, cetăți și fortificații, castele, biserici, biblioteci, clădiri etc.

O ipotetică hartă culturală a orașului Sovata s-ar prezenta în felul următor:

- *Casa Bernady* – str. Trandafirilor nr. 133 - edificiu construit în anul 1929;
- *Casa Parohială Reformată Sovata* – edificiu construit în secolul XIX –XX.

Unități culturale existente:

- *Așezarea romană* de la Sovata „*Dealul Foldvar*” din sec. I-III epoca bronzului;
- *Biblioteca Orășenească* – str. Principală nr. 138 și str.Trandafirilor nr. 101 – înființată în 1952 deținătoare a unui fond de carte care depășește 70.000 de volume;
- *Centrul Cultural „Damokos Kazmer”* edificiu construit între anii 1939-1940.

Pe lângă acestea există 14 biserici sau case de rugăciuni ale diferitelor culte, 3 case de cultură, biblioteci, două construcții monument, mai multe discoteci, baruri, cofetării, restaurante, cafenele și alte localuri destinate nu numai rezidenților din Sovata ci și turiștilor. Există o singură ediție de ziar care apare o dată pe lună(Szovatai Hirmondo – ziarul Primăriei).

În orașul Sovata nu există muzee, cinematografe, edituri, studiouri locale de televiziune sau stații radio locale.

Manifestări artistice

În orașul Sovata autoritățile locale susțin și promovează diverse activități artistice. În fiecare an, în orașul Sovata sunt organizate mai multe festivaluri, de interes local dar și de interes național.

- Ziua de naștere a Lacului Ursu – zilele orașului Sovata;
- Manifestări culturale cu ocazia zilei 15 Martie;

- Ziua Copiilor;
- Întâlnire corală internațională;
- Festival internațional și tabără de creație meșteșugărească, media și creație artistică pentru copiii;
- Tabără internațională de creație artistică;
- Ziua Pensionarilor;
- 1 Decembrie – program organizat în colaborare cu instituțiile de învățământ;
- Concert filantropic în favoarea copiilor orfani de la Casa de copii Sfântul Iosif;
- Programe culturale, artistice și de jocuri pentru copii în perioada sărbătorilor de iarnă;
- Manifestări organizate de elevi și tineri – Ziua elevilor din Grupul Școlar Domokos Kazmer, Maturandus etc.;
- Diferite concursuri locale și zonale pentru copii din grădinițele și școlile orașului, din localitățile limitrofe respectiv din zona mai apropiată, recital de poezii, recital de basme, de dansuri și cântece populare;
- Diferite manifestări culturale și artistice (în nr. de cca. 20 de evenimente) organizate de diferite organizații, grupări – cu sau fără personalitate juridică – și instituții în desfășurarea activităților anuale, îndeplinirea scopurilor și programelor lor de constituire.[22]

În județul Mureș, în anul 2008, existau 375 biblioteci, dintre care 79 publice, ceea ce reprezintă 21,06% din totalul bibliotecilor. Numărul acestora a scăzut cu 40 biblioteci față de anul 2004, adică cu 9,63%. [4]

În orașul Sovata existau în anul 2005, 10 biblioteci din care 1 publică. În perioada 2008-2012 numărul acestora a scăzut la 7 din care 1 publică, cu 4 angajați în anul 2011 și 2 angajați în anul 2012. În anul 2011 erau 6451 de cititori activi numărul acestora scăzând dramatic în anul 2012 la 1725. Numărul de volume existente în biblioteci a scăzut de la 95180 în anul 2011 la 72321 în anul 2012. Sub aspectul volumelor eliberate de biblioteci în anul 2011 vorbim despre 31981 iar în anul 2012 despre 17974, cu o scădere de aproape 50%.

Tabelul nr. 80 Biblioteci din orașul Sovata -număr-

Categoriile de biblioteci	2005	2008	2010	2011	2012
Total	10	6	5	6	7
Publice	1	1	1	1	1

Sursa: Fișa localității Sovata

10.2. Activități sportive

În orașul Sovata existau în anul 2000, 9 terenuri de sport și 3 săli de sport(dintre care 2 sunt în administrarea liceului).

În domeniul sportului activează:

- Clubul Sportiv “Lacul Ursu Sovata ” cu următoarele secții:
  - secția de fotbal;
  - secția de baschet
  - secția de haltere
  - secția de arte marțiale - taekwondo

Activități sportive:

- Crosul Primăverii – concurs de alergare;
- Manifestări, întreceri și concursuri sportive cu ocazia Zilei de naștere a Lacului Ursu;
- Concurs de biciclete – Mountain Bike – CC – SC;
- Concurs regional de arte marțiale – Taekwondo;
- Concurs regional de haltere;
- Meciuri în cadrul Campionatului județean de fotbal pentru seniori și juniori;
- Manifestări, concursuri și întreceri sportive organizate pentru copii, elevi și tineri din instituțiile de învățământ. [22]

CAPITOLUL 11

SERVICIILE PUBLICE. DATE FINANCIARE. BUGETAREA ORAŞULUI. FONDURI DIN PROIECTE

11.1. Servicii publice de asigurarea ordinii şi securităţii publice

11.2. Serviciul Voluntar pentru Situaţii de Urgenţă

11.3. Primăria oraşului Ungheni. Structura organizatorică

11.4. Elemente de buget. Venituri şi cheltuieli. Taxe şi impozite

11.5 Asocieri naţionale şi relaţii internaţionale ale oraşului Sovata

11.1. Servicii publice de asigurarea ordinii şi securităţii publice

Ordinea, securitatea şi liniştea publică sunt asigurate de subunitatea de poliţie Sovata şi de gardienii publici iar principalele evenimente consemnate în documentele poliţiei se prezintă astfel:

Tabelul nr. 81 Criminalitatea în oraşul Sovata

Criminalitate	2010	2011	2012
Furturi	70	91	74
Infraţiuni silvice	7	0	2
Tâlhărie	2	0	1
Distrugere	18	14	6
Vătămare corporală	10	10	6
Ultraj contra bunelor moravuri	3	0	1
Contravenţii constatate	2745	2386	1366

Se remarcă faptul că la toate categoriile de evenimente numărul cazurilor constatate în 2012 a scăzut cu aproximativ 50% față de 2011 ceea ce consfințește faptul că politica de prevenire și educare a populației în spiritul respectării legislației și a comportamentului decent a fost corectă și eficientă. La aceste rezultate bune care creează un climat de siguranță pentru cetățean a contribuit și măsurile de sistematizare a localității, de asigurare a unui iluminat stradal corespunzător și de diversificarea sau multiplicarea unor servicii plătite (parcări).

11.2. Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență

Serviciul Voluntar pentru Situații de urgență, condus de un șef de serviciu, face parte din structura Primăriei Sovata și este format din trei substructuri după cum urmează:

- grupa de intervenții medicale SMURD care include 3 asistente medicale și 10 paramedici(conducători auto și surori medicale), structură descrisă la capitolul de infrastructură;
- grupa de intervenții pompieri, cu 2 mașini specializate, inclusiv echipamentele necesare și 5 conducători auto. În structura grupei există grupe de intervenții formate din voluntari pe specializări și localități componente;
- grupa de intervenții SALVAMONT, având centrul la Tg. Mureș(6 voluntari) și o secție localizată în Sovata cu 15 voluntari.

11.3 Structura organizatorică a primăriei

Structura personalului angajat în cadrul primăriei Sovata nu are schimbări esențiale în ultimii ani chiar dacă numeroase reorganizări sau prevederi legale au limitat angajările și în cazul vacanțării unor posturi importante în activitățile specifice unei administrații locale

Tabelul nr. 82 Structura personalului din Primăria Sovata

	2010	2013
Demnitari	2	2
Numărul total de funcții publice	28	40
Numărul de funcții publice de conducere	4	5
Numărul total de funcții contractuale de execuție	96	51
Numărul de posturi ocupate	125	112
Numărul de posturi vacante	5	28
Total posturi	130	140

Sunt de evidențiat numărul mare de posturi vacante din anul 2013 în comparație cu 2010, diferența de 23 de posturi reprezentând peste 20,6% din numărul total de posturi ocupate în 2013.

11.4. Elemente de buget. Venituri și cheltuieli

Din Contul de execuție a bugetului local Venituri și respectiv Cheltuieli din perioada 2010-2013, au fost extrase date care pot crea o imagine de ansamblu asupra gestiunii financiar-contabile realizată de primărie.

Tabelul nr. 83 Venituri la bugetul local 2010-2012

VENITURI	2010	2011	2012
TOTAL - VENITURI	17.281.377	20.428.013	15.968.453
I.Venituri proprii din care :	8.044.867	8.296.148	8.995.485
I.2 Sume alocate de Consiliul Județean pt. echilibrare	2 839.551	2.544.807	822.227
I.3 Venituri din impozite si taxe si alte venituri	4.454.929	631.457	4.891.860
I.4 Donații și sponsorizări	11.761	51.100	24.717
II. Prelevări din bugetul de stat din care:	5.938.852	4.949.678	6.138.422
Sume defalcate din TVA pentru finanțarea instituțiilor descentralizate la nivelul orașului, din care:	5.938.852	4.396.757	5.098.422
Sume defalcate din TVA repartizate pentru alte cheltuieli descentralizate pentru burse și obiecte de inventar ale instituțiilor de învățământ, drepturile asistenților personali ai persoanelor cu handicap grav, ajutor social și ajutorul pentru încălzirea locuințelor, serviciilor publice comunitare, cheltuielile creșelor pentru anul 2009	5.111.652		
Sume defalcate din TVA pentru echilibrarea bugetelor locale	412.200	535.921	1.040.000
Sume defalcate din TVA pentru dezvoltarea infrastructurii si a bazelor sportive din spațiul rural	415.000		
III. Subvenții	3.297.658	4.655.647	105.860
Finanțarea lucrărilor de cadastru imobiliar edilitar	90.000	22.569	27.160
Acordarea sprijinului financiar la constituirea familiei	18.377		
Acordarea ajutorului pentru încălzirea locuinței	136.441	131.508	105.860
Subvenții pentru trusou nou născuți	15.150		
Subvenții de la bugetul de stat către bugetele locale pentru realizarea obiectivelor de investiții în turism	2.990.775	3.398.776	
Subvenții de la bugetul de stat pentru finanțarea sănătății	24.931	7.794	
Subvenții din venituri proprii ale Ministerului Sănătății către bugetele locale pentru finanțarea investițiilor în sănătate	21.984	1.095.000	180.000

O scurtă analiză a acestor date relevă următoarele

- veniturile proprii și prelevările de la bugetul de stat au cunoscut o dinamică pozitivă;
- subvențiile se consemnează în anii 2010 și 2011 când au fost primite sume importante de la bugetul de stat pentru dezvoltarea turismului;
- au fost abandonate o serie de subvenții care aveau un impact major pentru anumite grupe de cetățeni(constituirea familiei, trusoul pentru noii născuți);
- inegale au fost subvențiile din veniturile Ministerului Sănătății pentru finanțarea investițiilor specifice.

Tabelul nr. 84 Cheltuieli din bugetul local – realizate -2010-2012

Denumire indicatori	2010 previzionate	2011 realizate	2012 realizate
A. TOTAL – CHELTUIELILE SECȚIUNII DE FUNCȚIONARE	15.696.213	11.246.390	13.294.075
Autorități executive	1.643.575	1.537.790	1.633.406
d.c. cheltuieli de personal	999.629	782.832	920.607
Servicii publice generale :	503.375	429.929	462.864
Tranzacții privind datoria publică și împrumuturi	207.126	411.068	851.791
Ordine publică și siguranța națională		69.874	181.499
Învățământ :	5.237.093	4.846.721	5.250.060
d.c cheltuieli de personal	4.405.699	3.949.757	4.162.422
d.c cheltuieli cu bunuri și servicii	812.205	913.129	1.061.161
Sănătate :	250.920	302.894	324.218
d.c.cheltuieli de personal	117.261	282.963	300.103
Cultură, recreere și religie	741.052	816.726	891.667
Biblioteci publice	97.687	78.582	56.740
Case de cultură	37.119	29.363	37.038
Întreținere grădini publice, parcuri, zone verzi	277.673	252.877	347.661
Alte servicii in domeniul culturii	328.573	455.904	450.228
Asistență socială	905.810	772.763	759.976
Asistentă acordată persoanelor în vârstă		74.187	71.091
Asistentă socială in caz de invaliditate		394.689	417.713
Creșe		135.955	138.903
Ajutor social	363.842	167.932	132.269
Servicii și dezvoltare publică	1.717.932	582.099	834.576
Iluminat public	726.149	485.716	660.708
Alte servicii în dom. dezvolt.loc.	921.531	96.383	173.868
Protecția mediului	233.892	143.065	522.726
- cheltuieli de personal	135.346	75.760	97.137
Salubritate		143.065	242.303
Canalizarea și tratarea apelor reziduale		-	280.423
Transporturi:	1.243.288	1.333.462	1.581.292
Drumuri și poduri	36.830	147.321	147.321
Transport în comun	114.130	210.040	163.360
Străzi	1.092.328	976.100	1.270.611
B. TOTAL – CHELTUIELILE SECȚIUNII DE DEZVOLTARE		6.932.263	3.203.030
Autorități executive		2.499	57.298
- cheltuieli de capital		2.499	57.298
Învățământ		30.639	181.096
Sănătate :		1.178.687	552.935
Cultură, recreere și religie		68.019	229.042
Cămine Culturale			49.879
Alte servicii culturale			85.439
Întreținere grădini publice, parcuri, zone verzi		57.181	76.266

Alte serv. culturale în domeniul culturii, recreerii și religiei			17.440
Servicii și dezvoltare publică		1.303.271	284.973
Transporturi:		770.543	585.292
Drumuri și poduri		94.332	79.612
Străzi		676.211	505.680
Alte acțiuni economice		3.441.326	1.312.394
- finanțare din fonduri externe nerambursabile			721.347
- cheltuieli de capital			591.047
Proiecte de dezvoltare multifuncționale			721.347
Turism		3.441.326	591.047
TOTAL CHELTUIELI A + B		18.178.653	16.497.105

O lecturare a categoriilor de cheltuieli pe ultimii 3 ani scoate în evidență următoarele:

- la nivelul cheltuielilor de funcționare se mențin relativ egale pe categoriile personal: învățământ, sănătate, asistență socială și cresc semnificativ la protecția mediului, întreținere parcuri și zone verzi, ordine publică și siguranță;
- la nivelul cheltuielilor de dezvoltare aproape la toate categoriile se remarcă reduceri substanțiale în 2012 comparativ cu 2011;
- per total cheltuieli, între 2012 și 2011 se constată o diminuare de 1.681.155 lei, de 9,3%, datorate reducerii categoriei de cheltuieli finanțate din fonduri externe în principal pentru turism;
- categoria cu cele mai mari alocări bugetare este cea aferentă educației, doar pentru salarizarea acestui sector se consumă 31,9% din total cheltuieli;
- se constată o gestiune corespunzătoare a veniturilor și cheltuielilor, anual primăria și Consiliul Local având un sold pozitiv care îi permite să deruleze fluent activitățile și la început de an când de obicei alte autorități locale au dificultăți cu lichiditățile.

Tabelul nr. 85 Tabel centralizator cu taxe si impozite pe 2010-2012

An	Denumire	Debit	Încasat	Procent realizat
2010	Impozit clădiri	2.400.000	2.030.000	85%
	Impozit teren	1.000.000	570.000	57%
	Taxa auto	510.000	342.000	67%
	Impozit teren extravilan	47.000	36.000	78 %
	Taxa speciala	190.000	116.000	61 %
	Taxa firma	35.000	22.000	62 %
	Taxa autorizație de funcționare	100.000	88.000	88%
	TOTAL	3.422.000	2.702.000	72 %
2011	Impozit clădiri	2.890.000	2.350.000	81%
	Impozit teren	1.217.000	737.000	60%
	Taxa auto	714.000	390.000	54%
	Impozit teren extravilan	56.000	43.500	78%

	Taxa specială	238.000	142.000	60%
	Taxa firmă	47.000	19.000	40%
	Taxa autorizație de funcționare	100.000	95.000	95%
	TOTAL	5.262.000	3.776.500	72%
2012	Impozit clădiri	2.960.000	2.250.000	76%
	Impozit teren	1.330.000	726.000	55%
	Taxa auto	845.000	465.000	55%
	Impozit teren extravilan	56.000	43.500	78%
	Taxa specială	240.000	130.000	54%
	Taxa firmă	30.000	27.000	96%
	Taxa autorizație de funcționare	90.000	87.000	69%
	TOTAL	5.551.000	3.728.000	67,2%

În privința colectării de taxe și impozite putem să constatăm:

- taxele auto sunt colectate în proporția cea mai redusă;
- taxele pe clădiri sunt colectate într-o proporție mai ridicată decât media dar în valoare absolută reprezintă, împreună cu impozitele pe terenuri, ponderea cea mai mare din nerealizările globale. Pe anul 2012 restanțele la aceste două taxe reprezintă 21% din total planificat, adică peste 2/3 din total necolectat;
- planificările pe 2011 și 2012 sunt aproape identice în condițiile în care anumite mutații în evidențele specifice trebuiau să reconsidere cuantumul unor taxe.

Din analiza Rapoartelor primarului pe 2011 și 2012 rezultă și se menționează o serie de alte consecințe ale activităților specifice instituției:

- au fost emise un număr de 278/676 titluri executorii și somații;
- au fost emise popriri asupra disponibilităților bănești pentru 162/286 persoane;
- au fost emise un număr de 53/137 sistări;
- s-au emis 20/15 procese - verbale de constatare a insolvabilității;
- s-a încasat prin executare silită suma de 255.000 /181.000 lei;
- s-au emis și s-au vizat 546 de autorizații de funcționare;
- s-au emis 2.428/2720 certificate fiscale;
- s-a asigurat exercitarea controlului financiar preventiv în număr de 19.630/29.327 documente;
- s-au întocmit un număr de 2199/2401 documente de plată bancar.

11.5 Asocieri naționale și relații internaționale ale orașului Sovata

Înfrățirile oferă un cadru privilegiat pentru stabilirea de relații cu orașe din alte țări prin care se realizează schimburi și cooperări internaționale. Orașul Sovata face parte din Asociația Orașelor din România. Asociația Orașelor din România are personalitate juridică de drept privat și de utilitate publică, fără scop matrimonial, neguvernamentală și apolitică, constituită în vederea promovării și protejării intereselor comune ale autorităților administrației publice locale, pentru soluționarea și gestionarea nevoilor publice în numele și interesul colectivităților locale.

Stabilirea de legături de parteneriat și de colaborare a orașului Sovata cu mai multe localități, precum și oficializarea acestor relații s-a început în anul 1990 și în prezent pot fi consemnate:

Asociația de dezvoltare intercomunitară "Ecolect" Mureș: la această asociație au aderat toate cele 102 unități administrativ - teritoriale de pe raza județului Mureș și Consiliul Județean Mureș.

Asociația "Târnavă Mică - Bălăușeri - Sovata": Sovata, Ghindari, Sângeorgiu de Pădure, Fântânele, Neaua, Vețca, Bălăușeri, Sărățeni, Consiliul Județean Mureș. [4]

Asocierea microregională înglobând așezările din depresiunea Ținutului Sării, extinsă pe teritoriul județelor Mureș și Harghita.

Relațiile internaționale se realizează prin intermediul unor înfrățiri, ceremonii, ocazii unice, desfășurate într-o ambianță specială de sărbătoare. Acțiunea comunitară în favoarea înfrățirilor vizează încurajarea participării cetățenilor simpli și a aleșilor locali la întărirea sentimentului lor de apartenență la comunitatea europeană. Semnarea oficială a Acordului de Înfrățire se face în cadrul unei ședințe festive, cu participarea reprezentanților autorităților locale.

Derularea cooperării, în baza acordului de înfrățire, se realizează prin următoarele: colaborarea între asociații și ansambluri artistice, instituții și organizații culturale, participarea la expozițiile, târgurile și festivitățile de caracter local organizate în țările și localitățile lor.

Localitățile înfrățite cu orașul Sovata sunt:

Orașul Százhalombatta, Ungaria – relațiile bilaterale aprobate prin H.C.L. al Orașului Sovata nr. 30/25.07.1996. Orașul Százhalombatta situat la 28 de Km de la Budapesta cu 22.000 de locuitori, o așezare străveche cu situri arheologice din epoca bronzului, în prezent un oraș puternic industrializat și cu o viață sportivă de talie internațională.

Orașul Szikszó, Ungaria – relațiile bilaterale aprobate prin H.C.L. al Orașului Sovata nr. 36/22.08.1996 – o așezare cu 6.000 de locuitori, a cărei apariție a fost datată la începutul

secolului XII. Aparține regiunii viticole Tokai, cu o cultură din domeniu amintită din secolul XV.

Localitatea Csopak, Ungaria – relațiile bilaterale aprobate prin H.C.L. al Orașului Sovata nr. 47/26.09.1996 – o așezare balneară și de agrement, pe malul nordic al Lacului Balaton cu 1.200 locuitori și cu o cultură viticolă de mare tradiție.

Orașul Sumeg, Ungaria – relațiile bilaterale aprobate prin H.C.L. al Orașului Sovata nr. 34/07.30.1998, o așezare cu 8.000 locuitori care a fost ridicat la rangul de oraș prin secolul XVII, datorită importanței strategice militare accentuată de existența cetății fortificate din sec. XIV și a rolului jucat în războiul cu imperiul otoman, respectiv a prezenței Arhiepiscopiei.

Sectorul XIII Budapesta, Ungaria – relațiile bilaterale aprobate prin H.C.L. al Orașului Sovata nr. 43/27.11.1997, - Sector cu 112.000 locuitori, parte importantă a capitalei Ungariei – zona industrializată a Budapestei – centrul al mișcărilor proletare din anii 1920, amintit pentru prima oară ca unitate administrativ teritorială pe la începutul secolului XIX.

Orașul Brzesko, Polonia – relațiile bilaterale aprobate prin H.C.L. al Orașului Sovata nr.4/13.01.2000, - o așezare istorică cu 25.000 locuitori cu o tradiție în industria alimentară în special al producției berii.

Orașul Tata, Ungaria - relațiile bilaterale aprobate prin H.C.L. al Orașului Sovata nr. 81/2001,- oraș cu 30.000 de locuitori, cu o tradiție în industria panificației amintit de prima oară în secolul XIV., centru al vieții cultural artistice și sociale datorită prezenței a unui castel proprietate pe rând a mai multor familii de nobili și regi.

Orașul Mezőbereny, Ungaria - relațiile bilaterale aprobate prin H.C.L. al Orașului Sovata nr.82/2001,- oraș cu 14.500 de locuitori, amintit pentru prima oară în sec. XIV. [23]

11.6. Lista proiectelor derulate de orașul Sovata în perioada 2007-2013

În perioada 2007-2013 primăria orașului Sovata a derulat următoarele proiecte:

- 1. Reabilitare drumuri urbane în stațiunea Sovata** – în valoare de 5.612.812,59 Euro + TVA, finanțat prin Programul de Coeziune Economică și socială PHARE, finalizat. Proiectul a constat în reabilitarea drumurilor urbane ale stațiunii balneoclimaterice Sovata. S-au reabilitat 14 străzi și 3 poduri pe o lungime totală de 14,34km.
- 2. Reabilitare și extindere rețele de apă și canalizare, reabilitare și modernizare uzinele de apă 1 și 2, modernizare și extindere stație de epurare** – în valoare de 36.579.753,93 RON, finanțat prin Programul “Sistem integrat de reabilitare a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare a stațiilor de tratare a apei potabile și a stațiilor de epurare a apelor uzate în localitățile cu o populație de până la 50.000

locuitori”, finalizat. Proiectul a vizat lucrările de reabilitare a rețelei de apă prin înlocuirea conductelor, contribuie la furnizarea apei potabile la parametrii de calitate prevăzute de normativele în vigoare și eliminarea pierderilor de apă din rețeaua curentă de distribuție.

3. **Extinderea rețelei de apă, canalizare, modernizarea podurilor și podețelor din zona periurbană al orașului Sovata** – în valoare de 316.572 RON + TVA, finanțat prin O.G. nr. 7/2006, finalizat.
4. **Modernizarea drumului forestier Sebeș, oraș Sovata, județul Mureș** – în valoare de 4.264.664 RON finanțat prin Programul SAPARD, finalizat. Proiectul a constat în reabilitarea și modernizarea drumului forestier Sebeș în lungime totală de 7km – efectuarea lucrărilor de terasamente, sistem rutier nou, sistem de colectare și evacuare a apelor meteorice de pe platforma și din zona drumului, construirea a două poduri noi peste Pârâul Sebeș.
5. **Construire bloc ANL** - 5.444.229 RON + TVA, finanțat prin programul de construcții de locuințe pentru tineri, finalizat.
6. **Amenajare parc public în Stațiunea Sovata** – 838.146 RON + TVA, finanțat prin Programul național de îmbunătățire a calității mediului, finalizat.
7. **Amenajare loc de înbăiere, funcțiuni anexe și lac de agrement în zona Lacului Tineretului** – 8.645.161 RON + TVA, finanțat din Bugetul de stat MDRT, finalizat. Proiectul a vizat reamenajarea unui lac de agrement în locul fostului lac de apă dulce Tineretului, realizarea unui loc de înbăiere cu funcțiuni anexe; pescuit sportiv, plimbări cu barca.
8. **Drumul Sării Sovata** – 7.120.695,98 RON finanțat prin POR 2007-2013, în curs. Proiectul vizează amenajarea a 6 alei de cură/trasee eco-didactice în lungime totală de aprox. 2,8km, foșoare de observație a naturii, locuri de odihnă, poduri/podețe, dotări cu mobilier urban, sistem de iluminat public și arhitectural, sistem de supraveghere video.
9. **Modernizarea drumurilor de acces la exploatațile forestiere în orașul Sovata, județul Mureș** – 1.500.000 euro + TVA, finanțat prin PNDR, în curs.

CAPITOLUL 12

ANALIZA SWOT A ORAȘULUI SOVATA

1. Istoric, localizare geografică, resurse naturale

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Istoric cu numeroase vestigii chiar din perioada romană și atestare scrisă din anul 1578; • Stațiune balneoclimaterică de renume internațional; • Amplasarea favorabilă, la limita teritoriului județului Mureș cu județul Harghita, altitudine 540 m înconjurată de dealuri împădurite; • Este traversat de DN13A din direcțiile Bălăușeri(Tg.Mureș) respectiv Odorheiul Secuiesc sau Gheorghieni; • Existența liniei de cale ferată 307 Blaj-Praid și a unei linii înguste Sovata –Tg. Mureș, parțial practicabilă turistic; • Zonă cu risc seismic redus; • Oraș traversat de râul Târnava Mică și de mai multe pârâuri; • Climă temperat-continentală cu veri răcoroase și ierni blânde cu regim pluviometric mediu de 750 mm/m²; • Soluri fertile propice pentru agricultură; • Vegetație și faună diversificată; • Resurse naturale: sare, pietriș cuarțos, substanțe minerale terapeutice; • Preocupare pentru crearea și implementarea de proiecte integrate de dezvoltare urbană; 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa traseelor alternative pentru vehicule cu tracțiune animală, vehicule agricole și bicicliști; • Grad de urbanizare redus și dezvoltare urbană insuficientă; • Satele componente(Ilieși, Săcădat) fac parte din categoria satelor mici; • Rețea slabă de ape de suprafață, rar potabilă(excepție Săcădat); • Ceața, ca fenomen perturbator auto; • Neîndeplinirea standardelor prevăzute în Legea 351/2001 cu privire la instituțiile care trebuie regăsite în structura orașelor; • Lipsa unei politici susținute pentru promovarea unui brand de oraș, recunoscut la nivel național și internațional; • Lipsa unor alternative sau complementarități la turismul balnear; • Slaba promovare a resurselor naturale și a avantajelor oferite investitorilor români și străini; • Lipsa unor clustere sau asocieri cu parteneri care pot promova turismul balnear și în extrasezon; • Dezvoltarea economică inegală a localităților componente;

<ul style="list-style-type: none"> • Apartenența orașului la două asociații de administrații județene și la una interjudețeană. 	<ul style="list-style-type: none"> • Obiectivele de patrimoniu nu sunt conservate și protejate.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Existența în interiorul intravilanului a unor terenuri propice pentru mărirea fondului de locuit sau clădiri sociale; • Interesul manifestat de investitori pentru valorificarea resurselor materiale existente; • Fonduri europene pentru prezervarea istoriei și a frumuseților naturale; • Oportunități de creare de proiecte pentru dezvoltare urbană integrată; • Utilizarea surselor de energie solară sau energie bio. 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Degradarea mediului pe axele de transport; • Degradarea malurilor lacurilor, a albiilor râurilor și a pâraielor, alunecări de teren; • Traseele energetice au impact negativ asupra securității populației; • Fenomene climatice de risc(zăpadă masivă, grindină, lipsă soare); • Despăduriri și utilizarea nejudicioasă a fondului forestier.

Strategii, priorități, direcții de dezvoltare și măsuri specifice:

Prioritatea 1.1. Creșterea coeziunii teritoriale a Regiunii Centru prin sprijinirea dezvoltării urbane(atât a orașelor cu un nivel ridicat de dezvoltare cât și a orașelor confruntate cu problemele generate de restructurările economice)

- Promovarea dezvoltării policentrice și încurajarea dezvoltării integrate a orașelor și regiunilor rurale în vederea generării de efecte sinergice și realizării coeziunii teritoriale;
- Regenerarea orașelor mici și mijlocii și a celor monoindustriale prin dezvoltarea de soluții de dezvoltare urbană integrată și incluziune socială.

Prioritatea 1.2. Dezvoltarea infrastructurii de transport, comunicații și tehnico-edilitară la nivelul Regiunii Centru

- Dezvoltarea infrastructurii diferitelor tipuri de comunicații în special al accesului populației, administrației publice și mediului privat la conexiuni în bandă largă în vederea eficientizării transferului de date și informații, atât în mediul urban cât și rural.

2. Structura socio-demografică a populației. Forța de muncă

<p>Puncte tari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Existența mai multor etnii(preponderent maghiari 87,66%) și numeroase culte religioase; • Forță de muncă calificată, disponibilă; • Echilibru între numărul femeilor(51,6%) și numărul bărbaților din oraș; • Stabilizare și chiar dinamică pozitivă a numărului populației de max.1,5-2% în următorii ani; • Rata sporului natural negativ(-2,69‰an); • Sold migratoriu fluctuant, dar pozitiv în 2012; • 9,12% din cetățenii cu peste 25 ani au studii superioare; • Populația peste 65 de ani este relativ redusă 14,6% și comparabil egală cu populația de până la 14 ani; • Un număr relativ redus de șomeri, rata șomajului este anual în descreștere prin crearea continuă a locurilor de muncă. 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Populația neuniform distribuită între orașul Sovata și satele aparținătoare(80/20); • 2,1% din cetățeni de peste 10 ani nu sunt școlarizați; 36 de persoane analfabete; • Lipsa unui program coerent de reintegrare profesională; • Nivel scăzut al investițiilor în capitalul uman; • Dificultăți de integrare în muncă a categoriilor dezavantajate: rromi, persoanele cu dizabilități, șomerii de lungă durată; • Nu există politici de continuitate între educația de bază și procesul de învățare pe tot parcursul vieții; • Lipsa unor programe privind integrarea rromilor; • Densitatea populației de 65,565 depășește 100 loc/km²; • Scăderea ca intensitate a unor categorii de activități productive(construcțiile) dar și comerciale.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crearea de noi oportunități pentru investiții(construcții, instituții de agrement complementare turismului balnear etc.); • Susținerea legislativă de declarare a zonelor periurbane aferente satelor aparținătoare; • Programe și politici pentru încadrarea șomerilor, a persoanelor cu dizabilități și a 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Libera circulație a forței de muncă va afecta calitatea, cantitatea resurselor de muncă și migrația internă și externă; • Gradul de sărăcie manifestat în unele zone ale orașului care generează fenomene de depopulare; • Mentalitatea greșită a șomerilor privind căutarea activă a unui loc de muncă;

<p>grupurilor defavorizate(eventual de creare a 2-3 întreprinderi sociale);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea de parteneriate între instituțiile educaționale și mediul de afaceri în vederea pregătirii persoanelor pentru noile locuri de muncă; • Accesarea de fonduri ale Uniunii Europene pentru dezvoltarea resurselor umane; • Promovarea și susținerea inițiativelor ONG-urilor care se ocupă de pregătirea profesională și reconversia forței de muncă.	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea raportului de dependență a vârstnicilor față de fondurile sociale; • Ponderea populației inactive este în creștere, generalizată la nivel național și regional(pensionări, dificultăți de angajare pentru tineri); • Declinul demografic preconizat pentru Regiunea Centru până în 2050 și eventualele consecințe negative la nivel local.
--	--

Strategii, priorități, direcții de dezvoltare și măsuri specifice:

Prioritatea 6.2. Creșterea ocupării și a calității resurselor umane privind forța de muncă

- Creșterea calității resurselor umane și sprijinirea mobilității profesionale și teritoriale a forței de muncă;

Prioritatea 6.3. Incluziunea socială și creșterea calității vieții grupurilor

- Promovarea și sprijinirea respectării drepturilor fundamentale, combaterea discriminării, excluderii și a prejudecăților în rândul grupurilor vulnerabile și a comunităților defavorizate;
- Creșterea ocupării prin sprijinirea creării de noi locuri de muncă și facilitarea accesului pe piața muncii în rândul persoanelor vulnerabile sau dezavantajate social.

Prioritatea 6.4. Contracurarea efectelor declinului demografic

- Creșterea calității vieții grupurilor vulnerabile și dezavantajate social prin facilitarea accesului la programe de educație, formare profesională, calificare și recalificare, în special pentru populația de etnie romă;
- Promovarea și sprijinirea respectării drepturilor fundamentale, combaterea discriminării, excluderii și a prejudecăților în rândul grupurilor vulnerabile și a comunităților defavorizate;

- Creşterea ocupării prin sprijinirea creării de noi locuri de muncă şi facilitarea accesului pe piaţa muncii în rândul persoanelor vulnerabile sau dezavantajate social;
- Creşterea calităţii vieţii grupurilor vulnerabile şi dezavantajate social prin facilitarea accesului la programe de educaţie, formare profesională, calificare şi recalificare, în special pentru populaţia de etnie romă.

3. Economia oraşului. Industria. Comerţul

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Aşezare relativ bună a oraşului în cadrul judeţului şi a ţării, cu conexiuni rutiere şi feroviare; • Investiţii străine(mobilă, alimentară, hotelier) cu un impact socio-economic major; • Structura ramurilor industriale relativ echilibrată(lemn, mobilă, alimentară, construcţii, încălţăminte) servicii diversificate şi turism balnear; • Industria prelucrătoare deţine 49,9% din CA realizată de economia din Sovata; • Comerţul este semnificativ, cu 15 % din CA dar în continuă descreştere; • Activităţile balneoclimaterice inclusiv hoteluri şi restaurante în continuă creştere(13,1% din CA); • Existenţa, pe teritoriul oraşului, a unui număr de 229 de societăţi importante pe plan local, regional şi naţional; • Locaţia în oraş a minim 100 de filiale de firme şi puncte de lucru; • Potenţial de resurse umane cu calificare variată şi cu tradiţie în activitatea industrială, forţă de muncă relativ ieftină; • Locaţia în oraş a unor filiale de bănci care stimulează dezvoltarea afacerilor; • Nivelul exporturilor de produse industriale 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea inegală a funcţiunilor secundare şi terţiare; • Infrastructura unor societăţi comerciale are uzură, este neperformantă; • Dotare slabă, tehnologie consumatoare de energie, calitatea produselor şi serviciilor sub nivelul cerinţelor europene; • Agricultură contribuie doar cu 4,5% din CA; • Slaba diversificare a societăţilor din domeniul serviciilor(mai ales complementare turismului balnear); • Performanţe reduse, nesemnificative în sectorul construcţiilor(2,4% din CA); • Serviciile de consultanţă în domeniul afacerilor există dar insuficiente; • Investiţii reduse, în ultimii ani, de capital în economia locală; • Lipsa unei culturi manageriale în sectorul privat; • Salarii mici în comparaţie cu nivelul preţurilor; • Infrastructura TIC slab dezvoltată; • Productivitatea muncii, în general, sub media naţională; • Lipsa preocupărilor de a cerceta şi inova produse şi tehnologii noi; • Lipsa unui comerţ dedicat susţinerii

este în creștere.	produselor locale, tradiționale.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea infrastructurii rutiere care va facilita transportul și va crește atractivitatea orașului; • Prioritățile strategice ale Regiunii Centru și ale județului Mureș facilitează dezvoltarea economică a orașului Sovata în domeniul turismului, industriei, agriculturii, serviciilor conexe; • Existența de fonduri europene pentru rețehnologizări și crearea de noi firme; • Anumite fonduri regionale pot să susțină dezvoltarea regională și locală; • Existența unor oportunități pentru facilitarea parteneriatelor între întreprinzătorii străini și cei locali; • Dezvoltarea antreprenoriatului prin formare profesională și identificarea de oportunități de afaceri și investiții în industrie; • Stimularea și atragerea în oraș a firmelor specializate în domeniul consultanței în afaceri, consultanței financiare, studii de piață; • Dezvoltarea unei rețele comerciale moderne și diversificate. 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Instabilitatea legislativă; • Fiscalitatea ridicată; • Insuficienta susținere a IMM-urilor; • Incapacitatea de a face față competiției cu unele localități din zonă în ceea ce privește atragerea investițiilor străine; • Migrarea forței de muncă înalt calificate; • Acces limitat la capital pentru investiții; • Birocrație ridicată, prea multe avize și autorizații necesare pentru crearea și funcționarea întreprinderilor; • Evoluția economiei naționale este îngrijorătoare, la fel la nivelul UE; • Lipsa fondurilor pentru investiții în tehnologii; • Numărul mic de IMM-uri în satele aparținătoare; • Lipsa unei strategii coerente de promovare a unor parteneriate de tip public-privat; • Birocrație și legislație excesivă care sufocă dezvoltarea IMM-urilor.

Strategii, priorități, direcții de dezvoltare și măsuri specifice:

Prioritatea 2.1. Sprijinirea activităților de inovare și modernizare a IMM-urilor, creșterea gradului de internaționalizare al IMM-urilor

- Sprijinirea activităților de inovare și modernizare ale IMM-urilor;
- Sprijinirea participării IMM-urilor la diverse rețele internaționale de cooperare economică;
- Sprijinirea IMM-urilor în vederea utilizării instrumentelor de finanțare europeană.

Prioritatea 2.2. Extinderea și diversificarea infrastructurii regionale și locale de afaceri, a clusterelor și a rețelelor de cooperare economică

- Extinderea infrastructurii regionale și locale de sprijinire a afacerilor și diversificarea gamei de servicii oferite.

Prioritatea 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de cercetare, dezvoltare și inovare

- Facilitarea creării de parteneriate între instituțiile de cercetare.

Prioritatea 2.4 Sprijinirea dezvoltării infrastructurii de transfer tehnologic, a centrelor de inovare și a spin-off-urilor și start-up-urilor inovative

- Dezvoltarea și diversificarea ofertei de muncă prin încurajarea și sprijinirea creării de noi locuri de muncă;
- Îmbunătățirea serviciilor de intermediere a forței de muncă.

4. Agricultura

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Resurse în terenuri agricole în proporție de 26,53%(4311 ha) din suprafața totală a localității din care 24,74% suprafața arabilă,41,12% pășuni și 34,12% fânețe; • 5 exploatații agricole cu personalitate juridică cu o medie de 226,13 ha/expl.; • Clasa a IV-a de fertilitate pentru solul arabil; • Condiții de climă bune, care permit cultivarea cerealelor, legumelor, furajelor și a plantelor tehnice; • Producția de porumb cu rezultate semnificative, peste media județeană; • Producția de cartofi de 16 to/ha peste media județeană; • Producție de legume bună, în creștere anuală, în 2012-14,83 tone/ha dar pe suprafețe reduse(18 ha); • Dotare satisfăcătoare cu mașini și utilaje agricole mai ales în Sovata și Săcădat; 	<ul style="list-style-type: none"> • Echipamente tehnice și tehnologii învechite; • Numărul mare de exploatații individuale 2817 cu o medie de 0,65 ha/expl. și practicarea agriculturii de subzistență; • Lipsa unei piețe semnificative de desfacere a produselor agro-zootehnice; • Lipsa unei asociații pentru colectarea și comercializarea produselor agricole; • Lipsa unor cursuri de pregătire și perfecționare pentru tinerii fermieri; • Utilizarea excesivă a chimicalelor și a pesticidelor; • Un interes slab pentru pomicultură și viță de vie; • Potențial agricol și zootehnic valorificat parțial; • Lipsa unor unități de procesare a produselor agro-zootehnice și valorificarea superioară a producțiilor;

<ul style="list-style-type: none"> • Potențial semnificativ pentru agricultură ecologică; • Creșterea continuă a suprafețelor împădurite aferente orașului Sovata; • Existența unei asociații preocupată pentru dezvoltarea și diversificarea fondului forestier și a silviculturii. 	<ul style="list-style-type: none"> • Numărul mic de salariați 4,5% în agricultură; • Numărul redus de asociații care să reprezinte interesele agricultorilor sau a zootehniștilor; • Plafonarea producției și a numărului de animale sau a produselor specifice zootehniei(lapte, ouă, lână, carne etc.); • Slaba preocupare pentru promovarea produselor autohtone agricole și animaliere.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poziția avantajoasă în raport cu proiectele europene care vizează agricultura în condițiile în care se declară satele ca spații extraurbane; • Promovarea unor activități de producție în sere(legume, flori, plante medicinale) realizate cu fonduri europene; • Fonduri europene masive pentru activități susținute de împădurire sau reîmpădurire a unor versanți de dealuri; • Crearea unui club al tinerilor fermieri și organizarea unor cursuri de antreprenariat rural; • Realizarea unor parteneriate cu agricultori și zootehniști din țări ale UE pentru transfer de bune practici. 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acces limitat la obținerea de capital pentru investiții în agricultură; • Scăderea dramatică a interesului tinerilor pentru agricultură; • Liberalizarea achizițiilor de terenuri agricole pentru străini; • Lipsa unei politici coerente la nivel național și regional cu privire la prioritățile din agricultură; • Legislația privind subvenționarea agriculturii este instabilă și nemotivantă.

Strategii, priorități, direcții de dezvoltare și măsuri specifice:

Prioritatea 4.1. Eficientizarea activităților agricole prin modernizarea exploatațiilor agricole, dezvoltarea serviciilor și logisticii agricole și susținerea activităților de prelucrare a produselor agricole

- Modernizarea exploatațiilor agricole;
- Sprijinirea dezvoltării sistemelor locale de irigații;

- Crearea și modernizarea centrelor logistice pentru agricultură;
- Dezvoltarea centrelor de servicii pentru agricultură;
- Susținerea unităților mici și mijlocii de procesare a produselor agricole;
- Susținerea tinerilor fermieri și a specialiștilor agricoli.

Prioritatea 4.2. Valorificarea superioară, într-o manieră durabilă, a potențialului silvic regional

- Stimularea utilizării în scop energetic a reziduurilor forestiere și agricole;
- Susținerea acțiunilor de împădurire și întreținere a pădurilor.

Prioritatea 4.3. Creșterea atractivității economice și diversificarea activităților economice în localitățile rurale din Regiunea Centru

- Susținerea afacerilor în domenii economice neagricole;
- Îmbunătățirea cunoștințelor antreprenoriale ale locuitorilor din mediul rural.

Prioritatea 4.4. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare a localităților rurale din Regiunea Centru

- Extinderea și modernizarea rețelelor de apă potabilă;
- Extinderea și modernizarea rețelelor de canalizare;
- Extinderea și modernizarea serviciilor de colectare și gestionare a deșeurilor menajere;
- Dezvoltarea rețelei de drumuri comunale.

Prioritatea 4.5. Dezvoltarea infrastructurii educaționale, sociale și de sănătate, susținerea dezvoltării comunitare

- Sprijinirea cooperării între diverși actori și comunități rurale în cadrul unor acțiuni integrate vizând dezvoltarea teritorială.

5.Turismul

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Potențial ridicat pentru turismul balneoclimateric pe toată perioada anului datorită lacurilor(sezonier) și a dotărilor din centrele de tratament; • Rețea hotelieră foarte diversificată, cu	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa de inventariere și subvalorificarea altor resurse turistice din zonă; • Calitatea scăzută a serviciilor și informațiilor turistice; • Interes și spirit anteprenorial scăzut al

<p>toate categoriile de confort;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tradiții, obiceiuri folclorice, porturi populare bine conservate; • Diversitate etnică, religioasă și culturală; • Localizarea orașului Sovata lângă Tg. Mureș, la proximitate de drumuri europene și naționale, cu acces facil la aeroportul internațional; • Peisaj antropoc propice turismului semimontan, sportiv; • Turismul religios poate reprezenta o alternativă datorită diversității etnice; • Creștere semnificativă a numărului de turiștilor și a nopților de cazare (conform booking.com în lunile februarie, martie, noiembrie, un grad de acoperire de 37% iar în iulie, august, parțial septembrie, un grad de acoperire de 82%). 	<p>populației față de activitățile complementare turismului balnear;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei infrastructuri turistice: informare, marketing și consultanță în turism, materiale de promovare turistică, ghizi turistici etc., locuri de agrement, cinematograful, sala de spectacole, festivaluri tematice etc.; • Uneori personal insuficient calificat pentru a asigura servicii turistice de calitate; • Absența produselor turistice integrate cu alte locații Sighișoara, Bucin, Praid; • Lipsa unor unități care să promoveze agroturismul; • Lipsa de fonduri pentru creșterea potențialului turistic prin monumentele de patrimoniu; • Lipsa unui plan coerent de promovare a turismului în oraș.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fonduri europene pentru valorificarea potențialului turistic, punerea în valoare a siturilor istorice de patrimoniu național; • Cooperare cu alte organizații pentru dezvoltarea unor produse turistice complexe și complementare turismului balnear; • Forță de muncă disponibilă care poate fi atrasă în sistemul serviciilor turistice; • Crearea unei identități turistice a orașului și includerea orașului în circuitul turistic național și internațional; • Promovarea cu mai multă intensitate a turismului social destinat persoanelor 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legislația actuală nu încurajează afacerile în turism; • Insuficiența investițiilor pentru menținerea și dezvoltarea afacerilor în turism; • Lipsa unui concept unitar care să promoveze turismul în regiune, țară și în UE; • Coordonarea inefficientă a intereselor specifice stațiunilor balneoclimaterice datorită lipsei unei asociații la nivelul primăriilor. • Concurența unor stațiuni balneoclimaterice care oferă o gamă mai

<p>vârstnice sau cu dizabilități;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promovarea unor forme de turism alternativ solicitate de consumatori, specific persoanelor preocupate de sănătate, geriatrie, întreținere corporală, antistres etc. 	<p>largă de tratamente sau produse turistice alternative;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Menținerea unei neutralități față de medicii care prescriu tratamentele balneare; • Lipsa unor specialiști în animarea turiștilor veniți la tratament.
---	---

Strategii, priorități, direcții de dezvoltare și măsuri specifice:

Prioritatea 5.1. Punerea în valoare a patrimoniului natural și antropic

- Amenajarea de trasee, căi de acces și locuri de vizitare;
- Conservarea, restaurarea și punerea în valoare a clădirilor cu valoare arhitectonică și istorică.

Prioritatea 5.2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de primire și agrement în scopul în scopul îmbunătățirii și diversificării serviciilor turistice oferite

- Modernizarea/reabilitarea structurilor de primire turistică și de agrement;
- Dezvoltarea structurilor de primire turistică și de agrement;
- Promovarea turistică a Regiunii Centru.

Prioritatea 5.3. Dezvoltarea infrastructurii culturale, recreative și sprijinirea industriilor creative

- Dezvoltarea infrastructurii culturale și recreative;
- Conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural imaterial, susținerea evenimentelor culturale.

6. Infrastructura tehnico-edilitară. Dezvoltarea urbană

<p>Puncte tari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rețea de transport rutier de interes național care permite deplasarea în toate zonele din județ; • Rețea de străzi orașenești de 67 km; • Monumente și vestigii de patrimoniu din epoca romană; • Rețele de telefonie mobilă cu acoperire 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> • În satele aparținătoare, rețea stradală de slabă calitate, neasfaltată, fără trotuare, fără plantații de aliniament; • Suprapunerea peste rețeaua stradală a traficului de tranzit, îngreunând circulația și creând o sursă majoră de poluare în zonele de locuit ale orașului (noxe, zgomot
--	--

<p>bună și acces la Internet;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rețea de alimentare cu apă de 57 km(excepție Săcădat, Ilieși); • Rețea electrică pe 99,3% din teritoriul orașului; • Linie feroviară de interes regional, satisfăcătoare; • Rețea de distribuție gaze naturale de 46,5 km(excepție Ilieși); • Rețea de canalizare apă menajeră(în complectare); • Serviciile de transport public acoperă necesitățile populației; • Accesibilitatea populației la servicii de telecomunicații: internet, CaTV; • Structura locuințelor preponderent privată cu 13,6 m²/locuitor suprafață locuibilă; • Nivelul de confort a locuințelor este în dinamică crescătoare cu o proporție peste media județului Mureș și a celorlalte orașe similare; • Spații verzi de 161,75 ha cu un indice de 160m²/locuitor. 	<p>și trepidații);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Starea rețelei de transport a apei potabile deficitară, generând pierderi pe traseu; • Insuficiența locurilor de parcare în stațiune pe perioada sezonului; • Lipsa unor piste pentru biciclete; • Scăderea dramatică a numărului de pasageri cu trenul; • Investiții scăzute în întreținerea infrastructurii feroviare; • Ponderea populației care are acces la conexiuni de bandă largă este redusă; • Lipsa unor instituții descentralizate care conform Legii 351/2001 ar trebui să funcționeze în orașul Sovata; • Lipsa unor locații pentru cultură și distracție specifice unui oraș și a unei stațiuni balneoclimaterice.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea infrastructurii de comunicații între orașe; • Accesarea fondurilor externe pentru modernizarea infrastructurii; • Susținerea de către autorități a investițiilor în domeniul sistemelor de alimentare cu apă, canalizare, epurare, managementul deșeurilor; • Extinderea rețelei de alimentare cu apă; • Extinderea rețelei de canalizare a orașului; 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Degradarea infrastructurii de patrimoniu istoric, educațional și cultural; • Lipsa unui Plan de Mobilitate Urbană, integrat, durabil, mai ales pentru zonele periurbane; • Sistemul de utilități specific unei așezări urbane nu are finanțare corespunzătoare; • Proceduri dificile și birocratice în alocarea de fonduri naționale sau europene;

<ul style="list-style-type: none"> • Sprijin financiar substanțial pentru orașele mici prin POS mediu 2014-2020. 	<ul style="list-style-type: none"> • Costul ridicat al utilităților poate conduce la reducerea consumatorilor casnici; • Adâncirea decalajului digital între oraș și satele aparținătoare.
---	--

Strategii, priorități, direcții de dezvoltare și măsuri specifice:

Prioritatea 1.2. Dezvoltarea infrastructurii de transport și comunicații și tehnico-edilitară la nivelul Regiunii Centru

- Extinderea, reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri rutiere și feroviare, construirea de centuri ocolitoare în vecinătatea orașelor precum și construirea, extinderea, reabilitarea sau modernizarea de aeroporturi;
- Dezvoltarea transportului intermodal în vederea dezvoltării unei platforme intermodale pentru transportul mărfurilor;
- Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare în perspectiva dezvoltării durabile și administrării cât mai eficiente a teritoriului.

Prioritatea 3.5. Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul public, casnic și economic

- Dezvoltarea infrastructurii diferitelor tipuri de comunicații în special al accesului populației, administrației publice și mediului privat la conexiuni în bandă largă în vederea eficientizării transferului de date și informații, atât în mediul urban cât și rural;
- Îmbunătățirea eficienței energetice la operatorii industriali și economici prin achiziționarea de echipamente cu consum redus de energie;
- Îmbunătățirea eficienței energetice la sistemele de încălzire/răcire în locuințele individuale și instituții publice;
- Eficientizarea iluminatului public în mediul urban și rural.

7. Protecția mediului. Gestionarea deșeurilor

<p>Puncte tari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Existența planurilor de măsuri pentru protecția mediului și gestionarea deșeurilor; • Colectarea deșeurilor menajere prin firmă specializată; 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poluarea aerului datorită traficului auto; • Poluarea solului datorită utilizării excesive a îngrășămintelor chimice și a pesticidelor; • Zone cu deșeuri neautorizate(Săcădat);
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • Acțiuni coordonate, centralizate de colectare și valorificare a unor deșeuri de hârtie, PVC; • Acțiuni centralizate pentru colectarea echipamentelor electro-casnice defecte; • Manifestări de promovare a legislației de protecția mediului; • Menținerea la un nivel constant al fondului forestier; • Dezvoltarea rețelei de epurare a apelor menajere; • Există un Plan de măsuri în caz de urgențe pentru reducerea riscurilor ecologice și gestionarea deșeurilor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zone cu pericol de alunecări de teren; • Colmatarea albiilor lacurilor, râurilor și a pâraurilor; • Existența întreprinderilor în intravilanul orașului; • Investiții reduse în tehnologii de protecție a mediului; • Lipsa unei rampe ecologice pentru deșeurile menajere și industriale; colectarea, fără separarea pe sortimente a acestora; • Lipsa unor măsuri pecuniare ferme contra celor care încalcă legislația de mediu.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Politicile UE și ale României susțin acțiuni diversificate pentru protecția mediului și gestionarea eficientă a deșeurilor; • Existența fondurilor pentru împăduriri și reîmpăduriri; • Dezvoltarea sistemului de canalizare prin fonduri naționale și internaționale; • Crearea de fonduri public-private pentru protecția energetică a blocurilor de locuit din Sovata; • Extinderea de parcuri fotovoltaice pentru producția de energie solară; • Susținere europeană pentru crearea de centrale electrice prin cogenerare din biomasă; • Apartenența orașului la diferite asociații județene de gestionare a deșeurilor, a apei și a eficientizării transportului auto. 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lipsa de educație ecologică și de protecție a mediului la unele categorii de cetățeni; • Deteriorarea calității solului prin utilizarea în exces a pesticidelor și a îngrășămintelor chimice; • Comportamentul unor categorii de cetățeni care nu înțeleg măsurile de ecologizare și de gestiune a deșeurilor; • Izolarea teritorială datorită faptului că la nivel național nu este prevăzută modernizarea infrastructurii rutiere; • Gestionarea dificilă a deșeurilor menajere datorită amânării punerii în funcțiune a stației zonale de la Sânpaul; • Slaba preocupare a autorităților naționale pentru valorificarea și conservarea corespunzătoare a ariilor protejate(Lacul Ursu); • Pe termen lung, posibilele schimbări

	climatice pot dăuna echilibrului natural din zonă.
--	--

Strategii, priorități, direcții de dezvoltare și măsuri specifice:

Prioritatea 3.1. Protecția mediului înconjurător și amenajarea, extinderea sau modernizarea infrastructurii tehnice

- Protecția mediului înconjurător, la nivelul componentelor majore(aer, apă, sol) prin sprijinirea acțiunilor ce vizează diminuarea populației generate de activitățile economice;
- Susținerea colectării selective a deșeurilor, creșterea gradului de recuperare și reciclare a deșeurilor la nivel județean și regional;
- Amenajarea, extinderea și modernizarea infrastructurii tehnice de mediu(pentru canalizare, epurare, apă uzată etc.).

Prioritatea 3.2. Conservarea biodiversității

- Protecția, conservarea sau refacerea diversității biologice pentru situri Natura 2000 sau diferite arii naturale care beneficiază de un statut legal de protecție;
- Conservarea și protecția biodiversității prin regenerări și amenajări silvice.

Prioritatea 3.3. Diminuarea efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale

- Creșterea gradului de siguranță prin prevenirea și reducerea riscurilor naturale în special prin crearea și dezvoltarea infrastructurii adecvate de prevenire a acestora;
- Diminuarea efectelor schimbărilor climatice prin implementarea de politici și acțiuni specifice.

Prioritatea 3.4. Utilizarea resurselor alternative de energie

- Producerea și creșterea utilizării resurselor regenerabile de energie prin promovarea potențialului resurselor alternative de energie;
- Utilizarea surselor regenerabile de energie prin susținerea investițiilor în soluții energetice alternative pentru instituții publice, mediul privat și persoane fizice.

8. Educația. Cultura. Sportul

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Existența unei bune infrastructurii sociale și educaționale la nivel de oraș; 	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura învechită a unor școli, cu dotare deficitară în IT;

<ul style="list-style-type: none"> • Patrimoniu cultural diversificat de mare valoare; • Tradiții culturale și populare valoroase; • Existența numeroaselor terenuri de sport(lângă școli); • Dotarea logistică adecvată activităților culturale și sportive în unitățile de învățământ din oraș; • O bună colaborare între unitățile de învățământ și celelalte instituții locale; • Implicarea mass-media în popularizarea experiențelor pozitive ale școlii; • Cadre didactice înalt profesionalizate; • Organizarea de festivaluri folclorice; • Biblioteca orășenească este frecventată de elevi și adulți; • Manifestări culturale, unele internaționale, gestionate preponderent de școli. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei creșe; • Fonduri insuficiente alocate sistemului de învățământ; • Preocupare insuficientă pentru cultură și artă, manifestări de profil sporadice; • Scăderea interesului și a gradului de implicare a tinerilor în viața culturală, artistică, sportivă; • Finanțarea redusă a instituțiilor culturale; • Scăderea interesului familiei pentru problemele școlare; • Lipsa fondurilor necesare pentru dotarea unităților școlare; • Menținerea statutului așezământului de cultură la rangul de cămin cultural; • Lipsa unei politici culturale pe termen scurt și mediu; • Lipsa unor instrumente de popularizare adecvată a activităților educaționale, culturale, sportive.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posibilitatea accesării fondurilor externe pentru derularea programelor culturale; • Existența programelor europene pentru reabilitarea infrastructurii sociale și educaționale; • Facilitarea de schimburi culturale cu alte localități prin fonduri europene dedicate relațiilor dintre cetățeni sau localități; • Valorificarea la maxim a culturii și a tradițiilor prin dezvoltarea unor proiecte internaționale, regionale și locale; • Îmbunătățirea sistemului educațional prin dotări IT; • Crearea de parteneriate, colaborarea cu 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Degradarea unor monumente istorice din cauza lipsei de fonduri pentru protejarea și restaurarea acestora; • Insuficienta susținere a vieții culturale de către societatea civilă; • Salariile mici din cultură, sport, artă; • Lipsa de informare și neglijarea moștenirilor culturale; • Scăderea numărului de cadre didactice specializate și creșterea numărului de suplinitori; • Fonduri insuficiente alocate sistemului de învățământ, cultură și sport(infrastructură, dotare);

<p>școli din străinătate;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Încurajarea tinerilor pentru practicarea sportului de masă prin crearea unui proiect sportiv integrator la nivelul orașului; • Dezvoltarea de parteneriate în cadrul comunităților locale între autoritățile administrației publice, ONG-uri pentru crearea condițiilor practicării unor sporturi extreme. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unor programe de reconversie profesională și de susținere a noi ocupații profesionale specifice stațiunilor balneoclimaterice sau a turismului în general; • Reducerea continuă a nivelului calității educației în România; • Activitățile recreative din satele orașului pot fi neglijate datorită interesului direcționat preponderent spre stațiune.
---	---

Strategii, priorități, direcții de dezvoltare și măsuri specifice:

Prioritatea 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de educație, sănătate, sociale și situații de urgență la nivelul Regiunii Centru

- Creșterea calității sistemului de învățământ prin extinderea, reabilitarea, amenajarea, dotarea și modernizarea infrastructurii de educație.

Prioritatea 4.5. Dezvoltarea infrastructurii educaționale, sociale și de sănătate, susținerea dezvoltării comunitare

- Dezvoltarea infrastructurii educaționale din mediul rural;
- Dezvoltarea infrastructurii cultural-recreative din mediul rural.

9. Sănătate și asistență socială

<p>Puncte tari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Existența unei infrastructuri sanitare de bază(spital, policlinică, cabinete, laboratoare); • Preocupare susținută a autorităților locale și a instituțiilor acreditate pentru asigurarea serviciilor sociale și a protecției copilului; • Rezolvarea promptă a cererilor de ajutor social; • Asigurarea fondurilor necesare activităților sociale; 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dotări tehnico-sanitare precare, existența unor unități sanitare vechi sau modernizate doar parțial; • Insuficienta preocupare pentru obținerea de fonduri extrabugetare pentru sănătate; • Repartizare neuniformă a cadrelor medicale în teritoriul orașului; • Distribuția neuniformă și insuficientă a farmaciilor în localitățile orașului; • Lipsa unei baze de date centralizate
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Asistență medicală de urgență prin grupa SMURD localizată în Sovata(aprox.40 intervenții/lună); • Structura SVSU include și echipe formate din cetățeni voluntari; • Organizarea de acțiuni pentru conștientizarea populației asupra efectelor medicinei preventive; • Sistemul de protecție socială a Consiliului Local favorizează incluziunea socială și accesul la drepturile cetățenilor; • Existența fondurilor pentru a satisface cererile de asistență socială; • La nivel de administrație locală, componenta de voluntariat în serviciile sociale este evidentă și cu beneficii reale. 	<p>privind situația persoanelor cu dificultăți (copii defavorizați, persoane cu dizabilități, persoane vârstnice), pentru stabilirea nevoilor specifice fiecărui caz;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Solicitarea, din partea unui număr tot mai mare de persoane de sprijin din partea serviciilor specializate de asistență socială inclusiv copii; • Inexistența unor servicii la domiciliu pentru persoanele cu dizabilități sau a serviciilor alternative; • Lipsa unui Centru de zi pentru copiii familiilor nevoiașe; • Lipsa unei colaborări reale între instituțiile care realizează procedurile balneo și specialiștii Universității de Medicină; • Lipsa unui plan și activități specifice pentru incluziunea socială a unor categorii defavorizate; • Centralizarea excesivă a infrastructurii sociale în oraș.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crearea unor centre private de sănătate; • Dezvoltarea sistemului de asigurări private; • Distribuirea mai eficientă a banilor de la CAS; • Posibilitatea de atragere a fondurilor externe pentru finanțarea unor programe în domeniul medical; • Posibilități de colaborare și creare de parteneriate a Administrației Publice Locale cu ONG-uri pe probleme sociale; • Promovarea voluntariatului ca formă de 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Degradarea generală a sănătății populației și creșterea numărului de îmbolnăviri datorate condițiilor de viață, stresului; • Lipsa de interes din partea specialiștilor din domeniul medical de a lucra în oraș; • Indiferența medicilor față de pacienți, datorită slabei motivări financiare; • Dificila procedură de accesare a surselor de finanțare existente pentru îmbunătățirea dotării sistemului medical; • Lipsa fondurilor suficiente necesare

<p>participare activă a cetățeanului la rezolvarea problemelor comunității;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posibilități de creare a unor parteneriate public-private pentru crearea unor centre de îngrijire a persoanelor defavorizate; • Dezvoltarea unor servicii medicale integrate în scopul creșterii calității îngrijirii sănătății. 	<p>pentru gestionarea de către consiliile locale a problemelor sociale;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eliminarea unor categorii de ajutor social care susțin natalitatea, căsătoria (creșterea demografică); • Creșterea numărului de persoane defavorizate (copii abandonati/ delicvenți/ neglijați din cauza greutăților financiare crescânde ale familiilor, persoane în vârstă, persoane cu dizabilități).
---	---

Strategii, priorități, direcții de dezvoltare și măsuri specifice:

Prioritatea 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de educație, sănătate, sociale și situații de urgență la nivelul Regiunii Centru

- Diversificarea și creșterea calității și accesului populației la servicii de sănătate la standarde europene prin extinderea, reabilitarea, amenajarea, dotarea și modernizarea infrastructurii de sănătate;
- Creșterea incluziunii sociale și a calității vieții în rândul populației prin extinderea, reabilitarea, amenajarea, dotarea și modernizarea infrastructurii sociale;
- Eficientizarea intervențiilor în situații de urgență prin extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii specifice.

Prioritatea 4.5. Dezvoltarea infrastructurii educaționale, sociale și de sănătate, susținerea dezvoltării comunitare

- Dezvoltarea infrastructurii de sănătate din mediul rural;
- Dezvoltarea infrastructurii sociale din mediul rural.

10. Administrația publică

<p>Puncte tari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Structură organizatorică a Consiliului Local și al Primăriei flexibilă, echilibrată; • Disponibilitatea administrației locale de a oferi facilități investitorilor strategici; • Existența forței de muncă calificate în domeniul administrației publice; 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lipsa colaborării între instituțiile statului și mediul privat la elaborarea strategiilor de dezvoltare (industrie, comerț, turism); • Personal administrativ insuficient pentru problematica gestionată și proiectele derulate; Salarii mici în comparație cu
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Bugetul de venituri și cheltuieli este echilibrat și realist structurat; • Grad redus și în scădere, a incidentelor de furturi sau contravenții; • Serviciul pentru Situații de Urgență are o puternică componentă de voluntariat; • Creșterea capacității instituționale administrativ locale prin aderarea la asocieri intercomunitare pentru dezvoltarea în comun a unor proiecte strategice; • Nivel semnificativ de accesare a fondurilor naționale și europene, proiecte relevante pentru oraș și Regiune. • Site al primăriei cu structură adecvată și materiale de informare a cetățenilor actualizate și transparente. 	<p>nivelul prețurilor;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Capacitate insuficientă de cofinanțare a proiectelor mari de infrastructură; • Baze de date incomplete și neactualizate, ceea ce îngreunează accesul la informație; • Lipsa parteneriatelor între Administrația Publică Locală și sectorul privat în domeniul serviciilor sociale; • Lipsa unor parteneriate cu orașe din țări ale UE(excepție Ungaria) pentru transferul de bună practică și integrarea europeană a cetățenilor; • Lipsa unui local adecvat pentru serviciile administrației orașului Sovata; • Nefinalizarea transferului total al responsabilităților specifice situațiilor de urgență către ISU Horea Tg.Mureș.
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volumul mare al fondurilor nerambursabile acordate României de către Uniunea Europeană pentru administrarea locală; • Dezvoltarea parteneriatelor public-private pe probleme social-economice mai ales în turism; • Colaborarea pe programe și proiecte între administrația locală și unitățile descentralizate ale ministerelor în teritoriu; • Facilități pentru creșterea colaborării cu instituții ale administrației publice locale din țară și străinătate și dezvoltarea de proiecte comune; • Sprijin național și internațional pentru 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei coordonări a acțiunilor de atragere a investitorilor străini dintre Administrația Publică Locală și agenți economici; • Legislație incoerentă și instabilă; • Slaba implicare a cetățenilor în problemele comunității; • Venituri insuficiente la bugetul local care să susțină educația și cultura; • Dificultăți în accesarea de finanțări nerambursabile; • Lipsa unei legislații cu privire la teritoriile extraurbane din satele aparținătoare, eminate agrare; • Scăderea potențialului financiar al populației orașului;

<p>asigurarea implicării ONG-urilor specializate în rezolvarea problemelor comunității și grupurilor pe care le reprezintă;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creșterea capacității administrative ce vizează soluționarea problemelor de management la toate nivelurile Administrației Publice Locale accesarea de proiecte pentru creșterea capacității de administrare.	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unor proiecte integratoare pentru anumite zone ale orașului, mai ales pentru satele aparținătoare care să includă simultan infrastructură, antreprenariat rural, agroturism, educație și cultură; • Gradul redus de dialog cu cetățenii cu privire la dezvoltarea teritorială, buna guvernare și calitatea serviciilor administrative.
--	--

Strategii, priorități, direcții de dezvoltare și măsuri specifice:

Prioritatea 1.2. Dezvoltarea infrastructurii de transport și comunicații și tehnico-edilitară la nivelul Regiunii Centru

- Dezvoltarea infrastructurii diferitelor tipuri de comunicații în special al accesului populației, administrației publice și mediului privat la conexiuni în bandă largă în vederea eficientizării transferului de date și informații, atât în mediul urban cât și rural.

Prioritatea 4.5. Dezvoltarea infrastructurii educaționale, sociale și de sănătate, susținerea dezvoltării comunitare

- Sprijinirea cooperării între diverși actori și comunități rurale în cadrul unor acțiuni integrate vizând dezvoltarea teritorială.

Prioritatea 6.1. Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții în domeniile: educație, cercetare, social, sănătate, administrație publică, economie și antreprenariat

- Diversificarea și creșterea calității serviciilor oferite prin administrația publică și consolidarea bunei guvernante.

CAPITOLUL 13

ANALIZA OPORTUNITĂȚILOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ A ORAȘULUI SOVATA ÎN PERIOADA 2014-2020 ÎN CONFORMITATE CU CADRUL STRATEGIC COMUN AL UE

Cadrul strategic al orașului Sovata armonizează politicile și acțiunile Primăriei și a Consiliului Local cu documentele pragmatice ale UE, României, Agenției de Dezvoltare Centru și a Consiliului Județean Mureș, lucrări care nominalizează și includ preocupările integrate ale Europei pe perioada 2014-2020 bazate pe 11 direcții de acțiune și șapte inițiative care guvernează creșterea durabilă pe perioada menționată.

Prezentul capitol reprezintă un compendiu de idei extrase din Cadrul Strategic Comun al UE[2] și sugerează oportunitățile și activitățile care ar reprezenta puncte de interes pentru finanțări nerambursabile de la UE sau Guvernul României aplicabile orașului Sovata, propuneri concrete pe care Consiliul Local și Primăria Sovata le poate utiliza ca puncte de reper în viitoarele acțiuni strategice.

În iulie 2013 Agenția de Dezvoltare Centru a publicat cu titlu de „document în lucru” Strategia de Dezvoltare Durabilă a Regiunii Centru 2014-2020[9]care, în concordanță cu CSC, nominalizează 6 strategii de bază și o serie de priorități adiacente acestora și se poate afirma că propunerile nominalizate în prezentul document sunt conforme cu toate politicile europene, naționale, regionale și județene.

Cele șapte inițiative ale UE care stabilesc în detaliu calea către o creștere durabilă și generatoare de locuri de muncă, definite prin documente pragmatice încă din 2010[2] și certificate de hotărâri ale CE, unele nominalizate în prezenta lucrare, sunt:

- „O agendă digitală pentru Europa”
- „O Uniune a inovării”
- „Tineretul în mișcare”,
- „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”
- „O politică industrială adaptată erei globalizării”,
- „O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”
- „O platformă europeană de combatere a sărăciei”.

Propunerea de regulament CSC[2] privind dispozițiile comune cuprind 11 obiective tematice. Prin identificarea obiectivelor principale ale strategiei Europa 2020 care urmează să fie abordate în cadrul fondurilor CSC și a gamei de acțiuni-cheie care ar putea fi efectuate în cadrul acestor obiective se pot sintetiza date cu privire la modul cel mai eficient în care

fondurile pot fi accesate în contractele de parteneriat și programele deja cunoscute și care își mențin valabilitatea pentru perioada strategică 2014-2020:

1. FEDER - Fondul European de Dezvoltare Economică Regională - va contribui la finanțarea tuturor obiectivelor tematice și se va concentra asupra domeniilor de investiție legate de contextul în care operează întreprinderile (infrastructură, servicii pentru întreprinderi, inovare, TIC și cercetare) și la prestarea de servicii pentru cetățeni în anumite domenii (energie, servicii on-line, educație, sănătate, infrastructuri sociale și de cercetare, accesibilitate, calitatea mediului). Fondul de coeziune se va axa și pe ameliorarea mediului, dezvoltare durabilă și TEN-T;

2. FSE - Fondurile Social Europene - vor fi programate în conformitate cu patru obiective tematice:

- ocuparea forței de muncă și mobilitatea lucrătorilor;
- educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții;
- promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei;
- consolidarea capacității administrative.

Acțiunile sprijinite de FSE vor contribui, totuși, și la alte obiective tematice.

3. FEADR - Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală - cu 6 priorități, va avea drept obiectiv o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii în sectorul agricol, alimentar și forestier, precum și în zonele rurale în ansamblu. Ele vizează:

- transferul de cunoștințe și inovarea;
- competitivitatea agriculturii;
- gestionarea resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice;
- dezvoltarea incluzivă a zonelor rurale.

4. EMFF - Fondul European pentru Pescuit și Acvacultură - în conformitate cu reforma politicii comune în domeniul pescuitului, are priorități care se vor concentra asupra viabilității și a competitivității pescuitului și a acvaculturii, sprijinind, în același timp, sustenabilitatea mediului. EMFF va promova coeziunea socială și crearea de locuri de muncă în comunitățile dependente de pescuit.

Anexa I a CSC stabilește în mod integrat, pentru fiecare din obiectivele tematice, prioritățile care trebuie luate în considerare, acțiunile-cheie pentru fiecare fond al CSC,

inclusiv descrie principiile generale de punere în aplicare a măsurilor nominalizate tocmai pentru a asigura o utilizare efectivă și eficientă a fondurilor europene.

Regulamentul privind dispozițiile comune propune o serie de mecanisme menite să încurajeze abordările integrate în ceea ce privește programarea pentru a obține coordonare și sinergii în timpul punerii în aplicare.

Pentru a promova abordări integrate în materie de dezvoltare teritorială, propunerea de regulament privind dispozițiile comune prevede două mecanisme pentru a facilita dezvoltarea unor proiecte la nivel local și subregional. Acestea sunt dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității și investițiile teritoriale integrate pentru FEDER, acompaniate de măsuri susținute din FSE și Fondul de coeziune, deci ambele fonduri vizează implicarea actorilor regionali și/sau locali și a comunităților locale în punerea în aplicare a proiectelor integrate.

Documentele CSC arată că în perioada 2014-2020 sunt necesare planuri de acțiune comune, integrate adică planuri care să utilizeze în comun cele două mecanisme. „Un plan de acțiune comun este un nou tip de operațiune integrată pusă în aplicare prin intermediul unei abordări bazate pe rezultate, pentru a atinge obiective specifice convenite de comun acord. Se face referire la un grup de proiecte care sunt efectuate sub responsabilitatea unui beneficiar desemnat. În practică, gestionarea financiară a planului de acțiune comun va fi bazată exclusiv pe realizările și rezultatele vizate. Planul de acțiune comun poate fi finanțat prin FSE și FEDER. Totuși, el nu poate fi folosit pentru a sprijini infrastructurile. El poate face parte dintr-unul sau din mai multe programe operaționale și, astfel, poate constitui un instrument util pentru a promova o mai bună integrare a diferitelor fonduri în vederea realizării unui obiectiv comun.”[3]

În Strategia de dezvoltare a județului Mureș[28] pentru perioada 2014-2020, supusă dezbaterii publice la finele lunii nov.2013 se precizează că:

În esență, prin această strategie se urmărește luarea unor măsuri care să permită continuarea măsurilor adoptate pentru perioada 2007-2013 și a acțiunilor ce contribuie la dezvoltarea economică a județului și îmbunătățirea infrastructurii în zonele cu întârzieri în dezvoltare, fără a neglija incluziunea socială ori protecția mediului. Județul Mureș, într-o abordare concisă, se distinge prin următoarele avantaje:

- o zonă cu rol strategic, de deservire logistică;
- SMURD- serviciu etalon la nivel național și internațional;
- servicii medicale de înaltă calitate;
- capacitate de cercetare, în special în domeniul medical și tehnic;
- sistem de învățământ universitar recunoscut;

- potențial antropic și natural valoros (2 monumente pe lista UNESCO);
- diversitatea formelor de turism care se pot practica;
- potențial agricol;
- potențial pentru producerea energiilor alternative de energie;
- spațiu multicultural, multiethnic, multilingvistic.

Pe baza „Analizei SWOT a județului Mureș”[5] și a „Profilului socio-economic al județului Mureș”[4], pot fi definite următoarele scenarii pentru dezvoltarea economică a județului în perioada 2014-2020:

- **județ al serviciilor medicale și farmaceutice de înaltă calitate:** creare de clustere în domeniul medical și farmaceutic
- **județ al comerțului interregional:** folosirea de poziționarea geografică centrală și de avantajele unui nod intermodal de transport rutier și feroviar, la intersecția a două (viitoare) autostrăzi și beneficiind de existența Aeroportului „Transilvania”, cu statut internațional;
- **județ al industriilor cu valoare adăugată ridicată:** dezvoltarea de platforme industriale pentru încurajarea activității productive;
- **județ al turismului cultural, balnear, montan și rural:** diversitatea formelor de turism și diversitatea generată de coexistența a 4 națiuni în județul Mureș.
- **județ al serviciilor regionale de intervenții în situații de urgență:** localizarea bazei operaționale regionale în Tîrgu-Mureș
- **județ al produselor agricole competitive:** valorificarea potențialului agricol al județului Mureș

Spre deosebire de Strategia Regiunii Centru, Strategia județului Mureș[28] pe perioada 2014-2020 este definită pe 7 domenii prioritare, primele 6 priorități cu același conținut și măsuri aferente regăsindu-se la nivelul documentului similar creat la nivelul Regiunii Centru iar prioritatea 7, coagulând o serie de măsuri specifice și de mare importanță la nivelul administrației publice județene și locale, include și prevede măsuri specifice pentru acești principali actori în materializarea strategiilor elaborate.

Rezumativ, prioritățile județului Mureș, care direcționează și strategiile orașului Sovata sunt:

1. Dezvoltare urbană, dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale
2. Creșterea competitivității economice, stimularea cercetării și inovării
3. Protecția mediului înconjurător, eficiență energetică, utilizarea surselor alternative de energie
4. Dezvoltarea durabilă a zonelor rurale, sprijinirea agriculturii și a silviculturii

5. Dezvoltarea turismului
6. Dezvoltarea resurselor umane, creșterea incluziunii sociale
7. Asigurarea unei administrații publice locale eficiente

Prezenta strategie a orașului Sovata pe perioada 2014-2020 se bazează pe o serie de obiective specifice analizate, discutate și adoptate în cadrul Consiliului Local, ținând cont de propunerile cetățenilor de sugestiiilor organizațiilor lucrativă sau non lucrativă rezidente în oraș și în conformitate cu principalele documente elaborate la nivel european, național, regional și județean:

1. Dezvoltarea armonioasă a orașului Sovata, ca pol de dezvoltare urbană cu influențe majore pe o zonă de teritoriu semnificativă a județului Mureș, cu multe particularități care trebuie valorificate integrativ și creativ.
2. Obținerea, pentru teritoriile satelor aparținătoare orașului, a statutului de zone periurbane, pentru a beneficia de fondurile europene destinate localităților rurale, premiază pentru reducerea decalajelor dintre zona urbană inclusiv balneară și așezările rurale ale orașului.
3. Crearea tuturor condițiilor pentru clasificarea stațiunii balneare pe primul loc în România și internaționalizarea turismului în Sovata.
4. Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de bază din zona urbană și rurală.
5. Dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor, inclusiv a clusterelor, încurajarea transferului tehnologic și a cercetării aplicative pentru sectoarele economice reprezentative ale orașului în scopul creșterii competitivității firmelor și creare de noi locuri de muncă.
6. Crearea unor structuri de cercetare a medicinei aplicate în balneo-fizioterapie cu Universitatea de Medicină din Tg.Mureș. ?
7. Diversificarea economiei locale având ca pilon sectorul turismului balnear prin susținerea și dezvoltarea unor activități complementare acestuia care se înscriu în categoria turismului diversificat de întreținere, ecoturism, rural, semimontan, ecumenic, sporturi de iarnă sau extreme, cicloturismului, mountainbyke, sau a serviciilor culturale și de entertainment.
8. Crearea unui potențial semnificativ în producerea de energie regenerabilă (celule fotovoltaice, centrală de generare a energiei din biomasă) și reducerea semnificativă a consumului de energie prin proiecte de anvelopare a clădirilor, în conformitate cu principiile dezvoltării durabile.

9. Implicarea Consiliului Local în pregătirea și perfecționarea resurselor umane, prin identificarea nevoilor locale de personal specializat și accesarea unor fonduri pentru derularea acțiunilor. ?
10. Reanalizarea și reconsiderarea priorităților în infrastructura rutieră, factor poluator și de disconfort în favoarea dezvoltării unei infrastructuri pietonale și pentru biciclete.
11. Implementarea la toate nivelele a principiilor urbanismului inteligent prin prezervarea tuturor monumentelor dar și a fondului construit cu specificitate evidentă și găsirea unor soluții de raționalizare a spațiului public destinat cetățenilor orașului dar și cel utilizat de turiști.
12. Creșterea calității vieții prin implementarea și asigurarea respectării tuturor prevederilor referitoare la protecția mediului, gestiunea deșeurilor .
13. Dezvoltarea capacității administrative a autorității publice locale prin modernizarea și informatizarea serviciilor specifice, pregătirea și perfecționarea funcționarilor în special pentru gestionarea fondurilor europene și implementarea conceptelor moderne de e-guvernare la nivelul Consiliului Local.

Lucrarea ia în considerare obiectivele tematice cuprinse în Cadrul Strategic Comun al UE identificând oportunitățile, măsurile și acțiunile posibil de implementat pe perioada 2014-2020 în orașul Sovata.

Obiectivele tematice ale perioadei 2014-2020 rezultate din Cadrul Strategic Comun al Uniunii Europene regăsite în documentele Regiunii Centru și ale județului Mureș sunt:

1. CONSOLIDAREA CERCETĂRII, A DEZVOLTĂRII TEHNOLOGICE ȘI A INOVĂRII
2. ÎMBUNĂTĂȚIREA ACCESULUI LA TEHNOLOGIILE INFORMAȚIEI ȘI COMUNICAȚIILOR, A UTILIZĂRII ȘI A CALITĂȚII ACESTORA
3. ÎMBUNĂTĂȚIREA COMPETITIVITĂȚII IMM-URILOR, A SECTORULUI AGRICOL (ÎN CAZUL FEADR) ȘI A SECTORULUI PESCUITULUI ȘI ACVACULTURII (ÎN CAZUL FEPAM)
4. SPRIJINIREA TRANZIȚIEI CĂTRE O ECONOMIE CU EMISII SCĂZUTE DE CARBON ÎN TOATE SECTOARELE
5. PROMOVAREA ADAPTĂRII LA SCHIMBĂRILE CLIMATICE, A PREVENIRII ȘI A GESTIONĂRII RISCURILOR
6. PROTECȚIA MEDIULUI ȘI PROMOVAREA UTILIZĂRII EFICIENTE A RESURSELOR

7. **PROMOVAREA UNOR SISTEME DE TRANSPORT DURABILE ȘI ELIMINAREA BLOCAJELOR DIN CADRUL INFRASTRUCTURILOR REȚELELOR MAJORE**
8. **PROMOVAREA OCUPĂRII FORȚEI DE MUNCĂ ȘI SPRIJINIREA MOBILITĂȚII FORȚEI DE MUNCĂ**
9. **PROMOVAREA INCLUZIUNII SOCIALE ȘI COMBATerea SĂRĂCIEI**
10. **INVESTIȚIILE ÎN EDUCAȚIE, COMPETENȚE ȘI ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIETII**
11. **CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII INSTITUȚIONALE ȘI ASIGURAREA UNEI ADMINISTRAȚII PUBLICE EFICIENTE**

1. CONSOLIDAREA CERCETĂRII A DEZVOLTĂRII TEHNOLOGICE ȘI A INOVĂRII

Acțiuni-cheie pentru FEDER:

- Inovarea în întreprinderi. Aceasta include difuzarea și adoptarea de noi tehnologii, în special tehnologii generice esențiale, prin cooperarea cu actorii din domeniul cercetării și al educației, transferul de tehnologie, cercetarea aplicată, dezvoltarea tehnologică și instalațiile demonstrative, cu scopul de a ajuta societățile să dezvolte produse, procese, metode de comercializare și servicii inovatoare și să diversifice economia națională/regională prin activități noi în sectoare cu potențial de creștere ridicat;
- Consolidarea capacităților în statele membre și în regiuni în vederea favorizării excelenței în materie de cercetare și de inovare și a evoluției tehnologice, investind în soluții inovatoare și în infrastructuri și echipamente de cercetare, în special atunci când ele sunt de interes european în contextul inițiativelor de programare comună, al ESFRI (Forumul strategic european privind infrastructurile de cercetare), al dezvoltării structurilor regionale de parteneri și în cadrul Planului strategic european privind tehnologiile energetice. Această acțiune implică sprijinirea instalațiilor de cercetare și a centrelor tehnologice, a centrelor de competență și a parcurilor științifice naționale/regionale, cu un accent clar pe promovarea cercetării aplicate, prin intermediul unei cooperări consolidate cu industria în vederea mobilizării investițiilor private în cercetare și inovare;
- Consolidarea capacităților în statele membre și în regiuni pentru exploatarea economică rapidă a ideilor noi care rezultă din cercetare și inovare (C&I). Această acțiune implică sprijinirea clusterelor, a parteneriatelor de cooperare între actorii din domeniul cercetării, al educației și al inovării, dezvoltarea infrastructurilor de C&I în întreprinderi, promovarea serviciilor de consultanță pentru întreprinderi în domeniul C&I, inclusiv în domeniul serviciilor, al centrelor creative, al industriilor culturale și creative și al inovării sociale, al proiectelor-pilot

și al activităților demonstrative, precum și crearea unei cereri mai importante de produse inovatoare prin achizițiile publice în domeniul inovării.

Acțiuni-cheie pentru FEADR:

Încurajarea inovării și a creării unei baze de cunoștințe în zonele rurale, prin:

- Crearea de clustere și de rețele. În acest context, cooperarea se poate derula sub forma proiectelor-pilot și a dezvoltării de noi produse, practici, procese și tehnologii, inclusiv prin introducerea tehnologiilor ecologice și cu emisii reduse de carbon;
- Crearea și utilizarea unor servicii de consultanță, inclusiv a unor servicii de asistență în domeniul gestionării agricole și a unor servicii de consultanță agricolă și forestieră, permițând totodată agricultorilor, silvicultorilor și IMM-urilor din zonele rurale să beneficieze de servicii de consultanță în scopul îmbunătățirii performanțelor economice și de mediu.
- Consolidarea legăturilor dintre agricultură și silvicultură, pe de o parte, și cercetare și inovare, pe de altă parte prin crearea unor grupuri operaționale care să reunească agricultorii, cercetătorii, consilierii, reprezentanții societății civile și ai întreprinderilor care intervin în sectorul agricol și în cel alimentar, pentru a elabora și a pune în aplicare proiecte inovatoare în domenii de interes comun. Aceste grupuri operaționale se vor înscrie în cadrul parteneriatului european pentru inovare privind productivitatea și durabilitatea agriculturii.

Propuneri specifice FEDER

- **Protocol de parteneriat cu Universitatea de Medicină și Farmacie pentru crearea unui centru de cercetare în balneofizioterapie, recuperare locomotorie și a diversificării gamei de produse farmaceutice naturiste;**
- Program și acțiuni pentru promovarea de servicii care să diversifice economia orașului și care să reprezinte complementarități la turismul balnear;
- Plan de măsuri pentru realizarea unei reale cooperări între întreprinderi și comunitatea locală;
- Crearea unei structuri de consultanță locală în domeniul sprijinirii afacerilor bazate pe inovare în parteneriat cu Universitatea Petru Maior ?;
- **Dezvoltarea unor proiecte pilot care să stimuleze inițiativa, creativitatea și originalitatea locală prin produse noi**
- Crearea unui Centru cultural pe lângă Casa de Cultură cu programe și producții autofinanțabile;

Propuneri specifice FEADR

- **Identificarea unor oportunități de a crea firme în sectorul alimentar care să valorifice potențialul agricol local (carmangerii, depozite de cereale, conserve etc.);**
- **Reanalizarea dimensiunii sectorului forestier și inițierea unor proiecte de împăduriri;**
- Crearea unui centru de consultanță în agricultură în parteneriat primărie – asociații agricole ?
- Crearea unui grup operațional, tip grup de acțiune locală, care să includă satele aparținătoare orașului și comunele limitrofe.

2. ÎMBUNĂTĂȚIREA ACCESULUI LA TEHNOLOGIILE INFORMAȚIEI ȘI COMUNICAȚIILOR, A UTILIZĂRII ȘI A CALITĂȚII ACESTORA

Acțiuni-cheie pentru FEDER:

– dezvoltarea unor infrastructuri de acces de generație următoare (NGA) deschise, abordabile și durabile în timp, accesibile tuturor în zonele insuficient deservite și în centrele economice din regiunile mai puțin dezvoltate, cu scopul de a crea locuri de muncă și de a contribui la sporirea nivelurilor de productivitate și la creșterea competitivității economiei europene;

– aplicații de e-Guvernare având scopul de a încuraja inovarea, modernizarea administrațiilor publice și accesul cetățenilor la aceste servicii, inclusiv al grupurilor marginalizate și al persoanelor cu handicap;

– aplicații TIC care permit să se facă față viitoarelor provocări și oportunități la nivelul societății, cum ar fi e-sănătate, îmbătrânirea demografică, reducerea emisiilor de carbon, eficiența resurselor, educația, e-Incluziune, eficiența energetică, e-Guvernare, soluții TIC integrate pentru „orașe inteligente”, informarea și acordarea de drepturi consumatorilor.

Acțiuni-cheie pentru FEADR:

Îmbunătățirea accesibilității, a utilizării și a calității TIC în zonele rurale, garantând accesibilitatea pentru toți, prin:

– crearea, îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de bandă largă, inclusiv a infrastructurii pasive de bandă largă;

– aplicații și servicii bazate pe TIC, destinate să sprijine sustenabilitatea și competitivitatea zonelor rurale, precum și agricultura și industria alimentară;

- conținut electronic relevant pentru dezvoltarea turismului rural;
- promovarea competențelor digitale în afara sistemelor de învățământ oficiale, în rândul agricultorilor, al administratorilor silvici și al întreprinderilor rurale

Propuneri specifice FEDER

- **Crearea unei platforme IT de mare capacitate care să asigure informatizarea pe tot teritoriul orașului;**
- **Crearea unui program de implementare pentru e-guvernare la nivelul administrației locale (inclusiv pregătirea funcționarilor);**
- **Informatizarea tuturor serviciilor din primărie și a sectoarelor subordonate;**
- **Proiect de rebranduire a imaginii orașului la nivel local, regional și național.**

Propuneri FEADR

- **Dezvoltarea unui program IT pentru susținerea turismului de întreținere, semimontan, rural, religios, de afaceri și pentru sporturi extreme;**
- **Proiect POSDRU pentru inițierea în IT a agricultorilor;**
- **Proiect POSDRU pentru creșterea competitivității zonei rurale a satelor aparținătoare prin pregătirea și specializarea agricultorilor.**

3. ÎMBUNĂTĂȚIREA COMPETITIVITĂȚII IMM-URILOR, A SECTORULUI AGRICOL (ÎN CAZUL FEADR) ȘI A SECTORULUI PESCUITULUI ȘI ACVACULTURII (ÎN CAZUL FEPAM)

Acțiuni-cheie pentru FEDER:

- investiția în spiritul antreprenorial, inclusiv punerea la dispoziție a capitalului de pornire, a garanțiilor, a împrumuturilor, a capitalului inițial prin instrumente financiare, precum și acordarea de sprijin pentru dezvoltarea planurilor de afaceri;
- investiția în exploatarea comercială a noilor idei și a rezultatelor cercetărilor și în crearea unor întreprinderi orientate într-o mai mare măsură către cunoaștere, prin intervenții adaptate nevoilor IMM-urilor în diferitele lor stadii de dezvoltare și de-a lungul întregului lanț de valori din domeniul inovării;
- servicii de consiliere în domeniul afacerilor, în special pentru înființarea și transferul de întreprinderi, accesul la noi piețe, strategia și monitorizarea în domeniul afacerilor, transferul de tehnologie și previziunea tehnologică, precum și inovația orientată spre utilizator și design sporind capacitatea de gestionare a inovării și încurajând dezvoltarea și utilizarea unor astfel de servicii prin intermediul programelor de „bonuri pentru inovare”;

- sprijinirea dezvoltării instrumentelor online pentru a pune la dispoziție informații precise și pentru a facilita procedurile de reglementare pentru IMM-uri, în special în domeniul achizițiilor publice, dreptului muncii, securității sociale, fiscalității și standardizării;
- dezvoltarea de noi modele de afaceri, inclusiv noi lanțuri de valori și organizarea activităților de marketing, în special pentru a favoriza internaționalizarea;
- dezvoltarea IMM-urilor în domeniile emergente legate de provocările europene și regionale, cum ar fi industriile culturale și creative, noile forme de turism și serviciile inovatoare care reflectă noile cerințe la nivelul societății sau produsele și serviciile legate de îmbătrânirea demografică, de îngrijire și sănătate, de eco-inovație, de economia cu emisii scăzute de carbon și de eficiența resurselor, inclusiv coordonarea cu domeniul achizițiilor publice, în vederea accelerării pătrunderii pe piață a soluțiilor inovatoare pentru a face față acestor provocări.

Acțiuni-cheie pentru FEADR:

- restructurarea exploatațiilor agricole care se confruntă cu probleme structurale majore, în special prin investițiile în exploatație cu scopul de a îmbunătăți performanța unei exploatații agricole sau de a sprijini viabilitatea și durabilitatea sa economică, prin investiții legate de prelucrarea, comercializarea și dezvoltarea produselor agricole sau prin investiții în infrastructurile necesare pentru dezvoltarea și adaptarea agriculturii;
- reînnoirea generațiilor în sectorul agricol, în special prin ajutoare pentru începerea activității acordate tinerilor agricultori;
- integrarea producătorilor primari în lanțul alimentar prin sprijinirea programelor de calitate, prin promovarea pe piețele locale, prin cooperarea orizontală și verticală, prin crearea de noi oportunități de comercializare și de constituire de rețele, prin dezvoltarea circuitelor scurte de aprovizionare și prin înființarea de grupuri de producători;
- gestionarea riscurilor la nivelul exploatațiilor, printr-o serie de instrumente destinate să-i ajute pe agricultori să gestioneze în mod eficace creșterea riscurilor economice și a celor legate de mediu, inclusiv a bolilor animalelor și ale plantelor, și sprijinirea investițiilor în favoarea acțiunilor preventive și de restaurare.

Acțiuni-cheie pentru FEPAM:

- dezvoltarea întreprinderilor, a competențelor în materie de gestionare a întreprinderilor și a spiritului antreprenorial în sectoarele pescuitului și acvaculturii, în vederea sporirii competitivității, a viabilității și a sustenabilității întreprinderilor din aceste sectoare;

Propuneri pentru FEDER

- Crearea unui Centru de consiliere în afaceri în parteneriat cu Universitatea Petru Maior;
- Plan pentru susținerea societăților industriale, agrare și turistice din perspectiva strategiei de dezvoltare durabilă a orașului și a oportunităților pentru 2014-2020;
- **Plan de perspectivă și proiecte care să susțină crearea unor servicii complementare turismului balnear în sezon și extrasezon;**
- Proiect pentru dezvoltarea antreprenoriatului și adoptarea unor măsuri pentru acordarea de sprijin local (consultanță, locație, facilități, eventual crearea unui incubator de afaceri);
- Proiect pentru sprijinirea IMM-urilor în crearea politicilor de marketing, site-uri de firmă, promovare, reclamă și publicitate;
- Proiect de promovare la nivelul medicilor generalişti a efectelor benefice ale balneoterapiei (materiale promoționale, vizite în stațiune, traininguri);
- Implicarea activă a Consiliului local în elaborarea unei strategii pe termen mediu privind revitalizarea turismului social prin parteneriate cu marile întreprinderi, sindicate, case de pensii și sănătate;
- **Proiect de integrare în Sovata a procedurilor de anti-îmbătrânire prin crearea unor centre specializate în colaborare cu SC Farmec Cluj Napoca și Institutul Ana Aslan; multiplicarea și diversificarea centrelor de spa/wellness în Sovata;**
- Plan de susținere a creării și dezvoltării în Sovata a unor firme ale industriei culturale și de entertainment;
- **Proiect de creare în centrul stațiunii a unor spații comerciale destinate produselor locale și zonale (brânzeturi, salamuri, păstrăvi, ceaiuri, îmbrăcăminte etc).**

Propuneri pentru FEADR

- Crearea unui colectiv de inițiativă privind promovarea parteneriatului rural;
- Program de conștientizare a agricultorilor referitor la antreprenoriatul rural;
- Sprijin în crearea de proiecte cu caracter rural și implementarea lor;
- Analiza lanțului de valori la produsele agricole și adoptarea unor măsuri pentru eficientizarea lor;
- Program local pentru promovarea proiectelor care susțin tinerii agricultori;
- Analiza oportunității integrării în lanțul productiv a unor nivele superioare de

valorificarea a produselor primare;

- **Analiza asupra riscurilor locale în agricultură și zootehnie; Promovarea asocierii și crearea de societăți agricole cu peste 150 ha și de ferme zootehnice performante(bovine, caprine, ovine).**

Propuneri pentru FEPAM

- **Analiza oportunității creării pe teritoriul orașului a unor iazuri cu pește inclusiv industrializare, pensiuni, restaurante, spații de recreere.**

4. SPRIJINIREA TRANZIȚIEI CĂTRE O ECONOMIE CU EMISII SCĂZUTE DE CARBON ÎN TOATE SECTOARELE

Acțiuni-cheie pentru FEDER:

- investiția în utilizarea mai largă a contractului de performanță energetică în sectoarele clădirilor publice și locuințelor;
- realizarea de eficiență energetică prin instalații de încălzire și răcire pe bază de energie din surse regenerabile în clădirile publice, în special a unor clădiri cu zero emisii și cu consum negativ de energie, precum și renovarea capitală a clădirilor existente peste nivelurile optime din punctul de vedere al costurilor energetice;
- măsuri de eficiență energetică și utilizarea energiei din surse regenerabile în IMM-uri (inclusiv campanii de informare);
- tehnologii inovatoare în domeniul surselor regenerabile de energie, în special tehnologiile menționate în Planul strategic privind tehnologiile energetice 2035 și în Perspectiva energetică 2050, precum și biocombustibilii de a doua și a treia generație;
- strategii integrate pentru reducerea emisiilor de dioxid de carbon și planuri de acțiune în favoarea energiei durabile pentru zonele urbane, inclusiv sistemele de iluminat public și rețelele inteligente.

Acțiuni-cheie pentru FEADR:

- sporirea eficienței în ceea ce privește utilizarea energiei în domeniul agriculturii și al prelucrării alimentelor, prin investiții în clădiri și în instalații mai eficiente din punct de vedere energetic, precum și prin furnizarea de consiliere în materie de eficiență energetică;
- facilitarea furnizării și a utilizării surselor regenerabile de energie, a subproduselor, a deșeurilor, a reziduurilor și a altor materii prime nealimentare, pentru a promova bioeconomia prin: investiții în producția și în utilizarea energiei din surse regenerabile în cadrul exploatației; proiecte-pilot pentru îmbunătățirea utilizării subproduselor; investiții în noi

tehnologii forestiere pentru transformarea biomasei și investiții în infrastructurile legate de energiile din surse regenerabile în zonele rurale

– reducerea emisiilor de oxizi de azot și de metan din agricultură prin: sprijinul pentru reducerea utilizării îngrășămintelor azotate; îmbunătățirea practicilor în materie de gestionare a șeptelului (pentru tratarea deșeurilor animale) și sprijinul pentru o rotație a culturilor mai ecologică;

– promovarea sechestrării carbonului și a reducerii emisiilor din sectoarele agriculturii și silviculturii, prin: sisteme agrosilvice; plantarea și întreținerea pădurilor; gestionarea ecologică a pădurilor noi și existente; crearea sau menținerea unor pășuni sănătoase și menținerea turbăriilor.

Propuneri pentru FEDER

- Program care să susțină creșterea performanțelor energetice la clădiri și locuințe; proiect de amvelopare a clădirilor în parteneriat public/privat;
- Analiza oportunității de creare a unui proiect pentru producerea energiei electrice din biomasă, centrală finanțată din fonduri europene sau în parteneriat public/privat;
- Proiect de producere a energiei cu panouri fotovoltaice pentru principalele instituții administrative dar și pentru firme sau consumatori privați;
- Analiza oportunității creării unei strategii de reducere a emisiei cu dioxid de carbon(din transporturi, ferme zootehnice, arderi de vegetație etc.).

Propuneri pentru FEADR

- Proiect de gestionare a deșeurilor animale;
- Proiect de împădurire a terenurilor degradate de pe raza orașului Sovata;
- Proiect pilot pentru îmbunătățirea utilizării subproduselor agricole, eventual prin crearea de organizații specifice economiei sociale.

5. PROMOVAREA ADAPTĂRII LA SCHIMBĂRILE CLIMATICE, A PREVENIRII ȘI A GESTIONĂRII RISCURILOR

Acțiuni-cheie pentru FEDER și Fondul de coeziune:

– dezvoltarea unor strategii și a unor planuri de acțiune în vederea adaptării la schimbările climatice și a elaborării unor planuri de prevenire și de gestionare a riscurilor la nivel național, regional și local, precum și în vederea constituirii unei baze de cunoștințe și a consolidării

capacităților de observare a datelor, și stabilirea unor mecanisme pentru schimbul de informații;

– creșterea investițiilor în adaptarea la schimbările climatice și în măsurile de prevenire și de gestionare a riscurilor, inclusiv: în activitățile care vizează evitarea daunelor și sporirea rezistenței mediului construit și a altor infrastructuri, protejarea sănătății umane, reducerea presiunilor viitoare asupra resurselor de apă, investițiile în infrastructurile de protecție împotriva inundațiilor și de protejare a zonelor costiere și reducerea vulnerabilității ecosistemelor pentru a îmbunătăți capacitatea lor de rezistență și a permite o adaptare ecosistemică la schimbările climatice

– dezvoltarea de instrumente (sisteme de detectare și de alertă precoce, cartografierea și evaluarea riscurilor) și creșterea investițiilor în sistemele de gestionare a catastrofelor, pentru a îmbunătăți capacitatea de rezistență la catastrofe și prevenirea și gestionarea riscurilor naturale, inclusiv a riscurilor legate de condițiile meteorologice (precum furtunile, evenimentele climatice extreme, incendiile forestiere, secetele și inundațiile) și a riscurilor geofizice (precum avalanșele, alunecările de teren, cutremurele, erupțiile vulcanice) și pentru a sprijini răspunsurile societății la riscurile industriale (sisteme de alertă precoce, cartografierea riscurilor).

Acțiuni-cheie pentru FEADR:

– gestionarea durabilă a resurselor de apă, inclusiv utilizarea eficientă a apei (în ceea ce privește ecosistemele), prin crearea unor zone de stocare a apei în exploatație; sprijinul pentru practicile de cultură care implică utilizarea eficientă a resurselor de apă și înființarea și gestionarea unor centuri forestiere de protecție împotriva eroziunii;

– îmbunătățirea gestionării solurilor prin sprijinirea practicilor de prevenire a degradării solurilor și a epuizării stocurilor de carbon din soluri, precum cultivarea redusă, menținerea unui strat vegetal în timpul iernii, stabilirea unor sisteme agrosilvice și crearea de noi păduri;

– consolidarea potențialului de adaptare la schimbările climatice și la boli și prezervarea diversității genetice, în special prin sprijinirea varietăților de culturi și a raselor de animale locale.

Propuneri pentru FEDER

- **Strategie și proiect pentru identificarea riscurilor naturale și dezvoltarea unor instrumente de creștere a siguranței și de adaptare la schimbările climatice;**
- **Proiect de prevenire și acțiune în cazul unor incendii forestiere pe teritoriul sau în zona orașului Sovata;**
- **Program de colaborare cu agențiile naționale în implementarea unor sisteme**

de detectare și alertă precoce a unor riscuri naturale.

Propuneri pentru FEADR

- **Program de protecție și gestionare judicioasă a apei din râul Târnava Mică, a pâraurilor și a izvoarelor(Săcădat);**
- **Proiect de alimentare cu apă potabilă a zonelor rurale;**
- **Program de inventariere și de îmbunătățire a calității solurilor, prevenirea degradării lor;**
- **Program de consolidare a diversității genetice și a raselor locale(bovine, ovine, caprine etc.)**

6. PROTECȚIA MEDIULUI ȘI PROMOVAREA UTILIZĂRII EFICIENTE A RESURSELOR

Directiva-cadru privind apa, împreună cu restul acquis-ului UE privind apa vizează protejarea resurselor de apă și a mediului acvatic și obligă statele membre să pună în aplicare măsuri care să asigure o stare bună a maselor de apă (din punct de vedere ecologic, chimic și cantitativ). Directiva-cadru privind deșeurile stabilește obligațiile și obiectivele impuse statelor membre în ceea ce privește prevenirea și tratarea deșeurilor. Strategia UE în domeniul biodiversității fixează drept obiectiv stoparea pierderii biodiversității și a degradării serviciilor ecosistemice până în 2020 și restabilirea lor în măsura posibilului. Directivele privind păsările și habitatele formează împreună piatra de temelie a politicii UE privind protecția naturii și stabilesc obligațiile statelor membre în acest domeniu. Strategia tematică pentru protecția solului și propunerea de directivă-cadru privind solul au drept obiectiv protecția și utilizarea sustenabilă a resurselor solului. Directiva-cadru privind calitatea aerului vizează îmbunătățirea calității aerului înconjurător și asigurarea unui aer mai curat.

Acțiuni-cheie pentru FEDER și Fondul de coeziune:

- investițiile în eficiența aprovizionării cu apă, a tratării apelor reziduale și a reutilizării apei, inclusiv noile investiții destinate reducerii scurgerilor și punerii în aplicare a planurilor de gestionare a bazinelor hidrografice;
- investițiile în gestionarea deșeurilor în conformitate cu ierarhia opțiunilor de gestionare a deșeurilor, în special în reutilizare, în reciclare și, în cazul materialelor nereciclabile, în recuperare;
- investițiile în infrastructura verde, inclusiv în siturile Natura 2000 și în alte teritorii, pentru a favoriza protecția și restabilirea biodiversității și a serviciilor ecosistemice, atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, protecția împotriva inundațiilor și a incendiilor,

protecția litoralului, protecția solurilor și alte măsuri de prevenire a riscurilor, pentru a reduce fragmentarea zonelor naturale, a spori disponibilitatea apei și a restaura siturile și habitatele puternic modificate;

– investițiile în acțiuni de reducere a poluării aerului legate de transporturi, în special în programele de înlocuire sau de modernizare a parcurilor de autobuze, în programele de stimulare a unor transporturi mai ecologice, în îmbunătățirea infrastructurilor.

Acțiuni-cheie pentru FEDER:

– investițiile în diversificarea economiilor locale prin protejarea și valorizarea patrimoniului cultural și a siturilor naturale (atât în contexte rurale, cât și urbane);

– sprijinirea dezvoltării durabile integrate în mediul urban, inclusiv prin drenarea urbană durabilă, prin măsuri de dezimpermeabilizare a solurilor, prin reabilitarea siturilor contaminate și prin reabilitarea infrastructurii culturale.

Acțiuni-cheie pentru FEADR:

– restaurarea, prezervarea și ameliorarea biodiversității, inclusiv în zonele Natura 2000 și în sistemele agricole cu o valoare naturală ridicată, precum și a peisajelor europene, promovând: sistemele agricole ecologice, inclusiv agricultura ecologică; stabilirea și/sau menținerea zonelor de protecție a faunei și a florei sălbatice în cadrul spațiilor agricole și/sau forestiere; acordarea unor plăți compensatorii agricultorilor și/sau silvicultorilor pentru dezavantajele economice cu care se confruntă zonele Natura 2000 și anumite coridoare pentru fauna sălbatică; acordarea unor plăți agricultorilor care se angajează să desfășoare o activitate agricolă în zonele montane și în alte zone supuse unor constrângeri naturale importante, precum și recompensarea acțiunilor colective cu scopul de a furniza bunuri publice ecologice;

– creșterea eficienței în ceea ce privește utilizarea apei în agricultură, prin investiții în sisteme de irigare mai eficiente, prin consilierea privind utilizarea eficientă a apei și prin prezervarea funcției de tampon și de filtru a solurilor;

– îmbunătățirea calității apei și a solurilor și contribuția la protejarea solurilor împotriva eroziunii, a tasării, a salinizării, a alunecărilor de teren și a pierderilor de materii organice

Propuneri pentru FEDER

- **Program și proiect pentru introducerea apei potabile și a canalizării în întregul oraș;**
- **Program de eficientizare gestiunii deșeurilor și proiect pentru reciclarea deșeurilor;**

- Crearea unui centru de recuperare a deșeurilor în oraș;
- Program de mediatizare a normelor de gestiune a deșeurilor și promovarea de bune practici în domeniu;
- Proiect de decolmatare a iazurilor și a izvoarelor de pe teritoriul orașului;
- Proiect pentru finalizarea investițiilor dedicate filtrării apei menajere și a canalizării în toate zonele orașului;
- Proiect pentru evaluarea și prevenirea degradării accelerate a malurilor lacurilor din orașul Sovata;
- Proiect de protejare a echilibrului ecologic în aria protejată Lacul Ursu în colaborare cu specialiști în domeniu;
- **Proiect pentru crearea unei asociații a responsabililor cu ariile protejate din România cu sediul la Sovata;?**
- Realizarea unei conferințe internaționale pentru promovarea bunelor practici în prezervarea și gestionarea ariilor protejate;
- Proiect pentru reabilitarea(ecologizarea) solului din zonele cu deșeuri;
- Proiect pentru promovarea și restaurarea obiectivelor din patrimoniul cultural și istoric.

Propuneri pentru FEADER

- Program de dezvoltare a unei agriculturi pentru produse ecologice prin crearea unor asociații de producători cu specific bine definit;
- Analiza oportunității introducerii unor sisteme de irigare și identificarea fondurilor necesare;
- Program de protecție a solului și de regenerare a categoriilor declasate;
- Program de evaluare a calității apelor din izvoare și eficientizarea acestora.

7. PROMOVAREA UNOR SISTEME DE TRANSPORT DURABILE ȘI ELIMINAREA BLOCAJELOR DIN CADRUL INFRASTRUCTURILOR REȚELELOR MAJORE

Acțiuni-cheie pentru FEDER și Fondul de coeziune:

– concepte de mobilitate urbană integrate, durabile și accesibile în orașe, orașe-regiuni și zone metropolitane, care să ducă la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, în special prin planuri de transport urban durabil, inclusiv facilitarea utilizării transportului public, a bicicletelor și a mersului pe jos;

Propuneri pentru FEDER

- Program și proiect de creare a unei infrastructuri stradale moderne, eficiente, de agrement (pietonal, ciclism) și cu emisii reduse de gaze;
- Proiect pentru eficientizarea și mărirea capacității de parcare în stațiuni prin construcția unor clădiri sau amenajarea unor spații corespunzătoare;
- Program și proiect pentru asfaltarea tuturor străzilor din oraș.

8. PROMOVAREA OCUPĂRII FORȚEI DE MUNCĂ ȘI SPRIJINIREA MOBILITĂȚII FORȚEI DE MUNCĂ

Acțiuni-cheie pentru FSE:

1. Accesul la angajare pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și pentru persoanele inactive, inclusiv inițiativele locale de angajare și sprijinul pentru mobilitatea forței de muncă:

– măsuri active și preventive în ceea ce privește piața muncii, într-un stadiu incipient și deschise tuturor, inclusiv pentru identificarea nevoilor individuale, servicii personalizate și de orientare, cursuri de formare specifice și personalizate, validarea competențelor și a calificărilor dobândite și plasarea personalului disponibilizat;

– anticipare și consiliere privind oportunitățile de ocupare a forței de muncă pe termen lung, create de schimbările structurale pe piața forței de muncă, cum ar fi tranziția către o economie cu emisii scăzute de carbon și care utilizează în mod eficient resursele și sectoarele sănătății și îngrijirilor medicale;

– furnizarea de informații cu privire la oportunitățile de angajare existente pe piețele europene ale muncii și la condițiile de viață și de muncă;

– Integrarea durabilă pe piața muncii a tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEET);

– introducerea unei „garanții pentru tineret” prin stabilirea unor regimuri pentru a oferi formare suplimentară, (re)formare sau măsuri de activare pentru fiecare tânăr neîncadrat profesional și care nu urmează niciun program educațional sau de formare, în termen de patru luni de la părăsirea școlii. Ar trebui să se pună un accent deosebit pe formarea profesională de tip ucenicie și pe stagiile pentru absolvenți pentru a dobândi o primă experiență de lucru;

– activități independente și de antreprenoriat pentru tineri în toate sectoarele, cu un accent deosebit asupra sectoarelor emergente în cadrul unei economii cu emisii scăzute de carbon și în sectoarele îngrijirilor medicale și ale sănătății;

2. Activitățile independente, antreprenoriatul și înființarea de întreprinderi:

– sprijin destinat îndeosebi șomerilor, persoanelor defavorizate și inactive, pentru înființarea și dezvoltarea de întreprinderi în toate sectoarele, inclusiv îngrijiri medicale și sănătate, inserție profesională, locuri de muncă ecologice și dezvoltare comunitară. Acest sprijin cuprinde dezvoltarea competențelor, inclusiv TIC, a aptitudinilor de antreprenorat și management, îndrumarea și consilierea profesională și furnizarea de servicii incluzive de dezvoltare a afacerilor și financiare pentru antreprenorii debutanți.

Egalitatea între femei și bărbați și reconcilierea vieții profesionale cu cea privată:

- combaterea stereotipurilor de gen în sistemele de educație și formare;
- sensibilizarea și mobilizarea partenerilor economici și sociali pentru combaterea segregării de gen de pe piața muncii și a diferențelor de pensii și de remunerare între femei și bărbați;
- dezvoltarea politicilor de conciliere a vieții familiale cu cea profesională, inclusiv prin acordarea de sprijin pentru reintegrarea pe piața muncii a persoanelor care nu au lucrat din cauza unor obligații de îngrijire;
- modalități inovatoare de organizare a muncii, inclusiv a muncii la distanță și a unor formule flexibile de lucru care să le permită persoanelor să concilieze obligațiile informale de îngrijire cu activitatea profesională;
- accesul la servicii de îngrijire convenabile, cum ar fi îngrijirea copiilor, îngrijirea extrașcolară sau îngrijirea persoanelor dependente, inclusiv a persoanelor în vârstă, prin investiții în serviciile de asistență medicală durabile.

3. Adaptarea la schimbări a lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor:

elaborarea unor servicii specifice pentru ocuparea forței de muncă, formare profesională și sprijin, inclusiv consiliere profesională și asistență pentru plasarea personalului disponibilizat, în contextul restructurării întreprinderilor și a sectorului;

- proiectarea și punerea în aplicare a unor modalități inovatoare, mai productive și mai ecologice de organizare a muncii, cuprinzând sănătatea și securitatea la locul de muncă, îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate,
- forme de organizare a muncii inovatoare și favorabile persoanelor în vârstă, inclusiv medii de lucru accesibile și măsuri flexibile;
- prelungirea vieții active în condiții mai bune de sănătate prin elaborarea și punerea în aplicare a măsurilor de promovare a unui stil de viață sănătos și combaterea factorilor de risc, cum ar fi lipsa de activitate fizică, fumatul, practicile dăunătoare ale consumului de alcool;
- promovarea capacității de încadrare în muncă și a participării lucrătorilor mai în vârstă la programe de învățare de-a lungul vieții pentru facilitarea îmbătrânirii active.

Modernizarea și consolidarea instituțiilor pieței forței de muncă, inclusiv acțiuni menite să sporească mobilitatea transnațională a forței de muncă:

- îmbunătățirea activării și a coordonării de către serviciile publice de ocupare a forței de muncă a cererii pieței cu oferta de forță de muncă, prin oferirea unui sprijin integrat, adaptat nevoilor persoanelor care caută un loc de muncă și prin extinderea, în același timp, a furnizării de servicii la persoanele care își schimbă locul de muncă și sprijinirea reintegrării în muncă a persoanelor inactive;
- colaborarea la oferta de servicii pentru angajatori și stabilirea unor parteneriate cu institutele de învățământ și cu alte servicii de ocupare a forței de muncă pentru a organiza prestarea unor servicii flexibile, preventive și eficiente;
- anticiparea oportunităților de ocupare a forței de muncă pe termen lung create de schimbările structurale de pe piața muncii și dezvoltarea serviciilor în domeniul orientării și al învățării pe tot parcursul vieții, care să promoveze tranzițiile profesionale;
- investițiile focalizate pe competențele și capacitățile personalului;

Acțiuni-cheie pentru FEDER:

- dezvoltarea incubatoarelor de afaceri și sprijin pentru investiții pentru activitatea independentă și înființarea de întreprinderi, în special în sectoare care oferă noi surse de creștere economică, precum economia ecologică, turismul durabil (inclusiv economia vârstei a treia) și serviciile de sănătate și asistență socială;

Propuneri pentru FSE

- Crearea unui centru, în colaborare cu un ONG, care să gestioneze forța de muncă disponibilă din oraș;
- Proiect de susținere a tinerilor în crearea de afaceri prin consiliere și pregătire profesională;
- Analiza structurii categoriilor de șomeri și identificarea programelor de reconversie pentru integrarea lor în muncă;
- Proiect POSDRU de consiliere profesională la nivelul angajaților din economia orașului
- Crearea de proiecte care să susțină antreprenoriatul rural;
- Studiu asupra fenomenului discriminării și elaborarea unui plan de acțiuni;
- Crearea de proiecte care să dezvolte munca la distanță și incluziunea femeilor;
- Program comun primărie/ întreprinderi în adaptarea lucrătorilor la schimbare;
- Parteneriat cu instituțiile de profil pentru anticiparea oportunităților în ocuparea forței de muncă.

Propuneri pentru FEDER și FEADER

- Crearea unui incubator de afaceri agroindustrial în colaborare cu Direcția Agricolă;
- Strategie zonală de diversificare a sectorului agricol și crearea de societăți agricole mari;
- Proiect de dezvoltare a agroturismului, în special în Săcădat, și de eficientizare a serviciilor existente în satele aparținătoare

9. PROMOVAREA INCLUZIUNII SOCIALE ȘI COMBATerea SĂRĂCIEI

Acțiuni-cheie pentru FSE:

1. Incluziunea activă presupune

– parcursuri integrate care să combine diverse tipuri de măsuri în favoarea inserției profesionale, precum sprijin personalizat, consiliere, îndrumare, accesul la învățământul general și la formare profesională, precum și accesul la servicii, îndeosebi servicii medicale și sociale, îngrijirea copiilor și servicii de internet;

– modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv proiectarea și punerea în aplicare a reformelor care să îmbunătățească rentabilitatea și adecvarea prestațiilor sociale și a alocațiilor de șomaj, regimurile de venituri minime și sistemele de pensii, asistența medicală și serviciile sociale, limitând la maximum, în același timp, factorii de descurajare a muncii și situațiile fără ieșire;

Integrarea comunităților marginalizate, precum romii:

– parcursuri integrate de acces la piața muncii, inclusiv sprijin personalizat, consiliere, îndrumare și accesul la învățământul general și la formare profesională;

– accesul la servicii, în special servicii de ajutor și de asistență socială și servicii de îngrijire medicală (inclusiv asistența medicală preventivă, educația sanitară și siguranța pacienților);

– eliminarea segregării în domeniul educației, promovarea învățământului preșcolar, combaterea abandonului școlar și asigurarea unei tranziții reușite de la școală la activitatea profesională;

– măsuri de combatere a prejudecăților și a discriminării împotriva romilor.

2. Combaterea discriminării pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală:

– sensibilizarea comunităților locale și a întreprinderilor și colaborarea cu acestea în lupta împotriva discriminării și promovarea activităților interculturale;

– acțiuni specifice care vizează persoanele expuse riscului de discriminare și persoanele cu handicap și boli cronice, în vederea creșterii participării acestora pe piața muncii, a consolidării incluziunii sociale a acestora și a reducerii inegalităților pe planul nivelului de calificare și al situației sanitare.

3.Sporirea accesului la servicii abordabile, durabile și de înaltă calitate, inclusiv asistență medicală și servicii sociale de interes general:

– sporirea accesului la asistență medicală convenabilă, durabilă și de înaltă calitate, în vederea reducerii inegalităților în materie de sănătate, a sprijinirii acțiunilor preventive în domeniul sănătății și a promovării inițiativei e-Sănătate, inclusiv prin acțiuni specifice focalizate pe grupuri deosebit de vulnerabile;

– servicii specifice de educație și îngrijire pentru învățământul preșcolar, inclusiv abordări integrate care să combine servicii de îngrijire a copiilor, de învățământ, de sănătate și de sprijin parental, punându-se un accent deosebit pe prevenirea plasării copiilor în instituții;

– accesul la servicii on-line pentru a promova integrarea în societatea informațională;

– sprijin pentru tranziția de la asistența instituțională la servicii de îngrijire de proximitate pentru copiii care nu beneficiază de îngrijire părintească, persoanele cu handicap, persoanele în vârstă și persoanele cu tulburări mintale, cu accent pe integrarea între serviciile medicale și cele sociale.

4.Promovarea economiei sociale și a întreprinderilor sociale:

– consolidarea capacităților și a structurilor de sprijin pentru promovarea întreprinderilor sociale, în special prin educarea și formarea spiritului antreprenorial social, constituirea de rețele, dezvoltarea strategiilor naționale sau regionale în parteneriat cu principalele părți interesate și furnizarea unor servicii de dezvoltare a întreprinderilor și a unui acces mai ușor la finanțare;

– mobilizarea fondurilor pentru sprijinirea inițiativelor în domeniul economiei sociale și al antreprenoriatului social.

5.Strategii de dezvoltare locală elaborate la nivelul comunității:

– sprijin pentru pregătirea, desfășurarea și animarea strategiilor locale;

– sprijin pentru activitățile concepute și puse în aplicare în conformitate cu strategia locală în domeniile care intră în sfera de aplicare a FSE în domeniile ocupării forței de muncă, educației, incluziunii sociale și consolidării capacității instituționale.

Acțiuni-cheie pentru FEDER:

- investiții în infrastructura sanitară și socială pentru îmbunătățirea accesului la servicii sanitare și sociale și reducerea inegalităților în materie de sănătate, cu o atenție specială acordată grupurilor marginalizate, precum romii și persoanele expuse riscului sărăciei;
- investiții în infrastructură care contribuie la modernizarea, transformarea structurală și viabilitatea sistemelor de sănătate, generând îmbunătățiri măsurabile în materie de sănătate, inclusiv măsuri privind sănătatea on-line;
- investiții specifice în infrastructură pentru sprijinirea tranziției de la asistența instituțională la cea de proximitate, care sporesc accesul la o viață independentă în cadrul comunității și la servicii de înaltă calitate;
- sprijin pentru investițiile în infrastructura pentru îngrijirea copiilor, a persoanelor în vârstă și pentru îngrijirea de lungă durată.
- sprijin pentru regenerarea fizică și economică a comunităților urbane și rurale defavorizate, inclusiv romii, ceea ce reduce concentrația spațială a sărăciei, inclusiv promovarea unor planuri integrate în care locuințele sociale sunt însoțite în special de intervenții în domeniul educației, sănătății (inclusiv instalații sportive pentru rezidenți) și ocupării forței de muncă.
- sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale prin dezvoltarea unor noi modele comerciale și a unei soluții inovatoare de abordare a provocărilor societale;
- sprijin pentru anumite investiții vizând să elimine și să prevină barierele care stau în calea accesibilității;
- promovarea strategiilor de dezvoltare locală desfășurate de comunitatea locală prin acordarea de sprijin pentru dezvoltarea capacităților grupurilor de acțiune locală, precum și prin pregătirea, desfășurarea și animarea strategiilor locale și prin acordarea de sprijin pentru activitățile concepute și puse în aplicare în conformitate cu strategia locală, în domeniile care intră în sfera de aplicare a FEDER din domeniul incluziunii sociale și al regenerării fizice și economice.

Acțiuni-cheie pentru FEADR:

- promovarea dezvoltării locale în zonele rurale prin măsuri vizând să încurajeze acțiunile de dezvoltare locală inițiate de actorii locali (strategii de dezvoltare locală LEADER) și prin investiții în toate tipurile de infrastructuri de dimensiuni reduse în zonele rurale, precum și prin investiții în constituirea, îmbunătățirea sau extinderea serviciilor de bază locale destinate populației rurale, în special în zonele rurale îndepărtate, împreună cu alte acțiuni pentru îmbunătățirea calității și atractivității vieții în comunitățile rurale („reînnoirea satelor”)

Propuneri pentru FSE și FEDER

- **Crearea și implementarea unei strategii pentru susținerea incluziunii sociale;**
- **Proiect pentru integrarea romilor în muncă și societate;**
- **Proiect pentru combaterea discriminării de gen și etnie;**
- Analiza oportunității de a crea un parteneriat public-privat pentru diversificarea serviciilor de sănătate (analize, consultații de specialitate etc.);
- Proiect pentru crearea și dezvoltarea în oraș a unor instituții de sănătate pre/post clinice sau așezăminte pentru persoane cu dizabilități, vârstnici etc.;
- Proiect de diversificare a serviciilor școlare și extrașcolare;
- Proiect pentru pregătirea de personal specializat în asistența la domiciliu, animatori de activități în stațiuni, cadre tehnice pentru industria hotelieră, agenți de turism. Crearea unei școli postliceale pentru aceste profesioniști;
- Proiect pentru crearea și implementarea în orașul Sovata a 2 întreprinderi sociale care ar asigura minim 25 de locuri de muncă pentru persoane fără sau cu școlarizare redusă.

Propuneri pentru FEADR

- Proiect de parteneriat public-privat de creare a unor centre de sănătate ;
- Proiect de plan integrat pentru eradicarea sărăciei din oraș pe cartiere și sate;
- Proiect de întreprinderi sociale în agricultura eco, agroturism, industria meșteșugărească, servicii destinate spațiului rural;
- Strategie de înfrățire a orașului Sovata cu alte administrații naționale sau internaționale pentru facilitarea transferului de bună practică.
- Proiect complex de reînnoire a satelor aparținătoare prin investiții în infrastructură și extinderea serviciilor de bază pe baza conceptului de „proiect integrator”

10. INVESTIȚIILE ÎN EDUCAȚIE, COMPETENȚE ȘI ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII

Acțiuni-cheie pentru FSE:

– sprijin specific pentru punerea în aplicare a unor politici bazate pe dovezi, exhaustive și coerente de reducere a abandonului școlar timpuriu, care să acopere prevenirea, intervenția timpurie și compensațiile precum școlile care oferă a doua șansă și să încurajeze frecventarea centrelor educative publice nesegregate;

- consolidarea capacităților profesorilor, ale formatorilor, ale directorilor de școli și ale personalului, introducerea unor sisteme de asigurare a calității și de monitorizare, dezvoltarea conținutului educațional, inclusiv a utilizării TIC, dezvoltarea de competențe creative și combaterea stereotipurilor de gen în domeniul educației și formării;
- abordarea obstacolelor din calea accesului copiilor din familii defavorizate, în special în cursul primilor ani ai copilăriei (0-3 ani);
- învățare pentru a permite integrarea acestora în sistemul educațional general; sprijinirea tranziției de la școlile specializate pentru persoanele cu handicap la școlile obișnuite.
- îmbunătățirea calității, a eficienței și a deschiderii învățământului terțiar și a celui echivalent
- sprijin specific pentru studenți individuali, mai ales din grupurile slab reprezentate și vulnerabile pentru a frecventa învățământul terțiar și deschiderea învățământului superior pentru cursanți netradiționali, precum și sprijinirea adulților care studiază;
- investiții în elaborarea unor noi metode de predare și dezvoltarea și utilizarea de tehnologii inovatoare, inclusiv resurse educaționale deschise, pentru furnizarea unui conținut educațional de înaltă calitate, inclusiv formarea și întărirea capacităților pentru profesori și cercetători
- sporirea accesului la învățarea pe tot parcursul vieții, actualizarea competențelor și a aptitudinilor forței de muncă și sporirea pertinentei pe piața muncii a sistemelor de învățământ și de formare profesională:
- punerea în aplicare a strategiilor de învățare pe tot parcursul vieții pentru forța de muncă, în cooperare cu partenerii sociali, inclusiv formarea și dezvoltarea competențelor și îmbunătățirea competențelor transversale ale forței de muncă, cum ar fi limbile străine, competențele digitale și spiritul antreprenorial;
- adaptarea învățământului și formării profesionale (EFP) la cererea de pe piața forței de muncă, prin dezvoltarea învățării în cadrul EFP, inclusiv a programelor de ucenicie, și prin încurajarea întreprinderilor să primească mai mulți stagiați;
- promovarea sistemelor de asigurare a calității în învățământul și formarea profesională, în conformitate cu recomandarea privind Cadrul european de referință pentru asigurarea calității;
- parcursuri flexibile între sectoarele învățământului și formării și între învățământ și muncă, în special prin învățare și orientare profesională, programe de stagiu, sisteme pentru validarea și recunoașterea competențelor dobândite, a cadrelor de calificare naționale și a sistemelor de credit asociate, cum ar fi Sistemul european de credite pentru educație și formare profesională (ECVET) și Sistemul European de Credite Transferabile (ECTS);

- sprijin pentru un stagiu de mobilitate în străinătate pentru absolvenții de învățământ superior și pentru persoanele de pe piața forței de muncă, inclusiv cele care aparțin grupurilor defavorizate, în vederea deprinderii de noi abilități și competențe
- îmbunătățirea formării inițiale și continue a cadrelor didactice și a altor categorii de personal implicat în servicii de învățământ și formare profesională, promovarea atractivității și excelenței în învățământul și formarea profesională, inclusiv prin campanii și concursuri de competențe și sprijinirea tinerilor din învățământul obligatoriu pentru a se familiariza cu filierele profesionale și posibilitățile de carieră;
- promovarea parteneriatelor/rețelelor între partenerii sociali, întreprinderi, instituții de învățământ și formare profesională/furnizori pentru a ameliora transferul de informații privind nevoile de pe piața forței de muncă, a introduce metode de învățare bazate pe experiență, a încuraja experimentarea și a adapta programele școlare;
- sprijin în favoarea consolidării competențelor de bază și a competențelor-cheie ale populației adulte, inclusiv ale migranților, precum și crearea de noi oportunități de valorificare a cunoștințelor și a competențelor adulților mai vârstnici;
- sprijin pentru dezvoltarea unor sisteme de învățare în rândul adulților care să răspundă unor standarde de calitate înalte.

Acțiuni-cheie pentru FEDER:

- sprijin pentru investiții în infrastructuri de educație și formare, în special cu scopul de a reduce disparitățile teritoriale și de a încuraja educația nesegregată, precum și de a spori capacitatea de reacție a sistemelor de educație și formare la evoluția nevoilor și exigențelor în materie de competențe și de a completa măsurile FSE.

Acțiuni-cheie pentru FEADR:

Încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale în sectoarele agricol și forestier, în special prin:

- sprijin pentru formarea profesională și dobândirea de competențe, în domenii precum gestionarea exploatațiilor agricole, practicile agricole durabile, ameliorarea calității și utilizarea noilor tehnologii specifice pentru agricultură și silvicultură;
- sprijin pentru activități demonstrative care să promoveze transferul de cunoștințe între agricultori cu privire la noi practici din acest sector, precum și de informații și schimburi și vizite pe termen scurt în cadrul UE, pentru promovarea schimbului de bune practici de gestiune agricolă și forestieră; și încurajare pentru învățarea pe tot parcursul vieții și formarea profesională în zonele rurale, în general (în afara cursurilor sau formării furnizate în mod obișnuit în învățământul liceal și universitar), cum ar fi formarea profesională în

administrarea afacerilor sau dobândirea unor alte competențe necesare pentru a-și diversifica activitatea în afara sectorului agricol.

Propuneri pentru FEDER

- **Proiect privind modernizarea metodelor educaționale și corelarea lor cu prevederile UE în vederea creșterii nivelului de participare și de absolvire;**
- **Proiect de pregătire profesională pentru tineri în concordanță cu nevoile pieței;**
- **Proiect tip Leonardo de asimilare a competențelor profesionale pentru grupurile defavorizate din oraș;**
- **Proiect pentru susținerea unui parteneriat în educație continuă între întreprinderi industriale și ONG-uri specializate în FPC(domeniul pregătirii profesionale);**
- **Proiect POSDRU pentru calificarea și reconversia profesională a cetățenilor orașului;**
- **Proiect pentru susținerea reintegrării în activități productive a categoriilor defavorizate.**

Propuneri pentru FEADR

- **Proiect pentru extinderea sau modernizarea spațiilor educaționale în satele aparținătoare orașului;**
- **Proiect de parteneriat public –privat în dezvoltarea unor instituții educaționale private;**
- **Proiect de creare a unei școli de afaceri în agricultură pe structura unui liceu profesional.**

11.CONOLIDAREA CAPACITĂȚII INSTITUȚIONALE ȘI ASIGURAREA UNEI ADMINISTRAȚII PUBLICE EFICIENTE

Acțiuni-cheie pentru FSE:

– efectuarea de investiții în capacitatea instituțională și în eficiența administrațiilor publice și a serviciilor publice, în perspectiva realizării de reforme, a unei mai bune legiferări și a unei bune guvernări;

– reforme pentru a asigura o mai bună legislație, sinergii între politici și gestionarea eficientă a politicilor publice, precum și transparență, integritate și responsabilitate în administrația publică și în cheltuirea fondurilor publice;

– dezvoltarea și punerea în aplicare a strategiilor și politicilor în domeniul resurselor umane.

– consolidarea capacităților pentru părțile interesate care își desfășoară activitatea în domeniul ocupării forței de muncă, al educației, al sănătății și al politicilor sociale, precum și pacte sectoriale și teritoriale în vederea mobilizării în favoarea realizării de reforme la nivel național, regional și local:

– consolidarea capacităților părților interesate, precum partenerii sociali și organizațiile neguvernamentale, pentru a le permite să contribuie în mod mai eficient în domeniul ocupării forței de muncă, al educației și al politicilor sociale;

– elaborarea unor pacte sectoriale și teritoriale în domeniile ocupării forței de muncă, incluziunii sociale, sănătății și învățământului la toate nivelurile teritoriale.

Acțiuni-cheie pentru FEDER:

– consolidarea capacității instituționale și a eficienței administrațiilor și serviciilor publice legate de punerea în aplicare a FEDER și acțiuni în sprijinul capacității instituționale și al administrației publice eficiente susținute prin FSE, inclusiv, în cazul în care este necesar, furnizarea de echipamente și de infrastructură pentru a sprijini modernizarea serviciilor publice în domenii precum ocuparea forței de muncă, educația, sănătatea, politica socială.

Propuneri pentru FSE și FEDER

- **Proiect pentru dezvoltarea și diversificarea serviciilor publice ale administrației publice locale, cu prioritate prin dotarea IT și a programelor aferente;**
- **Analiza oportunității externalizării unor servicii administrative și/sau localizarea acestora mai aproape de cetățeni inclusiv în satele aparținătoare;**
- **Acțiuni ferme și concrete pentru localizarea în orașul Sovata a instituțiilor care ar trebui să se regăsească în structura orașului conform Legii nr. 351/2001;**
- **Proiect privind pregătirea funcționarilor publici în e-guvernare și gestionare a fondurilor europene;**
- **Crearea unui parteneriat cu instituții care pot susține demersurile Consiliului Local în identificarea nevoilor și a oportunităților care pot genera proiecte de accesare a fondurilor europene pentru dezvoltarea durabilă a orașului;**
- **Proiect de creare și implementare a unui sistem comunicațional cu cetățenii eficient și transparent prin site, publicații periodice, anunțuri scrise dar și întâlniri directe care să favorizeze exprimarea nevoilor, opiniilor sau a sugestiilor;**
- **Proiect de construcție pentru un nou sediu de Consiliu Local sau reabilitarea substanțială a celui existent(eventual în noul sediu ar fi locat și instituțiile menționate în Legea nr. 351/2001)**

CAPITOLUL 14

PROIECTE ÎN DERULARE ȘI PORTOFOLIUL DE PROPUNERI DE PROIECTE PENTRU 2014-2020

- 1. Rețea de apă și canalizare pentru localitatea Săcădat**, cu un buget de 7.657.450 lei; finanțat din fonduri europene/programe naționale; acoperă domeniul *Investițiile în eficiența aprovizionării cu apă a tratării apelor reziduale și a reutilizării apei*. Obiectivul este *Dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii de apă și apă uzată*. Prioritatea din Strategia regională este *Dezvoltare urbană dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale regionale; protecția mediului înconjurător și amenajarea, extinderea sau modernizarea infrastructurii tehnice*. Obiectivul strategic CSC(Cadrul Strategic Comun) în care se încadrează proiectul este: *Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor*.
- 2. Modernizare drum comunal DC49 Sovata**, cu un buget de 16.886.140 lei; finanțat din fonduri europene/programe naționale; acoperă domeniul *Infrastructură de transport*. Obiectivul este *Creșterea accesibilității zonelor periurbane*. Prioritatea din Strategia regională este *Dezvoltare urbană, dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale regionale*. Obiectivul strategic CSC(Cadrul Strategic Comun) în care se încadrează proiectul este *Promovarea unor sisteme de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore*.
- 3. Reabilitare și modernizare 17 străzi urbane din Sovata**, cu un buget de 2.070.000 euro; finanțat din fonduri europene/programe naționale; acoperă domeniul *Infrastructură de transport*. Obiectivul este *Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a potențialului turistic din localitate*. Prioritatea din Strategia regională este *Dezvoltare urbană dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale regionale*. Obiectivul strategic CSC(Cadrul Strategic Comun) în care se încadrează proiectul este *Promovarea unor sisteme de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore*.
- 4. Transport public/turistic Sovata-Praid Sovata**, finanțat din fonduri europene; acoperă domeniul *Infrastructură de transport, Turism*. Obiectivul este *Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a potențialului turistic din localitate*. Prioritatea din Strategia regională este *Dezvoltare urbană dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale regionale*. Obiectivul strategic CSC(Cadrul Strategic Comun) în care se încadrează proiectul este *Promovarea unor sisteme de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore*.

5. **Amenajare spațiu cultural multifuncțional(cinema Doina și împrejurimi)**, finanțat din fonduri europene/programe naționale; acoperă domeniul *Infrastructură culturală*. Obiectivul este *Diversificarea ofertei culturale din Sovata*. Prioritatea din Strategia regională este *Dezvoltarea infrastructurii cultural-recreative și sprijinirea industriilor creative*. Obiectivul strategic CSC(Cadrul Strategic Comun) în care se încadrează proiectul este *Creșterea calității spațiului public și asigurarea unui peisaj urban atractiv*.
6. **Bază de agrement Sovata**, cu un buget de 11.784.260 euro; finanțat din fonduri europene; acoperă domeniul *Turism*. Obiectivul este *Diversificarea ofertei de agrement în localitate*. Prioritatea din Strategia regională este *Extinderea și modernizarea infrastructurii turistice în scopul îmbunătățirii și diversificării serviciilor turistice oferite*. Obiectivul strategic CSC(Cadrul Strategic Comun) în care se încadrează proiectul este *Sprijinirea dezvoltării economiei orașelor*.
7. **Campus școlar Grup Școlar Domokos Kazmer**, cu un buget de 13.748.891,73lei; finanțat din fonduri europene; acoperă domeniul *Sprijin pentru investiții în infrastructuri de educație și formare*. Obiectivul este *Dezvoltarea infrastructurii educaționale*. Prioritatea din Strategia regională este *Dezvoltare urbană, dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale regionale*. Obiectivul strategic CSC(Cadrul Strategic Comun) în care se încadrează proiectul este *Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții*.
8. **Construcție parcare supratajată**; finanțat din fonduri europene; acoperă domeniul *Dezvoltare urbană*. Obiectivul este *Îmbunătățirea serviciilor urbane și îmbunătățirea calității mediului*. Prioritatea din Strategia regională este *Dezvoltare urbană, dezvoltarea infrastructurii tehnice și sociale regionale*. Obiectivul strategic CSC(Cadrul Strategic Comun) în care se încadrează proiectul este *Îmbunătățirea calității mediului în zonele urbane*.
9. **Dezvoltarea agroturismului în zonele periurbane ale orașului Sovata**, finanțat din fonduri europene/programe naționale; acoperă domeniul *Promovarea ocupării forței de muncă, turism*. Obiectivul este *Diversificarea economiilor locale, valorificarea potențialului natural și turistic al zonelor periurbane*. Prioritatea din Strategia regională este *Protecția mediului înconjurător și amenajarea, extinderea sau modernizarea infrastructurii tehnice*. Obiectivul strategic CSC(Cadrul Strategic Comun) în care se încadrează proiectul este *Sprijinirea dezvoltării economiei orașelor*.